BIBLIOTECA NAZ.LE
110
C
41.
NAPOLI

110
C
41

83
14
31

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

OPERA
Q. HORATII FLACCI
IN TRES TOMOS TRIBUTA.

Digitized by Google

Digitized by Google

Q. HORATIUS
FLACCUS

Selectis fere omnium Interpretum, ac præcipue Dacierii, & Sanadonis notis, & argumentis illuſtratus

OPERA ET INDUSTRIA

FRANCISCI DORIGHELLO.

EDITIO SECUNDA

Auctior, & accuratior.

TOMUS PRIMUS.

PATAVII, MDCCLXXX.

Typis Seminarii.

Superiorum Permiſſu, & Privilegio.

Digitized by Google

ELENCHUS
TOMI PRIMI.

I. PRæfatio ad Lectorem. pag. ix
II. Poetæ Vita cum ejus ætatis hiſtoria, ab anno ſcilicet Urbis conditæ 689. uſque ad 746. quo Horatius obiit, Sanadone duce & Magiſtro conſcripta. pag. xv
III. Variæ Lectiones quotquot ubique ſunt, in Carminibus, Satiris, Epiſtolis, & Arte Poetica. pag. xxxvii
IV. Præfatio de Lyrica Poeſi, in qua ſummatim de præcipuis ejus virtutibus diſſeritur. De ſublimi genere. De Poetico furore, ſive Œſtro. De vacuis inter duas ſententias intervallis. De Digreſſionibus. De perturbato rerum ordine ac verborum. De quatuor Odarum generibus de earumdem forma. De Poetis Lyricis. pag. xlvii

a 3 V. Car-

Digitized by Google

V. Carminum Q. Horatii Flacci libri V. cum notis & animadverſionibus. pag. 1
VI. Carmen Seculare a P. Sanadone ordinatum. pag. 311
VII. Tabula Chronologica Carminum Horatii a P. Sanadone inſtituta. pag. 317

ELENCHUS

TOMI SECUNDI.

I. PRæfatio de Satyris & Satira Romana, deque utriuſque generis origine, comparatione, diſcrimine, ac natura. De Horatii, Perſii, & Juvenalis ingenio in hujuſmodi poematis ſcribendi genere, & præcipue de Satiræ Horatianæ præſtantia. pag. 3
II. Sermonum ſeu Satirarum Q. Horatii Flacci libri VI. cum notis & animadverſionibus. pag. 13
III. Præfatio de Epiſtola tum pedibus ſoluta, tum ligata, & de ejus natura, ac ratione. pag. 155
IV. Epiſtolarum Q. Horatii Flacci Libri II. cum notis & animadverſionibus. pag. 160

ELEN.

ELENCHUS
TOMI TERTII.

I. PRæfatio de Poeſi didactica, ejuſque cultoribus tam Græcis quam Latinis. De Poematibus hiſtoricis, & Philoſophicis. De Epiſtola ad Piſones, ſive de Arte poetica, ubi nonnulla de ejus titulo, & ordine, & de Auctoris mente in ea componenda. pag. 3
II. Antonii Riccoboni Opuſculum ſane rarum de emendanda Horatiana Epiſtola ad Piſones de Arte poetica. pag. 13
III. Danielis Heinſii ſententia de ordinandis epiſtola 2. libri I. & epiſtola 2. libri II. & epiſt. ad Piſones de Arte poetica. pag. 34
IV. Q. Horatii Flacci epiſtola ad Piſones de Arte Poetica cum notis & animadverſionibus. pag. 44
V. Mantiſſa Commentarii de Arte poetica, ſive poeticæ doctrinæ ex Horatiano penu depromtæ. De Pulchro poetico. De Stilo. De Armonia. De Epopœja, de Actione, de Epiſodiis, de Nexu, & ſolutione Actionis. De Epici Poematis ſtructura, de Actoribus, eorumque naturalibus notis & moribus, de Epico ſtilo, de Epicis Poetis. De Poemate Cyclio. De Dramate, Id quod eſt unum in Dramate, de Stilo Dramatis, de Dialogis. De Tragœdia, de Cataſtrophe,

ſeu eventuum tragicorum ſolutione, de Tragœdiæ origine apud Græcos & Romanos. De Comœdia, de Actionis ſolutione, de Stilo Comico, de Origine Comœdiæ, de Comicis Poetis, de Comœdia Latina. De Apologo. De Bucolicis. De Elegia. De Epigrammate.

VI. Index locupletiſſimus rerum memorabilium.

VII. Paſſim multæ & novæ animadverſiones reperiuntur cum ad difficiles Horatii locos expianandos mentemque eliciendam, & ad certa Poematum tempora definienda, tum ad Poeſeos genus omne accuratius perdiſcendum ſpectantes.

AD

AD LECTOREM.

HOratium Flaccum Lyricorum Satiricorumque Poetarum Principem tibi perlegendum, examinandum, admirandumque propono. Paſſim legenti occurrent ejus laudes præclaræ, quibus ad imitandum accendaris. Eas tanto Vate digniſſimas ſenſerunt ex omni ætate, & gente cordatiſſimi Viri, qui propterea eum in deliciis, amoribuſque habuerunt, mendis aliena inſcitia inductis expurgarunt, diligentiſſime interpretati ſunt. Sed non peræque ſingulis res ceſſit. Quamplurimi enim priſci Exſcriptores ignavi, aut indocti genuinam autographi libri lectionem innumeris erratis deturparunt, ac prope divexarunt, vetereſque Grammatici audaciſſimi viri dictatoriam auctoritatem præſeferentes plurima pro lubitu immutarunt, multa e ſua in alienam ſedem conjecerunt, non pauca margine olim ſcripta ad loci explicationem ipſis Poetæ verſibus immiſcuerunt. Hinc denſiſſimæ offuſæ tenebræ, hinc ea adſcripta, quæ non modo ipſe nunquam cogitavit, ſed etiam ſibi probroſa eſſe duxiſſet. Mutata germana ejus verba ſunt, mutatæ ſententiæ, novæ interpunctiones, & clauſulæ injectæ, inſolitæque inverſiones per iſtorum nebulonum ſtultitiam, aut impudentiam. Quare nil mirum, ſi tanta tamque incredibilis inhorruit variarum Lectionum ſeges in operibus hiſce circumfuſa, ut Horatius in Horatio quærendus fuerit.

Tam fœda & confuſa exemplaria cum vidiſſent eruditiſſimi Critici Pulmanus, Cruquius, Muretus, Salmaſius, Turnebus, Tanaquillus, Perizonius, Torrentius, Chabotius, Rodellius, ſeu Rodilius, Cuninganus, Bentlejus, Dacierius, Roſellus, Sanado miſerti ſunt tam peſſime habiti Poetæ, ac repente errata corrigere, a falſis lectionibus veras ſe-

cernere, & in ſuam ſedem reſtituere unanimiter certarunt. Diſſident tamen multum inter ſe in hoc genere Dacierius hinc, & illinc Sanado. Ille Vulgares lectiones pleraſque adhibuit, hic Bentlejum ſecutus ſere omnes rejecit, novaſque plurimas admiſit. In hac ſententiarum diſcrepantia modum ſervandum ratus, eas amplexus ſum, quas res ipſa, quas recta ratio, quas Auctoris ingenium, quas temporis ratio poſtularet. Ne tibi fucum facere videar, eas omnes, quotquot maxime potui, in unum coactas ſepoſui, ut tibi eſſent in promptu.

Verumtamen tot labores ſuſcepti in emendandis lectionibus non ſatis valere viſi ad plane intelligenda Poetæ opera, niſi alii multo improbioras acceſſerint ad diſcutiendam ingenii ac judicii luce caliginem, nodoſque rerum extricandos. Eo ſcilicet animi ingeniique nervos intenderunt Itali, Germani, Batavi, Angli, Galli, Hiſpani, quorum alii in Scholiis texendis toti fuerunt, alii præterea Horatium vel totum vel ex parte in vernaculam quiſque linguam verterunt. Quoad primos tamen attinet, plurimi in difficilibus locis hærent, oſcitantur, vel obgarriunt; fuſius agunt de rebus exigui momenti, & cuique obviis, verba tantum graviter penſitant, & eruditionem in nugis venditant, complicatas ſententias minime enucleant, de ſtili varietate, & pulchritudine, de figurarum audacia, de ſpiritu poetico, ac furore, de cujuſque Poematis indole, ac ratione, de Poetæ dexteritate, atque arte, de Poematum die ne verbum quidem, &, quod maxime dolendum eſt, multa nobis obtrudunt, vel dum intimas rerum fibras acutiſſimo obtutu rimari volunt, ne faciem quidem vident, & in meridiana luce cæcutiunt. Nil mirum igitur, ſi faſtidioſe, & oſcitanter legantur ea opera, quæ valde prodeſſe ſtudioſæ juventuti deberent. Quoad alterius vero generis homines laudandus quidem eorum conatus, timendus tamen exitus. Et

ſane

Digitized by Google

ſane infinita prope præſidia , & adminicula in eo requiritur, qui opus aliquod præſtantis ſcriptoris ex altera in alteram linguam transferendum ſuſcipit . Callere nempe debet doctas linguas, & ſcire, quid ſingulis conveniat, quomodo in optimo lumine ſententias collocet, ubi verbum pro verbo reddat fidus interpres, ubi non ad verbum, ſed ad ſententias integras locum interpretetur, quid eleganter, quid leviter, quid graviter, quid proprie , vel improprie enunciandum, & alia ſexcenta, quæ perſpicue docet Alambertus, quorum vel pars ſi abſit, inanis profecto futurus eſt interpretis labor.

Si qui tamen ſunt, qui in utroque genere magnam laudem ſibi compararint, ii profecto unus & alter, Dacierius ſcilicet, & Sanado. Non omnia tamen in utroque probanda. Quantum enim ille lucis addidit Horatio doctiſſimis animadverſionibus, tantum abſtulit ſpiritus, coloriſque poetici verſione illa ſua Gallica. Hic vero ſuum, quam integram noluit, ſpiritu quidem poetico animavit , ſed animadverſionibus Dacierium exagitando, fidem & auctoritatem derogavit invidiæ ſuſpicio.

Quocirca utriuſque viri doctiſſimi diſſenſio eam mihi curam injecit, ut cognoſcere quærerem, uter vera diceret , vel probabiliora . In perpendendis itaque Horatii operibus diu multumque verſatus ſum, ejus ingenium, animumque introſpicere ſtudui, eorum temporum hiſtoriam omnem pervolutavi, interpretes fere omnes conſului, plurimas & multiplices litterarias ephemeridas tum veteres , tum recentes legendo percurri ; ſi quid mihi ſuboluerat novi , atque inauditi, quod ad Horatium quodammodo pertineret, undique conquiſivi, quidquid vero propius, & accommodatius temporibus viſum fuerat , præoptavi, eamque ſupellectilem rerum comperi , quam prorſus contemnere nemo unus audebit . Enimvero ab aliis copioſa meſſis in horrea aſportata eſt, & ſpica tantum ali-

Digitized by Google

aliquæ peritorum oculatorumque Meſſorum falcem effugerunt, quas ego in ſtudioſorum Adoleſcentum uſum ſedulo patienterque collegi.

*Non pauca itaque pluribus in locis ſigno hoc * notata videbis, quæ quid ſenſerim, cur diſſentiam ab aliis, aperte indicant, ſive quoad Poematis cujuſque diem, ſive Poetæ mentem, ſive ſcribendi rationem. Præferentibus itaque facem, & opitulantibus Dacierio, Roſello, Sanadone, & celebri Batteo rem aggreſſus ſum, quo vero ſucceſſu, judicium alienum fuerit.*

Horatii vitam leges, in qua Hiſtoriam quoque ejus ætatis cognoſces ad compendium redactam. Alia addidi, alia demſi iis quæ Sanado retulerat. In hoc veluti ſpeculo Poetæ ingenium, atque animum clare contemplaberis, faciliuſque ejus amore capieris.

Quoniam vero ipſe in Lyricis, in Satiris, & Epiſtolis, & præſertim in Præceptis de arte Poetica tradendis venam exercuit, operæ pretium duxi nonnulla præfanda de ſingulis hiſce generibus, ut videbis. Multi Encyclopediæ articuli mihi materiem præbuere. Copioſius tamen de extremo genere diſſero, in quo ille plurima, ac varia modo aperte, modo latenter, modo univerſim, modo ſingillatim protulit.

In Tom. III., in quo ars Poetica locum præcipuum eſt habitura, novum aliquod, & eruditis auribus dignum a nobis afferetur de nova junctura, & Methodo ejuſdem artis Poeticæ, de qua in utramque partem acta lis eſt, ac nondum definita.

Quem vero ordinem, collocationemque Poematum vides, non eamdem eſſe cenſeas, quam ipſe Poeta primum voluit, atque eorum ætas popoſcit. Mæcenatis & Amicorum aliorum impulſu tres Lyricorum carminum libros prima vice in lucem emiſit Horatius. Longo poſt tempore, Auguſto jubente, quæ poſtea ſcripſerat, editis adjiecit: En quartus Carminum Liber. Tandem eidem principi Viro petenti no-

na

ta alia, Carminum, Satirarum, & Epiſtolarum ineditarum faſciculum miſit. Hæ tres συναγωγαὶ non omnia Horatii poemata continebant, quæ ad nos uſque pervenerunt. Multa enim poſt obitum in ejus ſcriniis, multa in Amicorum reperta ſunt, quæ nondum lucis uſura fruebantur. Ea quoque paulatim exemplaribus conjuncta ſunt, prout ſors ferebat. Duobus vel tribus poſt Seculis Grammatici diverſas illas Poematum collectiones in unum veluti corpus coegerunt; Poemata libroſque diſpoſuerunt; ea tantum lege, ut Odæ Satiris, Satiræ Epiſtolis præcederent, nulla habita ratione temporis, quod cuique Poemati adſcribendum fuerat. Præpoſtera hac diſpoſitio fortuito conſtituta, temporiſque progreſſu, multiplicique exemplarium exſcriptorum vi confirmata ad noſtram uſque ætatem permanſit. Graviſſimum hunc Grammaticorum errorem ſenſerunt optime nonnulli litterati viri, iu primis vero Dacierius, & Sanado, qui propterea ſingulis Poematibus diem adpoſuere. Idcirco Tabulam Chronologicam in calce utriuſque Voluminis ponendam curavi, in qua quid certi affirmet in hoc genere Sanado, quid etiam Bentlejus ſeorſum, plane intelliges; ſi tamen pauca Poemata excipias, quibus diverſam ætatem tribuendam arbitror.

In fine libri quinti Carminum Carmen ſeculare poſui, quod Sanado ex diverſis Odis, vel Odarum partibus in unum coagmentatis concinnavit, putavitque eſſe tale, quale a Poeta olim conſcriptum fuerat. Vereor, ne Sanado nimis acutum videat, inaniterque hoc ſuo invento glorietur. Hanc licentiam ſibi quoque arrogaverat multo ante Daniel Heinſius, qui ſuum commentarium evulgans in Horatium ordinandas inſtituit pro abitratu ſuo Epiſtolas primam & ſecundam libri primi, & ſecundam ſecundi, & Epiſtolam ad Piſones, de quibus uberius loco ſuo in Tom. III.

Rerum porro memorabilium ad Hiſtoriam, Mythologi-

lobiam, Chronologiam pertinentium Indicem compoſui, ne cogerer in Scholiis eamdem crambem recoquere. Sicubi leges in Horatio nomina propria virorum, locorum, vel rerum alicujus momenti, conſule ſtatim ultro Indicem, quem niſi ubi opus eſt, idque raro, expreſſis verbis innuo.

Ubi annos numero, niſi aliter notatum fuerit, ſubaudiri volo ab Urbe condita. Brevitatis cauſa ita citare ſoleo Horatii Poemata. O. Odas S. Satiras, E. Epiſtolas; numerus Romanus librum, Arabicus Odas, Satiras, Epiſtolas ſequente comate, ſequente vero puncto verſum deſignat V.g. O. IV. 8, 11. ſignificat Odarum quartum Librum, Odem octavam, verſiculum undecimum. Vale.

Q. HO-

DE
Q. HORATII FLACCI
VITA,
EJUSQUE ÆTATIS HISTORIA.

ANtiqua extat Horatii vita quæ Suetonio adſcribitur. Scholia Porphirionis nomine in vulgus edita ad Epiſt. *Cum tot ſuſtineas* ab hoc Hiſtorico ſcriptam fuiſſe tradunt. Idem afferunt multi cum Dacierio ſtili convenientia ducti. Quamvis hac ſuper re Critici omnes diſſentiant, tamen id fieri potuiſſe fatebuntur. Sed præſtat ex noſtri Poetæ operibus ſingulos vitæ ejus eventus excerpere, & eo quo acciderunt, temporum ordine diſponere. Rerum quoque hiſtoriam, quæ Horatii ætate acciderunt, leviter attactam leges; plura collliges ex Animadverſionibus & Notis, & ex Indice. Varronis Chronologiam ſequimur.

Anno ab Urbe Condita *689*, ante Jeſum Chriſtum Natum *65*, Horatii nati I. Conſſ. L. Aurelius Cotta, & L. Manlius Torquatus II.

Q. Horatius flaccus 4. idus Dec. natus eſt. Patriam habuit Venuſiam: Ejus familia in ſervitute vixit; Pater libertus fuit. Hoc pluribus in locis affirmat: *Ego pauperum ſanguis Parentum: Libertino Patre natus*. De ortu ſuo loquitur Od. I. 21. *O Nato mecum*. Quo nomine ejus Pater fuerit nuncupatus, latet. Prope Venuſiam prædium & Villulam poſſidebat, cujus fructus ſatis ei ſuppetebant ad commode honeſteque vitam ſuſtentandam.

An. ab U. C. *690*. Ante J. C. N. *64*. Hor. Nat. I. 2. Conſſ. L. Julius Cæſar, Frater Juliæ Matris M. Antoni, & C. Martius Figulus.

Tibullus hoc anno vel ſequenti natus eſt.

Anno ab U. C. *691*. Ante J. C. N. *64*. H. N. 2. 3. Conſſ. M. Tullius Cic. & C. Antonius Nepos.

Octavianus Romæ natus eſt 4 Idus Jul. Alii volunt *9*. Cal. Oct. aut prid. Cal. Oct. Julia Julii Cæſaris ſoror

fuit

fuit Octaviani proavia. *C. Caſar major Octaviani avunculus*. (Vell.) Orbilius Pupillus Romam venit.

Anno ab U. C. 692. Ante J. C. N. 52. H. N. 3. 4. Conſſ. D. Junius Silanus, & L. Licinius Murena. Sequenti Conſſ. Calpurnius Piſo, M. Valerius Meſſala.

Anno ab U. C. 694. Ante J. C. N. 60. H. N. 5. 6. Conſſ. Q. Cæcilius Metellus Celer, & L. Afranius.

Cæſaris Craſſi, & Pompej triumviratus. Pollio bellorum civilium hiſtoriam inchoat.

Anno ab U. C. 695. Ante J. C. N. 59. H. N. 6. 7. Conſſ. C. Julius Cæſar, M. Calpurnius Bibulus. Sequenti Conſſ. L. Calpurnius Piſo, & Aulus Gabinius.

Sub hoc ferme tempus ejus Pater ſuam Venuſinam Villam vendidit, cum Filio Romam conceſſit, Grammaticam, linguam Græcam, & humaniores litteras deinceps docendum tradidit puerum Orbilio, emitque munus cogendarum exactionum, nempe Publicanorum miniſter præpoſitus fuit colligendis pecuniis publice penſitari ſolitis. De ſua infantia loquitur Poeta. O III. 4. *Me fabuloſæ* uſque ad *humilis Ferenti*. De Orbilio vero, deque ſui Patris munere. S. I. 6. *Non equidem inſector* uſque ad *mercedes ſequerer*. Romæ ſupra Ortus ſui conditionem educatus eſt. Honeſte & decenter veſtiebatur, additis etiam ſervulis, qui ſequerentur, doctrinis omnibus erudiebatur, advigilante interim, & cunctis fere locis præſente optimo patre, ne quid accideret, quo puerilis ætatis integritas corrumperetur. Quod quidem vere Paternum beneficium perenni & aureo grati animi monumento Filius memor conſignatum voluit. S. I. 6. *ſed puerum eſt auſus* uſque ad *opprobrio quoque turpi*. C. Licinius Calvus Poeta & Orator inſignis 30 annos natus obiit.

Anno ab U. C. 697. Ante J. C. N. 57. H. N. 8. 9. Conſſ. P. Corn. Lentulus Rphinther, & Q. Cæcilius Metellus Nepos.

Propertius oritur Mevaniæ in Umbria prope lacum Abiſſum.

Tribus ſequentibus: 1. Conſul Cn. Corn. Lentulus Marcellinus, & L. Marcius Philippus. 2. Cn. Pompejus Magnus II. & M. Claudius Craſſus II. 3. L. Domitius Ahenobarbus, & Appius Pulcher.

Craſſus bellatum abit cum Filio in Parthos.

Anno ab U. C. 701. Ante J. C. N. 53. H. N. 12. 13. conſſ.

Conſſ. Cn. Domitius Calvus, *aut* Calvinus, & M. Valerius Meſſala.

Septem vel octo circiter menſes ſine Conſulibus contentionum cauſa effluxere. Craſſus ab Orode cæſus. Moneſes poſt Victoriam necari juſſus. Pacorus Parthis præficitur.

Quatuor ſequentibus annis 1. Conſſ. Cn. Pompejus Magnus III. ſolus, & Q. Cæcilius Metellus Pius Scipio quinque extremis menſibus. 2. Conſſ. M. Claudius Marcellus, & Ser. Sulpitius Rufus Lemonia. 3. Conſſ. L. Æmilius Lepidus, & C. Marcellus Frater patruelis Marcelli, Maritus Octaviæ. 4. Conſſ. C. Claudius Marcellus Frater M. Marcelli, & L. Cornel. Lentulus Crus.

Bellum Civile Cæſarem inter, & Pompejum exarſit. Cæſar dictator juſſus eſt. Fortaſſe hujus anni initio Horatius civilem togam induit. Ciceronis filius ejus ferme æqualis eam ſumſit ineunte Aprile. Ea tempeſtate ſumi ſolebat anno 15. ætatis exacto, ſub Imperatoribus vero anno 14.

Anno ab U. C. 706. Ante J. C. N. 48. H. N. 17. 18. Conſſ. C. Julius Cæſar Dictator II., & P. Servilius Vatia Iſauricus.

Pharſalica pugna. Pompeji 58 annos nati Mors. Sextus Pompejus ejus Filius in Hiſpaniam, Labienus ad Parthos ivit.

Anno ſequenti Conſſ. Q. Fuſius, *vel* Fabius Calenus, & P. Vatinius.

Cæſar Dictator iterum & Conſul nuncupatus eſt per annos 10. Ptolemæus Dionyſius Ægypti Rex a Cæſare fugatus, & Nilo merſus periit. Cleopatra ejus ſoror Regnum conſequitur, favente Cæſare. Catullus e vita excedit.

Anno ab U. C. 708. Ante J. C. N. 46. H. N. 19. 20. Conſſ. C. Julius Cæſar III, & M. Æmil. Lepidus.

Cato Uticæ ſibi mortem conſcivit.

Anno ſequenti Dictat. C. Julius Cæſar IV. Conſſ. Q. Fabius Maximus, & C. Trebonius Aſper.

Extincto Fabio extrema conſulatus ſui die, C. Licinius creatus eſt Conſul per aliquot horas. Cæſar Calendarium vitio Pontificum per intercalandi licentiam turbatum corrigit. Ciceronis Filius ineunte vere Roma Athenas profectus eſt, quo Nonis Apr. pervenit. Credibile eſt, Ho-

Horatium idem iter feciſſe eodem ferme tempore. Conſtat, utrumque Athenis Philoſophiæ vacaſſe cum Adoleſcente Meſſala, Varo, Bibulo, Acidamo, & aliis, atque illuc commigraſſe ante bellum civile, quod poſt Cæſaris mortem ſuſceptum eſt.

Anno ab U. C. 710. Ante J. C. N. 44. H. N. 21. 22. Dict. C. Julius Cæſar V. Conſſ. M. Antonius, P. Corn. Dolabella in locum Cæſaris ſuffectus.

Dictator Corinthum reparari jubet, & illuc Coloniam mittit. Carthaginem quoque e ruinis excitare incipit, & erigere. In Senatu cæſus eſt, Idibus Mart. Ejus interfectores Caſſius, duo Bruti, Trebonius, Minucius, Baſilus, Cimber, Caſca, aliique. Octavianus Apollonia Romam venit, hereditatem adoptivi Patris aditurus. Agrippa & Salvidienus ad eum acceſſere. M. Lepidus in locum Cæſaris inauguratus eſt Pontifex Max., Meſſala menſe Junio Athenis diſcedit, & ſe Bruto jungit, qui poſtea Athenas cum Caſſio petit, Auguſto menſe. Varus, Junior Pompejus, Ciceronis Filius, Horatius, aliique, qui tunc ea in urbe ſtudiis operam impendebant partes utriuſque Ducis complexi ſunt. Cum Conſſ. contra Antonium Sept. menſe copias ducit Octavianus.

Anno ab U. C. 711. Ante J. C. N. 43. H. N. 22. 23. Conſſ. C. Vibius Panſa, & Aulus Hirtius.

Octavianus Mutinam obſidione liberat. Conſſ. in prælio occiſi. In eorum locum ſubſtituti Octavianus, & Q. Pedius. Octavianus, Antonius, & Lepidus una ſocietatem ineunt, provincias ſibi invicem partiti, 5 Cal. Novembris apud Mutinam in Inſula fluminis Lavini inter Bononiam & Mutinam. Lepido obtigit Hiſpania, & Gallia Narbonenſis, M. Antonio Gallia a Jul. Cæſare debellata, & Ciſalpina, Octavio Africa & Sardinia. Italia Communis juris fuit, cujus ſe illi patronos autumabant: Cicero & Meſſala proſcripti: Ille 64 annos natus 7 idus Dec. cum Fratre Quinto, Fratriſque Filio occiſus eſt, Meſſala vero incolumis evaſit. M. Brutus in Macedoniam proficiſcitur, ſecumque ducit Horatium, & Tribunum Legionis nullo prius tyrocinio functum conſtituit. Hic honor multorum invidiam Poetæ conflavit. S. I. 6. *Nunc ad me redeo* uſque ad *Legio Romana Tribuno*. Antonius Galliarum imperium ſumit ad devinciendos ſibi Lepidum, Plancum, & Aſinium Pollionem. Ovidius 13. Cal. Apri-

les

les natus eſt. Octavius Imperator primum vocatus eſt.

Anno ab U. C. 712. Ante J. C. N. 42. H. N. 23. 24. Conſſ. M. Æmilius Lepidus II., & L. Munacius Plancus.

Parthi Syriam diripiunt, L. Ælius Lamia Prætor creatus. Caſſius Syriam occupat, Rhodum capit. Brutus Lycia potitur. Lis Rupilium inter & Perſium coram Bruto. Philippenſe prælium in Theſſalia Autumno pene confecto. Horatius non paucis prius, nec parvis defunctus belli periculis fugam arripuit, armis abjectis turpiter, ipſo fatente, neque uſitatum ingenui candoris ſpecimen dedit, eſt enim altera magnanimitas ignaviæ confeſſio. O. II. 7. *O ſæpe mecum tempus* uſque ad *non bene parmula*. Pericula, quæ ille ſubiit ſub Bruto fuere certamen initum circa Apolloniam, contra aliquot cohortes C. Antonii, alterum contra Lycios, & plures ante Philippenſem pugnam. Catonis Filius in acie cecidit, nec non Lucullus, Hortenſiuſque. Antonius Varronem letho dedit. Corvinus Meſſala ab Octavio veniam impetravit. Druſus Livius Liviæ pater ſe ipſe interemit in tabernaculo, Varus autem Liberti, quem id facere coegerat, manu, cum ſe inſignibus honorum velaſſet, jugulatus eſt. Peracto prælio, & oblata iis, qui Victori ſe dederent, libertate uſus Horatius militiam deſeruit, ad quam parum proclivis ſibi videbatur. Eodem tempore, quo Octavius Caſſii, Brutique exercitum profligabat, Claſſis, quæ duas ad ſe Legiones imperante Domitio Calvino vehebat, everſa eſt in mari Jonio a Stajo, *vel* Statio Murco, & Ahenobarbo, qui tum eos omnes in ſuas naves receperunt, qui venia conceſſa uti noluerunt. Antonius & Octavius copias ſibi invicem diſpertierunt. Ille in Orientem, hic in Italiam ſe contulit. Claudius Tiberius Nero 3. Cal. Dec. ortus eſt. Fuit poſthac ſecundus Romanorum Imperator.

Anno ab U. C. 713. Ante J. C. N. 41. H. N. 24. 25. Conſſ. L. Ant. Frater M. Antonii, & P. Servilius Vatia Iſauricus II.

Lucii Ant. Fulviæque arbitrio res gerebantur Romæ. Octavius Romam reverſus Fulviæ ſocrus inſolentiam repreſſurus ejus filiam repudiat, & in matrimonium accipit Scriboniam Scribonii Libonis Sororem, & Socrum Sexti Pompej. Per Mæcenatem hoc conjugium contractum eſt,

Virgilio Romam tunc profecto Mæcenas ad Octavium aditum aperuit. Horatius Philippenſi diſcrimini ſubtractus apud Ceraunia, Dyrrhachium, Apolloniam, aut Velonam navi impoſitus Brunduſium, aut Tarentum, aut Hydruntem petiit, inde Romam, urgente rerum inopia, quippe orbatus patre, domo paterna, boniſque ceteris, in ſuorum Amicorum liberalitate perfugium ſibi quærendum ratus, ad factitandos verſus ſe contulit, quibus amicitias, & opes ſibi pararet. Abſurdum eſt dicere Sicula maria tunc eum navigaſſe longiſſimo emenſo ſpatio, & periculum ſubiiſſe incurrendi in junioris Pompej manus, & naufragaſſe; præcipue cum Domitius & Murcus mare Siculum & Ægæum percurrerent, qui magnum ei negotium facere poterant. Acro deceptus eſt, quoad tempus & locum naufragii Horatiani, Dacierius ſecutus eſt Acronis errorem, quoad primam partem: Poeta produxit Odas: *Vides ut alta* &c. *ſolvitur acris hyems* &c. *& Sat. Quæ virtus*, *& Quanta boni* &c.

Peruſinum bellum initum. Conſul L. Antonius totius Senatus ſuffragiis hoſtis judicatus intra illius civitatis muros redactus eſt, quæ tandem a tribus exercitibus obſidione cincta Ducibus Octavio, Agrippa & Salvidieno, & ad deditionem fame compulſa eſt, deinde incendio conſumta.

Anno ab U. C. 714. Ante J. C. N. 40. H. N. 25. 26. Conſſ. Cn. Domitius Calvinus II., & C. Aſinius Pollio.

Ab anno uſque 715 Conſulem deſignaverunt Pollionem in hunc annum Triumviri. Bellum quod ingruit Octavianos inter & Antonianos a provincia ante Sept. ineunda eum prohibuit; attamen paucorum dierum ſpatio eam obivit mutatis Conſſ., Prætoribuſque elapſo prope jam anno. C. Claudi Marcelli mors, qui prægnantem reliquit Octaviam. Fuerat Conſul anno 704. Domitius Ahenobarbus impulſore Pollione ſe M. Antonio cum claſſe & copiis junxit. Livia Druſi Livii Claudiani Filia in Italiam cum Tiberio Claudio Nerone conjuge, & adoleſcente Tiberio filio ſuo commigrat. Labienus Sexti Pompej fautor Parthorum auxiliis adjutus in Syriam irruit. Parthis imperabat Pacorus Orodis Regis filius. Peruſia incenſa idibus ferme Maji, 400 Equites, Senatoreſque ante aram J. Cæſaris hoſtiarum more mactati ſunt. M.

Clau-

Claudius Marcellus C. Claudii Marcelli Filius & Octaviæ ortus eſt. M. Antonius ex Ægypto in Italiam menſe Junio abſoluto copias egit ſocietate inita cum Pompejo, quem poſtea perfide deſeruit. Pax Brunduſii compoſita per Coccejum duarum partium ſtudioſum, & Pollionem pro Antonio, & Mæcenatem pro Octaviano. Sancitum eſt hoc pacis fœdere, ut Octavianus in Sardinia, Hiſpania, Gallia, & Dalmatia dominaretur, & quantum terrarum eſſet trans Jonium mare, Orientem verſus ſub M. Antonii poteſtate foret. Extincta Fulvia conjuge M. Antonius uxorem duxit Octaviam Octavii ſororem ſed ex Ancharia natam.

Anno ab U. C. 715. Ante J. C. N. 39. H. N. 26. 27. Conſſ. L. Marcius Cenſorinus, C. Calviſius *vel* Claudius Sabinus.

Multiplicari Conſulum numerus, deſignari annus eorum nomine, qui primi munere fungebantur. Alii, qui anni decurſu provinciam inibant, minores Conſules vocari. Scribonia eadem, qua Juliam enixa eſt, die, ab Octavio repudiata eſt, ſive propter ſuam vivendi licentiam, ſive animum Principis ad Liviam amplectendam magis proclivum, ſive inutilem ea tempeſtate Scribonii Libonis amicitiam. Pacis fœdera icta ineunte hoc anno circa Miſenum cum Sexto Pompejo, & Triumviris. Sicilia, Sardinia, Corſica, & Acaja per annos quinque ei traditæ. Venia conceſſa fuit iis, qui Pompejum ſecuti ſunt. Hæc pax reddidit Reip. Claudium Neronem, Silanum, Saturninum, Aruntium, & Titium Patrem, qui proſcripti fuerant. Per hæc tempora Rufi Salvidieni ſceleſta conſilia patefacta ſunt, qui idcirco ab Octavio necari juſſus eſt. Præfuerat iſte olim claſſi contra Pompejum, & tunc imperium habebat in Gallia Narbonenſi. Pompejus Groſphus, qui per quinque annos arma tulerat pro Sexto Pompejo, pacis commodis uſus Romam rediit. Horatius ejus amicus tunc Odem ei dicavit: *O ſæpe mecum tempus* &c. Magna rerum pars, quas de Poetæ vita retulimus, his verſibus continetur: E. II. 2. *Romæ nutriri* uſque ad *Ut verſus facerem*. 8. Cal. Oct. Pollio de Parthinis Illyrii populis triumphavit. Horatii verſus mirifice comprobarunt Varius & Virgilius Poetarum in urbe tunc Principes, atque ita laudarunt apud Mæcenatem virum in primis nobilem, & litteratorum patronum, ut is no-

 vi,

vi, nec adhuc latinis cogniti amatorem Carminis videre & alloqui percuperet. Ductum igitur Vatem a familiaribus viris Vario ac Virgilio interrogavit ille, more ſuo, paucis, cujas eſſet: quo natus patre: aliaque id genus, quæ omnia, ut erant, ingenue confeſſus eſt. Sed nonniſi nono poſt menſe (quænam tantæ intercapedinis cauſa fuerit, incertum) Poetam rurſus arceſſitum in ſuorum numerum Mæcenas cooptavit. S. I. 6. *Optimus olim* &c.

Anno ab U. C. 716. Ante J. C. N. 38. H. N. 27. 28. Conſſ. Appius Claudius Pulcher, & Norbanus Flaccus.

Octavius ſibi uxorem adjunxit Liviam, quæ Livii Druſi filia erat, & Tiberii Claudii Neronis conjux, qui eam prægnantem conceſſit. Ipſa tribus poſt menſibus Claudium Druſum Neronem genuit. Calviſii Claſſis tempeſtate peſſumdata eſt in Siculo mari. Eximiam Agrippa victoriam de Aquitanis, qui jam defecerant, retulit. P. Ventidius, qui anno ſuperiore ab Antonio legatus miſſus in Syriam Labienum occiderat, a Syria Parthos expulerat, & provincias, quas Barbari occuparant, receperat, hoc anno occidit Pacorum, & de Parthis triumphavit Romæ. Pacis fœdera ſancita præcedenti anno cum Sexto Pompejo fracta ſunt Menæ perfidi cauſa. Circa Cumas prælium inter Octavii Claſſem, Duce Calviſio Sabino, & inter Sexti Duce Menecrate. Sextus Pompejus victus in fugam ſe dedit. Menas, qui in Octavii Claſſe erat, Menecratem occidit. Nemini data venia. Omnes Senatores, & equites Pompejani morte multati ſunt, exceptis paucis. Legiones ad Octavii copias acceſſere, mancipia in manus Dominorum tradita ad pœnam, alia cruci adfixa. Nunc certe Pompejus Groſphus nullam impetraſſet veniam. Horatius ſequeſtro ſuo ingenio, Muſa conciliatrice in Mæcenatis primum, & ſubinde Octavii gratiam admiſſus villam in Sabinis dono datam accepit, cujus ſitum, formam, & commoda cum alibi, in locis bene multis, tum præcipue in fragmento Carminis: *Laudabunt alii* &c. & in E. I. 16. graphice deſcripſit: *Continui montes* uſque ad *ambiat Hebrus*. Fundus hic & Villa appellabatur Uſtica. Duas concinnavit Odas: *Laudabunt alii* &c. *Lupis & Agnis* &c.

Anno ab U. C. 717. Ante J. C. N. 37. H. N. 28. 29. Conſſ. M. Vipſanius Agrippa, L. Caninius Gallus, Statilius Taurus in locum Caninii extincti ſubrogatus.

Pacorus filius natu major Orodis in Syria occiſus eſt

cum

cum Labieno pugnans in Romanos, quibus præerat Ventidius Antonii legatus. Orodes jam ſenio confectus, & triſtitia fractus ex morte Pacori regnum in manus Phraatis minoris natu Filii tradit. Horatius Brunduſium petit comes Mæcenatis, qui rurſus cum Coccejo conniti debebat, ut iterum Octavium & Antonium in concordiam redigeret. Pax compoſita Tarenti. Illud iter peractum eſt Autumni tempeſtate. hinc Satira *Egreſſum magna* &c. Octavius & Antonius ad quinque annos ſibi prorogant ſummam in imperio auctoritatem. Agrippa mari præfectus ad Bajas portum conſtruit. Meſſala creatus eſt Propræfectus claſſis ſub Agrippa. Hoc inter cetera fœdera Tarentina fuit, Octavium Antonio præbiturum fuiſſe 20000 militum contra Parthos, & Antonium Octavio daturum 130 naves. Cal. Juliis Statilius Taurus Tarento diſceſſit cum hac claſſe, Octavius a ſinu Puteolorum cum ſua, & Lepidus ex Africa cum aliquot navibus invadendi cauſa Siciliam tripartito. Magna vis Africi naves laceravit ac diſtulit. Calviſius dignitate Tribuni militum ſpoliatus eſt, quod Menam ad Pompejum iterum deſciſcere temere paſſus fuerit. Moleſte tulerat transfuga ſibi præpoſitum Sabinum. Horatius qui fere ſemper Mæcenatem comitabatur, Octavii claſſe vehebatur, quæ naufragium fecit circa Veliam, Palinurique promontorium, ubi putavit ſibi pereundum eſſe, ut ipſe profitetur O. III. 14. *Non me Philippis* uſque ad *Palinurus unda*.

Anno ab U. C. 718, Ante J. C. N. 36. H. N. 29. 30. Conſſ. L. Gellius Poplicola, M. Coccejus Nerva.

Octavius refecta claſſe in Siciliam cum Mæcenate & Agrippa navigat. Menas ad Cæſarem iterum acceſſit, ita tamen, ut propter deſertam toties fidem nulli poſthac præficeretur imperio, ſed tamen unus eo honore decoraretur, ut cum Octavio cœnaret, & jure ferendi annuli aurei eques uteretur. Agrippæ ductu pugnatum proſpere apud Mylas, victuſque eſt Democares Pompejanæ Claſſis Dux. Sed inopinato Pompej aggreſſu circa Taurominium ſub ipſis Cæſaris oculis accepta clades, neque ab ipſo periculum abfuit. Legiones, quæ cum Cornificio erant legato Cæſaris expoſitæ in terram pene a Pompejo oppreſſæ ſunt. Mæcenas Romam miſſus ad ſedandos motus. Agrippa Octavii juſſu opem tulit Cornificio exercitus Duci, Pompejumque fuga Aſiam petere coegit. Mæcenas

Roma reverſus ſecundæ navali pugnæ interfuit, quæ circa Pelorum commiſſa eſt. Octavius oppidatim, teſte Appiano lib. 5, inter Deos tutelares conſecratus eſt. Phraates Patrem, a quo Regnum acceperat, jam decrepitum de medio ſuſtulit. Moneſes Surenæ filius & alii Principes viri ejus immanitatem peroſi ad Antonium transfugerunt. Statiani exercitus a Parthis conciſus eſt, quia ſero ei Antonius auxilium tulit.

Anno ab U. C. 719. Ante J. C. N. 35. H. N. 30. 31. Conſſ. L. Cornificius Nepos, Sextus Pompejus Sexti Pompei filius Nepos.

Sextus Pompejus in Aſia ſocietatem inivit cum Parthis. Ahenobarbum capere volebat, & copias corrumpere, quas Octavius Antonio mittebat. Cyzicum terra marique obſedit, claſſem Furnii perculit, potituſque eſt Lampſaco, Nicæa, & Nicomedia. 40. annos natus Antònii juſſu vel Planci jugulatus eſt a Titio illo, quem ipſe paulo ante ceperat, & liberum dimiſerat. Phraates regno pulſus eſt a Parthis, qui Tiridatem ſtatim in ejus locum ſuffecerunt. Octavius, teſte Appiano, Tribunus Plebis perpetuus vocatur, quam dignitatem idem deprecatus eſt. Bellum inferre Britannicis inſulis ſtatuit. Conſpiratio Pannoniorum, quos pariter Dalmatæ ſecuti, ab eo conſilio eum dimovit. Invaſit igitur in Pannoniam, ubi in prælio Menas interfectus eſt a Barbaris. Horatius domum ſuam in Sabinis primum ædificabat, & Macænas ſuam in Eſquiliis. Poeta Satiram edidit: *Sic raro ſcribis*. &c.

Anno ab U. C. 720. Ante J. C. N. 34. H. N. 31. 32. Conſſ. M. Antonius, qui eadem die ultro Magiſtratu abiit, L. Sempronius Atratinus, L. Scribonius Libo.

Octavius inceptum bellum contra Dalmatas peragendum curavit Statilio Tauro, qui ex Africa victor redibat. Antonius Artavaſdem Armeniorum regem in triumphum egit Alexandriam. Statilius Taurus de Africa triumphum habet pridie Cal. Jul. Lepidum ad defectionem Siciliam concitantem Octavius exercitu orbat & dignitate. Sed pietate motus ſtupido homini vitam conceſſit, & ſummum Pontificatum, quo frui eum otioſe reliquo vitæ ſpatio paſſus eſt. Creavit Augurem Valerium Meſſalam, Mæcenatem præfecit Italiæ gubernandæ. Agrippa magnificentiſſimam geſſit ædilitatem. Licet Conſul fuerit anno 717.

demi-

Digitized by Google

demiſit tamen ultro animum ad hoc munus ſuſcipiendum. Horatius Epiſtolam ſcribit: *Albi noſtrorum* &c.

Anno ab U. C. 721. Ante J. C. N. 33. H. N. 32. 33. Conſſ. C. Cæſar Octavius II., L. Volcatius Tullus.

Ex præda de Dalmatis relata Octavius porticum, & bibliothecam a nomine Sororis Octaviæ vocatam, & alteram porticum nomine Uxoris Liviæ ædificari juſſit. Primo die ſe Conſulatu abdicavit. Hujus anni Faſtis adſcribendus eſt tertius Antonii Conſulatus numiſmatis conſignatus, & hæc Ode: *Quo quo ſceleſti* &c.

Anno ab U. C. 722. Ante J. C. N. 32. H. N. 33. 34. Conſſ. C. *vel* Cn. Domitius Ahenobarbus, C. Soſius Nepos.

Octavius & Antonius repente ſocietatem dirumpere. Conſules, multique Patres in Ægyptum confluere ad Antonium, qui Octaviæ nuncium remiſit. Plancus & Titius ejus nepos ab Antonio ad Octavium deſciſcere. Octavius fruſtra conatus Corcyram expugnare, claſſem ſuam cernere procella vexatam. Antonius Patras hyematum recedere. Horatius Odas perficit: *O Nata mecum* &c. *Paſtor cum traheret* &c.

Anno ab U. C. 723. Ante J. C. N. 31. H. N. 34. 35. Conſſ. C. Cæſar Octavius III. M. Valerius Meſſala Corvinus.

Octavius verno tempore cum copiis Antonio occurſum diſcedit Brunduſio. Mæcenas ſecum Horatium ducere noluit. Solandi cauſa mœſtum Poetæ animum, eidem ab Octavio jus ferendi equeſtris annuli & anguſticlavi impetravit. Hujus beneficii argumentum patet ex verbis Davi ſervi. *Tu cum projectis* uſque ad *non es*, *quod ſimulas?* S. II. 10. Actiaca pugna. Cleopatram metu correptam, & fugientem ſecutus Antonius. Victoriam reportavit Octavius. Cn. Domitius Ahenobarbus & Soſius ad Victorem ſe contulere, quorum alter per Agrippam, alter vero per Aruntium gratiam impetravit. Tibullus Meſſala duce in hoc certamine meruit. Pollio ultro abfuit. Fortaſſe hoc anno Hiſtoriæ bellorum civilium, quæ 30 annos perdurarunt, finem impoſuit. Varus Caſſium Parmenſem Athenis interimi jubet, quo poſt Antonii cladem ille Verſificator ſeceſſerat. Dionyſius Halicarnaſſ. Romam venit. Mæcenas domum ſuam & hortos tandem conſtruxit. Horatius hæc cecinit: *Albus ut obſcuro* &c.

Ibis

Ibis Liburnis &c. *Altera jam teritur* &c. *Quando repoſtum* &c. *Olim truncus eram* &c. *Hoc erat in votis* &c. *Ambubajarum* &c.

Anno ab U. C. 724. Ante J. C. N. 30, H. N. 35. 36. Conſſ. C. Cæſar Octavius IV., M. Licinius Craſſus, & in ejus locum ſubſtitutus Cicero filius.

Octavius Romæ Italiæque regimen Mæcenati & Agrippæ permittit, & in Ægyptum curſum dirigit. Antonius Cal. Auguſti, & Cleopatra 4. Cal. Sept. ſeſe interfecerunt. Tota Ægyptus in ditionem victoris, & in Provinciæ formam redacta, gubernanda datur Cornelio Gallo. In Epiſtola, quam Octavius Senatui ſcripſit de rebus ſuis geſtis Filium Ciceronis in locum Craſſi ſublegendum curavit. Senatus libenter id comprobavit. Octavius in Syriam perrexit. Phraates a Scythis adjutus regnum recepit, legatos miſit ad Auguſtum, ad quem jam profugerat imploratum auxilium Tiridates ſolio depulſus, Phraatis filio ſecum ducto. Ex Syria in Aſiam procedere Octavius. Craſſus Dacos, Baſternas, & Miſios fundere & cædere. Horatius Odem lucubravit: *Nunc eſt bibendum* &c.

Anno ab U. C. 725. Ante J. C. N. 29. H. N. 36. 37. Conſſ. C. Cæſar Octavius V, Sextus Apulejus Nepos, cui ſucceſſit Valerius Potitus.

Senatus Templum Jani claudendum decernit. Octavius in Aſia hyemat, & in Samo quintum init Conſulatum. Meſſala in Syria Q. Didio ſuccedit. Statilius Taurus Dalmatas devincit. Craſſus rurſum populos Dannubii accolas Dacos ſcilicet & Baſternas, & Thracas internecione delet. Templum Jani clauſum eſt primo ab Octavio, qui menſe Auguſto triduo triumphavit; prima die de victis Pannoniis, & Dalmatis, ſecunda propter victoriam Actiacam, & tertia de Ægypto devicta, ac ſubacta. eumdem deponere cogitantem imperium Mæcenas dehortatur. Nomen ſumit Imperatoris.. Cenſum agit Populi R. Senatus honores ei divinos ſtatuit. Hæc Horatii prodiere: *Motum ex Metello* &c. *Scriberis Vario* &c. *Quo me, Bacche, rapis* &c. *Quid tibi viſa Chios* &c.

Anno ab U. C. 726. Ante J. C. N. 28. H. N. 37. 38. Conſſ. C. Ceſar Octavius VI, M. Vipſanius Agrippa II.

Octavius claudit luſtrum, Princeps Senatus renunciatur, Templum, bibliothecamque Palatini Apollinis dedicat. Cele-

Celebrantur primum Actiaci ludi, quorum cura committitur 4 Pontificum collegiis, nempe Pontificibus, Auguribus, Septemviris, & Quindecemviris. Ad finem vergente anno Meſſala ex Syria ad Aquitaniam regendam mittitur. Tibullus eum ſecutus eſt. Horatius hæc in lucem emiſit: *Delicta Majorum* &c. *O navis, referent* &c. *Quid dedicatum* &c. *Trojani belli* &c.

Anno ab U. C. 727. Ante J. C. N. 27. H. N. 38. 39. Conſſ. C. Cæſar Octavius VII., M. Vipſanius Agrippa III.

Primis Januarii diebus Octavius frequenti in Senatu declarat, ſe imperii habenas ei velle tradere: ſed unanimi conſenſu id conſilii rejectum eſt. 7 Idus ejuſdem menſis appellatus eſt Princeps per annos decem, & ſummam imperii aſſumere juſſus. 3. Idus provincias Senatoribus diſtribuit, & 16 Cal. Feb. rogante Munacio Planco Auguſti cognomen accepit. Nocte ſequenti Tibris aquarum alluvione late loca operire. Cœlum tonare, ningere, grandinare. Auguſtus menſe Majo ægrotat. ſequenti menſe jam aperit Templum Jani, & Roma cum exercitu ad arma inferenda in Inſulas Britannicas proficiſcitur, ſed eum legati illinc miſſi Arimini nanciſcuntur, ubi pacta, legeſque impoſuit, pacemque fecit. Sextus Apulejus bello Cantabros perſecutus eſt, & Meſſala Aquitanos, de quibus triumphavit 7. Cal. Octob., quo die ortum duxit. Conſilium Romæ initur de traducendo in Arabas exercitu. Ælius Gallus in Ægypto in locum Cornelii Galli ſubſtitutus eſt, qui de maledictis in Auguſtum conjectis accuſatus a Valerio Largo exilio damnatus eſt, ſed ignominiæ impatiens gladio ſibi vitam præripuit. Imperator compoſitis Gallorum rebus in Hiſpaniam iter facit ſub hujuſce anni finem, ut eam in officio contineret, ibique tres annos moratur. Horatius hæc conſcripſit: *Jam ſatis terris* &c. *O diva, gratum* &c. *Icci beatis* &c.

Anno ab U. C. 728. Ante J. C. N. 26. H. N. 39. 40. Conſſ. C. Cæſar Auguſtus VIII., T. Statilius Taurus II.

Sextus Apulejus triumphum de Hiſpania deportat 7 Cal. Feb. Rurſum rebellant Cantabri & Aſturii elapſo prope anno. Horatius Epiſtolam exarat: *Ne perconteris* &c.

Anno ab U. C. 729. Ante J. C. N. 25. H. N. 40. 41. Conſſ. C. Cæſar Auguſtus IX., & M. Junius Silanus.

Agrippa Pantheon, & porticum Neptuni aut Argonautarum

tarum abſolvit. Ælius Largus in Arabiam felicem, Petronius in Æthiopiam exercitum egit. Juliam duxit uxorem Marcellus. Tarracone Auguſtus legationem Scytharum & Indorum accipit. Ad eum confugit Tiridates vitæ ſuæ metuens in Syria. Poſt Regis Amyntæ obitum Galatia, Livonia, Iſauria, & Piſidia in Populi R. provincias evaſere. M. Lollius Proprætor, homo pecuniæ avidiſſimus, & in ſumma vitiorum diſſimulatione vitioſiſſimus illic imperium habuit. Salaſſos concidit Terentius Varro Murena, Cantabros, & Aſturios ſibi ſubmiſit Auguſtus. Marcellus, Tiberius, & Junior Lollius in hac primum acie meruere. Anno prope decurſo Auguſtus ex morbo in ſummum vitæ diſcrimen incidit, ſed menſe Junio ſequentis anni ad priſtinam valetudinem reſtitutus eſt ab Antonio Muſa, qui propterea magna pecuniæ vi, & equeſtri annulo donatus eſt. Poeta cecinit Odas: *Non uſitata* &c. *Quantum diſtat* &c.

Anno ab U. C. 730. Ante J. C. N. 24. H. N. 41. 42. Conſſ. C. Cæſar Auguſtus X., C. Norbanus Flaccus.

Mors Terentii Varronis Murenæ deſignati Conſulis ad ſequentem annum. Finis expeditionis Galli, & Petronii. Auguſti reditus ex Hiſpania peracto Junio menſe, comes in itinere erat Tiridates. Clauditur iterum Jani Templum. Quintilius Virgilii & Horatii amicus obit. Cantabri poſt Auguſti diſceſſum cum hoſtiliter in Romanos egiſſent a L. Æmilio Hiſpaniæ Prætore ad officium redacti ſunt. Ante Auguſti in urbem reditionem hæc omnia geſta ſunt. Horatius hæc protulit: *Quis deſiderio* &c. *Et thure, & fidibus* &c. *Herculis ritu* &c. *Nil admirari* &c.

Anno ab U. C. 731. Ante J. C. N. 23. H. N. 42. 43. Conſſ. C. Cæſar Auguſtus XI., qui in ſui locum ſubrogavit L. Seſtium Nepotem, & Cn. Calpurnius Piſo.

Phraates Romam Principes viros delegat, ut ſibi Filius, & Tiridates mittatur, & ſe Romana ſigna redditurum promittit. Rem Patres detulere Auguſto, qui Phraati Filium reddidit, & Tiridatem retinuit, quem Romæ morari paſſus eſt. Ægrotat, & convaleſcit Auguſto menſe. Teſtamenti ſui certiorem facit Senatum, ubi Marcellum ſibi ſucceſſorem delegerat. Id Agrippæ & Tiberio offenſioni fuit. Ne quid accideret incommodi, aliquandiu eos procul abeſſe coegit. Primus in Syriam cum im-

perio

perio miſſus in Lesbo ſubſtitit, ſuoſque legatos copiis præfecit, Tiberius Orientis provincias inviſere ac regere juſſus. Mors Marcelli. Culpa in Liviam collata eſt. Horatius frigida ſe proluit. Auguſtus intimum a ſecretis eum ſibi eligit. Sed Poeta gratiis actis minime offenſo Principi id muneris recuſavit. Cantabri & Aſturii denuo deſerta fide a C. Furnio, & P. Cariſio fuſi ſunt. Hæc defectio initium habuit & finem eodem ferme tempore. Auguſto Tribunicia perpetua potentia tradita eſt, quam rejecerat an. 719. Hæc Horatius compoſuit: *Muſis Amicus* &c. *Quem virum, aut heroa* &c. *Quæ ſit hyems Veliæ* &c. *Septimius Claudi* &c. *Quinque dies tibi pollicitus* &c.

Anno ab U. C. 732. Ante J. C. N. 22. H. N. 43. 44. Conſſ. M. Claudius Marcellus Eſerninus, L. Aruntius Nepos.

Conſpiratio Licinii Murenæ, & Fannii Cepionis, qui exilio damnati, & inde vita privati ſunt. Nec Murenæ ſuppetias tulere Proculejus Frater, & Mæcenas levir. Magnæ Armeniæ populi Regem ſuum Artabazum odio habentes repoſcunt Tigranem, qui Romæ degebat. Jani Templum iterum apertum eſt. Auguſtus in Siciliam concedit attingente jam finem anno, ut hinc in Orientem iret, & a Phraate Parthorum rege vexilla acciperet, captivoſque. Bellatum in Getas, aliaſque Dannubii gentes. Peſtis & fames Italia tota graſſari. Horatius hæc concinnavit. *Vixi puellis* &c. *Te maris & terræ* &c. *Flore bono, claroque* &c.

Anno ab U. C. 733. Ante J. C. N. 21. H. N. 44. 45. Conſſ. M. Lollius, M. *vel* Q. Æmilius Lepidus filius M.

Cum eſſet adhuc in Sicilia Auguſtus, Conſulatu abiit, qui poſtea Lepido datus eſt. Effuſæ Lepidi, & Silani largitiones, & acerrimæ contentiones multas turbas Romæ excitarunt. Neceſſaria videbatur eſſe Principis præſentia ad ſeditionem compeſcendam, quæ maxima portendebat incommoda. Verum in eo ſemper conſilio ille perſtitit, ut in Aſiam ad ulciſcendam Craſſi Antoniique cladem gradum faceret. Ambo conſulatus competitores eum in Siciliam profecti adierunt. Ille eos dictis acriter carpſit, & Romam ad comitia redire vetuit. Lollius, qui Collega fuerat Auguſti pro ſuo jure Collegam ſibi elegit Lepidum. Romæ regimen Agrippæ delegat, eidemque conjugii fœdere obligat filiam ſuam morte Marcelli viduatam, repu-

repudiata Marcella majore natu filia Octaviæ. Poſtrema Petronii Miſſio contra Candacem Æthiopiæ Reginam. Auguſtus ex Sicilia Græciam, & inde Samum petit, ubi totam duxit hyemem. L. Sempronius Atratinus de Africa triumphat 4 Idus Octob. Decurſo prope anno Romam deſerere cogitur Agrippa, & imperium Galliæ ſumere, ubi populi Germanorum incurſionibus obnoxii inibi erant, ut deſciſcerent. Horatius hæc concinit: *Juſtum ac tenacem* &c. *Tyrrhena regum* &c. *Impios parræ* &c. *Sunt quibus in Satira* &c. *Juli Flore, quibus*, &c.

Anno ab U. C. 734. Ante J. C. N. 20. H. N. 45. 46. Conſſ. M. Apulejus F. Sexti Nepos, P. Sillius Nerva.

Tiberius Auguſtum adit in Samo hibernantem ineunte anno, unde adventante vere vocatur in Armeniam. Alteram ab Indis legationem Auguſtus accipit. Legatis Reginæ Candacis Vectigalium remiſſionem concedit, quæ Reſp. ab Æthiopiæ gentibus colligebat. Verno tempore in Aſiam iter facit & Bithyniam, inde in Syriam. Rufi Egnatii conjuratio in Auguſtum. Ejus furor erupit, & ſtatim extinctus eſt. Ortum habuit Cajus ex Agrippa & Julia. Parthi Artaxiæ Armeniorum regis, qui Artabazo ſucceſſerat, cauſæ armis patrocinantur. Hos motus Tiberius ſedat; & Tigranem in Armeniæ ſolium revehit. Phraates ſe ſubmittit Auguſto, reddit inſignia, & captivos, Filios 4 dat obſides. Jamblicum Auguſtus principatu donat Arabiæ, Tarcondimotem Ciliciæ, Archelaum Armeniæ minoris, Herodem Tetrarchiæ Zenodori, & Comagenis Mitridatem. Agrippa relicto Galliæ regimine in Hiſpaniam irruit, ubi Cantabros rurſum imperium Principis detrectantes ita ad obſequium compulit, ut ad alias ſeditiones concitandas vires iis impoſterum deſuerint. Anni decurſu Auguſtus in Samum revertitur, ubi hiberna egit. Vellej. Paterc. hoc anno, ſimulatque reddita ſunt inſignia a Parthis, ait erupiſſe Conjurationes Cepionis, Murenæ, & Egnatii Rufi. Horatius hæc in lucem emiſit: *Ille & nefaſto* &c. *Non ſemper imbres* &c. *Celſo gaudere & bene* &c. *Si bene te novi* &c. *Si potes Archiacis* &c. *Fructibus Agrippę* &c.

Anno ab U. C. 735. Ante J. C. N. 19. H. N. 46. 47. Conſſ. C. Sentius Saturninus, Q. Lucretius Cinna Veſpillo, M. Vinicius.

Indi Auguſtum in Samo conveniunt, pacemque impetrant,

trant, quam anno præcedente popoſcerant per legatos. M. Vinicius in locum demortui alterius Conſulis ſubrogatus eſt. Agrippa detrectato triumphi honore bellum ſuſcipit Pannoniæ, quod plures annos continuatum eſt. Virgilii in Græciam itio, & nulla hinc reditio. 52 annos natus 10 Cal. Sept. excedit e vita. Tibullus 44 circiter annum agens obit. Romam regreditur noctu Auguſtus 4 Idus Octob. Poſtridie Senatus ad comprimendos populi motus ex Conſulum ambitu concitatos abſente Principe, eum moribus conformandis per quinquennium præponit, & inſuper perpetua inſignit Conſulari dignitate, & ferendarum, quas ipſe vellet, legum poteſtate. Horatius his venam exercuit: *Martiis cælebs* &c. *Sic te, Diva potens* &c. *Cælo Tonantem* &c. *O Venus regina* &c. *Non quia Mæcenas* &c.

Anno ab U. C. 736. Ante J. C. N. 18. H. N. 47. 48. Conſſ. Cn. *vel* L. Cornelius F. L. Lentulus, P. Corn. F. P. Lentulus Marcellinus.

Lex Julia de maritandis ordinibus ab Auguſto lata. Tiberius Galliam Comatam adminiſtrandam ſuſcipit. Anno fere elapſo Auguſtus titulum auctoritatemque Principis ſibi in quinquennium prorogari jubet. Per totidem annos Tribunitia dignitate Agrippam condecoravit.

Anno ab U. C. 737. Ance J. C. N. 17. H. N. 48. 49. Conſſ. C. Furnius, C. Junius Silanus.

Auguſtus ludos Seculares celebrat, Horatiumque deligit ad concinnandos hymnos, qui his diebus feſtis cani ſolebant. Cajum & Lucium adoptat Agrippæ Juliæque filios. Lucius nuperrime genitus erat, Cajus autem trimulus. Horatius Odas modulatus eſt: *Poſcimur. ſi quid* &c. *Odi profanum*. &c. *Deſcende cælo* &c. *Nempe incompoſito* &c.

Anno ab U. C. 738. Ante J. C. N. 16. H. N. 49. 50. Conſſ. L. Domitius F. Cn. Ahenobarbus, P. Cornelius Scipio.

Hujuſce anni initio Lollius Pater in Thraciam abit auxiliatum Rimetalci avunculo & tutori filiorum Cotis; Beſſos profligat, inde cito in Germaniam pergit. A Sicambris percellitur, quos paulo poſt ipſe fundit, aut potius cogit recedere, & pacis fœdera accipere. Auguſtus Sept. Menſe in Galliam iter facit, audito Lollianæ cladis nuncio. In Syriam ivit Agrippa, Tiberius Auguſtum comi-

comitatur. Taurus ad Romæ gubernaculum ſedet, & Italiæ. Horatius Odem texit: *O crudelis adhuc* &c.

Anno ab U. C. 739. Ante J. C. N. 15. H. N. 50. 51. Conſſ. M. Livius Druſus Libo, L. Calfurnius Piſo Ceſoninus.

Rhetorum & Vindelicorum ſtrages per Tiberium & Druſum Auguſto menſe. In prima pugna ſolus erat Druſus. Tiberius miſſus, ut in loco obſecundaret. Auguſtus totum annum in Gallia conterit. Propertius unum & quadraginta annos natus occumbit. Ejus tumulus anno 1722 Hiſpelli in Umbria inventus eſt ſex millibus paſſuum procul Mevania, ubi genitus eſt, ſub ruinis domus, quæ Poetæ hodie domicilium vocatur.

Anno ab U. C. 740. Ante J. C. N. 14. H. N. 51. 52. Conſſ. Cn. *vel* M. Craſſus F. M., Cn. Corn. Lentulus Augur.

Bellum Pannoniis, Liguribus, & Boſphoris infertur. Auguſtus Roma abſens Galliæ res dirigit, Germaniæque, & Rhetiæ, & plures colonias in Gallias, Hiſpaniamque deducit. Horatius Odem facit: *Pindarum quiſquis* &c.

Anno ab U. C. 741. Ante J. C. N. 13. H. N. 52. 53. Conſſ. Tiberius Claudius Nero, Q. Quintilius Varro Fil. Sex.

Agrippa ex Syria reverſus per quinquennium Tribunitia poteſtate fungitur; & exeunte anno in Pannonios bellum importavit, qui jam arma receperant. Auguſtus elabente Feb. e Gallia in urbem remigrat. Summum Pontificatum demortuo Lepido ſuſcipit. Druſus in Germania remanet. Horatius has Odas ſcribit: *Divis orte bonis* &c. *Qualem miniſtrum* &c. *Quę cura Patrum* &c.

Anno ab U. C. 742. Ante J. C. N. 12. H. N. 53. 54. Conſſ. Cn. Valerius Meſſala Barbatus Æmilianus, P. Sulpitius Quirinus.

Auguſtus per aliud quinquennium in ſummo rerum principatu conſtituitur. Agrippa Pannonia relicta in Campania occumbit morte 13 Cal. April. 51 annum agens. Moles ejus belli in Tiberium tranſlata, cujus belli cauſa conſtiterat Aquilejæ Auguſtus, ubi Herodes eum adiit cum duobus ſuis filiis officii gratia. In aliud quinquennium Auguſtus Magiſter & Cenſor morum renunciatur. Druſus in Sicambros, Uſipetas, & Friſios primum mittitur. Cenſus Gallorum conficitur.

Anno

Anno ab U. C. 743. Ante J. C. N. 11. H. N. 54. 55. Conſſ. Q. Ælius Tubero, Q. *vel* P. Fabius Maximus.

Cenſum Romæ Auguſtus habet, & alterum condit luſtrum. Theatrum Marcelli dicat teſte Plinio. falſo hoc ad annum 741 refert Dio. Nuptum Tiberio dedit Juliam viduatam morte Junioris Marcelli, & Agrippæ, divortio ægre facto cum Vipſania Agrippina ſibi cariſſima, Agrippæ filia ex primo thalamo, & jamjam alterum Filium enixura. Octavia Soror Auguſti viduata morte Marcelli Senioris, & inde M. Antonii obit. Druſus ineunte vere in Germaniam redit, Rhenum tranſit, Uſipetas domat, in Sicambros impetum facit, & Cheruſcos, & ad Viſurgim uſque procedit. Auguſtus ut proxime ad Druſi exercitum accederet, in Galliam remeat cum Tiberio medio anni curſu. Dum res ſuas geſtas novis auget in Germania Druſus, Tiberius in Pannonios & Dalmatas mittitur, quos denuo perdomuit. L. Piſo Thracas ſuperavit. Sub anni finem propter Druſi, Tiberiique victorias fit S. C. de claudendo Jani Templo. Dacorum & Dalmatarum, qui tunc inſurrexere, turbulenti motus illud decretum exequendum in ſequentem annum diſtulere. Tiberius bellum adornat ad eas gentes imperio ſubigendas.

Anno ab U. C. 744. Ante J. C. N. 10. H. N. 55. 56. Conſſ. Julius Antonius Triumviri Filius, Q. Fabius Maximus Africanus.

Tiberius & Druſus bello occupati hiberno quoque tempore, alter contra Dacos, aut Getas, alter vero contra Germanos, primis anni menſibus in ditionem ſuam eos redigunt. Auguſtus cum utroque Romam remigrat, tertio & extremo Jani templum claudit, & ad exitum perducit, quidquid præcedenti anno Senatus decreverat. Anno prope completo renovatur bellum in Germania, cujus cura Druſo demandata. Tiberius ad cohibendos novos Dalmatarum & Pannoniorum conatus diſcedit. Horatius hæc in lucem edidit: *Phœbus volentem* &c. *Quum tot ſuſtineas* &c. *Ut proficiſcentem* &c.

Anno ab U. C. 745. Ante J. C. N. 9. H. N. 56. 57. Conſſ. Claudius Druſus Nero, T. Quintius Criſpinus Sulpitianus.

Druſus Conſul in Germania coram exercitu renunciatur. Tiberius in Pannonia, & propter Dannubium victoriam conſecutus Papiam ſe confert apud Auguſtum ante men-

ſem Julium. Druſus fracto ſibi crure propter præcipitem ex equo lapſum, devictis jam Germanis, in æſtivis 5 Idus Julias e vivis exceſſit 30 annos natus, 30 dies ante obitum graviter ægrotavit, teſte Livio. Hujuſce caſus accepto nuncio Papiæ Auguſtus Tiberium ſtatim diſcedere juſſit, qui adeo citatis equis curſum præcipitavit, ut morienti Druſo adfuerit. Hic jam Viſurgim trajecerat, & ad Albim uſque progreſſus fuerat. Propter Victoriam decretus ei fuerat triumphus, & ludi, ſicut etiam Tiberio. Uxorem habuit Antoniam Octaviæ, & M. Antonii Filiam, ex qua Filium ſuſcepit nomine Germanicum. Dionyſius Halicar. antiquitates Romanas in publicum edit.

Anno ab U. C. 746. Ante J. C. N. 8, H. N. 57. Conſſ. C. Marcius Cenſorinus, C. Aſinius Gallus Pollionis Filius.

Auguſtus urbem repetit, Laurum in Jovis templum detulit propter Tiberii, Druſique Victorias. Titulum Principis poſuit, quem viginti annos tulerat. Calendarium Pontificum incuria turbatum corrigit, nomenque ſuum indit menſi, qui antea Sextilis dicebatur. Bellum Germanorum Tiberio tranſmiſſum eſt. Auguſtus, ut ei propior eſſet, in Galliam procedit. Sicambri Tiberio ſe dedunt, quos ipſe ad alteram Rheni partem transfert propter lævam ripam. Poeta noſter 3 Cal. Dec. 7 & 50 annos natus minus undecim diebus, triginta circiter diebus ante Mæcenatis obitum vitam cum morte commutavit.

Antiquus Auctor Horatianæ vitæ iis verbis, quibus Mæcenas Horatium Auguſto commendat: *Horatii Flacci ut mei eſto memor*, hoc ſibi videtur velle, nempe Poetæ mortem ſucceſſiſſe Mæcenatis. Sed præterquamquod plura in ea vita narrantur valde dubia fide, præjudicata opinio, quæ hominum animis diu hæſerat, hac ſuper re, fortaſſe illis verbis alium, quam par fuerat, ſenſum adſtruxit. Is Auctor ait, Mæcenatem plura Horatio conſtantis amicitiæ argumenta dediſſe, præcipue vero in teſtamento, quod Auguſto inſcripſit, ubi maximam erga Poetam benevolentiam ſignificabat. Illud teſtamentum, quod poſt mortem dumtaxat Mæcenatis apertum fuit, diu ante ejus obitum peractum fuerat, & quamvis Horatius jam interierit, ejus tamen nomen exhinc expunctum non fuit, quia Mæcenas aut non potuit, aut abs re eſſe judicavit teſtamentum mutare tam levi de cauſa. En verba Auctoris: „ Mæcenas quantopere eum dilexerit ſatis demon-

„ ſtra-

„ ſtratur illo Epigrammate. &c. Sed multo magis extre„ mis, tali ad Auguſtum elogio: Horatii Flacci ut mei „ eſto memor. „ Teſtamentum quodque extrema hominis verba continere ſolet, & manſura animi ſenſa. *Extremis* idem eſt ac *extremis verbis*, *tabulis*. Præterea Iſidorus lib. 19 Originum cap. 23 ait, Endecaſyllabos illos, quibus Mæcenas Horatii mortem deplorat, Mæcenati tribuendos eſſe. Stilo certe illius conſoni ſunt. En verſus.

„ Lugens te, mea vita, nec ſmaragdos,
„ Berillos neque, Flacce mi, nitentes,
„ Nec percandida margarita quæro,
„ Nec, quos Thinica lima perpolivit,
„ Annellos, neque Iaſpios lapillos.

ex quibus patet Poetam prius obiiſſe. Tandem plurimi docti viri, inter ceteros Turnebus, Torrentius, Joan. Douza, & Andreas Scotus idem ſentiunt, communemque illam ſententiam tanquam nullo nixam fundamento rejiciunt. Fruſtra igitur Dacierius, qui præconcepta illa opinione ferebatur, tantopere in excuſando Horatio elaboravit, quod nullum nobis carmen reliquerit Poeta, veluti doloris ſui argumentum in Mæcenatis obitum.

Jam vero ſi quæras, in quanam hæreſi Philoſophica ille fuerit, nihil æque certum eſt, ac nullius fuiſſe, idque apparet ex E. I, 1, ubi provecta tunc ætate maturus, poſtquam ſignificavit, ſe nugis omnibus tandem omiſſis vacare velle Philoſophiæ, ſubjungit: *Ac ne forte roges* uſque ad *deferor hoſpes*. Et bene ait *hoſpes*. neque enim ſi quidpiam ex aliqua ſecta ſemel probaſſet, idem ſemper probabat, ſed more hoſpitum apud ſingulos tamdiu divertebatur, quamdiu libebat. Jam poſtquam initio cum Stoicis & Academicis ſenſerat de divina in res humanas providentia, eamdem viſus eſt negare cum Epicuro S. I, 5, quam ſcripſit juvenis; iterumque in Carmine Seculari errorem iſtum ejuravit, & ea, qua par erat, religione de diis judicavit, utpote quos & invocaret, & precaretur pro ſe, pro Mæcenate, pro Auguſto, Populoque R. Unde ſatis liquet, Horatium nihil minus, quam Epicureum fuiſſe. Neque obeſt iis, quæ diximus, quod E. I. 4. ſe vocat *Epicuri de grege porcum*: nihil enim aliud, quam cum ſuo Tibullo ridere voluit, ac ſignificare, ſe pinguem eſſe, & nitidum, quales erant Epicureæ doctrinæ Sectatores. Vetus Auctor vitæ Virgilii ait: *coe-*

vos omnes Poetas ſibi adjunctos habuit Maro, ut, quum inter ſe plurimum inviderent, illum una omnes colerent, Varius, Tucca, Horatius, Gallus, Propertius. Ecce invidos homines etiam Horatium & Propertium. Hinc nec Horatium Propertius, nec Propertium Horatius ullo loco poematum ſuorum, mutuo benevolentiæ pignore nominavit. Ex his permotus celeber Antonius Vulpius non infirma prorſus argumenta affert, quibus probet ab Horatio Propertium pluribus in locis tacite notatum fuiſſe: ut in Sat. 9. lib. 1. v. 3. 7. 22. 24. 28. 45. & Sat. 10. ejuſdem libri, v. 18. 81. & ep. 2. lib. 2. v. 99. (vide Vulpii prolegomena ad Propert.) quid nos de ejus conjecturis dicturi ſimus, videbis in notis loco ſuo. Verum ut coronidem imponam huic Opellæ, ſummatim dicam, eum illuſtrium virorum amicitias ſuſcepiſſe, nempe Auguſti, Agrippæ, Mæcenatis, Meſſalæ, Pollionis, Valgii, Viſcorum Fratrum, Varii, Virgilii, Julii Antonii, Munatii Planci, Piſonum, Titii, aliorumque; invidiam Rupilii, Pantilii, Mævii, Fannii, Demetrii, aliorumque ſubiiſſe, quia legionis Tribunus electus fuit a Bruto, deinde quia Auguſti, Agrippæ, Mæcenatis familiaritate utebatur, quia præpoſterum horum nebulonum de Poeſi judicium improbabat, turpeſque mores increpabat. Mitto eum fuiſſe ingentem & ſubtilem ingenio, Latinorum primum & unum forſan carmina fidibus modulatum fuiſſe, magno ſpiritu, dulci ſono, felici audacia, curioſa felicitate, vitia Satiris inſectatum fuiſſe, Virtutes Epiſtolis commendaſſe, in illis acriorem, in his amœniorem, in utriſque terſum, elegantem, ſermone purum, ſed numero durum interdum, & ordine verborum inverſo ſubobſcurum; mitto eum fuiſſe paullo jucundiorem, brevem, & obeſum corpore, valetudine infirmiorem, frigoris maxime impatientem; mitto eum ante tempus caneſcere cœpiſſe, lippitudine, & pituita oculorum laboraſſe, ruris quietem in deliciis, urbis ſtrepitum odio habuiſſe; pudore aliquo ſuffundi, & pauca loqui præ timore, ubi primum in viri cujuſque eximii conſpectum venerat; pictura delectari, liberaliter convivari, amoribus puellarum, & puerorum dedi conſueviſſe. Hæc enim & alia plura liquido & diffuſe in Notis loco ſuo. Multa præclare de Horatio Comes Algarottius in aureo ſuo libello, qui inſcribitur *Saggio ſopra Orazio* T. 3. protulit.

V A-

VARIÆ LECTIONES.

O. I. 1, 29. me. 30. inferes. 2, 10 columbis. 15. dejectum. 31. candenti. 39. Mauri. 3, 18. ſiccis. *vel* ſtrictis. 26. vetitum nefas. 37. ardui. 4, 12. agnam.... hœdum. 5, 1. Qui. 6, 1. diceris. 2. alite. 3. quam. *vel* qua. 14. Troico. 18. ſtrictis. 19. quod. 7, 5. urbem. 7. decerptam fronti. 8, 31. perpetuos. *vel* perpetuum. 13. obſide. 9, 3. properes. 8. equitet. 10. temperet. 10, 6. benignior. 15. nec. 11, 14. relicto. 12, 3. nec. 6. qui. 13, 2. ſumes. 8. ſylvæ. 31. quod ſic. *vel* ſic di. 33. an. 35. Tarquini faſces dubito, an. 38. Paulum ſuperante Pœno. 43. arcto. 55. oris. 14, 3. næ. 16. quinta. 15, 6. gemant. 16, 19. Servus. 24. Sthenelus. 17, 5. Non Dindymene. 7. Non Liber æque. 8. ſic geminant. 14. coactus. 18, 8. Colubros. 9. hædulia. 14. hinc tibi. 20, 2. jubet. 11. &. 21, 5. Chare. 19. Cœcubum. 22, 8. Cragi. 13. hic. 23, 11. expeditus. 14. Daunia in. *vel* Daunias. 24, 1. vitat. 5. vepris. 6. ad ventum. 25, 8, inveniet. 9. quidem. 11. Tu fruſtra. 13. Quid? ſi. 15. num. 26, 5. facilis. 18. myrto. 20. Euro. 27, 3. quis. 9. Pymplea. 10. profunt. 28, 3. verecundumque. *vel* inverecundumque. 24. expediet. 29, 2. Archyta. 30, 16. templis. 31. forſit. *vel* forſque. 32, 3. opimæ. 4. feraces. 9. Calena. 33, 1. Poſcimus; ſi. 34, 4. pœniteat. 35, 25. relectos. 36, 10. frequens. 16. liquidumque. 17. ſerva. 32. manus. 39. diſtringas recuſum. 37, 25. tacentem. 38, 9. congrege. 25. tacentem. 39, 6. curo. *vel* cura.

O. II. 1, 5. tincta. 16. Dalmatico. 21. audire. 33. aut quæ. 2, 2. abditæ. 7. metuente. 3, 2. ac bonis. 14. brevis. 15. amœnos. 21. priſco & natus. 4, 2. Xanthiæ. 6, 3. Malva. 7, 19. nec. 10, 9. Sæpius. 10. & celſæ. 13. adverſis. 19. cithara, 11, 23. incomtum. 24. nodum. 12, 2. nec dirum. 5. nec. 25. fragrantia. 13, 8. Colchica. 14. Boſphorum. 17. reducem. 23. inſcriptas. *vel* deſcriptas. 38. laborum. 14, 27. ſuperbo. *vel* ſuperbum. 16, 1. in patenti. 18. terras. 26. læto. *vel* lento. 17, 6. altera. 26. lætum. 29. dextra. 18, 3. Hymettiæ. 4. reciſas. 7. laconicas. 22. ſummo-

movere. 30. fine. 19, 9. eſt. 15. levi. 23. Rhœcum. 20, 1. nec, 6. quem vocant. 11. ſuperna. 13. ocyor.

O. III. 1, 19. elaborarunt. 2, 16. timidoque. 18. intaminatis. 3, 10. innixus. 23. damnatum. 32. Troica. 33. Mundi. 4, 1. & dic age. 4. citharave. 16. Ferenti. 38. abdidit. 44. coruſco. 46. & urbes. *vel* Orbes. 55. Rhœcus. 69. Gyges. 5, 7. Curia. 8. armis, 15. trahentis. 37. hinc..... inſcius. 39. pacem duello. 6, 20. inque patres, populumque. 21. Ionicos. 22. artubus. 23. jam nunc. 7, 4. conſtanti. 20. fallax.... monet. 8, 15. profer. 18. Cotiſontis. 26. privatus. 27. cape. 9, 5. alia. 9. Creſſa. 16. parcent. 20. rejectæque. 10, 3. projectum. 6. ſatum. 8. puro lumine. 11, 9. lætis. 17. quamvis. 18. muniant.... caput ejus, atque. 19. manet. 51. ſepulchro. 52. ſculpe. 12, 10. catus. 11. celer. 13, 1. Blanduſiæ. 14, 5. unico. 10. pueri, & puellæ. 11. virum expertæ male ominatis. *vel* male nominatis. 22. cohibere. 15, 2. pone. 16. ſed poti. *vel* nec poti vetula. 25. contentæ. 40. porrigam. 41. Allyattici. 17, 2. quando & priores hinc Lamias ferunt. 3. denominatos, & nepotum. 4. per memores genus omne faſtos. 5. Auctore ab illo ducis originem. 7. demiſſa. 18, 10. dum. 19, 7. quotus. 12. miſcentur.... commodis. 27. Chloe. 24, 3. Ponticum. *vel* Publicum. *vel* Punicum. 5. ſi. 6. dira. 24. eſt mori. 25. o quiſquis. 30. Charus. 39. duratæque gelu. 54. formandæ. 60. conſortem ſocium. 25, 2. quæ in. 9. Edonis. 26, 7. arcus. 27, 2. ducat, &. 4. fœtaque. 5. rumpat. 14. at. 15. neque te. *vel* teque nec. 17. trepidet. 22. hœdi. 24. ripas. *vel* trementis verbera ripæ. *vel* trementis verbera ripas. 26. &. 34. oppidis Creten: o pater o. 39. vitiis. 41. quæ. 48. tauri. 61. lædere. 28, 2. faciam. 29, 6. ne. 17. Andromedes. 26. & urbis. 27. &. 42. deget. 60. Tyriæque. 62. tunc. 63. tutum. 64. feret.

O. IV. 1, 9. in domum. 18. largis. 20. cypria. 22. lyræque, & Berecynthiæ. 23. tibiæ. 37. nocturnis te ego. 2, 23. deducit. 31. ripas. 49. tuque dum procedis, 3, 5. Achaico. 10. perfluunt. 16. mordeor. 4, 7. vernique. 15. jam lacte. 17. Rhœti. 18. & Vindelici (quibus. 19. Mos unde deductus per omnes. 20. Tempus Amazonia ſecuri. 21. dextras obarmet. quærere diſtuli. 22. Nec ſcire fas eſt omnia) ſed diu. 20. revictæ. 32. de-

deco-

decorant. 62. proruet. 63. geretque. 69. efficient. 5, 17. rura. 18. farra. 31. redit. 6, 6. quamvis. 25. argutæ. *vel* argivæ. 7, 4. prætereunt. 8, 17. incendia. 31. infimis. 9, 7. Cejæque. 31. ſileri. 41. utili, &. 10, 1. crudelis. 2. Bruma. 4. puniceæ. 5. Ligurinum. 11, 35. minuentur. 12, 11. nigri. 13, 5. libidinem. 9. amor. 14. clari. 13. referunt. 17. quoque color decens? 14, 11. Brennos. 35. portas Alexandrea. 15, 13. ne. 11. amovitque. 15. ortum. 18. eximet.

O. V. 1, 15. laborem. 21. meis. 23. paſcua. 29. nec ut. 2, 11. inutileſque. 18. arvis. 21. qua. 35. pavidumque. 37. malorum. 39. juvet. 54. Ionicus. 3, 3. edit. 21. opponat. 4, 8. ter. 17. ora. 18. roſtrata. 5, 1. quiſquis.... regis. 3. aut quid. 11. trementi. 18. Laurens. *vel* frendens. 33. longo .... terque. 37. exſucta. *vel* exerta. *vel* exſecta. 60. laborarunt. 61. nec. 81. meo. 7, 1. aut cur. 12. unquam. 13. cæcus. 15. & ora pallor albus. 8, 2. quid. 9, 17. At huc.. *vel* ad hunc. 19. in portu. 20. ſitæ. 25. Africano. 10, 19. ſinu. 20. notus. 11, 1. Pecti. 2. percuſſum, 8. & pœnitet. 11. contraque lucrum. 12, 13. quum.... faſtidia. 13, 4. amica. 12. Achemenia. 14. diris. 22. certo. 25. (*deeſt* ac.) 15, 15. Offenſi. 16, 6. noviſque. 8. parentibuſque. 15. quid. 19. proprios. 26. ne. 30. novaque. 32. milvio. 33. fulvos. *vel* flavos. 34. amatque. 50. amictus. 52. nec. 65. ære. 17, 11. unxere. 18. relatus. 30. & terra. 33. urens. *vel* vibrans. *vel* furens. 36. aut quod. 39. inventos. 42. vice. 47. nec. 50. venter Pactumejus. *vel* venter Partumejus. *vel* venter partum ejus. *vel* venter: partum ejus. 18, 8. ditaſſe. 10. ſi...... manent? 12. doloribus. 13. înfidus. 26. 27. poſſum. 28. poculum. 29. egentis.

Carm. Secul. verſu 5. quod. 16. Genitalis. 21. ut denos. *vel* & denos. 18. &.

S. I. 1, 4. annis, 7. concurritur. 23. præterea. 25. ut. 38. patiens. 39. dimoveat.... neque. 46. capiet pluſquam. 50. viventi. 51. tantulo eget, quanto. 63. miſerum. 68. a labris. 72. congeris, aut pictis. 87. alius caſus lecto. 83. ac reddat natis. 88. ac, ſi. 92. quoque. 94. nec. 95. Numidius, vel Uvidius. 100. Tyndaridarum. 101. Nævius? aut. 111. majori. 118. vitæ.

S. I. 2, 6. depellere, 7. hinc. 14. exigit. 18. excla-

mat.... ipſe. 27. Garconius. *vel* Gorgonius. *vel* Gargennius. *vel* Gargilius. 38. mœchis. 45. quidam. 46. fero. 50. munificum. 54. hæc amat. *vel* hoc amat & laudat. 61. deperdere. 63. peccesne. 65. Syllæ. 68. videnti. 74. ſitu. 80. hinc inter niveos. 81. tuum. *vel* tuo. 86. apertos. 90. recte; ne corporis optima lynceis. 91. contemplere. 92. ſpectes. 106. ſectatur. 107. captat. 109. dolores. 110. pelli? 111. ſtatuit natura modum? quem. 102. quid latura ſibi. 121. Gallis hanc, Philodemus. 131. deprehenſa. 133. pyga.

S. I. 3, 7. citaret. 20. haud fortaſſe. 25. pervideas. *vel* prævideas.... mala. 40. Agnæ. 88. pravis.... talis. 57. nobiſcum vivit? multum eſt demiſſus homo: illi. Tardo cognomen pinguis damus. 63. ſi quis. *vel* quid at eſt. 65. impellat. 70. compenſet. 74. ignoſcat. 76. quatinus. 82. Labieno. 86. Druſonem. 94. ſi furtum. 109. quid. 117. divum ſacra. 126. inquit. 128. quo? 132. ſutor.... optimus. 133. eſt opifex, ſic rex ſolus. 141. peccavero.

S. I. 4, 3. aut. 18. loquentem. 25. eme. 26. ob avaritiam, aut miſera. 30. tepet. 33. Poetas. 39. Poetas. 50 recuſet. 51. ambulet. 68. & ruris vivat. 70. Caprj. 73. non recito cuiquam. 79. inquis. 80. qui. 87. avet. 89. Liber. 92. Gorgonius. 101. abſore. 102. & ſi. 105. inſevit..... mi. 109. utque. 110. Barrus inops? 112. Sectani. 115. quidque. 116. reddet. 119. poſſim. 133. concilium. 140. ex vitiis.

S. I. 5, 7. deterrima. 12. appelle. 15. abſentem cantant. 20. quum nil. 25. repſimus. 40. Plautius. 51. Claudi. 52. Cicerri. 54. genus Oſci. 60. minitaris. 65. Cicerrus. 67. Nihilo deterius. 72. digne. 79. Trevici. 83. ad mediam noctem expecto. 79. ultro. (*poſt verſum 91 hic ſequens expungendus*. Qui locus a forti Diomede eſt conditus olim.) 92. hinc. 96. Dehinc. 98. flamma.

S. I. 6, 4. imperitarint. *vel* imperitarunt. 13. fuit. 15. quem. 18. Nos.... longe lateque. 24. Tulli. 25. tribunum. 28. & latum, 29. quis homo hic eſt. quo. 39. Camo. 47. quia, Mæcenas, tibi ſum. 53. me poſſum. 54. mihi te. 68. nec mala. 71. qui macro. 87. ab hoc nunc. 96. onuſtos. 97. & ſellis nolim. 102. ne ſolus. 107. Tulli. 111. multis. 115. Lachanique. 123. Naca. 125. rabioſi tempora ſigni. 130. victurus. 131. fuiſſent.

S. I.

S. I. 7. ; 2. Hybrida. 6, qui poſſet. 8. Varros. *vel* Varos. 15. vexet. 10. compoſitus. 28. multumque. 34. conſueris.

S. I. 8, 12. agrum. 17. quomodo. 32. utque. 38. veniant. 41. reſonarent. 45. & facta.

S. I. 9, 2. & totus. 3. occurrit. 16. perſequar. 30. divina mota. 36. vadato. 42. durum eſt. 46. non iſto vivimus. 50. officit unquam. 55. poſcit. 64. preſſare. 69. vin tu? 76. exclamat.

S. I. 10, 18. neqne. 24. Patriſque Latini. 32. me tali. 33. poſt mediam noctem. 35. Græcorum. 37. defingit. 44. Varius ducit.... molle. 53. Atti. 59. At ſi. 78. crucior. 88. ſint. 91. diſcipulorum.

S. II. 1, 1. videar. 2. tendere. 8. tranſnanto. 14. nec. 15. deſcribet. 16. ſcribere. 20. recalcitrat. 22. Nomentanumque. 24. Milonius. 31. geſſerat. 37. qua. 41. diſtringere. 42. & rex. 47. Servius. 48. Albuti. 49. Si quis ſe judice certet. 51. imperet hoc. 55. neque. 56. mala. 66. aut qui. 68. famoſiſque. 69. tributum. 79. huic diffindere. *vel* diffingere. 84. laudatur. 85. laceraverit.

S. II. 2, 2. quem. 6. acclivis. 21. nec. 28. coctove. 29. nihil hæc magis illa. (*poſt verſum 36 expungendus eſt hic*: Jejunus venter *vel* ſtomachus raro *vel* jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit.) 40. quamvis. 46. præconis. 47. æquor alebat. 54. pravum. 55. dictum. 65. hac canis angit. 64. qui non. 66. Albuti. 67. neque, ſic ut. 78. affigit humi. 82. adduxerit. 83. ubique. 98. æs, laquei pretium. jure, inquit Thraſius. 106. æternam. 115. tibi recte. 117. at.... longum poſt tempus. 122. cupa. 123. ut culmo. 126. imminuet. 131. poſtremo. 135. fortiaque.

S. II. 3, 1. Si raro ſcribes. 4. ab ipſis. 12. educere tantos. 25. Mercuriale. 27. morbi miror. 29. capitiſque. 39. urget. 43. quæcumque. 50. utrique. 60. Fuſius. 62. vulgum. 67. Tunc. 72. in jura. 75. cerebrum eſt.... Perilli. 86. Arri. 89. juſſiſſe. *vel* voluiſſe. 91. deducere. 93. periret. 97. ſapiens etiam? 102. onus. 106. & formas. 108. quid. 122. etiam libertus. 129. ſervoſque tuos. 133. occidit. 135. an. 139. auſuſque ſororem. 151. jam hæc. 152. ago. 154. ingens accedat. 155. quid ceſſas? 156. emtæ? octo aſſibus. 157. pereamque. 163. ten-

Digitized by Google

tententur. 165. porcum. 166. Barathrone. 170. hæc. 172. ludere. 180. fueritve. 183. lætus..... aut æneus. 188. quære. 190. quæ ſentit. 191. deducere. 194. puteſcit. 211. immeritos dum. 216. Puſam & puſillam. *vel* putam & puſillam. *vel* putam & putillam. *vel* puppam & pupillam. *vel* pupam aut puſinam. *vel* Ruſam aut Ruſillam. 222. quam cepit. 224. luxuriam. 230. quid tum? 234. in nive. 235. vellis. 238. currat. 239. vocata. 240. exſorberet. 244. Nequitia. 246. abeant ſani? 259. optat. 260. ait. 261. accerſitus. 262. nec nunc..... vocet. 263. dolores. 273. es? 282. lautis. 283. quidnam. 288. das, adimiſque. 301. qui me ſtultitia. 303. demens quum. 313. tanto. 317. num tandem, ſe inflans, ſic. 318. num tanto?

S. II. 4, 3. Pythagoram. 10. an Romanus. 13. alba. 19. miſto. 28. Mitulus. 33. Circæis. 35. quiſquam. 36. ni. 37. avertere. 41. curvet. 44. fœcundi. 45. & foret. 46. nulli patuit. 48. ſatis in re. 51. ſupponas. 52. ſi quid. 55. fæce. 61. in morſus.... malit. 62. in mundis. 65. quod pingui. 66. putruit. 73. fæcem.... & alec. 78. movent. 79. liguris. 81. in mappis. 83. parios. 87. nequeunt. 89. quocumque. 90. referas memori.

S. II. 5, 3. doloſo. 6. redeam. 18. vis ne. 19. miſto. 38. ſis. *vel* ſi. 41. conſpuet. 68. tandem, & tacitus. 79. magnum. *vel* venit enim, indignum. 90. offendet.... ultra. 93. increbuit. 95. deſtringe. 100. ſit. 104. prudentem vultum. 105. commiſſum.

S. II. 6, 4. deformat. 10. qua mihi. 16. ab urbe. 24. urges. 29. quid vis, inſane? & quas res agis. *vel* quid tibi vis inſane, & quas res agis? *vel* & quam rem agis? *vel* quæ agis rerum. 30. obſtat. 40. ſuggerit. 44. Thrax. 47. non quia, Mæcenas, tibi ſum. 48. ſpectaverat. 49. luſerat. 50. a roſtris manat. 57. mirantur. 69. cupit. 70. humeſcit. 73. &. 78. nam ſi quis. 83. neque illi. 92. vin' tu. 108. vernaliter. 109. prælambens. 116. valeat.

S. II. 7, 9. læna. 17. pyrgum. 19. illo. *vel* acrior illo. 23. & mores. 31. dicis. 34. nemon' oleum feret. 35. furiſque. 36. Milvius. 42. ipſo. 48. lucerna. 67. omnem, vitam. 69. quæres. 71. priva. 76. ſupra dictis. 82. lignum. 83. ſibique. 84. neque. 93. dominus mentem. 102. ſi ducor libo. 109. uva. 110. furtivam.... ſtrigilem. 113. ut erro. 118. accedes.

S. II.

S. II. 8, 4. da. 9. alec. 11. pertexit. 20. Turinus. 23. ſuper. 24. ſimul. 29. paſſeris, atque. *vel* paſſeris aſſi, &. 30. porrexerit. 31. poſt hoc. 35. poſcunt. 39. Alliphanis. 51. inulis.... amaris. 52. Cotillus. 53. remittit. 88. albi. 89. edat.

E. I. 1, 16. verſor. 17. nunc mihi res, non me rebus ſubjungere. *vel* ſubmittere conor. 18. Virtutis veræ cuſtos, rigiduſque ſatelles. 19. Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor. 28. oculos. 30. nec. 32. quodam. 33. miſeraque. 54. &.... dolorem. 52. argentum eſt. 53. primum eſt. 55. perdocet. 57. ſi quadringentis ſex ſeptem millia deſunt. 58. eſt animus tibi, ſunt mores, eſt lingua, fideſque. 59. Plebs eris. 66. Puppi. 69. optat. 72. ac fugiam. 76. es. 77. fruſtis, &c. 93. occurri. 99. & vitæ. 101. neque.

E. I. 2, 4. planius. 8. & populorum. 10. Quod Paris? 12. Peleidem..... Atreidem. 17. rurſus. 18. Ulyſſem. 23. Circes. 28. Penelopes. 31. ceſſatum ducere curam. *vel* ceſſantem ducere ſomnum. 32. homines. 34. ſi non is.... cures. 34. noles.... cures. 36. & rebus. 38. oculos. 46. cui contigit. hic nihil. 51. aut res. 52. podagram. 60. & mens. 65. quam monſtrat. 67. adhibe.

E. I. 3, 4. turres. 6. hæc. 16. & tangere. 22. ingenium eſt, non incultum, nec. 30. ſi tibi curæ eſt. *vel* ſi tibi curæ. 32. & reſcinditur? at vos.

E. I. 4, 2. te dicam juvenem. 7. dederant. 9. quam ſapere, & fari ut poſſit. 11. crumena.

E. I. 5, 1. Archaicis. 6. ſin. 11. extendere. 17. in prælia.... inermem. 18. onus. 31. Brutum tibi Septimiumque.

E. I. 6, 5. ſpectent. 10. utrique. 22. Mucinus. *vel* Mucius, indignum, quod ſit. 30. hæc una. 31. putas. 42. poſſim. 51. fodiat. 53. cuilibet hic. 59. populumque.

E. I. 7, 3. ſi me vivere vis, recteque videre valentem. 19. relinques. 20. Et ſtultus. 21. Et feret. 22. paratum. 23. non. 29. per anguſtam tenuis nitedula. 30. cumeram.... rurſus. 34. compellar. 38. nec. 41. Ithacæ. 43. Atreide. 46. & fortis. 52. læve. 54. quove. 55. & narrat. 60. quæcumque. 63. negat ille mihi.... & ſe. 66. & ſalvere prior jubet. 73. ſic ubi ſæpe. 84. & vineta. 90. ſemel. 93. dicere. 96. ſimul adſpexit.

E. I.

E. I. 8, 3. & pulchra. oleamque. *6.* arvis.

E. I. *9*, 2. nam me.

E. I. 10, 3. ad cætera. 18. depellat. 24. expellas. 35 & regum. 37. victor victo. *vel* violens victor. *vel* violens victo. 40. vehet. 41. quia parvo neſciat. 49. poſt fanum.

E. I. 11, 20. & vultum ſervet. 23. nec dulcia. 25. accredere.

E. I. 12, 1. Ici. 4. cui rerum. 15. nil parvum. 20. Empedocles, an Stertinium. 24. quid des. 25. quo ſit Romana loco res. 29. diffudit.

E. I. 13, 2. Vinni. 14. globos. *vel* glomos. 15. e vulgo. 17. poſſunt.

E. I. 14, 3. Barium. *16.* & diſcedere. 21. voces. *vel* putas. 23. & thus. 39. & ſaxa. 43. optat ephippia.

E. I. 15, 8. & ſtomachum. *9.* Cluſinis. 13. ſed equi. 15. puteoſne. *16.* jugis. 17. quidvis. 30. fingere. 31. & tempeſtas. 32. donabat. 33. & timidis. 35. agnini. 37. correctus. *vel* correptus Menius. *vel* urendos correctus. Menius idem. 38. quidquid. 39. & cinerem. 41. nil vulva. 42. tuta, & parvula. 44. quid melius contingit.

E. I. 16, 3. pomiſne, &. 7. diſcedens. 8. benigne. 5. ferant. 10. juvet. 40. quem niſi mendoſum & mendacem? 43. reſponſore. 46. nec fugi.... Dicat. 49. negat uſque. *vel* renuitque, negatque. 56. mihi pacto. 61. juſtum, ſanctumque. 63. quo.... quo. 60. vivet. 72. penuſque.

E. I. 17, 7. delectet. 21. vilia. verum es. 30. angue. 41. & perfert. 43. ſuo. 44. ferent. 51. rixæ multo minus. 54. aut ſubducta.

E. I. 18, 5. vitium & prope. 7. quæ ſe commendet tonſa. 8. mera dici. 15. rixatur. 19. an docilis. *vel* dolicis. 20. Numici. 28. mihi. 33. & ſpes. 36. Thrax. 37. ſcrutaberis ullius. 46. Ætolis. 53. qui tractet. 54. ſuſtineas. 56. refixit. 57. & nunc, ſi. 58. ut penitus. 82. fidentem. 91. bibuli media de nocte. 92. quamvis. 93. vapores. 107. ut mihi. 111. ſed.... qui donat. 112. ſed. 113. æquum mi animum ipſe.

E. I. 19, 10. edixti. 12. & pede. 13. unctus. 15. Hyarbitam.... lingua. 17. quod ſi. 18. palleres. 19. ut

mihi

mihi ſæpe. 20. bilem ſæpe. 22. fidet. 23. regit. 32. latinus. 38. & tritæ. 39. adjutor & actor. 47. & diludia. 49. & funebre. 48. genuit trepidum.

E. I. 20, 5. diſcedere. 7. quis te. 8. quum plenus. 10. deſerat.

E. II. 1, 1. & tanta. 8. condunt. 16. nomen. 18. hic populus.... &. 28. Græcorum. 31. oleam, nil. 35. pretium chartis. 41. vetereſne Poetas. 42. reſpuet. *vel* reſpuit. 46. demo etiam unum. 48. ad faſtos. 52. & ſomnia. 53. Novius.... nunc eſt, & mentibus. 67. credit, *vel* credat nos. 69. delendaque.... Livi. 75. venditque. 78. & præmia. 85. imberbes. 90. Græcis. 108. mentem populus. 109. pueri, patreſque. 115. medicorum. 116. medici. 122. puero non cogitat. 124. & malus. 137. locupletat. 142. & pueris. 143. porca. 145. inventa. 149. verti cœpit. 153. pœnaque lata. 164. ſi digne. 163. in ſcriptis. *vel* in libris. *vel* inſcitiæ. 168. ex medio. 173. Dorſennus. 180. aut reficit. 188. ingratos. *vel* inceſtos. 216. reddere. 222. reprendere. 240. cederet. 259. quam vires.

E. II. 2, 6. lædat. 22. rediret. 32. factum. 40. qui zonam. 46. amovere. 53. expurgare Sicyiæ. 60. & ſale. 63. renuis tu quod. 77. & fugit. 80. contracta. 82. & ſtudiis. 83. taciturnius. 87. Pactus erat Romæ conſultus. 89. Mutius. 95. vacat. 120. vemens. 124. & torquebitur. 128. Argis. 152. donarent. 156. minus te. 161. daturus. 158. mercatus, & ære eſt. 169. gelidam. 171. refugit. 172. cuiquam. 173. forte. 175. ſic quia. 196. neque plura. 199. immunda domus procul. 201. non agimur tumidis. 211. & melior. 212. extenta juvat. 215. ne potum. 216. & pulſet.

Ad Piſones de Arte Poetica.

E. III. 1, 2. formas. 3. aut turpiter. 21. qui. 23. quidvis. 26. lenia. 32. unus. 36. naſo vivere pravo. 38. materiam. 45. in verbis. &c. 46. hoc amet. &c. 52. fictaque. 54. dedit. 59. procudere nummum. 65. palus dudum. 72. & vis. 74. poſſunt. 114. Davuſne.... Heruſve. *vel* divus.... an heros. *vel* divus.... an Irus. 92. decentem. 101. adflent. *vel* adſint. *vel* adflant. 116. an matrona. 120. Homeræum. 133. verbo verbum. 135. proferre. 136. cyclius. 139. parturient. 157. decor, maturis dandus & annis. 161. imberbus. 172. lentus,

tus, iners, aviduſque. 185. ne. 189. quinto neu ſit. 196. concilietur amice. *vel* amicis. 197. pacare tumentes. 202. vincta. 237. & audax. 249. fracti. 260. miſſos. 265. ut omnes. 266. putem mea, tutus & extra. 267. cautus? 270. veſtri. 271. utroſque. 272. ne. 277. quæ. 294. præfectum. 302. jocis. 324. propter. 328. ſuperet? poterat dixiſſe, triens: eu! 330. ad hæc. *vel* at hæc. 340. nec. 352. aut. 353. aut natura.... quid ergo eſt? 358. terque. 359. quandove. 360. operi. 351. erit: quæ. 373. Non Di, non homines. 378. a ſummo diſceſſit. 385. facies, diceſve. 410. poſſit. 414. & mulſo qui. 415. nunc ſatis. *vel* non. 422. recte qui. 423. arctis. 429. palleſcet. ſuper his etiam. 435. laborent. 441. formatos. 442. nil ultra verbi, aut operæ inſumebat inanis. 461. ſi curet quis. 462. projecerit. 470. cur verſus dictitet. 471. ac triſte.

PRÆ-

Digitized by Google

PRÆFATIO.

De Lyrica Poeſi.

LYrica Poeſis a lyra dicta eſt, vel quia cantatu facilis, vel quia canentis Poetæ voci ſonus lyræ admiſcebatur, grato concentu. Igitur arctiſſima cognatione devincitur Muſicæ arti. A Mundi prope incunabulis ex lætitiæ effuſione duxiſſe originem videtur, ubi primum homines Naturæ pulchritudinem admirati ſunt, & maximis bonis D. O. M. beneficio cumulati ſunt. Ejus munia ſunt inſtruere, & delectare, quæ duo raro inveniuntur in Dramate. Sive illa ſenſim ac tractim illabatur animis, taciteque ignem accendat, ſive ſeſe extollat velut flammæ frementis tractus, ſive ſit Aquilæ, Papilioni, Api ſimilis, ſemper ducitur aut fertur animi ſenſibus, ut Muſice.

Ode

Digitized by Google

Ode ſublimis ſit , poetico furore ac ſpiritu incaleſcat , ſententias interdum quodammodo diſſectas exhibeat , a re propoſita callide & apte alio abeat, perturbato rerum , verborumque ordine aliquando utatur . De ſingulis dicendum.

Quid ſit ſublime genus.

Quod ſublime dicitur in Lyrico Carmine eſt velut ignitum telum , quod illuſtrat aut urit pro lubitu rem . Bipartito dividitur , in imagines nempe , & in ſententias . Sublimes ſunt rerum imagines , cum ἡ φαντασία editiſſimam Magnitudinis regionem pervolitans nobiliſſimas quaſque ejuſdem partes expingit . Sententiæ vero ſublimes, cum videntur humanæ conditionis fines tranſcendere , & in animi imbecillitate conſtantiam Numinis oſtendere.

„ Si totus illabatur Orbis,
„ Impavidum ferient ruinæ. O. III. 3 , 7. 8.

Hujus tranquillitatis imago cum tota orbis ruina comparata dicitur ſublimis imago , Tranquillitas vero juſti Viri eſt ſublimis animi ſenſus . Ingens animus ſane eſt is , qui probe comprehendit , quidquid mediocria pectora afficit , idque totum ſentit immotus . Regulus pacato corde redit Carthaginem , crudeliſſima ſupplicia ſubiturus quæ ſibi parata eſſe intelligit , O. III. 5 , 50. &c. Hic animi ſenſus ſublimis eſt, non vividus.

Digitized by Google

Hoc ferme pacto gignitur ſublime imaginum genus. H' φαντασία magnæ rei ſubjectæ impulſione percellitur, accenditur, erigitur. Viva hinc animi ſenſa producuntur, quæ in ipſam reflexa agunt, augentque incendii vim. Hinc magni illi niſus, quibus animi ſtatus affabre exprimitur, hinc illæ voces vivæ, luculentæ, audaces, lautæ, illæ figuræ ſplendidæ; ſingulares & inuſitati dicendi modi. Tunc Prophetæ vident colles æternitatis pedibus deprimi, mare fugere, montes exultare. Tunc Homerus Jovem Thetidi annuentem contuetur, moventemque frontem, qua totus Orbis concutitur.

Sublimia vero animi ſenſa τῶν παθῶν impetu, ingenti imaginum vi, & vocum audacia carent. Tranquilla ſunt, & ſimplicia. Animus ſibimet imperans res cernit, ſicuti ſunt, & ne minimum quidem immutat, duce Rationis lumine incedit, nec uſquam labat, ſimpliciter ſemper loquitur, nunquam tranſverſus agitur. Arria ferrum ſtrinxit, perfodit pectus, extraxit pugionem, ad obeundam mortem hortata conjugem his verbis: *Pæte, non dolet*. Sublimis animus ſimilis eſt immotæ rupi, quam undæ ita verberant, ut ipſæ frangantur. Ut ſenſus animi ſit vere ſublimis, virtute fultus debet eſſe, aliter ferocitatis, aut ſtupiditatis index foret. Catilina heros eſſe nequit, quamvis ingeneratam animo quamdam vim habeat. Veritatis etiam lux adſit, qua deficiente pueriliter agit Lucanus, ubi dicit:

„ Victrix cauſa Diis placuit, ſed victa Catoni.

De Poetico furore, ſive œſtro.

Poeticus furor eſt vehemens animi motus; v. g. amor, ira, lætitia, admiratio, triſtitia. Duplex eſt, vel enim rem creat, vel admiratur. Utrumque autem facit ſcite, vel inſcite. Si primum, verus vocatur; ex perfecta enim rei objectæ comprehenſione erumpit, & Rationem ducem ſectatur. Si alterum, falſus; nam rei naturam minime perſpectam habet, miſera ingenii facilitate abripitur, & a Ratione abhorret. Qui œſtro impellitur, non modo præſtans Philoſophus, quam Poeta eſſe debet, nempe duo ferme contraria conjungere, rationem, furoriſque afflatum, ita ut ne nimis ſapere, ac deſipere eodem tempore videatur. Hinc difficile eſt lyricum carmen concinnare, aut de eo recte judicare. Hæc virtus in Poetis modo ſublimis eſt, modo dulcis, prout rei propoſitæ indoles fert. Sublimi & dulci intermicat is, qui ſtilum ſublimem parit. Sublimis furor impetum amat, libertatem, æſtum, tela; dulcis vero jocos, riſus, hilaritatem, mollem deſidiam, indolentiam. Ex duplicis hujuſce generis permixtione vis quædam effluit venuſtate & gratia præſtabilis, quæ tertiam poetici furoris ſpeciem conſtituit. Œſtrum eſt etiam penes Cantores, Pictores, ceteroſque artifices.

De

De vacuis inter duas ſententias intervallis.

Inter duas ſententias ſibi invicem minime cohærentes relinquitur neceſſario locus vacuus. Cum animus perturbatione aliqua efferveſcit, celeriter volvitur, ſententias urget, eaſque in præceps trudit. Quoniam vero Poeta ita furens omnes ad unum planas facere, ac diſponere nequit, præoptat optimas quaſque, eoque ordine collocat, quo ipſæ menti ſeſe offerunt, ommiſſis iis, quæ maxime inſerviunt earum conjunctioni conſtituendæ. Ideoque illæ videntur diffutæ, & a ſe invicem alienæ. Sed remoto quodam ſenſu eas coaleſcere videbis & vacua illa ſpatiola facile implebis, ubi Poetæ mentem aſſecutus fueris. *. V. g. in Ode 4. lib. 3. Horatius ait:

„ Vos lene conſilium & datis, & dato
„ Gaudetis almæ. Scimus ut impios
„ Titanas &c.
Fulmine ſuſtulerit (*Jupiter*) caduco.

Vides duas ſententias, quarum altera eſt: *Vos lene* &c. altera vero: *Scimus ut*. Sed quo vinculo colligantur? Interpretes ſilent. Poeta poſtquam dixit, ſe verſibus ſuis clementem & mitem reddidiſſe Cæſarem, repente novo animi incendio æſtuat, dum meminit eumdem Cæſarem eſſe juſtum ſcelerum ultorem, quem ſtatim irato Jovi comparat. Si tranquillus Poe-

tæ animus fuiſſet, planius ſententias ſuas expromſiſſet, hoc ferme modo. Vos muſæ lenem feciſtis Cæſarem, ſed tamen caviſtis, ne a juſtitia illum averteretis. Sicut enim Jupiter impiam Titanum vim refregit, ita ille conjuratorum nefarios conatus repreſſit. Quæ igitur inter duas has ſententias explanandas interjicienda erant, ultro miſſa fecit Poeta, vacuumque ita intervallum interjacere juſſit. *

De Digreſſionibus.

Digreditur aliquando Poeta ad proxima rei præcipuæ, quam præ manibus habet, iiſque immoratur, vel eorum ſpecie ductus, vel rei ipſius inopia, quam idcirco ditare alienis opibus ſtudet. Duo digreſſionum genera agnoſcimus. Aliæ ſunt loci quidam communes, ſententiæ generatim ſumtæ, vario poeſeos decore exornatæ; aliæ vero ad hiſtoriam, aut mythologiam pertinent, ex qua aliqua petit Poeta, ut, quod animo intendit, luculentius comprobet.

De perturbato Odarum ordine.

Perturbato rerum, verborumque ordine utitur aliquando Poeta. Hinc illi dicendi modi minime vulgares, inſoliti, novi, qui videntur inconditi, & abnormes.

Magna affinitas intercedit inter animi ſenſum, & ſonorum armoniam. Utraque res eodem

dem fere pacto generatur, gradusque ex ordine naturæ exiſtunt. Animo velut auri ſuus eſt tactus, ſua methodus, velut rationi. Quilibet ſonus ab alio generatur. Quodlibet conſequens ab antecedenti manat. Haud aliter cuique animi motui ſua eſt vis, a qua gignitur, ſuus impulſus, a quo ducitur. Perturbatus ordo Odæ non in hujuſce ſucceſſionis ſubverſione, nec in omni hujuſce ſeriei interruptione, ſed in ſeligenda quapiam ex multis naturalibus progreſſionibus, quæ minus uſitata ſit, ac vulgaris, quæ magis inopinata, quæ demum magis faveat Poeſi.

Ode colendum ſuſpiciendumque exhibet morale Numen exordii audacia, ſententiarum ſublimitate, verborum inſolita vi, verſuum harmonia, figurarum ſplendore. Digreſſionibus, perturbato rerum, verborumque ordine, aliiſque hujuſmodi technis uſa legentis, audientiſve mentem callide fallit, fervidi vividique ſpiritus ictu, poeticoque furore acta abalienat. Hæ tamen artes ita adhibeantur, ut rem varient, animent, locupletent; ſi enim contra eandem obſcurent, onerent, implicent, tanquam ineptæ rejiciendæ ſunt. Maneat etiam, Odem minime in longum ducendam eſſe. Violens enim animi ſenſus ex re ſibi ſubjecta emicans diu conſiſtere nequit. *animorum incendia* (ait Cicero) *celeriter extinguuntur*. Deinde ſciendum unum in Ode proponendum eſſe animi ſenſum præcipuum. Imagines, ſententiæ, figuræ variari poſſunt, ita tamen, ut ad τὸ πάθος

 prin-

princeps pertineant. τὸ πάθος ſua veſtigia relegere, magis minuſve ſolvi poteſt, ſervetur tamen ejus natura, nec in ejus ſedem alterum ſufficiatur. V. g. Mœror non depellat e ſede lætitiam, quæ lyram Poetæ tradidit in manus. Demum animadvertendum Lyrici Poetæ ingenium & animum ad eum celſitudinis gradum erigendum eſſe, quo pervenire totis viribus poteſt. Ode enim ſpectat, quidquid eſt maxime ſacrum, & auguſtum in religione, admirabile in præclaris Deorum facinoribus, vituperandum in vitiis, quidquid pulcherrimum in Natura, amabiliſſimum in virtutibus, dulciſſimum in voluptatibus.

Ex hactenus dictis apparet inter omnia Poematum genera ſalebrarum pleniſſimum opus eſſe Odem. Poſtulat enim afflatum Numinis, ſed hic Numinis afflatus juſſus frigidulum commentum eſt; poſtulat ſtili elevationem; ſed ſublime dicendi genus turgido affine eſt, poſtulat poeticum furorem, eodemque tempore rectæ Rationis vim, nempe duo inter ſe fere contraria. Boileau in ſua Poetice egregia præcepit hac ſuper re, ſed exemplum non præbuit in Ode de *Namur*. *La Motte* aſserit, perturbatum ordinem in Ode eſse præcipuum Logicæ & Rationis opus: ſed fortaſſe orare cauſam voluit pro Odis didacticis, quas edidit. Quiſque ea præcipit, quæ ſentit, aut potius quæ efficere poteſt pro viribus. Sed quid opus eſt tot præceptis? Quod in ſcientiis, idem in liberalibus artibus uſuvenit. Vis machinam cognoſcendam præbere?

ne in ea deſcribenda operam colloces, minus enim perfecte id facies. Machinam ipſam profer. Vis ſcire, quid ſit Ode? egregias quaſque conſidera, Græcas, Latinas, Italas, Gallicas. Multas reperies, & fortaſſe præſtantiſſimas, ubi nullus Poeticus furor, nulla Numinis invocatio, nec *τὸ quid video? quid audio?* nullus demum perturbatus ordo inſunt. Diverſas inter ſe plures miraberis rebus ipſis, ſtilo, natura numerorum, & modorum. Hinc regulas poteris facile haurire. Magni Artifices in omni rerum genere unum tantum ſervandum intellexerunt, nempe ne quid frigeat, ne quid moleſtiam afferat. Poeta lyricus merito nuncupabitur, qui aſſuetas numeris aures adhibebit, qui delectu verborum valebit, qui imaginum vi pollebit, & ſententiarum. Hæc ſatis eſſe videntur. (Alambert Reflexions ſur l' Ode T. 5.)

De diverſis Odarum generibus.

Quatuor ſunt Odarum genera. Aliæ magnitudinem, ſummam poteſtatem, ſapientiamque Dei O. M. canunt: Ut Moiſis, Prophetarumque cantica. Aliæ vocantur heroicæ, quia Heroas laudibus efferunt: Hujuſmodi ſunt Odæ Pindari fere omnes, nonnullæ Horatii. Aliæ morales & Philoſophicæ, quæ vel amorem erga Virtutis pulchritudinem, vel odium adverſus vitii fœditatem vehementer oſtendunt. Tales ſunt plurimæ Horatianæ. Aliæ ex volupta-

ti-

tibus ipſis ortum ducunt: cujuſmodi ſunt Anacreonticæ. E. III. 83. 84. 85. 216. 217. 218. 219.

De Odarum forma.

Varia eſt Odarum forma pro varia gentium indole, ac ratione. Apud Græcos Ode conſtabat Strophis, Antiſtrophis, & Epodis. Strophæ & Antiſtrophæ idem metrum, eundemque verſuum numerum ſervant, Epodi vero breviores concinunt tantum inter ſe. Primo loco Strophe, ſecundo Antiſtrophe, tertio Epodus, & ſic deinceps. Chorea ducta canebantur. Saltatores Strophen cantantes movebantur in lævam partem, quam cum emenſi fuerint, totidem numeris eadem veſtigia paribus temporibus referebant Antiſtrophen canentes. Dum vero Epodon canebant, neutram in partem movebantur. Hac forma præditæ ſunt Pindari Odæ, & pleræque in Choris dramatum. Alias quoque Odarum formas excogitarunt cum Pindaro Alcæus, Sappho, aliique Lyrici Poetæ, quibus varios verſus immiſcebant. Has formas ſecutus eſt primus Horatius, quem videbis. E. I. 19, 23. 24. 25. 33. 34. 35.

De Poetis Lyricis.

De Pindaro & Anacreonte ſatis dictum in Indice. Inter Latinos Poetas lyricos facile Princeps Horatius. In Græcorum Vatum lectione

diu

diu multumque verſatus eorumdem etiam virtutes omnino arripuit, hauſit, expreſſit. In unius Horatii Odis pro varia rerum ratione gravitas, nobilitaſque Alcæi, Steſichori ſublimitas, Pindari impetus; ignis, vividuſque ſpiritus Sapphus, mollities & dulcedo Anacreontis coiere. Interdum tamen in eo ſenties artem, magnoſque in æquandis exemplaribus conatus. Anacreon dulcior eſt, Pindarus audacior, Sappho æſtuoſior, & fortaſſe Alcæus aurea ſua lyra erat magnificentior. Videntur ſane Græci in omni diſciplinarum genere jure quodam ſuo præ ceteris excelluiſſe, & in Aonio monte velut in domo ſua conſediſſe. Virgilius (quidquid garriat Scaliger) non ita dives, non ita facilis eſt, non ita felix Naturæ imitator, ut Homerus. Terentius minime æquiparandus Menandro. Verbo accomodari poteſt Horatio, quod ipſe de fato dixit: O. III. 29, 34. &c.

„ Nunc medio alveo
„ Cum pace delabentis Etru-
ſcum In mare, nunc lapides adeſos,
„ Stirpeſque raptas, & pecus, & domos
„ Volventis una non ſine montium
„ Clamore, vicinæque Sylvæ,
„ Cum fera diluvies quietos
„ Irritat amnes. „

Ovidius lib. 4. Triſtium eleg. 10. vocat Horatium *numeroſum*, & Petronius in Satyrico lau-

laudat ejus *curioſam felicitatem*. Inſtar omnium ſit Quintilianus, qui lib. 10. c. 1. inquit: „ „ At lyricorum idem Horatius fere ſolus legi „ dignus; nam & inſurgit aliquando, & ple- „ nus eſt jucunditatis, & gratiæ, & variis fi- „ guris, & verbis feliciſſime audax „. Jure igitur ejus Carminum lectione magnopere delectati ſunt duo Imperatores Auguſtus, & Alexander Severus.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, & Approvazione del *P. F. Filippo Antonio Benoffi* Inquiſitor General del Sant' Officio di Padova nel Libro intitolato: *Q. Horatius Flaccus a Franciſco Dorighello Patavino illuſtratus &c. MSS.* non v'eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, & buoni coſtumi, concediamo Licenza a *Gio: Manfrè* Stampator di Venezia, che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, & preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, & di Padova.

Dat. il primo Novembre 1773.

(*Andrea Querini Riſ.*
(
(*Sebaſtian Foſcarini Cav. Riſ.*

Regiſtrato in Libro a Carte 138. al Num. 1156.

Daviddè Marcheſini Segr.

Q. HO-

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Q. HORATII FLACCI

LYRICORUM CARMINUM

LIBER PRIMUS.

CARMEN I.

AD C. CILNIUM MÆCENATEM.

Aliis alios ſtudiis duci. Se lyrici Vatis gloriam ambire unico Mæcenatis judicio obtinendam.

MÆcenas atavis edite regibus,
O & præſidium, & dulce decus meum!
Sunt, quos curriculo pulverem Olympium
Collegiſſe juvat: metaque fervidis

Stilus hujus Carminis partim mediocris eſt, partim ſublimis. Sententiæ e Natura expreſſæ, & brevi verborum ambitu circumſcriptæ; modo ſimplices, modo floridi & vividi ſunt dicendi modi, ſemper tamen rerum ſpeciebus, quas exhibent, apti. Hoc Carmen nonnulli anno ab U. C. 741. confectum putant. Sed falſo. Compertum enim habemus, prodiiſſe cum tribus primis libris ante Carmen ſeculare; quod attingit annum 737. Objicere poteris hæc Poetæ: *evebit ad Deos*: *Dis miſcent ſuperis*: *Feriam ſidera vertice*: ter enim eamdem ſententiam iiſdem pene verbis exprimit.

V. 3. Nunquam ſatis hunc locum laudaveris. Verſuum concentus mirifice rerum imagines ſenſibus ſubjicit. Jam ſpectaculo intereſſe videmur, ſtridorem curruum audire, cernere pulveris nimbos circumagi, &c. Eſt optimi Poetæ quam proxime ad Naturam accedere. *Curriculus* fere ſignificat locum, ubi currere licet, ſed accipitur etiam pro curru. Pauci probant ordinem Rutgerſii, qui ex hoc verſu uſque ad 14. tres periodos conficit, quarum prima conſtet tribus verſibus, altera totidem, tertia ſex.

V. 4. *Fervidis*, i. quamvis celeribus in circumeunda meta, & caute vitanda, ne impingant.

Evitata rotis: palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.
Hunc, ſi mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, ſi proprio condidit horreo,
Quidquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere ſarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe cypria
Myrtoum pavidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens otium & oppidi
Laudat rura ſui: mox reficit rates
Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
Eſt, qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die

Sper-

V. 7. Tria hominum diverſa ſtudia refert : nempe honores, lucroſum compendium, vitam tranquillam. Non ea comparat cum quarto, ſcilicet cum maris curſu, quem proponit; nec aſſerit hoc tribus illis eſſe utilius. Reſpicit ſolummodo harum conditionum diſcrimen, non vero vel æqualitatem vel inæqualitatem. Tò *mobilium* ſignificat curas & ambitum candidatorum in comitiis ad venanda ſuffragia. Loci ſenſus eſt. Propone divitias Attali illi, quem populus mobilis ad ſummos magiſtratus, nempe ædilitatem, Præturam, Conſulatum conatur evehere. Propone huic, qui in ſua horrea omnes libycas ſegetes congerit, aut alteri, qui ſuos agros ab avis relictos colere gaudet; nunquam eos induces ad committendam ſpem, & vitam ſuam navigationi lucri faciendi cauſa; quia nimirum in eo, quem elegerunt, vitæ ſtatu vivere volent.

V. 13. *Trabe cypria*, i. mercatoria nave. metonymia. Ut *Marſus aper* pro Apro forti, *Myrtoum mare* pro mari procelloſo.

V. 14. Nauta pavidus eſt quilibet homo, qui navigat, non Mercator.

V. 16. *Otium & rura:* figura poetica. diceres *otium ruſticum*.

V. 20. *Solido*, i. integro. *partem*, i. dimidium. Continentes viri ſingulis diebus ſemel menſæ accumbebant ad

con-

Spernit, nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ.
Multos caſtra juvant, & lituo tubæ
Permixtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. Manet ſub jove frigido
Venator teneræ conjugis immemor,
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas
Te doctarum hederæ præmia frontium
Dis miſcent ſuperis; me gelidum nemus
Nympharumque leves cum Satyris Chori
Secernunt populo: ſi neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quod ſi me Lyricis vatibus inſeres,
Sublimi feriam ſidera vertice.

cœnandum. Prandium erat leve jentaculum, de quo Seneca Ep. 83. *panis deinde ſiccus, & ſine menſa prandium poſt quod non ſint lavandæ manus*. *Nec ſpernit*, i. maxime amat. figura *diminutio*, quæ plurimum habet venuſtatis in poeſi.

V. 22. Pro τῷ ad caput ſacrum aquæ leniter fluentis.

V. 24. Matres maximo metu tenentur, ne filii, conjugeſque in acie pereant. fortaſſe puellæ impenſius bellum horrent.

V. 25. *Jove*, i. aere.

V. 27. Fideles ſunt canes, cum excitam ſylvis cervam ſectantur, & quibus certo fidere poſſumus.

V. 28. *Rupit*, i. irrupit, ſe conjecit in plagas. *vel* involutus eas rupit.

V. 30. Admirabiles ſunt hi quinque verſus ſententiarum novitate ac nobilitate, vivida imaginum vi, dictionum elegantia, & numerorum concinnitate. *nec cohibet*, *nec refugit*. *Diminutio*.

V. 34. Intellige Poeſim lyricam.

V. 35. Blande concludit. exemtus vulgo Horatius auſpice Muſa, magno Alcæo æquatus, in ſacros lucos receptus, Deorum Dearumque campeſtrium ordinibus adſcriptus aliquid amplius nobiliuſque exoptat, nempe Mæcenatis ſuffragium, ut immortalitate donetur.

CARMEN II.

AD AUGUSTUM.

Occaſione portentorum, quæ anno ineunte contigerunt, Auguſtum Horatius a deponendo Principatu dehortatur.

JAm ſatis terris nivis, atque diræ
Grandinis miſit Pater, & rubente
Dextera ſacras jaculatus arces,
Terruit urbem:

Ter-

Multi rerum eventus (de quibus v. Ind. *Octavius*) materiem hujus faciendi Carminis exhibuerunt Horatio, in quo dehortari ſtatuit Auguſtum a ponendo ſummo rerum imperio, ad quod fortuna & Virtute evectus fuerat. Mæcenati præſertim palpatur, qui hujuſmodi conſilium Auguſto dederat. De Carminis ratione cognoſcenda diſſentiunt eruditi. Agitur ne de prodigiis, quæ vix peremto J. Cæſare apparuerunt; an quæ conſequentibus annis? utrinque pugnant. Interpretum turba in primam it ſententiam, ſed inter eos non convenit, quo tendat Carmen. Nonnulli de Poetæ conſilio eadem opinantur, ſed diverſa de Carminis tempore. Acro, Porphirio, aliique veteres adſignari volunt annum 710., quo J. Cæſar occiſus eſt, ſed errant. Tunc enim Poeta Athenis erat, & Bruti partes ſecuturus erat, quas poſtea deſeruit anno 713., Poeſi vero operam dedit relicta militia. Præterea hoc Carmen tale eſt, ut ſupra vires ſit Adoleſcentis undeviginti annos nati. Rodilius, Tanaquillus Dacierius, Maſſo varia adſignant tempora, ſed nodos expedire nequeunt.

V. 1. Sexdecim primi verſus menti terrorem incutiunt. Licet Dio de ſola Tiberis inundatione loquatur, non de tonitrubus, nivibus, tempeſtate, tamen quia reliqua facile explicari poſſunt a propoſito ſuſcipiendo abſiſtendum non eſt. Erat media hiems, qua ea accidere ſolent in Italia. Poeta de eo eventu loquitur, qui præcipuus fuit, qui ſubitus, & qui ea nocte apparuit, quam conſecutus eſt dies Octavio Auguſti nomen daturus.

V. 2. Hæc rubens Jovis manus denotat cœlum fulguribus inflammatum, & tempeſtatem horribilem.

Terruit gentes, grave ne rediret
Seculum Pyrrhæ, nova monſtra queſtæ,
Omne cum Protheus pecus egit altos
Viſere montes.
Piſcium & ſumma genus hæſit ulmo,
Nota quæ ſedes fuerat palumbis:
Et ſuperjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flavum Tiberim retortis
Littore Etruſco violenter undis
Ire dejectum monumenta regis,
Templaque Veſtæ.
Iliæ dum ſe nimium querenti
Jactat ultorem: vagus & ſiniſtra

V. 5. * Tò *gentes* opponitur *civibus*. Dacierius ait. *terruit genes*, *ne*. græce dictum. Sanado vero latine, ſed nullum adfert exemplum *.

V. 11. Damæ natarunt ſalſis undis, quas mare in terram refuderat.

V. 12. Perperam Dacierius ſic. ripa ex parte Etrutiæ ad dexteram Tiberis pellebat aquas ad alteram ripam, quæ eſt ad lævam ex parte Romæ. nam retorquere ſignificat retro pellere. Mare tumidum nivibus, tempeſtate, auſtro, vel affrico Tiberim ad oſtia tumefaciebat, hinc ejus aquæ repellebantur contra curſum ſuum.

V. 15. & 16. (v. Ind. *Roma*).

V. 17. *Nimium* conjungitur *querenti*. hæc apte referuntur ad annum 727., quo Orationem habuit Auguſtus de deponendo imperio. Hinc callide Poeta. Tiberis videtur velle perſiſtere in illius ſceleris ultione perſequenda, quam Auguſtus ſuſceperat, & funditus urbem evertere. Tantum pœnæ poſtulat ira Iliæ. Sed & indulgentia Principis, & Iliæ querelæ modum excedunt. utriuſque conſilium æque improbat Jupiter, nec patitur Auguſti gloriam in ulciſcenda J. Cæſaris morte cum aliis communicari, & Romam deleri.

V. 18. & 19. (v. Ind. *Roma*) ſcite Poeta fluminis furores, lentumque curſum repræſentat. hac incerta fluminis pugna ſignificat Auguſto a Jove electo ad hujuſmodi ultionem irritos fore cujuslibet hominis Deæque conatus.

Labitur ripa (Jove non probante) u-
xorius amnis.
Audiet, cives acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divum populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minus audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus
Augur Apollo.

Sive

V. 20. Qui nimium indulget Iliæ uxori offenſæ.

V. 21. Cæſaris umbra placata eſt, Jupiter hoc probat. Sed Reſp. bellis civilibus exhauſta reparatoris cujuſpiam ope indiget. Inde Poeta alteri & præcipuæ cauſæ, quam attulerat Auguſtus, abdicandi ſe imperio, reſpondet, & oſtendit, illud a Principe retinendum ad reficiendas Reip. vires.

V. 22. *Graves*, i. inexorabiles. Romanorum animos angebant, ac gravabant Craſſi Antoniique clades a Parthis illata, & direpta inſignia, & nomini inuſta infamiæ nota.

V. 27. *Virgines* ſunt Veſtales. Veſta pugnabat tanquam Cæſaris ultrix, qui fuerat ſummus Pontifex. Deinde querendum fuiſſet Veſtæ de Romanis, ſi paſſi fuiſſent, Auctorem hujus ultionis a Rep. adminiſtranda ultro abeſſe. Hoc ſibi vult τὸ *minus audientem carmina*. Poeta clanculum blanditur Auguſto.

V. 29. Alteram affert cauſam, quæ inducere debet Auguſtum ad moderandas perpetuo Reip. habenas. Unus Auguſtus Deorum iram placare poteſt pro effuſo civium ſanguine in bellis inteſtinis, & res in priſtinum dignitatis gradum reſtituere. *ſcelus*, i. bella civilia.

V. 31. Illa nubes, qua Poeta Apollinis humeros cingit, fortaſſe ſignificat velum, Numinis ſignum, quo Deorum caput operitur, ut videre eſt in quibuſdam numiſmatibus. P. Syrus vocat *nebulam lineam*, linteum compellucidum. Anno præcedenti decreti ſunt Auguſto divini honores, & hic Princeps Templum, & bibliothecam Apollini dicavit.

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam jocus circumvolat, & Cupido:
Sive neglectum genus, & nepotes
Reſpicis auctor.
Heu nimis longo ſatiate ludo:
Quem juvat clamor, galeæque læves,
Acer & Marſi peditis cruentum
Vultus in hoſtem.
Sive mutata juvenem figura
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Majæ, patiens vocari
Cæſaris ultor:
Serus in Cœlum redeas, diuque
Lætus interſis populo Quirini:
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat: hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici Pater atque Princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæſar.

V. 33. (v. Ind. *Æneas*).

V. 36. Mars Romuleæ gentis ultor. En tibi duæ tabulæ Martis & Veneris pulcherrimæ ſeorſim perſpectæ, multo autem magis inter ſe collatæ: τῷ *ſive tu mavis* ſubauditur *adeſſe*.

V. 37. Martis ludus eſt bellum civile, ſtrages. Lycophron v. 1411. appellat Martem cruentis paſtum præliis.

V. 41. Auguſtus 36. ætatis annum agebat. Romani uſque ad annum ætatis 45. juvenes vocabantur juxta Varronem.

V. 44. Patiens ſe vocari Cæſaris ultorem. Val. Max. & Oroſius dicunt Caſſium Parmenſem Cæſaris interfectorem necatum fuiſſe Athenis anno 727. Suetonius errat, qui affirmat, neminem ex Cæſaris occiſoribus ſuperſtitem fuiſſe anno 712.

V. 47. Vel ne noſtrorum vitiorum horror te compellat ad nos relinquendos.

V. 49. Effluxit integer annus cum dimidio, ex quo Octavius triduo triumphaverat, Auguſto menſe.

V. 50. Pater patriæ, Pater orbis.

V. 51. Te duce, Cæſar, ne ſinas Medos, i. Parthos equitare inultos, impunitoſque.

CARMEN III.

Ad Navem, qua Virgilius Athenas proficiſcens vehebatur. Virgilio fauſtam navigationem precatur Horatius, & impiam hominum audaciam inſectatur.

Sic te diva potens Cypri,
    Sic Fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorumque regat Pater,
    Obſtrictis aliis, præter Iapiga,
Navis, quæ tibi creditum
    Debes Virgilium, finibus Atticis

Red-

Eſt hoc Carmen velut extrema Horatii Virgiliique conſalutatio. Maro parabat in Græciam navigare non amplius rediturus. Si hoc præſenſiſſet Poëta, quod evenire debuerat, dolorem ſane ſuum impenſius ſignificare non potuiſſet quam in hoc Carmine, quod tripartito dividitur: Navem alloquitur, invehitur poſtea in primos nautas, & finem facit enumerando mala, quæ per hominum audaciam in genus humanum derivata ſunt. Tener amor primæ partis dos eſt. In duabus reliquis multa nobilitas, & gravitas, ubique vero magna ſententiarum verborumque vis. In hoc carmine argui poſſet, quod Pindarica aura nimium Poeta agatur. Multa tamen eum excuſant. Functum enim prius officio, quod amicitia poſtulabat, Horatium in tam acerbo illuſtris ac neceſſarii Amici diſceſſu, conſpectus navis, quæ Maronem excipit, periculorum metus, quæ naviganti adeunda erant, maxime percellunt ac perturbant. Hinc ille navigationem deteſtatur, velut impium contra Naturæ leges conatum, & in Deos conſpirationem. Hujuſce ſceleris originem ab ea ducit indocili indole, quæ ad vetita amplectenda nos fert, & quæ omnibus calamitatibus obnoxios nos facit. Hinc licet colligere, omnes hujuſce Carminis partes inter ſe cohærere, & alteram ab altera exiſtere. Virgilius hoc iter ſuſcepit anno 735., fortaſſe ineunte vere.

V. 3. *Eolus*.

V. 4. Vocatur Iapix, quando flat in Occidentali Italiæ regione. Favet navigantibus Brunduſio Græciam verſus, & Ægyptum.

Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere, ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui fixis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infames ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras, ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum, & nefas.
Au-

V. 9. Robur æris triplicis. tranſit ad alteram partem. Stilus fortior fit, & nervoſior, magiſque ſonantes numeri. Magnifica Poeſeos vis Philoſophiæ ac Mythologiæ opibus aucta maxime eluceſcit. Is poetico furore repente abreptus nobiliter & apte ab re digreditur. (V. Præf. de Digreſ.)

V. 14. Metaphora.

V. 15. Dacierius ait, Adriam pro quolibet mari hic poſitum. Sanado aſſerit, Notum ponere undas, cum, ubi eas concitaverit, recedit.

V. 17. τὸ *gradum* ſignificat vel genus mortis, vel potius mortis propinquitatem; quod indicat inferius τὸ *corripuit gradum*.

V. 20. *Infames*, i. formidabiles, vel de quibus frequens ſermo eſt, utpote evitandis.

V. 22. Intractabili, cui nulla fides habenda, vel qui poterat perpetuo terras diſſociare.

V. 23. *Si tamen*, ſiquidem, quandoquidem.

V. 25. In hac extrema Carminis parte æque inſigni cauſam generatim ſumit eorum, quæ in ſecunda dixit.

Audax Iapeti genus
    Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætherea domo
    Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors:
    Semotiquę prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.
    Expertus vacuum Dædalus aera
Pennis non homini datis:
    Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
    Cœlum ipſum petimus ſtultitia; neque
Per noſtrum patimur ſcelus
    Iracunda Jovem ponere fulmina.

V. 28. *Fraude mala*, i. funeſto latrocinio.

V. 30. Omnes corporis infirmitates. Poeta ſpectat Pandoræ fabulam.

V. 33. Breve reddidit mortis iter. celeriori gradu venire cœpit mors. *neceſſitas lethi* eſt mors neceſſaria.

V. 36. Hercules laborioſus. poetice dictum.

CAR-

C A R M E N IV.

A D L. S E X T I U M.

Veris adventu & vitæ brevitate nos ad hilaritatem invitari.

SOlvitur acris hyems grata vice veris, & Favoni;
    Trahuntque ſiccas machinæ carinas:
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
    Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea Choros ducit Venus imminente Luna;
    Junctæque Nymphis gratiæ decentes

Al-

Hujus Carminis indoles eſt valde hilaris & venuſta, ad finem videtur ſeria & gravis, ſed falſo. Cogitatio mortis juxta Epicureos in cauſa erat, cur vita læte traducenda eſſet. Non ſatis conſtat, quo anno compoſitum fuerit, certe vel exeunte Martio, vel ineunte Aprili. Tria verna feſta conjunguntur, ſcilicet Veneris, Favoni, & Manium. Unicum eſt hocce Carmen, quod hac forma verſuum nobis reliquum fuerit.

V. 1. Se relaxat. lautum exordium. ambitus Orationis ingenioſus, Poetica concinnitas, apti dicendi modi & ſuaves. *acris* & *grata* geminæ tempeſtatis diſcrimen denotant; hyemis rigorem, & veris ſuavitatem.

V. 2. Ergata, vectes, lignei cylindri, phalangæ, aliaque hujuſmodi inſtrumenta, quibus naves a littore in mare trahuntur. Verum dura hæc & aſpera non recte conſonant Zephyris, Veri, Veneri, Nymphis, & Gratiis.

V. 5. Fortaſſe plena tunc erat Luna. In feſtis Veneris puellæ tribus noctibus vigilias agebant. Multi putant, hunc & ſequentes tres verſus allegoricos eſſe. Venerem poſitam pro mulieribus, Gratias, & Nymphas pro puellis, Cyclopas pro ſtolidis conjugibus, qui, dum alii genio indulgent, res ſuas agunt.

V. 6. Significat modeſtiam, quæ in illis feſtis colebatur. Puellæ in plures cohortes dividebantur, & unaquæque cohors in plures Choros, ſaltabant, & Hymnos canebant.

Alterno terram quatiunt pede, dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ;
Nunc & in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat Agna, ſive malit hædo.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. O beate Sexti,
Vitę ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulæque manes,
Et domus exilis Plutonia. Quo ſimul mearis,
Non regna vini ſortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, & mox Virgines tepebunt.

CAR-

V. 7. *Graves*, i. laborioſas. quantum inter Vulcani Veneriſque labores differat, vides.

V. 8. Ignem auget in ſuis accenſis fornacibus.

V. 11. Non dicuntur luci per ἀντίφρασιν, ridiculum Grammaticorum commentum, ſed quia facibus illuminabantur in diebus feſtis. Hinc ſæpe accidit, ut lucis ignis accenderetur.

V. 13. Hac ſecunda cauſa hortatur Sextium, ut vitæ voluptatibus fruatur. Agit, ni fallor, de feſtis Manium, quæ quinque dies perdurabant.

V. 15. Tota vita noſtra parva res eſt: *inchoare*, i. concipere. ἐνεργητικῶς.

V. 16. Fabula a fando. manes, de quibus frequens eſt ſermo: vel loca infera fabuloſa, vel quia fabulæ creduntur a multis.

V. 17. *Exilis*, i. triſtis, vel inops. vel domus, ubi morantur leves animæ. (V. Ind. *Cineres*).

V. 18. Rex convivii ſortito creabatur. *tali* erant *gli aſtragali*, *teſſeræ*, *i dadi*. alea ſpecies ludi per teſſeras. ludus hic legibus vetabatur.

V. 20. Adoleſcente ætate Lycidas in puellarum oculis feretur. nota dicendi modum: *calere*, *tepere juvenæ*.

CARMEN V.

AD PYRRHAM.

Miſeros eſſe, qui illius amore teneantur, inde ſe quaſi ex naufragio evaſiſſe.

QUis multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flavam religas comam
Simplex munditiis? heu, quoties fidem,
Mutatoſque Deos flebit, & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens,

Qui

Parvæ Odæ de rebus parvis agentes aptiores ſunt ad ferendum de Horatio judicium, quam ea poemata longiora quæ res magnas pertractant, ac Poetæ animum erigere, augere, ac veluti mutare queunt. Unum animi ſenſum valde ſimplicem, ac naturæ conſentaneum continet hæc Ode. Quæ Veneres! quis verborum delectus! quæ lenocinia! quanta ſuavitas, concinnitaſque ſententiarum! Non ego dubitaverim hanc eſſe omnium perfectiſſimam.

V. 1. τὸ *gracilis* proprie ſignificat virum forma præſtantem; aliquando etiam amaſium. Vox *puer* eſt teneri amoris index. Virgilius Cæſarem & Pompejum ita alloquitur, *ne pueri, ne tanta animis aſſueſcite bella.*

V. 2. Unguentis delibutus te impetit dulciſſimis aſſultibus.

V. 4. In cujus gratiam, *vel*: cui ut placeas te ſimulata modeſtia comis? indicat fuſam illam negligenter humeris cæſariem Matronarum Spartanarum, quæ faſciculis floreis occipitis crines plectebant.

V. 5. Simplici cum proprietate.

V. 6. Venerem, & Cupidinem.

V. 7. Boreas, Eurus, Auſter a Græcis & Latinis *nigri*, alii venti mitiores *albi* appellantur.

V. 8. Inſolito ſtupore correptus cernet.

Digitized by Google

Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis. Miſeri, quibus
Intentata nites: me tabula ſacer
Votiva paries indicat, uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris deo.

V. 9. *Aurea*, j. pulchra. Roſellus vertit: *toute bonne, pleins des careſſes*.

V. 10. *Vacuam*, aliis amaſiis carentem.

V. 12. Miſeri qui fraudulenta illa malacia ſe capi patiuntur, nec omnia prius pericula noverunt. Ego nimis hanc expertus ſum. uſque ad finem μεταφορικῶς.

V. 13. *Nitere* dicitur æque de fortuna mulierum, ac de maris tranquillitate. ordo eſt: *paries ſacer indicat tabella votiva me ſuſpendiſſe veſtimenta uvida Deo potenti maris*. Illa tabula votiva meorum infortuniorum, quam ſuſpendi Deo procelloſi maris, evidenti argumento eſt, me ei ſacraſſe naufragii reliquias, ne amplius periculo objicerer. Profecto Poeta in amore, quem aluerat erga Pyrrham, naufragaverat, * fortaſſe denotat periculum, quod ei exprobrat Davus ſat. 7. lib. 2. cum ipſe ſervi veſte indutus in arca clauſus fuit ab Ancilla in domo Amicæ adventante domino *. naufragi homines in tabula picta, quidquid ſibi evenerat, referebant.

C A R M E N VI.

AD M. VIPSANIUM AGRIPPAM.

Se jocoſis verſibus natum, bellicis virtutibus celebrandis minime parem eſſe.

SCriberis Vario fortis, & hoſtium
Victor, Mæonii carminis aliti,
Quum rem quumque ferox navibus aut equis
Miles, te duce, geſſerit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ ſtomachum, cedere neſcii,
Nec

Fortaſſe Varius præclariſſimum ſuum Poema jam prope confecerat, in quo Auguſti, Agrippæ, aliorumque ducum Romanorum laudes magnifice caneret. Cumque ille Homeri eximius æmulator extiterit, fortaſſe eos duces Græcis heroibus comparavit. * Credibile eſt ſubinde Agrippam perlectis Varii verſibus id olim exprobraſſe Horatio, quod nempe nondum Varii exemplum ſecutus fuerit. idcirco Poeta ſe purgat de ſilentio, ſed ejus excuſationes totidem elogia ſunt ſingulari ratione, ac tenui veluti filo deducta, quibus non modo Romanos illos duces, verum etiam Varium Amicum & familiarem ſuum tacite in cœlum effert *. Auguſtum ſolummodo nominat: perinde ac ſi pudor & veneratio plura dicere vetaret; Agrippæ laudes leviter attingit, utpote quæ Epico Poemate dignæ ſint, & altero Homero. Alios duces ſub allegoricis perſonis deinde prodire jubet. Omnia raris, poeticiſque coloribus diſtinguit. Sola allegoria tot partes tam diverſas in unum cogere poteſt. Scripſit fortaſſe hoc Carmen anno 725., quo Octavius Jani Templum clauſit, triduo triumphavit, & honores divinos per S. C. accepit.

V. 2. *Aliti*, i. Vario, qui eſt Poematis Homerici cygnus. τὸ *ales* ſonat augurium cum conjungitur vocibus *mala*, *fecunda*.

V. 3. *Quumquumque*, i. quadocumque, quotieſcumque.

V. 6. Enumerare incipit duces. prope ἀδύνατον eſt allegorias illas omnes ad rei veritatem revocare; deſideratur enim

Digitized by Google

Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei,
Nec ſævum Pelopis domum
Conamur tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyræ Muſa potens vetat
Laudes egregii Cæſaris, & tuas
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit? aut pulvere Troio

Ni-

enim rerum hiſtoria . Sed non parum profecerimus, ſi probabilitatis veſtigiis inſiſtentes vero viam ſtraverimus . Prima perſona eſt Achilles . Notum , quantopere Agamemnoni iratus fuerit , & quamdiu Græcorum , Trojanorumque ſortem remoratus . Pollio eſt Achillis perſona in Ode *Paſtor cum traheret* . Propter injurias ab Octaviano acceptas a bello Actiaco, & Alexandrino abſtinuit , illiuſque Principis votis , & virtutibus obſtitit. hinc *gravis ſtomachus*.

V. 7. Alii τὸ *duplicis* explicant pro τῷ vafri. alii legunt *duplices* , & referunt ad *curſus* , i. itionem & reditionem Ulyſſis , qui 20. annos maria navigavit , antequam patriam peteret , cum alii poſt 12. annos reverſi fuerint. Sed *Duplex* pro doloſus non eſt vox latina teſte Voſſio. Sanado vero ait duplicem Ulyſſem eſſe duos Ulyſſes , & illa voce ſignificari omnes illos heroas allegorice ſumendos eſſe , & indicari fortaſſe Agrippam , & Meſſalam , vel Agrippam & Mæcenatem , qui imperarunt claſſibus Octavii in bello Sicilienſi , & Actiaco . Mæcenas vigilantia ſua impia Lepidi junioris conſilia detexit.

V. 8. Nota ſunt ſcelera in domo Pelopis patrata . Spectat fortaſſe Poeta Ægyſtum & Clytemneſtram . *Pelopis domus* refert domum Lagæorum. Infelix Amor illic Ægyſtum & Clytemneſtram , hic vero Antonium & Cleopatram perdidit.

V. 9. Hæ voces: *tenues*, *pudor* , *imbellis* modeſtiæ indices plurimum commendant Poetas. nequeo , inquit, cantare Achillem, Ulyſſem , &c cur ? quia impar ſum viribus æquandæ meis verſibus amborum virtuti . Hæc eſt cauſa, cur Poeta a laudando Auguſto & Agrippa abſtinuerit , eademque ad carminis intelligentiam aditum aperit.

V. 10. Mea Muſa , quæ lyræ nimium imbelli præſidet, eſt minus apta rebus bellicis canendis.

V. 13. Tres reliquæ Perſonæ accommodari poſſunt Statilio Tauro , M. Titio , & Mæcenati . Primus pugnavit

con-

Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos convivia, nos prælia Virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus vacui; ſive quid urimur,
Non præter ſolitum leves.

contra Pompejum pro Auguſto, bellum Dalmaticum abſolvit anno 720, & contra Antonium exercitui imperavit. Alter ab Antonio defecit anno 722. cum ſuo avunculo Munacio Planco, dux fuit copiarum in Epiro, & a partibus Antonii Philadelphum Paphlagoniæ Regem abduxit. Mæcenas litteratorum hominum Patronus ſub Palladis nomine latet, iiſque ex familiaritate intima deos inter & Diomedem dignoſcitur. Pallas immortalem reddidit Diomedem. Senatus Deum renunciavit Octavium anno 725. populus vero 718.

V. 15. *Nigrum*. pulvere indecoro, & luto nigro in media pugna ſordidatum, *vel*, ut alii volunt, Æthiopem.

V. 18. Illæ puellæ a ſuorum amaſiorum impetu unguium armis ſe defendunt, ſed nec eos lædere, nec repellere volunt, nec nimium iis repugnare. iccirco ſibi præcidunt ungues, pugnantque ceſſuræ.

CARMINIS VII. FRAGMENTUM.

Tiburtini ſeceſſus amœnitatem deſcribit.

LAudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenem,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi

Tom. I. B Mœ-

Poſt longam & ſplendidam illuſtrium Urbium ac regionum enumerationem expectandum cuique fuerat, ut Tiburtinus ſeceſſus iis omnibus præponeretur. Minime gentium. Tres dumtaxat verſus rem leviter adumbrant, & lector valde miratur, ſe a Poeta repente deſtitui initio ſtatim. Id vitii veteres Grammatici animadverterunt, ſed remedium malo pejus adhibuerunt. alteram enim Odem ejuſdem metri nempe ***Albus ut obſcuro*** repererunt, ubi Tibur tantummodo nominatur; id eos induxit, ut crederent hanc ſecundam eſſe primæ partem alteram. Inventum hoc, quo ſibi val-

Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
    Inſignes, aut Theſſala Tempe.
Sunt, quibus unum opus eſt intactæ Palladis arces
    Carmine perpetuo celebrare, &
Undique decerptæ frondi præponere olivam.
    Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, diteſque Mycenas.
    Me nec tam patiens Lacedæmon,

Nec

valde placuerunt, ab ingenti amanuenſium multitudine propagatum eſt. Non ſemel quidem in Horatio duas Odas in unum congeſſerunt, ut videbimus. Sed ſi tantiſper Criticam artem conſuluiſſent, facile ſentire poterant, quantum inter has duas Odas intercederet diſcriminis. Nil commune habent, quoad argumentum. Poeta Tiburem Italiæ pagum deliciis Græciæ anteponit in hac. In illa Amico ſcribit, qui magnum ſibi infortunium imminere verebatur, eumque hortatur, ut Epicureorum more ex malis bona eliciat. In prima nulla Planci mentio, quem alloquitur in ſecunda: ſi duas haſce Odas conjungeres, moleſtas cerneres dictionum iterationes, nempe *perpetuum carmen*, *perpetuo*, & *uda pomaria*, *uda tempora*. Demum Scaliger & Heinſius multos manu ſcriptos codices antiquiſſimos viderunt, ubi hæ duæ Odæ prorſus disjungebantur. Credibile eſt, Poetam hoc Carmen ceciniſſe paulo poſtquam a Mæcenate agro Sabino donatus eſt, fortaſſe etiam aliquanto ante, ut callide erga ſe eximii ſui Patroni liberalitatem excitaret.

V. 5. Sunt qui in eo toti ſunt, ut Athenarum arcem caſtæ Palladi ſacram celebrent.

V. 6. *Perpetuum Carmen* eſt Poema Cyclium primi generis, de quo vide Præf. de arte Poet.

V. 7. Dacierius ita ferme explicat. Olivam præponere omnibus arboribus. Bentlejus vero & Sanado aliter legunt (vide Var. Lect.) ille ſic explicat: *ex argumento undequaque exhauſto coronam ſibi poeticam quærere*. additque, Poetas ſumere ſolitos varias coronas pro varia rerum ratione, quas carmine celebrabant. hic vero putat verſum nec ad Palladem, nec ad arcem Athenarum referendum eſſe, ibique Poetam loqui velle de ludis Olympiis. Hercules in Græciam tulit ſylveſtres olivas, eaſque in omnibus oris ſevit, ſtadio Olympio finitimis, & ad æternam hujuſce muneris memoriam voluit, ut rami ejuſdem arboris coronandis

victo-

Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ,
   Quam domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, ac Tiburni lacus, & uda
   Mobilibus pomaria rivis.
* * * * * * * * * *

victoribus inſervirent. hi ludi a corona Oleaginea indicabantur. hæc res Poetarum venam exercuit. *undique decerptam*; ita igitur ferme locum vertit. alii amant cingere frontem oliva, quæ immortales reddidit tot Heroas in ludis Olympicis, & quam tot Poetæ prædicarunt. * ego vulgarem lectionem ſecutus cum ceteris allegorice hunc verſum interpretandum puto. Oliva Palladis arbor eſt pax, ſtudia, quæ Athenis florebant; *frons* vero *undique decerpta* eſt laurus, quæ debetur victoribus ducibus jam multis: ut ſenſus ſit. & præponere pacem ejuſque commoda belli utilitatibus *.

V. 12. Fontes erant propriæ Deorum præſidum domus. *Domus Albuneæ* vocatur hodie *i Bagni di Tivoli*. & rivus *la ſolferata*.

C A R M E N VIII.

IN L. MUNACIUM PLANCUM.

Propoſito Teucri exemplo, hortatur, ut vino curas eluat.

ALbus ut obſcuro deterget nubila cœlo
   Sæpe Notus, neque parturit imbres
B 2 Per-

Philoſophia Epicurea apud Horatium eſt commune malorum omnium remedium. Illa depreſſos animos erigit, triſtes diſſipat curas, Religioni addictos a ſuperſtitione liberat, contra hyemis inclementiam, morborum dolores, metumque mortis plurimum valet. Præcepta hujuſmodi tradit Amico ſuo Munacio Planco. Numeroſum eſt hoc Carmen, Naturæ conſonum, Poeticum, affabre conſtructum. Præcipua in eo laus eſt Poetæ dexteritas, qui ut præceptis pondus addat exemplum affert veteris Græci Herois. Scriptum fuit anno 723., quo inita fuit Actiaca pugna.

V. 1. Vegetius ait. *νότος*, ideſt *Auſter meridianum cardinem*

Digitized by Google

Perpetuo: Sic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæque labores
Molli, Plance, mero, ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, Patremque
Quum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſtes affatus Amicos:
Quo nos cumque feret melior fortuna parente
Ibimus, o ſocii, comiteſque,
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro.
Certus enim promiſit Apollo
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes pejoraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus æquor.

CAR-

nem poſſidet. huic a dextra jungitur λευκονότος, ideſt *albus notus*. Hic ventus a meridiano puncto diſtat 22. gradibus cum dimidio. vocatur *albus*, quia cœlum ſerenat. Itali vocant *Oſtro Sirocco*. alii ajunt vocari *album*, quia candidas nives ſolvit.

V. 3. *Perpetuo*, i. ſemper. duas affert cauſas ad ſolandum Amicum. primo, pluvias a noto excitatas non eſſe diuturnas; iccirco noſtra triſtitia brevis eſſe debet. Sapientis eſt eam cito amovere.

V. 5. *Molli* a mollio. Vinum mollire curas, & mala, non autem finire poteſt. Plancus in dubio erat, utrum alio militatum, an ſeceſſum Tibur ire deberet.

V. 7. Exemplum Teucri eſt altera cauſa, cur Plancus mœrore levetur.

V. 8. Lyæus a λύω, quia vinum ſolvit membra.

V. 9. Teucer Alcidem imitatus eſt, qui victo Cerbero fronde populea ex Acheronte petita tempora cinxit.

V. 12. Qui ſequebantur Teucrum erant eodem tempore vitæ comites, & ſocii fortunæ.

V. 13. *Auſpice*, i. auctore rei ſuſcipiendæ.

V. 18. Iterum metiemur.

CARMEN IX.

AD LYDIAM.

Lydiæ exprobrat, quod juvenem turpi amore implicatum apud ſe retineat, & ab honeſtis exercitationibus avocet.

Lydia dic, per omnes
    Te Deos oro, Sybarin
Cur properas amando
    Perdere? cur apricum
Oderit campum patiens
    Pulveris atque Solis?
Cur neque militaris
    Inter æquales equitat:
Gallica nec lupatis
    Temperat ora frænis?

Dacierius optime Poetæ mentem aſſecutus eſt. Tacite ac ſalſe Poeta ſugillat Lydiam, quæ Sybarin juvenem turpi amore detinebat, ejuſque mores corrumpebat. Id apparet ex comparatione inſtituta, quæ facile rei aptatur. Fortaſſe Horatius zelotypia ductus non poterat ferre Sybarin rivalem potiores habere partes apud Lydiam!, & ab hac ſe turpiter excludi, quamquam videatur hanc impotentiam obtegere involucro cujuſdam doloris de pernicioſa libidinoſaque juvenis mollitie. In hoc unico Carmine tali metro uſus eſt.

V. 1. In Ode 9. lib. 3. loquitur de juvene Calai filio Ornyti, ex regione Turiorum, narratque mutuos ejus & Lydiæ amores. antiqua urbs Sybaris erat ad ſinum Tarentinum. ideo patronymico nomine uſus eſt, ut eum ſignificaret. *Sybarin* pro *Sybaritam*. Aliis hic Sybaris videtur Telephus, de quo Ode 14. hujus.

V. 3. *Amando*. paſſive.

V. 5. *Patiens*, i. qui ſolebat pati.

V. 9. Subauditur *equorum*. audax dicendi forma. ſed reliqua verba ſenſum Auctoris definiunt. Romani equos Gallicos magni ducebant. *lupatis*, i. duris.

Cur timet flavum Tiberim
    Tangere, cur olivam
Sanguine viperino
    Cautius vitat? neque jam
Livida geſtat armis
    Brachia, ſæpe diſco,
Sæpe trans finem jaculo
    Nobilis expedito?
Quid latet ut marinæ
    Filium dicunt Thetidos
Sub lacrymoſa Trojæ
    Funera, ne virilis
Cultus in cædem, & Lycias
    Proriperet catervas?

V. 12. & 16. (v. Ind. *Olympii ludi*.)

V. 15. Eleganter . neque amplius ab armorum geſtatione liventia præfert brachia . Roſellus vero ita vertit : neque agitat deorſum ab humeris brachia livida in ludis .

V. 20. Lydia domi detinebat Calain mutata veſte indutum . (v. Ind. *Achilles*).

V. 21. Cædes Trojanorum & Græcorum .

V. 22. Felici audacia dictum τὸ *virilis cultus* pro *ne ipſe virili veſte indutus* , fortaſſe inſtar Achillis Calais ad bellum vocabatur .

V. 23. *Lycii* pro Trojanis , dictum pro τῷ in cædem græcarum catervarum .

CAR-

CARMEN X.

AD THALIARCHUM.

Hortatur ad hyemem hilare tranſigendam.

VIdes ut alta ſtet nive candidum
Soracte, nec jam ſuſtineant onus
Sylvæ laborantes: geluque
Flumina conſtiterint acuto?
Diſſolve frigus; ligna ſuper foco
Large reponens; atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.

Epicureæ ſectæ velificatur Poeta . Omnis hominum ætas , omnes anni tempeſtates , omnes vitæ humanæ vices eum ad voluptatem revocant . Fortaſſe hoc Carmen ille abſolvit in villa Thaliarchi in confinio montis Soractis . * Sed quiſnam eſt iſte Thaliarchus ? & quo tempore Ode ſcripta eſt ? Fortaſſe ſub nomine ficto tegitur aliquis ejus Amicus . An Mæcenas , qui curis ſæpe diſtinebatur , præſertim cauſa Terentiæ ? videtur eum hortari , ut ludo ſe dedat , quo jam delectabatur , & novis amoribus : Si ita res habet cum Horatius fuerit ferme æqualis Mæcenatis , & Mæcenas nondum conſeneſceret , Odem ſcripſit inter 40. & 50. ætatis annum . Videtur etiam , ut alias , Poeta invitaſſe Mæcenatem in villam ſuam , ex qua Soracte proſpici poterat . *

V. 1. Conſtet nive . Nobis offert hunc montem veluti ex nive conflatum , quod accidit eminus proſpicientibus .

V. 3. Gementes , fatiſcentes ſub pondere . Hyperbole .

V. 4. *Acuto* , i. acri .

V. 5. Pelle frigus , mitiga . frigus contrahit & adſtringit corpora .

V. 8. *Diota* , quaſi δύο ὦτα , eſt quadrantal , aut amphora duas habens anſas , & octo continens congios . fingebatur in Sabinia .

Permitte divis cætera: qui ſimul
Stravere ventos æquore fervido
Deprælliantes, nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere, &
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Adpone, nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas.
Donec virenti canities abeſt
Moroſa, nunc & campus, & areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſita repetantur hora:
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo,
Pignuſque direptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

CAR-

V. 9. Omnino trade in manus Deorum.

V. 10. Quam animata rei imago! Qui verſuum modi ac numeri! quam nervoſæ dicendi formæ! Deorum nutu deſinunt venti undas maris concitare.

V. 17. Juventus eſt humanæ vitæ ver.

V. 18. *Nunc* refertur ad *donec*. reſpicit hic horam, quam conſtituerat Thaliarchus, nempe tempus veſpertinum occultis Amicarum congreſſibus aptum. *areæ* ſunt plateæ publicæ.

V. 18. *Repetere* eſt ſæpius ire. Ab hoc verbo pendent hi ſeptem, poſtremi verſus, qui quatuor dicendi formas diverſas amplectuntur.

V. 21. Repete tu illos quoque puellarum cœtus, quæ ultro latent in aliquo angulo ſemoto, ut detegantur, vel ſe produnt riſu, & ubi ſibi eripi ſinant molliter repugnantes aliquam armillam, aut gemmam.

V. 24. *Male*, i. non.

Digitized by Google

C A R M E N XI.

I N M E R C U R I U M.

Hymnus.

MErcuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recenti
Voce formaſti catus, & decoræ
More paleſtræ;
Te canam, magni Iovis, & Deorum
Nuncium, curvæque lyræ parentem,
Callidum, quidquid placuit, jocoſo
Condere furto.
Te boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharethra
Riſit Apollo.

Quin

Hujus Carminis, quo Mercurium laudat, ſtilus eſt mediocri propior, quam ſublimi; dicendi modi ſimplices, & elegantes. Verſus ad numerum fluunt. Primo tamen, ſexto, & decimo octavo exceptis, quorum ſtructura dura eſt, & potius græca, quam latina. Non ſatis conſtat, qua data occaſione Horatius hoc cecinerit. fortaſſe feſtis Mercurii.

V. 2. Inſolita eloquentia tua, tuiſque admonitionibus.

V. 3. Catus eſt, qui in hominum animos blande irrepit, eoſque regit. quod ad veram eloquentiam maxime pertinet. Decoræ corporis exercitationes ad conciliandam membris venuſtatem & flexilitatem plurimum valent.

V. 4. Inſtitutione, exercitatione, conſuetudine paleſtræ.

V. 6. Interpres & legatus Deorum erat, & ita Cœleſtes, & mortales commercio miſcebat.

V. 7. Docebat homines vigilantiam, & ſagacitatem in rebus gerendis.

V. 11. *Terret*. Enallage eſt temporis, quaſi dicat, dum Apollo minaretur tibi ictus ſagittæ propter ſubreptas boves.

Quin & Atridas, duce te, ſuperbos
Ilio dives Priamus relicta,
Theſſalosque ignes, & iniqua Trojæ
Caſtra ſefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus: virgaque levem coerces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus, & imis.

V. 13. Fuit etiam bellica virtute præditus. Atridæ ſunt Agamemnon & Menelaus. hic locus poetico colore fulget.
V. 15. In excubiis accendebatur ignis noctu ad illuminanda caſtra, & ad evitandos ſubitos hoſtium aggreſſus.

CARMEN XII.

AD LEUCONOEN.

Abjiciendam craſtini ſolicitudinem, hodie vivendum.

TU ne quæſieris (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint, Leuconoe: neu Babylonios
Tentaris numeros: ut melius, quidquid erit, pati:
Seu plures hyemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam,

Quæ

Qualibet ætate homines ſuperſtitioni obnoxii fuere. Quid magis ridiculum & inane, quam Aſtrologos, & Hariolos de vitæ diuturnitate conſulere? Hoc communi morbo Leuconoe laborabat, Horatius ſuæ Philoſophiæ elementis fretus conatur errorem auferre, oſtendens, illa omnia, quæ ſpeciem artis præſeferunt, falſa eſſe & ſimulata, & veram ſapientiam ſitam eſſe potius in bonis vitæ poſſidendis, quam ſi anxie inveſtiges, quamdiu ea duratura ſint. Carmen hoc breviſſimum plurima laude digna, ac magna continet. hyberno tempore confectum eſt, ſed quo anno in ancipiti poſitum.
V. 2. Quænam eſt hæc Leuconoe? ejus nomen ſive verum, ſive fictum ſonat græce candorem mentis. *finem*, i. vitæ. *Babylonii numeri* ſunt calculi aſtronomici.
V. 3. Quanto melius eſt pati, quidquid erit! præſtat vitæ noſtræ curam naturæ permittere.

Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum; ſapias, vina liques: & ſpatio brevi
Spem longam reſeces. dum loquimur, fugerit invida
Ætas, carpe diem, quam minimum credula poſtero.

V. 6. Romani in Campaniæ oris domos poſſidere amabant propter littora maris Tyrrheni Tres habebat Cicero, totidem Lucullus. Leuconoe eodem dulci morbo tenebatur, Poeta eam opportune monet, ne quærat, utrum annus, quo tot ſumtibus magnificam domum conſtruendam ſuſcipis, futurus ſit ætatis ſuæ extremus. *debilitat*, i. frangit, coercet, imminuit, contrahit, anguſtat: ſenſus ſemper eſt idem; nam illæ domorum moles undarum impetum ſuſtinere ac rumpere debuerant. *pumicibus*, i. ingentibus ſaxis, aggeribus ſale marino præſertim cavatis. Lucretius lib. 1, v. 329. ait, *veſco ſale ſaxa pereſa*.

V. 7. *Sapias*, i. ſi ſapis. *vina liques*. (v. Ind. *Veteres*.) *ſpatio brevi* ſubauditur *vitæ*. Metire tuas ſpes brevi vitæ ſpatio, ne ulterius eas producas.

V. 8. *Fugerit*. figura *Conceſſio*, tempus noſtris voluptatibus invidens effluat, ut libet.

V. 9. Carpere flores, & poma idem eſt ac raptim colligere nulla interjecta mora. quiſque dies eſt veluti flos tener, qui breve tempus durat, qui, ſi paramper ab eo carpendo abſtineas, perit.

CARMEN XIII.

HYMNUS AD JOVEM.

Adulatus Auguſtum Horatius Marcellum laudat, & utrique eximia cum Deorum, tum Heroum exempla proponit.

QUem virum aut heroa lyra, vel acri
Tibia ſumes celebrare, Clio,
Quem

Hoc Carmen ſpecie quidem eſt veluti quædam Elogiorum ſeries. Sed ſi attentius illud conſideres, plura in eo invenies admiratione digniſſima. Canit Poeta Deos, Heroas, viros. Dii ſunt Jupiter, ejuſque filii, hinc venit ad heroas. Romanos eligit. primas tenent Reges, deinde prodeunt

Quem Deum, cujus reſonet jocoſa
Nomen imago,

Aut

deunt Reip. Optimates jam extincti, ſuis quiſque virtutibus ornati. Demum viventium virorum laudes Carmini finem imponunt. Duo hic maxime nitent, nempe maximus rerum ordo, & plurima rerum varietas. Simplex rerum recenſio iis eſt conſperſa condimentis, ut nullum adferat faſtidium. Fac animadvertas nobiles dicendi formas, caſtigatos verſus, & ſplendidos, magnificas rerum imagines, lectiſſimas figuras, demum locupletiſſima Eloquentiæ & Poeſeos decora tam ſcite ſparſa & conſita, ut religioſe exquiſiti in Perſonis, rebuſque recenſendis ordinis ſatietas ornamentorum elegantia & jucunditate vincatur. Sed ſcribendi ratio, qua omnia ad certum finem direxit, maxima Poetæ laus eſt. Indicat enim in Horatio ſummam artis intelligentiam, ſuperbiſſimumque judicium. Laudaturus juvenem Principem, qui Imperatoris delicium, ac totius imperii ſpes erat, eas tamen virtutes bellicas in eo deſiderabat, quæ ingenita vi ſua & ſplendore mortales perſtringunt. Dotes animi, quibus Marcellus præditus erat, hujuſmodi ſpem afferebant. Verum hæ futurarum rerum conjectiones ſuppetere ne ſatis poſſunt Heroico carmini perficiendo? Quid igitur Horatius? ab Hiſtoria & Mythologia plurima lumina mutuatur ad rem ſibi propoſitam illuſtrandam; præterea eodem tempore Auguſto adulari, & adulationis ſuſpicionem evitare debebat; laudare inſuper Marcellum, & nimiarum laudum periculum ſubterfugere. Poeta obſtantia ſuperat ſtrenue. quatuor verſus Marcello, duodecim poſtremo Auguſto dicat. Marcelli laudes ſunt exquiſitiſſimæ, ſed veluti emblematibus præpeditæ, pulchras ſpes ſolummodo præſeferunt, Auguſti vero in propatulo poſitæ, & feliciſſimo adſpectu, & factorum luce diſtinctæ. Marcellus ferme Jovi æquiparatur. Sed, inquies, deorum laudes ab re longe abſunt, nimiumque occupant ſpatium. minime gentium. Exemplis his locupletiſſimis duos Principes inſtruit, eoque ingenioſius, quo occultius. Regnandi ſcientia, virtus militaris, conſtantia, temperantia, morum auſteritas, abſtinentia, pietas in Patriam, deorum, illuſtriumque virorum auctoritate firmantur. hoc lautiſſimum carmen factum fuit poſt pugnam Actiacam ante adoleſcentis Marcelli mortem, antequam Auguſtus ad ſubmittendos ſibi Parthos & Indos iter ſuſciperet, & in gravem morbum, qui menſe Auguſto accidit, incideret, nempe poſt annum 731.

V. 4. Echo.

Aut in umbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelidove in Hæmo,
Unde vocalem temere inſecutæ
Orphea rupes,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus, celereſque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus?
Quid prius dicam ſolitis parentis
Laudibus, qui res hominum, ac Deorum,
Qui mare & terras, variiſque mundum
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipſo,
Nec viget quicquam ſimile, aut ſecundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Præliis audax neque te ſilebo,
Liber, & ſævis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa
Phœbe ſagitta.
Dicam & Alcidem, pueroſque Ledæ
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem; quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit,

De-

V. 7. Confuſim. quod eſt nimiæ curioſitatis argumentum; gradatim jucundas rerum imagines exhibet Poeta, ut magis, magiſque attentos nos efficiat.

V. 11. *Blandum*, i. ita blande canentem, ut duceret &c. *auritas*. mirabile Epitheton.

V. 16. Anni tempeſtatibus.

V. 17. *Unde*, i. a quo. Ait Jovi rem ceſſiſſe potiorem, quam ejus Patri Saturno, neminem Deorum ei æquiparari, nedum præferri. poſtea per *correctionem* poeticam fatetur Palladem ſummæ poteſtatis, & juris participem fieri. Dea a Jove tantum nata ſine ope materna eſt ſapientia, virtus, & conſilium Jovis.

V. 22. Diana venatrix.

V. 28. *Stella* pro *ſtellæ*, ut *hædus* pro *hædi* alibi.

Defluit ſaxis agitatus humor :
Concidunt venti : fugiuntque nubes :
Et minax (Di ſic voluere) ponto
Unda recumbit.
Romulum poſt hos prius, aut quietum
Pompili regnum memorem, an ſuperbos
Junii faſces prius, aut Catonis
Nobile lethum,
Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum, Pœno ſuperante, Paulum
Gratus inſigni referam Camœna,
Fabriciumque?
Hunc, & incomtis Curium capillis,
Utilem bello tulit, & Camillum
Sæva paupertas, & avitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit occulto velut arbor ævo
Fama Marcelli : micat inter omnes
Julium ſidus, velut inter ignes
Luna minores.

Gen.

V. 33. Duobus primis regibus opponit duos primos maximoſque libertatis propugnatores.

V. 35. Junius Brutus expulſis Regibus aditum aperuit libertati Romanæ ; Cato autem Uticenſis ſeſe interimendo effecit, ne amiſſæ libertati ſupereſſet. Auguſtus non moleſte ferebat, ſi quis de rebus generatim ſumtis, & libertatem tuentibus ſententiam ſuam exprometet.

V. 43. *Sæva*, i. dura, & aſpera. *apto*. domicilium reſpondebat mediocribus reditibus.

V. 45. Hic, & tres ſequentes verſus arte valent plurimum, & ſententia.

V. 47. Aliqui interpretantur de Julio Cæſare. Plinius enim & Suetonius ſcribunt, Cometen apparuiſſe in Septemtrione dies ſeptem, quamdiu Auguſtus ludos publicos Julio Cæſari conſecrabat. Alii putant Poetam locutum de ſolo Juniore Marcello, Dacierius negat ; quia ille juvenis adhuc vivebat, & quia Poeta viros magnos canit. Maſſo afferit, ſecundam quaternionis hujus partem non pertinere ad juniorem Marcellum, qui non poterat eſſe *Julium ſidus*. Tor-

ren-

Gentis humanæ pater atque cuſtos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæſaris fatis data: tu ſecundo
Cæſare regnes.
Ille ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit juſto domitos triumpho,
Sive ſubjectos Orientis oræ
Seras & Indos.
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum;
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

rentius cum Maſſone primam partem quaternionis tribuit juniori Marcello, alteram Julio Cæſari, affirmatque primis verſibus nôn ſignificari ſeniorem Marcellum. Dacierius & Bentlejus contendunt, toto quaternione ſeniorem Marcellum dici. Alii cum Sanadone agi de utroque Marcello arbitrantur, junioremque vocari *Julium Sidus*, quia Juliam duxit uxorem, ut ſenſus ſit: Gloria Senioris Marcelli, quæ decreſcere cœperat in hominum memoria ob ætatem novam, veluti vitam recipit, & creſcit quotidie magis in uno nepotum ſuorum, ut hoc tam illuſtris ſtirpis germen Juliorum domo inſitum ſuarum virtutum ſplendore ceteras Romanas familias obruat. *inter ignes*, i. ſtellas. Marcellus obiit aliquot menſibus poſtquam Poeta hoc carmen confecit.

V. 49. Hymnus ad Jovem.

V. 50. * Commendat Jovi ſalutem Auguſti non ſine cauſa, ut infra dicemus.

V. 57. Comparat ſcite, & callide Jovem cum Auguſto, cui maxime adulatur. apparet ex hoc verſu Auguſtum nuper deſtitiſſe a ſuſcepto conſilio abdicandi ſe imperio, quod accidit anno 727.

V. 58. Imperium cœli penes Jovem eſſe debere, terrarum autem penes Auguſtum.

V. 59. Taxat quodammodo Jovem, de mittendorum fulminum ratione, rogatque ut ea conjiciat in lucos ſcelere contaminatos, non in loca caſta. hinc apparet hoc Carmen factum anno 729., quo in Hiſpania Auguſtus Cantabros debellabat. Nam, ut ſcribit Suet. in Aug. c. 29. „ Tonanti Jovi ædem conſecravit liberatus periculo, cum „ expeditione Cantabrica per nocturnum iter lecticam ejus „ ful-

Digitized by Google

„ fulgur perſtrinxiſſet, Servumque prælucentem exanimaſ- „ ſet. „ quatuor annis ante fulmine icta fuit Palatina domus, ut ibidem Suetonius inquit. *

CARMEN XIV.

Dolet ſibi Telephum anteponi.

QUum tu Lydia Telephi
   Cervicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia, væ, meum
   Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
   Certa ſede manent, humor & in genas
Furtim labitur, arguens,
   Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, ſeu tibi candidos
   Turparunt humeros immodicæ mero

Ri-

Rixa Horatium inter & Lydiam oborta eſt. Ipſa ulciſcendæ contumeliæ cauſa ſæpius Telephum prædicabat, & teſtabatur amorem, quo eum proſequebatur. Horatius zelotypia captus ſtudet eam a concepto rivalis ſui amore avocare. Sed fruſtra. Donec ille Chloen in oculis ferens viciſſim Lydiæ zelotypiam injecit. Hoc modo vetus amor mutuus redintegratus eſt. Vide Carmen 9. lib. 3. *Donec gratus* &c.

V. 1. Aliqui putant, hunc Telephum fuiſſe nomenclatorem Liviæ Auguſti uxoris. Sed ille erat mancipium, quod inde in Auguſtum conjuravit. Hic vero eſt pulcher adoleſcens, doctus, & virtute præditus.

V. 2. *Roſeam*, i. pulchram, fulgidam. *cerea*. Servius explicat candida, tanquam cerea, aut *brachia candida*. Sed videtur hæc vox ſignificare *bene tornata*. *τὸ Telephi* iteratum concinne.

V. 4. bile non ferenda, non concoquenda.

V. 5. Tria præcipua amoris ſigna & doloris: animi perturbatio, coloris mutatio, & lacrymæ. imitatus eſt locum egregium Sapphonis poetriæ, quem Catullus vertit.

V. 7. *Furtim*, i. clam, quem non poſſim retinere. *arguens*, oſtendens.

Rixæ; ſive puer furens
    Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
    Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oſcula, quæ Venus
    Quanta parte ſui nectaris imbuit!
Felices ter & amplius,
    Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulſus querimoniis
    Suprema citius ſolvet amor die.

V. 12. *Memorem*, paſſive. ſignum memorabile, quod diu permanet.
V. 15. *Oſcula*, i. labra, ora.
V. 20. Subauditur ſe; ordo eſt: *quorum amor nunquam divulſus malis querimoniis* &c.

CARMEN XV.

AD REMPUBLICAM.

Per continuam translationem a mari ductam imminentes Romanorum calamitates denunciat, ſi Octavianum patiantur ab Reip. gubernaculis diſcedere.

O Navis, referent in mare te novi
Flu-

* Chabotius putat cum aliis Poetam diſſuadere Bruto bellum renovandum adverſus Auguſtum, victo jam exercitu, cui præfuerat Caſſius, qui ſibi vitam eripuerat, & hanc Odem ceciniſſe, cum jam captus in caſtris Auguſti ſervabatur. Sed hæc abſurda ſunt, & hiſtoriæ repugnant. Bentlejus, Tanaquillus, Dacierius Muretum ſecuti hanc Odem hiſtorico, & naturali ſenſu accipiunt, ajuntque monſtro ſimile eſſe Carmen, quod totum allegoricum ſit. Sanado, cum Roſello, & Maſſono ait hos illuſtres interpretes cum Quintiliano pugnare, qui hanc Odem profert tanquam perfectæ allegoriæ exemplar. Et ſane, antequam pugna Actiaca iniretur, in ancipiti verſabantur Romanorum animi, utri parti fortuna favere ſtatuerit. Ex præcedentibus bellis civilibus magna Reip. vulnera inflicta, multa prælia patrata, quibus Antonii claſſis non leve damnum perpeſſa eſt. Metus utrinque ingens. Dehortatur igitur claſſem vel Antonii, vel Octavii a ſuſcipiendo certamine. Ex verſibus extremis, ut ſolet, Horatius mentem hanc ſuam expromit. Si ita ſe res habet, Carmen confectum eſt anno 723. Deinde cum hæc tantaque mala animo pervolveret Horatius facile finxit Remp. utrique illi Claſſi, atque adeo navi eſſe perſimilem; quæ omnibus incommodis obnoxia erat; probe autem videbat male habitam hanc navem, & Remp. vexatam inteſtinis bellis apte una convenire. Sanado ingenioſe ut ſæpe probare vult perpetua hac allegoria uſum Horatium palam Romanis facere voluiſſe, maxime intereſſe, Octavianum ad Reip. clavum perpetuo ſedere; & hoc Carmen lucubraſſe eo temporis ſpatio, quod inter duos illos eventus nempe inter capiendum, captumque conſilium interceſſit, nempe poſt annum 725. (v. Ind. *Octavius*.) *

V. 1. * Undæ maris perpetuo moventur. mirabiliter expli-

Fluctus. O quid agis? fortiter occupa
Portum. Nonne vides ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæque gemunt, ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poſſint imperioſius
Æquor? non tibi ſunt integrà lintea:
Non Di, quos iterum preſſa voces malo:

plicantur motus bellorum civilium. Compoſita Tarenti pax breve tempus duravit. Exortæ novæ diſcordiæ Octavium inter & Antonium: en *novi fluctus*, i. nova mala, novà bella. Sanado ait intelligi nova bella poſt pugnam Actiacam, ſi Auguſtus a Reip. clavo recedat.

V. 2. Sanado ſic ancipites Patrum animos ſignificat, quorum alii Reip. ſtatum, alii unius viri regimen votis poſcebant. Sed tranquillitas rerum unius viri poteſtatem poſtulabat.

V. 3. τὸ *vides* non refertur ad *gemunt*. *gemunt* concordat cum *ſaucius*.

V. 6. Tuus malus jam fractus eſt, antennæ tuæ cedunt ventis, & furori undarum rudentibus orba reſiſtere non potes.

V. 7. Roſellus putat τὸ *Carinæ* eſſe dandi caſum, qui pendeat a τῷ *imperioſius*.

V. 8. Indicat faſtum, & ambitionem Magnatum propter ſtudia partium. Sanado vero putat indicari ambitionem eorum, qui Remp. evertiſſent mutata τῆς πολιτείας ratione.

V. 10. Bentlejus intelligit Caſtorem & Pollucem, ſed cur hi dii non amplius favere velint huic miſeræ navi? Deorum ſtatuæ collocabantur in puppi navis. Intelligitur Octavius, aut dii tutelares Romæ, qui illi Principi obſecuti fuiſſent, & iniquo animo tuliſſent ab eo imperium deponi. Dacierius quoque inopinato hæc accipit allegoricè. hactenus Sanado. Sed nihil obſtat, cur deos accipias Pollucem, Caſtorem, & Neptunum, & Jovem, qui omnes irati ſunt Reip. propter ambitioſorum virorum faſtum, & ſcelera.

Quamvis Pontica pinus
Sylvæ filia nobilis,
Jactes & genus, & nomen inutile.
Nil pictis timidus Navita puppibus
Fidit. tu, niſi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper ſolicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium, curaque non levis,
Interfuſa nitentes
Vites æquora Cycladas,

V. 11. Quaſi dicat: quid tibi prodeſt, navis, te ex lignis Ponticis conſtructam eſſe? fortaſſe reſpicit claſſem Antonii, cujus partes multi Reges amplexi ſunt. allegorice vero ſic, licet adeo fortis videaris Reſp., ut numquam peritura ſis. Sanado vero: quamvis Reſp. invicta videatur iis, qui populare regimen propugnant, tamen imminentia mala evitare non poterit.

V. 12. *Sylvæ filia*. poetice dictum.

V. 14. Puppes navium picturis decorabantur, aliiſque ornamentis, quæ latini vocant *apluſtria*. luxus & magnificentia in Rep. perinde ſunt, ac in navi picturæ, & ſtatuæ. Illa vana decora nec navem, nec Remp. incolumem ſervare poſſunt.

V. 17. *Tædium ſolicitum*, i. tædium & ſolicitudo. ſolicitudine & tædio afficiebatur Horatius propter diuturnas Antonii & Octavii diſſenſiones. Bis pax compoſita fuit Brunduſii; ſed fruſtra. Uter victor futurus fuerit, in ancipiti erat poſitum. *nunc deſiderium*, & *cura*, i. deſiderium ſolicitum, quo afficiebatur Horatius, poſtquam audivit multas copias mari periiſſe in præliis, quæ pugnæ Actiacæ præceſſerunt. Sanado vero ſic: angebatur Horatius ſolicitudine, quaſcumque partes ſequeretur. Sub Bruto tædio capiebatur, labores bellici, ducum diſcordia, Tribunorum inſcitia, copiarum imbecillitas ei animum deſpondebant. Octavium certiorem facere vult hujuſce ſoliciti ſui tædii, dum ſub Bruto merebat, Octaviani vero partes amplexus, dulcique ejus imperio delectatus ea commoda deſiderabat, quorum jacturam Reſp. factura erat, utpote quæ belli civilis periculis ſe ſe ultro objectaret. Sed monitum te volo, Sanado, deſiderari quidem bona amiſſa, non autem præſentia, quorum jactura metuenda ſit.

V. 19. Ex omnibus fere regionibus copiæ confluebant ad

Claſ-

Claſſes Antonii, & Octavii. Incertum erat, quo mari certandum fuerit. Horatius hortatur navem, ut vitet Cycladas in mari Ægæo ſatis procelloſo. Non alio tempore in mari vel Jonio, vel Ægæo majus periculum Reip. imminuit. Sanado vero ait: ex his verſibus colligi, futurum fuiſſe, ut Reſp. metu angeretur civilis belli, ſi Octavius a ſummo rerum principatu abiret, & ex τῷ *nitentes* ſignificari ſpes illas magnas, quarum fulgore perſtringebantur aliquorum Patrum animi. nimis ſubtiliter, ut arbitror. *

CARMEN XVI.

Propoſito Paridis exemplo Antonium a Cleopatræ amoribus & a bello civili deterret.

PAſtor cum traheret per freta navibus Idæis

Hoc Carmen omni ex parte perfectum eſt. Rerum inventio, & diſpoſitio mirifica, ſtilus ſublimis, Poeticus furor prope divinus. (v. Ind. *M. Antonius.*) Poeta nobili, poetica, & ingenioſa allegoria Antonio impios conatus exprobrat; proponit Paridis exemplum, qui maxime M. Antonio congruit. Multis de cauſis hoc Carmen putatur ſcriptum anno 722. In antiquo codice manu ſcripto legitur hæc Carminis inſcriptio: *Ad Alexandrum Paridem, ſub cujus perſona exponit imminentia bella.* Helena perinde eſt atque Cleopatra. Antonius & Paris mollitie fluentes, & amore externæ principis feminæ inſanientes, hic a Græcia in Phrygiam, ille ab Ægypto in Italiam abduxit ſuam. Uterque cauſa fuit belli in Patriam. Diomedes quærit Paridem ad confligendum, Octavius Antonii Claſſem, ut eam funderet. Paris impetum hoſtis ſuſtinere non poteſt, & fugit; Antonius ſimiliter. Poeta Nerei perſonam gerens videtur voluiſſe Antonium a tanto ſcelere deterrere. (v. Ind. *Octavius.*) Allegorico ſenſu uſus eſt, ne tot illuſtres viros Antonii Amicos irritaret, Octavius in odium civium incurrit, quod ingentem pecuniam vectigalem in alendos exercitus inſumebat. Ergo periculoſum erat aperte loqui. Sciendum inſuper eſt, allegorias non omni ex parte cum naturali ſenſu concinere. Aliqua adjuncta tota ſunt allegoriæ. In Carmine *Ibis Liburnis* Horatius liquido vota ſua expromit, ac ſententiam aperit Mæcenati contra Antonium arma laturo, quia illud in publicum edere minime ſtatuerat, ſed iſtud in lucem emittere volebat.

V. 1. Paris inter Paſtores in monte Ida educatus eſt.

M. An-

Idæis Helenam perfidus hoſpitam;
Ingrato celeres obruit otio
    Ventos, nt caneret fera
Nereus fata. Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
    Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanæ
Genti! jam galeam Pallas & ægida,
    Curruſque & rabiem parat.
Nequicquam Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem: grataque feminis
Imbelli cythara carmina divides,

Ne-

M. Antonius Sacerdos fuit Dei Paſtorum, cum eſſet in numero Lupercalium. Uterque perfidus, ſed diverſo modo, Paris rapuit uxorem Regi ſponſo, a quo exceptus fuerat comiter; Antonius repudiat Octaviam, ut Reginam Ægyptiam uxorem ducat. *traheret*, indicat vim illatam hoſpitæ.

V. 3. Venti coacti ſunt ingratiis ſuis ſilere: vel *τὸ ingrato* refertur ad Paridem. *Obruit otio*: prima vox denotat præcedentem animi agitationem, altera tranquillitatem, illa Nerei impetum, hæc ventorum docilitatem.

V. 7. (V. Ind. *Aulis*) *nuptias* improprie vocat Paridis & Helenæ adulterium. Græcia refert Romam & Italiam pro Octavia in Antonium conjuratas.

V. 11. Octavia plura dedit ſapientiæ ſuæ documenta Triumviratus tempore; nunc accendit bellum. Hi quatuor verſus imaginum ſplendore, & numerorum concentu admirandi ſunt.

V. 13. Venus eſt Cleopatra, cujus aula mollitie diffluebat.

V. 15. Nequicquam in cœtu feminarum dulces verſus fundes. Concentuum voluptas in audientium aures diditur, nec tamen ipſa in partes diſtrahitur; ſuavis vox muſico inſtrumento apte conſona æque plurimos titillat, qui concentibus interſunt. Plutarchus ait de Antonio: „ Quum uni„ verſus orbis gemitibus, lamentiſque creparet, jam per

„ mul-

Nequicquam thalamo graves
Haſtas, & calami ſpicula Gnoſſii
Vitabis, ſtrepitumque & celerem ſequi
Ajacem: tamen heu ſerus adulteros
Crines pulvere collines.
Non Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucerque, & Sthenelus ſciens
Pugnæ: ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionem quoque
Noſces, ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio,

„ multos dies inſula (Samus) tibiis & cantu perſonabat, „ ubi referta erant theatra certantibus Choris . . . . hinc „ navigavit Athenas, ubi de integro effudit ſe in ludos, & „ ſpectacula „.

V. 16. *Gravet* pro *gravis*. Fruſtra tu mollitiei ſinu negligenter ſtratus, & ab armis remotus quæres aſilum, quo penetrare nequeant armorum ſtrepitus, & Ajacis inſequentis impetus. Ajax Telamonis filius, Sthenelus Capanei, Diomedes Tydei, Meryo Idomenei armiger. Hi græci viri Octavium, Agrippam, Mæcenatem, Meſſalam, Arruncium, Larium, Taurum, aliosque repræſentant.

V. 19. *Adulteros*, i. crines Paridis adulteri. audax tranſlatio. tua cæſaries pulvere & ſanguine inquinabitur.

V. 22. Hi quatuor verſus, totidemque ſequentes vividiſſimam exhibent picturam.

V. 26. *Non piger*, i. ſtrenuus. Tydeus, & Diomedes referunt J. Cæſarem & Octavium.

V. 31. Qui pulmonum anguſtia laborant, erigere ſolent caput ad libere ducendum ſpiritum.

V. 33. Achillis ira repræſentat Pollionis offenſionem (v. Ind. *Pollio*.)

Matroniſque Phrygum claſſis Achillei.
Poſt certas hyemes uret Achaicus
Ignis Pergameas domos.

CARMEN XVII.

AD TYNDARIDEM.

Gratidiam Tyndaridis matrem Horatius maledicis verſibus laceraverat. Offenſum Filiæ animum lenire aggreditur, iracundiæ impotentiam maxime cauſando.

O Matre pulchra Filia pulchrior,
Quem criminoſis cumque voles modum
Pones iambis, ſive flamma,
Sive mari libet Adriano,
Non liber æque, non adytis quatit
Mentem Sacerdotum incola Pythius,

Non

Horatius contumelias in Gratidiam conjecerat. Latet, utrum ingenue eum pœnituerit. Certe ejus palinodia valde ambigua videtur. leviter rem attingit. Declarat ſolummodo ſe in eam ſatiricos verſus ſcripſiſſe, extremo Carmine pollicetur, ſe poſthac Satiram elogio mutaturum. Magna pars Carminis in loco communi verſatur, nempe cauſam, effectuſque iræ ediſſerit. Fortaſſe igitur Poeta non omnino ſententiam verterat, aut ſperaverat ſe facile Amicam placaturum. Verſus bene tornati ſunt: locus ille de ira magna verborum ſententiarumque vi, ac nobilitate pertractatur. a verſu 23. conjici poteſt, Horatium ætate provectum hæc ceciniſſe, ſed nos præterit, quo anno. dixit, ſe juvenem fuiſſe, cum Satyram contra Gratidiam protulir.

V. 2. Pœnam impones. *flamma*, *mari*. h. e. jaciendo iambos in ignem, in aquam.

V. 5. Significat Tyndaridi, ſe id feciſſe iræ æſtu percitum, ſe fuiſſe correptum violenta phrenitide, qua obſiſtendi facultas ei prorſus erepta fuerat, & nullus rationi locus relictus.

Non Dindymene, non acuta
Si geminant Corybantes æra,
Triſtes ut iræ; quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſævus ignis, nec tremendo
Jupiter igne ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactam particulam undique
Deſectam, & inſani Leonis
Vim ſtomacho adpoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio gravi
Stravere, & altis urbibus ultimæ
Stetere cauſæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem. Me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celeres iambos
Miſit furentem. Nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia. dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

CAR-

V. 8. Repercutere æra, æra æribus pulſare, ut ait Lucretius. ſingularis dicendi modus & ἐνεργικὸς, qui mentem furore abripit & alienat.

V. 12. *Tumultu*, i. tonitru, fulmime, procella.

V. 14. *Coactam*, i. collectam, congeſtam.

V. 15. Ira a corde Leonis in cor hominis irrepens inſolita mala producere debebat. callide iram ſuam excuſat.

V. 18. *Ultimæ*, i. potiores, præcipuæ.

V. 24. Iambus fluxu prærapido fluit.

V. 27. *Recantatis opprobriis*. *re* in compoſitione modo accipitur pro *iterum* modo pro *contra*. hic pro *contra*. Roſellus vertit: cum tu retuliſſes par pari, injuriam pro injuria.

CARMEN XVIII.

Tyndaridi Horatius in Sabina villa certum adverſus Cyri proterviam offert perſugium.

VElox amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus; & igneam
Defendit æſtatem capellis
Uſque meis, pluvioſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma deviæ
Olentis uxores mariti:
Nec virides metuunt colubras,
Nec martiales hæduleæ lupos:
Utcumque dulci, Tyndari, fiſtula
Valles, & Uſticæ cubantis
Lævia perſonuere ſaxa,

Di

Prodit Tyndaris tanquam puella prudens, experrecto ingenio prædita, & Poeſeos amans. Olim impudentes cujuſdam Cyri diſſoluti vinolenti, & efferi auſus perpeſſa eſt. Horatius eam in agrum Sabinum invitat, ut ſe hujuſmodi injuriis ſubducat. Gratum debebat eſſe Tyndaridi hoc Carmen non modo propter miram naturæ imitationem, elegantiam, concinnitatemque imaginum, & auream eruditionis ſupellectilem, verum etiam, quod ipſamet ob acre in re litteraria, qua ceteris feminis antiſtabat, judicium laudabatur. Nulla Matris Gratidiæ mentio fit, fortaſſe obierat, Hoc igitur unum eſt ex poſtremis Horatii Carminibus.

V. 2. Pro *Lycæum Lucretili*. Hypallage.

V. 3. Arcet.

V. 5. Quia tutum eſt, iccirco impune quærunt. Omnem lapidem movet, ut Tyndaridem ad illum receſſum alliciat. Poſt injurias acceptas proponendum erat tutum perfugium. Id multifariam repræſentat.

V. 7. Capræ. periphraſis poetica.

V. 11. Tò *cubantis* indicat facilem collis declivitatem.

V. 12 Ordo eſt. *hic copia opulenta bonorum manabit tibi ad plenum cornu benigno, hic vitabis æſtus caniculæ*, &c.

Di me tuentur: Dis pietas mea,
Et Muſa cordi eſt, hic tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, caniculæ
Vitabis æſtus: & fide Teia
Dices laborantes in uno
Penelopem, vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbii
Duces ſub umbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia: nec metues protervum
Suſpecta Cyrum, ne male diſpari
Incontinentes injiciat manus,
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

CAR-

V. 19. Indicat aliquod carmen de Penelope & Circe, quod vulgo circumferebatur, vel quod a Tyndaride lucubratum fuerat.

V. 20. *Vitream*, i. fragilem, vel forma præſtantem.

V. 21. Laudat vinum Lesbium tanquam innocuum, atque modice potandum eſſe, nec timendas Tyndaridi illas injurias, quas Romæ ſuſtinuit, præterea Martem cum Baccho non congreſſurum. His dictis vel ſignificat, ſe ætate provectum, vel ſimulat ſe virum continentem ad abigendos Tyndaridis timores.

V. 23. *Thyoneus* idem ſonat ac *furioſus*. vel eſt a Thyone, quo nomine vocata eſt Semele, cum cœlum aſcendere debuit, teſte Apollodoro.

V. 25. Cyrus ſuſpectam habere poterat Tyndaridem propter hunc receſſum, ideoque quidpiam moliri, quod puellæ maxime obeſſet. Poeta vero ſcite eam hortatur, ut timorem abjiciat, in agrum Sabinum confugiens, ubi in tuto futura feros Cyri conatus eludet. Nos latet, quis homo ſit iſte Cyrus. Carmine 34. hujus libri Poeta vocat eum *turpem*, & *deformem*; hic vero *protervum*, i. efferum, & utrobique *luxurioſum*. *male*, i. valde.

CARMEN XIX.

AD VARUM.

Miſeram eſſe abſtemiorum vitam, ebrioſorum miſeriorem.

NUllam, Vare, ſacra vite prius ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis, ac mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſolicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque decens Venus?
At, ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Cen-

Modicum vini uſum Poeta commendat, ſed (animadverte) dum agere aggreditur de malis, quæ ab immodico vino manant, repente κατὰ τὴν φαντασίαν efferveſcit, & perturbatam Poeſeos rationem dityrambo ſimilem æmulatur. Hinc illi vividi ſpiritus, illa imaginum lumina, illæ figuris ornatæ dicendi formæ, ſtilus ille fractus, & errans. Hæc duo diverſa indolis genera mirificam huic Carmini comparant ſpeciem. Ex primo ad alterum tranſit non modo non repugnante, verum etiam plaudente Natura. Si hæc vidiſſet Scaliger, non vocaſſet inſuavem hanc Odem. Fugit, quo anno compoſitum fuerit. Ille quoque, cui inſcribitur, nondum nobis notus eſt. Fuit ne ille Quintilius Varus trium legionum dux, quæ in Germania cæſæ ſunt, ut aſſerit Torrentius, an Quintilius Varus Poeta Virgilii conſanguineus, ut ait Dacierius, quam leviſſima Servii auctoritate nixus? Quintilianus verba facit de quodam Lucio Varo Epicureo Cæſaris Amico. Fuit alter Varus, qui Caſſii partes amplexus eſt, & Rhodiis præfuit ante prælium Philippenſe, qui fortaſſe cum publica venia uſus fuiſſet, in villam Tiburtinam ſe contulit.

V. 2. (v. Ind. *Tiburnus*.)

V. 3. Lepidum eſt, a Baccho optionem fieri hominibus, utrum vinum bibere velint, an ſibi expectare multa incommoda.

V. 7. Ne quis mediocritatis terminos bibendo tranſiliat, ut ait Rodilius, *modicus*, i. exiguus.

Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Evius:
Quum fas atque nefas exiguo fine Libidinum
Diſcernunt avidi. Non ego te, candide Baſſareu,
Invitum quatiam, nec variis obſita frondibus
Sub dium rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro,

V. 9. Jupiter bellum cum Gigantibus gerens animos addebat Baccho dicens *Euge Fili*. Hinc *Evohe*, & nomen Baccharum, *Evias*, & verbum *evare*, cujus reſtat participium, *evantes*, i. furore perciti.

V. 11. Quia ſunt avidi, i. inſatiabiles, immoderati, ideo fas atque nefas diſcernunt exiguo fine libidinum, nempe in vitiis boni & mali fines ſuis cupiditatibus metiebantur, parum intereſſe putabant inter bonum, & malum. *non ego te*, &c. vivida hæc & inopina ſententiæ vis miranda eſt. Promittit Baccho ſe eum modum, quem docet alios, adhibiturum, & obſecrat, ne ſe vitiis addicat, quibus obnoxios facit eos, qui ſacrilegi tot tantaque ejus beneficia violant.

V. 12. *Quatere* idem eſt ac *commovere ſacra*, ut in Virgilio.

V. 13. In publicum proferam per vim. Sacra Bacchi in arculis recondita frondibus, hedera, pampinis tegebantur.

V. 15. Tò *gloria* in malam partem accipitur.

V. 16. Figura ὀξυμῶρον. fidelitas effuſa in prodendis arcanis non eſt amplius fidelitas. alibi dixit, *perjura fides*.

CAR-

CARMEN XX.

A Glycera ſe ad Veneris militiam revocari.

MAter ſæva Cupidinum,
Thebanæque jubent me Semeles puer,
Et laſciva licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus adſpici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deſeruit: nec patitur Scythas,
Aut verſis animoſum equis
Parthum dicere, nec quæ nihil attinent;
Hic

In primo Carmine lib. 4. Horatius aſſerit, ſe jamdiu amoribus vale dixiſſe, in hoc quod ejuſdem eſt metri, & indolis affirmat, ſe ab amoribus longe abeſſe. Colligendum eſt igitur, jam ſeneſcere cœpiſſe Poetam, quum Glyceram deperiit. Sed abraſa hac animi affectione, aliquandiu amore caruiſſe, & demum 50. annos agentem amore Ligurini fuiſſe captum, licet Venus ei amplius impetitare non poſſe videretur. Hoc igitur Carmen tribus vel quatuor annis antequam libri quarti primum, confectum eſt.

V. 1. Verſus hic pulcherrimus adeo Poetæ placuit, ut eum in primo lib. 4. Carmine iteraverit.

V. 7. h. e. jocoſum ingenium & indoles: ſunt quædam iræ, quidam animi corporiſque motus grati, lepidi. Ira grata amoris redintegrationem parit.

V. 8. Græce. nempe lubricus adſpectu: Glycera eſt marmore Pario candidior, & ſicut non ita facile marmorea ſuperficie pedes moveas, quin fallente veſtigio delabaris, ita conſiſtere nequeas, cum ad Glyceram accedas.

V. 9. Lautus & *ἐνεργικὸς* dicendi modus. Anacreontem imitatus eſt, ſicut etiam infra cum dixit, *nec patitur* &c.

Digitized by Google

Hic vivum mihi ceſpitem, hic
Verbenas pueri ponite, thuraque
Bimi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hoſtia.

V. 13. *Vivum*, i. viridem, quo ceſpite altaria ſtruebantur. Verbenæ appellabantur, omnes herbæ, quæ ſacris inſerviebant.

V. 16. Nec Græci nec Romani unquam ſanguine adſperſerunt Veneris altaria in ſacris faciendis. *Hoſtia* hoc loco ſignificat ſacrificium. *mactare* proprie eſt adolere, augere; cum quidquid offertur, in ignem conjicitur, vel quum mola capiti victimæ imponitur. *veniet*, i. erit. *lenior* refertur ad Venerem, quam placare nititur illo ſacrificio. Quamquam, ut docet *Spanbein*, Veneri mactabantur capræ, & juvencæ.

CARMEN XXI.

AD MÆCENATEM.

Mæcenati, qui ſe Horatio convivam obtulerat, innuit Poeta, deteriore illum vino excipiendum niſi domo generoſum adtulerit.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, græca quod ego ipſe teſta
Con-

Hoc eſt breve Epiſtolium vividi ingenii vim & elegantiam præſeferens. Videtur ex tempore exaratum fuiſſe, & poſt carmen *Cur me querelis*.

V. 1. Sabinia vile vinum ferebat. Videtur Horatius tunc ruri fuiſſe, & Mæcenas notum illi feciſſe, ſe peregre illuc diverſurum pauliſper, ut convivio ſe reficeret. Nam ſi Romæ fuiſſet Poeta, facile a ſuis amicis melius vinum impetraſſet. Ait: modice potabis propter vini vilitatem, quod te cogit eſſe ſobrium. ergo τῷ *modicis cantharis* refertur ad *vile* Sabinum. Tu parum bibes in magnis poculis. Cantharus enim eſt ingens poculum, larga cotyla duabus anſis inſtructa, pede carens.

V. 2. *Teſta*. antiqui vinum vaſis fictilibus a Græcia in Italiam invectis condebant.

Digitized by Google

Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plauſus,
Clare Mæcenas eques: ut paterni
Fluminis ripæ, ſimul & jocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubam, & prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam; mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula Colles.

CAR-

V. 13. *Levi* a *linere*. Vaſorum vino impletorum ora claudebantur pice, cera, gummi, aut gypſo, ubi ſignabantur nomina Conſulum, aliorumque. Mæcenas, cum plauſibus exceptus fuiſſet eo tempore in Theatro Pompei, inter Tiberim & montem Quirinalem ſito, Poeta operæ pretium duxit diei tam felicis notam ore ſuarum teſtarum imprimere. Hoc tam inexpectatum adjunctum arridere debuerat Mæcenati. Hic locus eo ſplendidior eſt, quo ſimplicius ſuperiori ſententiæ additur. Id accidit eidem viro jam ſuperato volucri fato. O. 11. 27.

V. 5. Magnifice vocat Tiberim majorum Mæcenatis flumen, quod dictum eſt a Tiberino Etruſcorum rege. Apte blanditur Patrono ſuo, & leniter.

V. 8. Echo.

V. 10. *Bibes* apud me, an apud te? Mentem ſuam exerere noluit Poeta, nec ſine cauſa. interpretes explicant *apud te*. Credibile eſt, Mæcenatem eorum verborum ſenſum accepiſſe aliter, ac revera poterat. eſt mihi vile vinum, inquit, tu ſemper bonum bibere poteris: ſed ſcito bonum mihi deeſſe: perinde eſt ac ſi dicat: Si tu domi meæ vinum optimum bibere vis, fac tecum feras. ſubauditur igitur *apud me*. * in ep. 5. Torquatum monet, ut ferat ſecum vinum melius ad cœnam; & carmine 12. libri 4. Virgilium ad convivium invitans monet aperte, ut nardum ferat, ſed non audet a Mæcenate Patrono ſuo vinum apertis verbis poſcere. *

CARMEN XXII.

In Dianam & Apollinem Hymnus.

Dianam teneræ dicite Virgines,
Intonſum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque Supremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos lætam fluviis, & nemorum coma,
Quæcumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erimanthi
Sylvis, aut viridis Gragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
Hæc bellum lacrymoſum, hic miſeram famem,
Peſtemque a populo & Principe Cæſare in

Sanado hoc Carmen eſſe tertiam Poematis ſecularis partem teſtatur, & die ſecunda recitatum fuiſſe in Capitolio, & differre a ſecunda, & quarta. ſimpliciter fluit; ſtilus tenuis, ſenſus campeſtres. Conſentiunt aliqui interpretes, dum diſſentire videntur. Alii dicunt hoc Carmen ad ludos ſeculares pertinere, alii ad Apollinares. Verum hi duo ludi unum, idemque feſtum conſtituebant. Primus verſus eſt trigeſimus tertius Carminis Secularis a Sanadone ordinati.

V. 3. Vel 35. Mancinellius putavit, in Carmine Seculari nullum verbum fieri de Latona. Sed Macrobius & Zoſimus aperte teſtantur cum T. Livio.

V. 7. Vel 39. Erimanthus & Algidus montes in Arcadia, Gragus in Lycia.

V. 12. Vel 44. (V. ind. *Mercurius*.)

V. 13. Vel 45 * poſtremi hi quatuor verſus indicant, hoc Carmen ex iis unum eſſe, quibus illa Numina in publicis calamitatibus invocabantur, orabanturque. ut mala omnia averterent, cum populus mœrens ad templa Deorum confluebat, & vota fundebat. Hinc ſupplicare ad omnia pulvinaria Deorum, ſi ita res habet, errat Sanado *.

Digitized by Google

Perſas, atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

V. 15. Vel 47. nempe procul ab Italia. Hæ duæ gentes indicant duas extremas imperii Romani partes, ſcilicet Orientem & Occidentem.

CARMEN XXIII.

AD ARISTIUM FUSCUM.

Se probitatis conſcientia & Lalages patrocinio munitum nihil uſquam timere.

Integer vitæ ſcelerisque purus

Non

Amicus erat Poeta Ariſtii Fuſci, qui Lalagen efflictim amabat, & ducere uxorem volebat. Olim hujuſce Puellæ laudes meditans inopinato interius agri Sabini nemus penetravit. Accidit, ut Lupus obvius Lalagis & recti itineris ei memoriam abſtulerit. periculo tamen ille evaſit. Oblata hac conficiendi Carminis occaſione diſcrimen vitæ exaggerat, quod inconſulto obiverat, ut major fiat laudum acceſſio Lalagi, cui ſuam ſalutem ex parte debendam eſſe ait. elocutio elegans eſt, verſus numeroſi, imagines vividæ. Verum hoc Argumentum hilariori, ac ſuaviori ratione pertractari poterat. Hactenus Sanado. Alii etiam arguunt Poetam de ſtilo partim ſublimi, partim tenui, & ad finem Carminis prope vulgari. * Ego vero 1. ex argumento, 2. ex Carminis ratione, 3. ex ingenio atque indole Ariſtii & Horatii colligo, hoc Carmen totum jocoſum eſſe, & lepidum, & affabre factum. Quoad primam partem, ait: integer vitæ omnia vel maxima pericula effugit, ſed lupus fugit me jam canentem Lalagen, ergo integritas mea, & Lalages Numen me tutum facit etiam ſub zona torrida & glaciali. Nonne caſu evenire poterat, ut Lupus fugerit Horatium? nonne potius ipſe Horatius elapſus fuerit aſpectu lupi? Quoad alteram: primis octo verſibus exaggerat pericula. quibus evadit homo integer, & ſublimi ſtilo, ac magnifico ſententias effert. Deinde aliis octo verſibus lupi hujus fugitivi granditatem, & feritatem, ita ut de induſtria

ſtria

Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida ſagittis,
Fuſce, pharetra.
Sive per Syrtes iter æſtuoſas,
Sive facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Nempe me ſylva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & ultra

D 2 Ter-

ſtria videatur riſum movere; poſtea reliquis ſex verſibus concludit, ſe libenter victurum ſub utraque zona, & duobus poſtremis omnino diverſis ob ſtilum lyra canit Lalagen, ſaltanti ſimilis. Ex hiſce hyberbolicis ſententiis, ex improviſa illa ſtili mutatione quis non videt Poetam jocari voluiſſe? Quoad tertiam: Ariſtius bonus vir erat, & religioni nimium deditus, ut apparet ex Sat. 9 & 10. lib. 1. Fortaſſe ille Horatium ſæpe antea carpſit, velut diſſolutum, & minatus eſt iram & ultionem deorum, ni mores conformaret. Idcirco Poeta jocabundus, & ſerio agere ſimulans probat ſe virum integrum vitæ eſſe, quia lupus ab ſuo conſpectu fugit, quaſi vero id vel impio homini accidere non potuerit. Itaque fucum facit Ariſtio, qui, ſi Epicureus fuiſſet, rem caſui tribuiſſet, ſicut ex animi ſui ſententia Poeta tribuebat. Notum eſt, quam lepidum ſit Poetæ ingenium, & quantopere caverit, ne animum ſuum proderet. Ariſtius fortaſſe dixerit olim, juſtum virum Deorum præſidio, & vitæ ſuæ integritate ubique tutum eſſe. Horatius contra omnia fortunæ deberi cenſebat, ſed mentem ſuam celat, quam quidem cum cæteris interpretibus ne Dacierius quidem & Sanado aſſecuti ſunt. Dicendum igitur hoc Carmen lepidiſſimum eſſe & pulcherrimum, & maxime reſpondere rei propoſitæ. *

V. 1. *Integer* ratione vitæ, *purus* ab labe ſceleris. Elypſis. en prima cauſa, cui ſimulat Poeta ſe ſalutem ſuam tribuere, nempe morum integritas.

V. 2. alibi *Maura unda*, *angues Mauri* &c.

V. 7. *Fabuloſus*, vel quia ab aliis in Media, ab aliis in Lydia collocatur, ab aliis in mare labi dicitur: vel quia Romæ fama erat, reperiri in hoc flumine gemmas plurimas, quod fabulæ affine erat; vel quia Poetæ auctores fabulæ tam vana ſparſerunt.

V. 9. Fortaſſe indicat nemus Vacunæ, quod in alterutram Digentiæ ripam extendebatur.

Digitized by Google

Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem:
Quale portentum neque militaris
Daunius latis alit æſculetis,
Nec Jubæ tellus generat, Leonum
Arida nutrix.
Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor æſtiva recreatur aura:
Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Jupiter urget.
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

V. 11. Dicendi modus elegans, poeticus, figuratus.
V. 14. Appulia ſtrenuos milites ſuppeditabat.
V. 17. Hoc & ſequentibus quinque verſibus zonam glacialem & torridam graphice deſcribit.
V. 23. Æſtu amoris percitus cantillare ac ſaltare videtur, nt numeri indicant. fortaſſe Lalages amorem augere in Ariſtio voluit per zelotypiam, ut nuptiæ citius celebrarenrur.

CARMEN XXIV.

AD CHLOEN.

Non eſſe quod viriles complexus viro matura extimeſcat.

Vitas hinnuleo me ſimilis, Chloe,
Quærenti pavidam montibus aviis

Ma-

Hoc Carmen aliquanto ante 9 lib. 3, & multo ante 25 ejuſdem libri exaratum eſt. elegans eſt, & dulce.
V. 1. Imitatus eſt Anacreontem, atque adeo ſuperavit. mira hæret huic ſententiæ ſuavitas, & ſimplicitas. Verſuum ſtructura mirabilem efficit concentum.
V. 2. *Pavidam* vel natura, vel quia timet, ſe amiſiſſe hinnuleum; quot verba, tot imagines poeticæ.

Matrem, non ſine vano
Aurarum & ſyluæ metu.
Nam ſeu mobilibus Veris inhorruit
Adventus foliis, ſeu virides rubum
Dimovere lacertae:
Et corde & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aſpera,
Getuluſque leo, frangere perſequor.
Tandem deſine Matrem
Tempeſtiva viro ſequi.

V. 5. Cauſam affert, cur dixerit *non ſine vano*. *τὸ inhorruit* active ſumendum: nempe horrorem incuſſit. Critici fere omnes teſtantur, hunc locum corruptum eſſe. Aliqui pro *Veris* ponunt *Vepris*, pro *adventus* ſcribunt *ad ventum*. Sed perperam. Nam *Vepris*, n. Sing. non reperitur. Senſus eſt: motu foliorum Ver, quod advenit, inhorruit.

V. 10. *Frangere*, i. trucidare.

V. 12. *Tempeſtiva*, i. matura.

CARMEN XXV.

AD VIRGILIUM.

Monet ut Quintilii mortem æquo animo ferat.

Quis deſiderio ſit pudor, aut modus

D 3 Tam

* Nonnulli ſunt, quorum mors nunquam ſatis deploranda eſt, ſed cum fatum hujuſmodi irrevocabile ſit, neceſſe eſt uti patientia. Sapientis eſt, ejus boni jacturæ acquieſcere, quod diuturnum eſſe nequit. Hæc & alia ſimilia Virgilium monet Horatius in communis Amici obitum, quæ poetico penicillo ita pingit, ut facile percipias, ingenium eſſe humani cordis internuncium. Totum Carmen eſt omni ex parte abſolutum. Stilus ſimplex, & facilis, verſuum numerus fluidus, aptuſque Elegiacæ triſtitiæ propter mixtos dactylis ſpondæos, & aurium terminatione jucundiſſimus. Sententiarum vis, teneritudo, & varietas admirabilis. Senſus animi, qui hic regnat, eſt pietas ingenui Amici. Omnia demum digna Horatio, & Virgilio. Inter omnes fere convenit, anno 730 ſcriptum fuiſſe.

V. 1. Callide & ſcite exorditur. Excuſantis ſpecie reapſe

Digitized by Google

Tam chari capitis? præcipe lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam Pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus ſopor
Urget? cui pudor & juſtitiæ ſoror
Incorrupta fides, nudaque Veritas,
Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
Sed fruſtra pius heu! non ita conditum
Poſcis Quintilium Deos.

Quod

pſe arguit, exprobrat. Abſtergere vult lacrymas Virgilii, tamen cum illo lugere incipit. Dolorem blande fovet Amici ſui, priuſquam ei medeatur; corroborat, priuſquam infirmet. Videtur ſibi contradicere: ſed omnes ſententiæ partes in unum tandem coaleſcunt, eodemque ſpectant. Hac una via depellere hominum animis ægritudines poſſumus. Opus eſt prius eorum ſenſibus ſenſim ac tractim ſubrepere, ut tutiorem, facilioremque iisdem aditum ad noſtros aperiamus. Fortaſſe de illo Quintilio loquitur, quem in arte Poetica prædicat tanquam optimum Amicum, artiſque Criticæ peritiſſimum. Non eſt hic P. Quintilius Varus, qui clade accepta in Germania ſeſe occidit.

V. 6. Paucioribus verbis neminem laudaveris. Quintilius ſincerus erat, & acri judicio pollens.

V. 9. *Flebilis* eodem ſenſu accipitur hic atque in Ode 2. lib. 4. *flebilis ſponſæ*. Paſſive uſurpatur. Multi boni extinctum illum plorant.

V. 11. Latinus dicendi modus ſententiam apte involvit. Dolor enim irritandus non eſt, ſatis eſt eum percipi mente, & verbis ſubobſcuris ſignificari. Vita hominis eſt veluti res quædam commodata. Omnia bona, quæ ſub manum ſunt, ad certum tempus durant. Fruamur iis, uſque dum poſſidemus, verum ne cadamus animo, neque frangamur, cum præſcriptum poſſeſſionis tempus exceſſit. In hoc & præcedenti verſu interpretando hallucinatus eſt ille Servius ſubreptitius, qui hunc Quintilium credidit eſſe Poetam, licet ne verbum quidem in Horatio; & τὸ *pius* ſignificare conſanguineum Virgilii, & autochthonem. Ex hoc Carmine illud tantum colligitur, nempe artictiſſimam Virgilium inter & Quintilium neceſſitudinem interceſſiſſe.

Digitized by Google

Quod ſi Treicio blandius Orpheo,
Auditam moderere arboribus fidem:
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata recludere
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: ſed levius fit patientia,
Quidquid corrigere eſt nefas.

V. 13. Ingenioſe. Virgilius exemplo Orphei alio converſus non videt amplius mala ſua, ſed ea in Orpheo videt tanquam communia. Hoc modo Virgilii dolor paulatim mitigatur, qui velut manu ducitur ad ſpectandum id, quod generale eſt, ne ab exemplo ad priſtinum propriæ triſtitiæ ſtatum redeat.

V. 15. Ut ait Virgilius: *tenuem ſine corpore vitam: cava ſub imagine formæ*. Illud phantaſma, hæc umbra, hæc corporis imago juxta Pythagoram a corpore & ab anima differebat. Horatius illius Philoſophi ſententiam hic amplectitur, quæ eadem ac Virgilii, ad quem ſcribebat, fuiſſe videbatur.

V. 17. Eo ferme momento temporis, quo quis moritur, Mercurius velut ſigillum ejus fato imprimit, & ad inferos umbram corpore egreſſam deducit. Nexus ſententiarum, & cujuslibet partis in hac Ode in rebus quidem ipſis reperitur, non in verbis.

CARMEN XXVI.

AD LYDIAM.

Inſultat ei, quod jam vetula a juvenculis contemnatur.

PArcius junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi,

Hoc Carmen ſcriptum fuit poſt 11 & 13 hujuſce libri, & poſt 9 tertii. Totum eſt Satirico ſale conſertum.

V. 1. In Italia, ſicut etiam in Græcia juvenes, qui noctu viſere diſcupiebant ſuas Amicas, ferebant faces, vectes,

Digitized by Google

Nec tibi ſomnos adimunt, amatque
Janua limen:
Quæ prius multum faciles movebat
Cardines. audis minus & minus jam:
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis?
Invicem mœchos, anus, arrogantes
Flebis in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento;
Quum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum,
Non ſine queſtu:
Læta quod pubes hedera virenti
Gau-

ctes, arcus, & ſecures, ut ignem feneſtris accenderent, & foribus, aut ut eas proſternerent, cum ſibi clauſas viderent.

V. 3. Janua ſemper urget limen, limini innititur, non recedit a limine, donec aperiatur.

V. 7. Exordium Carminis, quod Lydiæ amaſii canebant ante fores, quas aperire nolebat. Conſule Theocritum Idyl 3 & 23, & Horatium Carm. 10. lib. 3. *longas*, i. hiberni temporis. *Pereunte* propter amorem; vel quaſi eunte per noctes longas ante feneſtras tuas.

V. 9. *Mœchos*, i. amaſios.

V. 10. Solo epitogio circumamicta flebis in parvo & anguſto calle. Dacierius ita vertit: *en desbabillè*. Sed τὸ *levis* nuſquam fortaſſe hoc ſenſu invenies. præterea anus *en desbabillè* ſtomachum moviſſet iuvenibus. τὸ *levis* igitur refertur ad animum.

V. 11. Borea. More grecorum, quibus ille ventus a Thracia ſpirabat.

V. 12. Tempore, quod inter extremum diem veteris lunæ, & primum novæ intereſt. Tunc Luna conjuncta ſoli obſcuratur, uſque dum paululum ab eo diſcedens falcata appareat.

V. 14. Ad furorem amoris impellere.

V. 15. Jecur apud Veteres cupiditatum ſedes. *Ulceroſum*, i. amore, & zelotypia ſaucium.

V. 17. *Læta*, i. geſtienti lætitia prope inſaniens.

Digitized by Google

Gaudeat, pulla magis atque myrti:
Aridas frondes hyemis ſodali
Dedicet Hebro.

V. 18. *Magis* conjungitur cum *gaudeat*. Ait Lydiam vehementer dolituram fuiſſe eo quod adoleſcentes optaturi eſſent potius hederam viridem, & juvenem myrtum, & abjecturi aridas frondes. Alii putant, pullam myrtum eſſe veterem myrtum, & flacceſcentem. Heinſius τὸ *pulla* refert ad τὸ *hedera*, ita legens: *gaudeat pulla magis atque. Myrti aridas* &c. Ita Horatius opponeret myrtum viridem flacceſcenti. Salmaſius ait, pullam myrtum eſſe juvenem myrtum, aitque Heinſium minime vidiſſe, a latinis dici *myrtus* de arbore, & *myrtum* de ejus fructu. Horatius igitur comparat anum foliis aridis jam decidentibus. Fortaſſe intendit animo coronas hederaceas, & myrtinas. Amantes cingebantur coronis, eaſque deponebant, quando amare ceſſabant.

V. 19. Hebrus vocatur ſodalis Hyemis, quia fere ſemper gelu ſtringitur.

V. 20. Coronæ flacceſcentes propter earum Amicarum ſenectutem, quarum gratia, & amore olim ſumtæ ſunt, dicandæ erant flumini glacie fere ſemper conſtricto.

C A R M E N XXVII.

Se omni cura ſolutum ac metu Lamiæ laudes adornare.

MUſis Amicus triſtitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Por-

Divinare nemo unus poterit, qua ſuper re hoc Carmen Poeta compoſuerit. fortaſſe hoc eſt fragmentum Carminis. Ex quinto verſu facilius colligemus, quo datum tempore. Videtur conſtare ex inopino quodam, brevique Poeſeos furore. Verſus faciles ſunt, ſtilus tenuis, nitida elocutio.

V. 2. Apta & pulchra imago. Mare Ægæum naufragiis notum eſt. Nauta vitæ periculo perpetuo objicitur, voraginibus ſupernatat, nec longius a morte abeſt, quam quo craſſius eſt fragilis navis corpus. Poeta curas & timores alis ventorum deportandas curat, quia venti ſunt procellarum cauſa.

Portare ventis: queis ſub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. O quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplei dulcis. Nil ſine te mei
Poſſunt honores. Hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro,
Teque, tuaſque decet Sorores.

V. 3. *Arctos* hic eſt Scythia, *gelida ora* Thracia.

V. 5. Poeta hoc Carmen ſcripſit, quo tempore Phraatis legati Romæ morabantur. Hoc negotium vehementer diſtinebat animos. Auguſtus rem detulit Senatui, qui contra Auguſto eamdem ſtatuit dirimendam. Quo terrore percelli debuerat Tiridates!

V. 6. Poſtulat Muſam novos modos ad laudandum Lamiam. Non bene cohæret τὸ *fontibus* cum τῷ *floribus*.

V. 7. *Apricos*. Suavius olentes, quod nati ſint in locis ſoli expoſitis. Vel flores ſuavitatem odorum ſpirantes vi æſtus ſolaris, in locis apricis magis quam in opacis.

V. 9. Muſa Pimpleis dicitur, a Pimplea monte, oppido & fonte in Macedonia.

V. 10. *Honores*, i. verſus, quos Poeta meditatur in laudando Lamia.

CARMEN XXVIII.

AD SODALES.

Rixas inter convivia prorſus eſſe intempeſtivas.

NAtis in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt, tollite barbarum
Mo-

In Convivio, cui aſſidebat Horatius, Sodales jam vino madentes in iras, & jurgia incaleſcebant. Qui cordatiores erant procul dubio admonendo, obſecrando fruſtra obnixi ſunt, ut pacarent turbatos ceterorum animos. Id Poeta con-

Morem, verecundique Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat: impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Fra-

conſecutus eſt propoſita re ſatis lepida, vivida, & inopinata, quæ quidem, non ita multo poſt convivium, ibi hanc Odem ſuppeditavit. Unaquæque ſententiæ pars ingenii veluti ſcintillantis index eſt. Spiritus & ſenſus diverſi ſunt, modo rigidi, modo jocoſi, modo præceptis referti, ſemper tamen ita parce adhibiti, ut natura impediat, quominus arti diffidamus. Ad finem breve Satiræ fulgur emicat, quod in duo capita delabitur. Excitatur riſus, illius feminæ damno, quæ nota adeſt; nomen divinando quæritur alterius, quæ abeſt incognita. In id intentis animis dilapſa omnis lis evanuit, & in furoris locum irrepſit hilaritas. * Putat Sanado hoc Carmen ex tempore compoſitum fuiſſe. Verum alienum ſemper hoc fuit ab Horatii mente, qui imo ſuos verſus perpolire nunquam ceſſabat. *

V. 3. Vos ſobrii.

V. 5. Species pro genere. vox eſt Perſica, quæ ſecurim Perſicam ſignificat.

V. 6. Ordo eſt. *immane eſt quantum Medus acinaces diſcrepat vino & lucernis*. prope infinito ſpatio diſſident arma & convivia. quaſi dicat, ridiculum eſſe, miſcere furores bellicos voluptatibus convivii. *τὸ impium* refertur ad Bacchum, cujus Numen videbatur lædi importunis clamoribus.

V. 8. Convivæ accumbebant lectis, lævæ manui caput, & pulvino cubitum innixum tenentes.

V. 9. Vini ſeveritas, ſaliva, amarities perinde ſunt; ſonant enim vinum viribus præditum.

V. 10. Ignota eſt hæc Megilla, & ejus frater. Horatius dumtaxat ait, utrumque ex quadam Achajæ urbe oriundum eſſe in regione Locrorum, quæ eſt *Opus*, *untis*; ſita erat prope ſinum ejuſdem nominis in freto Euripi, & patebat inter Græciæ continentem, & Eubœam inſulam. Hic eſt Carminis contextus. Poeta tanquam alteram in ſcenam proferri jubet adoleſcentem, ut primæ finem faciat.

Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.
Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. Quæ te cumque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper
Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus, ah miſer,
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma!
Quæ ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediat Chimæra.

CAR-

V. 11. Antithetis jocatur. τὸ *beatus* vel eſt felix in amore, vel is, qui dulce amaro miſtum ſentit amando.

V. 13. Id maxime Naturæ conſentit. Scite enim indicat animum illius græci juvenis attonitum, & ambagibus obvolutum, cui inopinata hujuſmodi res propoſita eſt. Poeta ita occaſionem arripuit arcanum ex ejus ore extorquendi. Niſi hoc fateris, ait, nunquam tibi obſequar. Sed iſte tuus amor tui generis ſplendori tenebras offundit. ſcito me in fide ſervanda eſſe religioſum, & nunquam ea, quæ meis auribus credideris, proditurum. Hoc ingenioſum repertum bene ceſſit. Megillæ frater ſui animi ſenſum expromſit. Horatius arcanum ſibi concreditum pectore condit, finemque imponit Carmini, monendo ea, quæ juveni utilitati, ſodalibus autem ſolatio eſſe debuerant.

V. 19. Fratri Megillæ declarat rei indignitatem, & ingens periculum, cui ſe imprudens objecerit.

V. 20. *Meliore*, i. tibi utiliore, honeſtiore.

V. 21. *Venenis*. magicarum herbarum ſuccis ad cujuſque potentiſſimi veneni vim irritam faciendam aptis. figurate loquitur, ut ſignificet, Fratrem Megillæ ingenti virtutis ope indigere, ut periculo elabatur.

CARMEN XXIX.

Inſtituto Nautam inter & Archytæ umbram Dialogo Pythagoreorum hæreſim inſectatur, & ſepulturæ curam commemorat.

Nau. TE Maris & terræ, numeroque carentis arenæ
Menſorem cohibent, Arichyta,
Pulve-

Pythagorei μετεμψυχώσεως propugnatores mortem minime reformidabant, & inferias tanquam ſuperſtitioſorum hominum ſomnia procul amandabant. Horatius ut hanc opinionem deridendam propinet, poetico de more ſe ad Philippi Macedonum Regis tempora revocat, & in ſcenam profert illuſtrem Pythagoreum Philoſophum, qui ea ætate vivebat, quique naufragio periit. Animam ejus corpori infundit. & verba facientem inducit Nautæ naviganti, orantemque, ut poſtremis ſepulturæ muneribus fungatur. * fortaſſe quemdam ſuæ ætatis virum Geometram, & Pythagoreum animo petit Horatius, ſed cur nomen ejus ſilentio præterit, quo loco ineſt allegoriæ vis? an diſputatio aliqua inter litteratos viros, Amicoſque Horatii, ut ſolebat. habita Poetæ animum accendit ad hoc Carmen condendum? * Baſterius putat agi de Bruti morte, & hoc ſibi propoſuiſſe Flaccum, ut oſtenderet, Virtutem huic duci nihil profuiſſe. Sed quo ex loco Carminis colligi poteſt Bruti mors? Joannes Humelius cenſet, ſignificari peſtem poſt commiſſum apud Peruſium & Brunduſium certamen. Sed hoc commentitium eſt. Apud Brunduſium nullum prælium initum, imo pax compoſita. Peruſium obſidione cinctum eſt, plures ſenatores & equites cæſi, ſed ſtatim humati ſunt, nullaque peſtis tantam cædem conſecuta eſt. Si de peſte ageretur, Carmen adſcribi poſſet anno 73², Conſſ. Claudio Marcello Eſernino, & L. Aruncio Nepote, quo peſtis & fames totam Italiam devaſtavit.

V. 2. * *Arichyta* pro *Archyta* ut *Cereritus* pro *Cerritus*. ita lego metri cauſa. ſexcenta occurrunt in Poetis hujuſmodi exempla *. Eorum manes, qui ſepultura privati fuerunt, Stygium flumen trajicere vetabantur, donec quorumdam annorum ſpatio ripas pererraverint. * audacem hunc dicen-

Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera: nec quicquam tibi prodeſt
Aerias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum morituro.
Arc. Occidit & Pelopis genitor, conviva Deorum,
Tithonuſque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus, habentque
Tartara Panthoidem, iterum orco
Demiſſum: quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos, atque cutem morti conceſſerat atræ;
Nau. Judice te, non ſordidus auctor
Naturæ, verique. *Arch.* ſed omnes una manet nox
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios furiæ torvo ſpectacula Marti:
Exi-

dicendi modum *te cohibent munera* &c. multi cum Scaligero non intellexerunt. Senſus eſt. tu cogeris moras ducere in ripa percurrenda defectu pulveris exigui, quo ſepeliaris.

V. 7. Dacierius opinatur, ſignificari Tantalum Regem Corinthi, qui deorum convivio accubuit. errat: τὸ *conviva* active accipiendum.

V. 8. Ait neminem fati immunem eſſe, Tantalum & Minoa & Tithonum paruiſſe mortis legibus, quamvis ille Deos tecto & convivio exceperit, alter vero conſiliorum Jovis particeps fuerit, & tertius licet evectus ab Aurora in aera (quod videbatur immortalitatis argumentum eſſe) tamen omnes obierunt. Dacierii interpretatio longe abeſt a Poetæ mente. *Tithonus mortuus eſt cum ſenecta eum in aerem commutaverit:* præterea fabulæ repugnat. Virgilius contradicit Horatio, dum vivum adhuc inducit Tithonum. Sed uterque vera dicit; nam fabulæ diſcrepant inter ſe hac ſuper re.

V. 10. Verus Euphorbus, & falſus ſub vero Pythagoræ nomine emortui ſunt.

V. 11. *Refixo*, i. avulſo.

V. 14. *Non ſordidus*, i. optimus Phyſicæ & moralis Philoſophiæ præceptor.

V. 17. Hos quatuor verſus, quibus fata breviter ac vivide

Exitio eſt avidis mare nautis.
Miſta ſenum ac juvenum denſantur funera, nullum
Sæva caput Proſerpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyriis Notus obruit undis.
At tu, Nauta, vagæ ne parce malignus arenæ,
Oſſibus & capiti inhumato
Particulam dare. Sic, quodcumque minabitur Eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinæ
Plectantur ſylvæ, te ſoſpite: multaque merces,
Unde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere forſan?
Debita jura, viceſque ſuperbæ
Te maneant ipſum; precibus non linquar inultis:
Teque piacula nulla reſolvent.
Quamquam feſtinas (non eſt mora longa) licebit
Injecto ter pulvere curras.

CAR-

vide recenſet, imaginum nobilitas, numerorum volubilitas, & orationis vis maxime commendant.

V. 18. Archytas poſtquam inutiliter a Nauta precatus eſt ſepulturam, eum imprecationibus onerat.

V. 21. *Devexi*, i. proni.

V. 23. *Vagæ*, i. quam ventus huc illuc devolvit: *malignus* eſt avarus, ſicut *benignus* liberalis.

V. 24. Capiti & oſſibus reliqui corporis.

V. 25. *Eurus* ventus orientalis. *minabitur* metaphorice.

V. 30. non times injuſta committere, quæ nocitura ſunt tantummodo natis ex te?

V. 32. Jus naturale videtur poſcere, ut qui injuriam alteri fecit, eadem pœnæ ratione puniatur. *vices*, i. damna, quæ viciſſim facimus, ubi aliis intulerimus. τὸ *ſuperbæ* indicat, has pœnas cum faſtu & contemtu conjungendas eſſe.

V. 36. *Curras*, i. naviges.

CARMEN XXX.

AD ICCIUM.

Juvenem e Philoſopho militem factum irridet.

ICci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras
Non ante devictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. Quæ tibi Virginum
Sponſo necato barbara ſerviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum ſtatuetur unctis,
Doctus ſagittas tendere ſericas

Arcu

Ineunte anno 727 ex edicto mittendus erat exercitus in Arabas duce Ælio Gallo. Hæc expeditio, quæ duobus poſt annis facta non bene ceſſit, a Philoſophia illuſtrem Tyronem Iccium avocavit. Quare Poeta hoc ei Carmen ſcripſit, ubi leniter & lepide ei exprobrat, quod duros belli labores tranquillo ſapientiæ ſtudio prætulerit; & inſuper jocatur de præclaris illis rebus gerendis, quas novus heros meditabatur. Breve eſt, & ſatirico ſale levi quidem, & tenui apte adſperſum emicat.

V. 1. Scite ſatirico aculeo pungit Iccium, qui lucrandi aviditate præſertim permotus videbatur, tanquam cauſa principe militandi in eo bello. Lævinus Torrentius ſcribit legendum *Iti*, quod ſe dicit intellexiſſe ex figura cujuſdam Nummi, ubi ſcriptum erat: *Iti e gente Romana*.

V. 3. Loquitur de Sabæa, quæ erat Arabiæ felicis pars, teſte Strabone.

V. 4. Quam ridiculum eſt videre Philoſophum jam lorica armatum jactare, ſe totam Arabiam in primo prælio ſubmiſſurum, & Parthos oneraturum catenis, hoſtes imperii terribiles, perinde ac ſi Roma eum ad ulciſcendam Craſſi Antoniique cladem præoptaſſet!

V. 5. Jocari pergit. omnes apparatus, omnia conſilia novi bellatoris eo ſpectarunt, ut captiva femina Sabæa, & pincerna Indo potiretur. Græci & Latini *barbarum* pro τῷ *alienigenam* accipiunt.

Arcu paterno? quis neget, arduis
  Pronos relabi poſſe rivos
    Montibus, ac Tiberim reverti:
Quum tu coemtos undique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum
  Mutare loricis Iberis,
    Pollicitus meliora, tendis?

V. 10. *Quis neget*. quis dubitet perſpecta conſilii ſui mutatione, quin rivi ex altis montibus decurrentes pedem eo, unde illum moverant, facile referant? ſed ubi exempla ſunt τῦ *relabi* pro *retro cedere*? Roſellus retur, innui ſententiam Epicuri, nempe aquas fontium in flumina, & a fluminibus in mare volvi, inde e mari exire, ut unde digreſſæ ſunt, redeant. Forte Iccius hoc Epicuri dogma refellere conatus eſt. Hinc Horatius dicit, mutatum Iccii animum efficere, ut non videatur amplius ἀδύνατον, quod contrarium viſum fuerat naturæ ordini.

V. 13. Salſe ob oculos ponit μεταμόρφωσιν Iccii Philoſophi in Militem. Cernere eſt juvenem ex umbratili ſtoica palæſtra repente cataphractum ad Martia caſtra deſciſcere.

V. 15. *Loricis*. (V. Ind. *Hiſpani*.)

CARMEN XXXI.

AD VENEREM.

Rogat Venerem, ut domeſtico Glyceræ ſacrificio interſit.

O Venus Regina Cnidi, Paphique
Sperne dilectam Cypron, & vocantis

Breve hoc Carmen maximi habendum eſt. Quatuor poſtremi verſus ſuavitate ſingulari imaginum, & numerorum excellunt. Veneri comites venuſtiores & modeſtiores addi nequeunt. Conjici poteſt, factum fuiſſe anno 734, aut 735. Non ſatis conſtat, quænam fuerit hæc Glycera.

V. 1. Dacierius fallitur, putat enim Cnidum eſſe in Cypro, cum ſit in Caria.

Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Fervidus tecum puer, & ſolutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis ſine te juventas,
Mercuriuſque.

V. 4. In Sacellum Veneri ſacrum, an in Glyceræ domum? Sanado ait, Aulum Gellium fuiſſe primum, qui *ædes* ſingulari numero poſuerit ad ſignificandam domum.

V. 5. Filius Veneris vivido & prægeſtienti ingenio præditus.

V. 6. Ait, Feſtum celebrandum valde decenter, & modeſte. *Solutis Gratiæ zonis* idem eſt ac *Gratiæ decentes*. Cum Gratiæ pingebantur minime nudæ, nulla habebant ligamina, nullas zonas, ſed negligenter vela fluctuari ſinebant ventorum arbitrio.

V. 7. Removentur ab hoc ſacrificio juvenes impoliti, & male morati, qui indecenter agebant.

CARMEN XXXII.

AD APOLLINEM.

Corporis, animique ſanitatem cum Poeſeos ſtudio conjunctam cæteris vitæ bonis antecedere.

Quid dedicatum poſcit Apollinem

Va-

* Sanado ait, minus reſpondere hoc Carmen rei dignitati, & illos tres eventus (V. ind. *Octavius*) præbere anſam potuiſſe Poetæ nobiliores verſus edendi. Mihi vero hoc Carmen pulcherrimum videtur, & quoad ſententias, & quoad verſificationem. In magnificum illud templum magna populi Romani multitudo confluxit, multa ſacrificia facta, multa vota fuſa. Alii alia orare Apollinem, præcipue quiſque divitias. Horatius Philoſophus & Vates hac ſuper re ſerio agendum ratus ſpernit illa caduca fortunæ bona, & ſpectat unice vitæ ſuæ felicitatem. Contentum ſe paucis dicit, ut invidorum voces ſupprimat, & calumniantium, precatur a Deo, ut rebus partis fruatur, ut bona valetudine,

&

Digitized by Google

Vates? quid orat, de patera novum
 Fundens liquorem? non opimas
  Sardiniæ ſegetes feracis,
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta, non aurum, aut ebur Indicum,
 Non rura, quæ Liris quieta
  Mordet aqua, taciturnus amnis.
Premant Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: Dives & aureis
 Mercator exſiccet Culullis
  Vina Syra reparata merce,
Dis charus ipſis; quippe ter & quater

& mente integra utatur, & vitam ſceleris, & infamiæ immunem, & deditam Muſis ducat. Quid nobilius excogitari, quid ſapientius, & auguſtius, quid dignius tanti Numinis æde proferri? tonare ne debebat, aut tubam inflare tanquam de victoria Actiaca, aut Druſi Tiberiique tropœis dicturus? Non is erat Horatius, qui ſuos cuique rei colores tribuere ignoraret. Quoad verſificationem vide proxime ſequentes Notas.

V. 1. * Primus hic Verſus nobilis eſt, τὸ *Vates* eo loci ἐνεργικόν. * loquitur Poeta, non *Apollo*.

V. 3. Gradatim mulra hominum vota enumerat, quibus complendis Apollinis liberalitas ſatis ſuppetere non poſſet. * ſingula affabre deſcribit. Particula illa *non* ſæpius repetita initio cujuſque ſententiæ gravitatis & contemtus magni index eſt. *. *Fundens liquorem*. Tunc primum in illo templo novo fiebant libamina.

V. 7. * Hic & ſequens verſus numeroſiſſimi ſunt, & ſuaviſſimi, conſpiciendum præbent quietum & dulcem Liris curſum. *Mordet* & *taciturnus*: ſplendidæ ſunt metaphoræ, divinæ voces. *.

V. 9. Ii, quibus ſors dedit vites in Caleno agro, eas colant: Mercator dives longis hauſtibus potet aureis poculis vina emta pecunia, quam ſibi comparat ex mercium venditione, & commercio inito inter ſe, & Syros. Calenus ager præſtabile vinum ferebat.

V. 11. Culullum erat prægrandis patera.

V. 12. Bentlejus explicat τὸ *reparata* pro fucata vina, condita merce Syra. Roſellus putat hac voce ſignificari iteratum æquor a mercatore ob mutandas merces.

V. 13. Deorum favore fretus.

Anno reviſens æquor Atlanticum
Impune. Me paſcunt olivæ,
Me cichorea, leveſque malvæ.
Frui paratis, & valido mihi,
Latoe dones, &, precor, integra
Cum mente: nec turpem ſenectam
Degere, nec cythara carentem.

V. 15. *Impune*, i. nullo vitæ periculo. * *Me*. Apte initio poſitum. hæc eſt altera pars Carminis ſcripta ſimplici ſtilo. Invidi & calumniatores dictitabant, Horatium adhærere ſedulo Mæcenati, ut pluribus fortunæ bonis cumularetur, idcirco callide modeſtiam & abſtinentiam ſuam palam facit. Alloquitur Apollinem, quem ea orat, quæ ſuperius retuli. paucis ea precatur, & ſubmiſſo animo, ut decet. Crederes eum Epicuro repente vale dixiſſe.

V. 18. *τὸ precor* inſtantis eſt, quam concinne poſitum! ut ſignificet deo, ſibi maxime cordi eſſe mentem ſanam. *.

CARMEN XXXIII.

AD LYRAM.

Rogatus Seculare Carmen ſcribere, lyram ſuam precatur, ut cantus argumento pares ſibi ſuggerat.

Poſcimur. Si quid vacui ſub umbra

Luſi-

Auguſtus Horatium ad componendum ſeculare Carmen deligit, & ita teſtatur, eum eſſe Lyricorum Poetarum Principem. Poeta ſenſit, quantæ hoc ſibi laudi foret, utque tanto muneri æque reſponderet ad Lyram ſuam ſe convertit, opemque poſcit.

V. 1. Falſo Dacierius active accipit *poſcimur*, quod nuſquam reperies. Initio ſtatim Poeta oſtendit, ſe velle promte mandatis parere. *Vacui*, i. nullis negotiis præpediti. Qui verſus facit, nullis aliis rebus diſtineri vult.

Digitized by Google

Luſimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat & plures: age dic Latinum,
Barbite, Carmen,
Lesbio primum modulate civi,
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim:
Liberum, & Muſas, Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus ſupremi
Grata teſtudo Jovis, o laborum
Dulce lenimen, mihi cumque ſalve
Rite vocanti.

V. 2. *Quod & hunc* &c. opponitur τῷ *luſimus*. Videtur Horatius quælibet alia ſua opera ſpernere præter Carmen, quod Auguſtus poſtulat. Hactenus, ait, luſus poeticos produximus, qui ad breve tempus mulcent animos, nunc opus eſt, præſtantiſſimos verſus facere, qui æterna hominum memoria digni ſunt. Quod refertur ad *Carmen*.

V. 5. Eligit tanquam exemplar Alcæi lyram. *modulate*. paſſive. (V. Ind. *Alcæus*.)

V. 6. Subauditur *ſive*.

V. 7. *Religo* duo inter ſe contraria ſignificat, nempe *ſolvere*, *abſtrahere*, & *ligare*. Secundo ſenſu hic accipitur: Horatius enim tumultum armorum opponit quieti, qua ille fruitur, qui, emenſis maris periculis, ad littus adpellit.

V. 11. Hujus ignoti juvenis laudantur oculi, & capilli nigri, duo forma præſtantiſſima apud Veteres. Lycus erat cordi Alcæo, ut Batyllus Anacreonti, Alexis Virgilio, Ligurinus & Lyciſcus Horatio.

V. 15. *Cumque*, i. quumcumque, quandocumque, quotieſcumque. *Salve* pro fave. inuſitatum eſt. *rite* pro ritu. religionis vox, quæ denotat cæremonias, a cultu exteriore Diis præſtito præſcriptas.

CARMEN XXXIV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Ne doleat, ſibi rivalem juniorem a Glycera anteponi.

Albi ne doleas plus nimio memor
Immitis Glyceræ. nec miſerabiles
Decantes Elegos, cur tibi junior
Læſa præniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri

Elegantiſſimum ſane eſt hoc Carmen, quo ſolari debebat Horatius Amicum ſuum, Poetam tam inſignem ob morum ingeniique ſuavitatem.

V. 2. Eſt illa eadem Glycera, quam poſtea Horatius amavit ad ſenium vergens, Tibullo fortaſſe jam demortuo. Hinc colligere licet multas Tibulli elegias temporum injuria periiſſe, nam in iis, quæ adhuc exſtant ne verbum quidem de Glycera, nec de neceſſitudine quæ illum inter & Horatium intererat. In Ep. 4 lib. I. Albium vocat ſuorum Carminum judicem. *miſerabiles*. h. e. flebiles, querulos.

V. 3. Horatius agebat annum ætatis 45, vel 46, cum Tibullus obiit 44 circiter annos natus. Dacierius Criticorum fere omnium conſenſui repugnat, dum aſſerit, Tibullum obiiſſe anno ætatis 24. Licet igitur Horatius hoc Carmen multo ante Ep 4. lib. I. ſcripſerit, non ideo conſequens eſt, hac voce *junior* ſignificari non poſſe rivalem juniorem ætate, ſed amore illo. Præſertim cum *τὸ junior* dumtaxat de ætate dici poſſit. Senſus eſt: ſi quis junior rivalis te depulerit animo infidæ Glyceræ.

V. 5. Apud Græcos & Latinos frons brevis, & nares non nimis apertæ erant partes inclytæ formæ. Matronæ partem frontis obnubebant faſciolis, quas Arnobius vocat *nimbos*. *imminuere frontes nimbis*.* Virgilius nomine Lycoridos non intellexit Cytheridem libertam Volumnii, quæ Antonium Tribunum in Gallias proficiſcentem ſecuta eſt. Nam Antonius fuit tribunus anno 704, & Ecloga 10, qua Virgilius Aſinium Gallum amore inſanientem fingit Lycoridos, concin-

cin-

Cyri torret amor, Cyrus in aſperam
Declinat Pholoen? Sed prius Appulis
Jungentur capreæ lupis,
Quam turpi Pholoe peccet adultero:
Sic viſum Veneri: cui placet impares
Formas, atque animos ſub juga ahenea
Sacro mittere cum joco.

E 4 Ipſum

cinnata eſt anno 716. Ex quo colligitur, illum Aſinii Galli rivalem non potuiſſe eſſe Antonium, ſed alium civem Romanum, qui in Alpes imperatum abiret. (Diſſert. De l' Abbè Souchaye.) Eo tempore, quo Lycoris civem illum Romanum ſecuta eſt, Tibullus agebat annum ætatis 25, aut 26. igitur rivalis Tibulli poterat eſſe junior, & illa Virgiliana Lycoris eadem ac Horatiana. fortaſſe enim illa tribus circiter annis poſt Romam cum illo cive profecta eſt, & Cyri amore capta. Niſi forte Cyrus fuerit ille civis Romanus, quem prius ſecuta eſt. Si ita ſe res habet, hoc Carmen exaratum eſt anno 718, aut 722. Sed Cyrus neglecta Lycoride declinabat in Pholoen, & Tibullus in Glyceram. Idem Tibullus amavit Pholoen, ut ipſe teſtatur. Cyrus idem Tyndaridem, dum Horatius ætate provectus Glyceram: Igitur Carmen 18. hujus libri multo eſt iſto poſterius. *. Convenit inter Horatium & Tibullum de ingenio duro, aſpero, ſuperbo Pholoes.

V. 9. Vocat Cyrum hominem ſuperbum, obſcœnum, efferum. *adultero*, i. amaſio.

V. 10. *Sic viſum ſuperis*. Hoc dicendi modo utebantur Veteres, quoties cauſa alicujus facti latebat. Impares in amore ſunt animi, cum inter ſe diffident.

V. 12. Venus crudeliter agit, quæ gaudet ſub jugum ligare duos animos, quorum mutuus amor non eſt. Ad rem facit maxime hoc pulcherrimum Moſchi εἰδύλλιον ζ.

Ηρα Πὰν Αχῶς τῆς γείτονος, ἤρατο δ' Αχῶ
Σκιρτητᾶ Σατύρω. Σάτυρος δ' ἐπεμήνατο Λύδαν.
Ως Αχῶ τὸν Πᾶνα, τόσον Σάτυρος φλέγεν Αχῶ,
Και Λύδα Σατυρίσκον. Ερως δ' ἐσμύχετ' ἀμοιβᾷ.
Οσσον γὰρ τήνων τις ἐμίσεε τὸν φιλέοντα.
Τόσσον ὁμῶς φιλέων ἐχθαίρετο, πάσχε δ' ἄποινα.
Ταῦτα λέγω πᾶσιν τὰ διδάγματα τοῖς ἀνεράστοις,
Στέργετε τὼς φιλέοντας, ἵν', ἢν φιλέητε, φιλῆσθε.

Pan amabat Echo vicinam, Satyrus vero inſane deperibat Lydam,

Quan-

Ipſum me melior quum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curvantis Calabros ſinus.

Quantum Echo Pana , tantum & Satyrus Echo urebat,
Et Satyrum Lyda ; ſic amor per vices flagrabat.
Quantum enim ipſorum aliqnis amantem oderat,
Tantum & ipſe amans odioſus erat , & patiebatur vindictam.
Hæc ego documenta narro ab amore alienis,
Diligite amantes, ut, ſi amatis, redamemini.

V. 13. *Melior*, i. amica minus crudelis, dulcior.
V. 14. *Myrtale* eſt verum nomen Libertæ græcæ.
V. 16. Quibus ſinus maris curvus eſt.

CARMEN XXXV.

Ficta Palinodia Deorum providentiam prorſus evertit.

PArcus Deorum cultor & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Con-

Epicurus omnia a fato pendere , Deoſque nihil agere aſſerebat, quos tamen habita ratione temporum colebat, ut ſe ſe conſuetudini accommodaret, & populi invidiam vitaret, ſed intimo animi ſenſu irridebat . Poeta noſter illius Philoſophi aſſecla fortaſſe aliquorum ſtoicorum importunis vocibus commotus ſimulat ſe hanc Epicuri ſententiam abjurare, ſed ſimulatoris perſonam diutius gerere nequit, jocaturque lepide, dum ſerio agere videtur . Huc igitur ſpectat præſtantiſſimum hoc Carmen, cujus princeps laus eſt ancipitem detinere legentis animum uſque ad finem . Id ſane adeo ſagaciter agit, ut vel acutiſſimorum virorum intelligentiam effugerit. ratio concludendi Carminis, infirma rationum momenta ad depellendum errorem adlata , curioſus ambiguarum vocum uſus aperte declarant ironiam . Ita Blondellus Horatii mentem aſſecutus eſt ; Maſſo, & alii errant , qui Poetam ad Deorum cultum vere converſum fuiſſe putant.

V. 2. Stoici ſententiam Epicuri tanquam inſanam explode-

Conſultus, erro, nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. Namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila dividens,
Plerumque per purum tonantes

Egit

debant. *inſanientis*. Sed Epicurei tanquam ſapientem amplectebantur: *ſapientiæ*. Callide illas duas voces conjunxit, quæ ſibi invicem adverſari videntur. fortaſſe Stoici nomine ſapientiæ philoſophiam intelligebant, & Epicurei Sapientiam meram.

V. 4. Relegendo curſus iterare. metaphora a viatore petitur, quem via fefellit. ſtatim ac ille errorem ſentit, retrocedit, uſque dum eo redeat, unde error incepit.

V. 5. Octo reliqui verſus magnifici ſunt. Quivis Stoicus tam nobiles imagines, numeros tam divinos, dicendi formas tam animatas admiratus facile putaret Horatium ingenue ſe totum colendis diis tradidiſſe. ſed fallitur. omnia in ambiguo poſita, & ſpecioſo apparatu circumveſtita. Saltem propoſitæ rationis leve pondus ſuſpicionem movere debet, Horatium illo eloquentiæ ornatu ora ſublinere voluiſſe Stoicis, & longe a mutanda opinione abeſſe.

V. 6. *Nubila dividens* fulguribus.

V. 7. *Per purum*, i. aera. Blondellus & Dacierius contendunt Horatium voluiſſe indicare Stoicorum opinionem duobus illis verſibus *plerumque* &c. ut eam opponeret Epicureorum, duobus verſibus comprehenſæ, *namque Dieſpiter* &c. ſed hæ duæ ſententiæ minime apparent. cur enim non dixit *per ſudum* pro τῷ *per purum*? Lucretius ut neget, Deos habere rerum procurationem, ait neque ſonitum fieri ſereno cœlo, neque fulmina miti: *nec fit enim ſonitus cœli de parte ſerena*; & alibi: *nam cœlo nulla* (fulmina) *ſereno, nec leviter denſis mittuntur nubibus unquam*. Horatius igitur Epicureus idem cum Lucretio ſentire debuerat. Niſi forte accidit, quod aliquando accidiſſe probant nonnulli phyſici, nempe fulmen e terra natum, cum cœlum eſſet ſerenum, quod portento ſimile eſt; & idcirco terrore captus Poeta deos fatetur eſſe, quippe qui putarit cœlo ſereno fulmen emiſſum. crederem tamen, Horatium jocari, & irridere hanc opinionem poſtremam, licet ſerio videatur eam proferre. Roſellus ait his verbis ſignificari tonitru, quod veteres putarunt effici ex curru Jovis cœlum percurrente, & regionem ætheris altiſſimam, & nubium expertem: *per*

pa-

Egit equos, volucremque currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx & inviſi horrida Tænari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur. Valet ima ſummis
Mutare, & inſignia attenuat Deus,
Obſcura promens. Hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit: hic poſuiſſe gaudet.

purum. Inſolita quæque naturæ monſtra non inducebant Epicureos ad fatendam deorum Providentiam. Hor. S. 5. lib. 1. id declarat. *Deos didici ſecurum agere ævum*, & quæ ſequuntur.

V. 9. *Bruta*, i. ponderoſa. immobilis. metaphorice. Plinius ait: *flumina bruta* & *vana*, ut ſignificet ea in mente tantum fuiſſe Augurum.

V. 12. En Carminis enodatio. Fingit ſe deos noſcere, & vereri, omnipotentiam illis tribuit. præterea ne eorum indolentiam perturbet, adſcribit ſorti rerum eventus. animadverte curioſam ἀμφιβολογίαν in voce *Deus*. Quivis Stoicus eam referret ad τὸ *Dieſpiter*, ſed in mente Horatii ſolus deus agendi compos eſt natura, quæ fortuito atomorum concurſu omnia creat.

V. 13. Hæc vox *inſignia* comparatur cum τῷ *obſcura*.

V. 14. Pulcherrima eſt hæc imago, & poetica. In tribus his poſtremis verſibus ſe Epicureum declarat.

V. 15. Hic ſtrepitus repræſentat quam aptiſſime illarum ædium magnarum caſum, quas violentus fortunæ mutatæ impetus repente proſternit.

V. 16. Mens Poetæ, & Carminis totius vis in hac voce *gaudet*, coit, quæ Stoicos poſtremo ictu ferit. fortuna domina leges dat, ejus arbitrium pro ratione ſtat.

Digitized by Google

CARMEN XXXVI.

AD FORTUNAM.

Pro Rep., Auguſto, & Romanis exercitibus deprecatur.

O Diva, gratum quæ regis Antium,
Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſolicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
Quicumque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina,
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Urbeſque, genteſque, & Latium ferox,
Regumque Matre barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni,
Injurioſo ne pede proruas
Stantem Columnam: neu populus fremens

Hoc Carmen heroicum eſt, dignumque præſtanti Poeta, exceptis tamen duobus vel tribus locis. Argumentum nobile eſt, ſcite ſuſceptum, & abſolutum. Animi ſenſa, & cogitata eo perveniunt celſitudinis, quo lyricæ Poeſeos vis pertingere unquam poſſit. Verſus & numerorum incantamento pollent, & elocutionis lumine clareſcunt. Facile affirmare poteris, quo tempore concinnatum ſit. duo exercitus eodem tempore miſſi ſunt, alter quidem in inſulas Britannicas, alter in Arabiam; quod quidem pertinet ad annum 727.

V. 1. Epicureorum maxima & potiſſima dea eſt fortuna. Omnia ab ea profluunt. Illa omnes mortales ad ſuas aras trahit, felices ob metum, infelices ob ſpem.

V. 14. Hæc Columna refert Remp. Poſt tres annos per Auguſti victorias illa erecta rurſus eſt, ſed quo recentius ſtabilita fuit, eo magis timendum erat, ne abſente Principe concuteretur. De hac re Remp. monet.

Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva neceſſitas,
Clavos trabales, & cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumque plumbum:
Te ſpes, & albo rara fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat,
Utcumque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter doloſi.

Ser-

V. 15. *Ceſſantes*, i. pacificos. *populus fremens*, i. rebellans.

V. 17. Plato in poſtremo de Rep. libro tribuit neceſſitati ſeu Parcæ fatali colum, uncum, & fuſum. hæc belle confinguntur. neceſſitas præcedit, quia nulla vis ei reſiſtit; ſpes comes eſt, quia fortuna eſt miſerorum perfugium; fides lateri hæret, quia veri Amici conſtantes ſunt, & bonam, malamve ſortem ſequuntur. Sed (ut Sanadone duce opinor) hæc pictura ſuis omnibus partibus abſoluta melius in tela eluceret, quam in heroico Carmine, in quo hic patibuli apparatus, nempe clavi, cunei, unci, fuſum plumbum, ferendus non eſt.

V. 24. Cum dives ad extremam paupertatem delabitur, & ædes magnas deſerit, fortuna cum eo exit, & ab eodem ne latum quidem unguem diſcedit. in eo differt, quod ex proſpera fit adverſa. Id indicat Horatius per veſtium mutationem.

V. 26. Præ hujuſce Carminis dignitate hæc imago fugientium amicorum *ſiccatis cum fæce cadis* vileſcit. Perraro tamen Poeta in deſcribendis rerum adjunctis errat, cum inter cæteros in hoc genere præſtet.

V. 28. Hæc metaphora a bobus deſumta ab re eſt. Conjuncta enim præcedenti a fæce & cadis depromtæ inepte res maxime diſſimiles miſcet. ordo eſt. *Amici doloſi jugum pariter ferre diffugiunt*. falſos amicos fidelibus opponit. ſenſus eſt. Amici per dolum jugum, quod deberet eſſe commune, detrectantes fugiunt, ubi exſiccaverint cados.

Digitized by Google

Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu cicatricum, & ſceleris pudet,
Fratrumque: quid nos dira refugimus
Ætas? quid intactum nefaſti
Liquimus? unde manus juventus
Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? o utinam nova
Incude diffingas retuſum in
Maſſagetas, Arabaſque ferrum.

V. 29. Indicat inſularum Britannicarum incolas, vocatque *orbis ultimos*, ut ſecerneret a populis ejuſdem nominis in Gallia Belgica, qui occupabant illam Piccardiæ partem, ubi ſunt Stapulæ, Monaſteriolum, Heſedinum, & Pontes uſque ad Sommam. (V. ind. *Octavius*.)

V. 31. (V. ind. *Gallus*.)

V. 33. Id refertur ad *τὸ neu populus fremens*. Ut propius ob oculos Auguſti abfuturi poneret Reip. periculum, paucis belli civilis calamitates graphice deſcribit. Octo hi poſtremi verſus infinitis prope laudibus digni ſunt. ſenſus eſt: pudet vulnerum, quæ ſcelere fraterno illata ſunt. turpe eſt *fratres*, i. cives arma capeſſere, ut ſe invicem conficiant.

V. 39. non ut priſtina forma enſibus auferatur, ut ſentit Bentlejus, perinde ac ſi adhibendi amplius non eſſent, ſed ut incude denuo domentur, & quæ uſui in hoſtes impedimento eſſent, abraderentur: aliter enim tincti ſanguine civium ſceleſti eſſent, & inviſi diis. nempe ferrum illud in enſes diffingendum eſt, qui ſtringi ſine culpa, & melius poſſint.

V. 40. Maſſagetæ ſunt Scythæ Parthis vicini, & ſocii.

CAR-

CARMEN XXXVII.

AD PLOTIUM NUMIDAM.

Plotio Numidæ fauſtum ex Hiſpania reditum gratulatur.

ET thure, & fidibus juvat
Placare, & vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidæ Deos:
Qui nunc Heſperia ſoſpes ab ultima
Charis multa ſodalibus
Nulli plura tamen dividit oſcula,
Quam dulci Lamiæ, memor
Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque ſimul togæ.
Creſſa ne careat pulchra dies nota:

Neu

Ex bonis moribus, quibus difficilius, quam ingenio homines pollent, metienda eſt cujuſque laus & dignitas. Optimus Amicus æque ac Poeta prodit Horatius. videbimus quanta geſtiat lætitia ad reditum Pompeji Groſphi. Nunc teneros ejus animi ſenſus excitat Plotius Numida, qui ab Hiſpania regreſſus eſt anno 730, ubi tres annos moratus eſt. Sacra, Carmina, Convivia, Choreæ, omnia hujuſmodi gaudii argumenta in promtu ſunt ad celebrandum hunc diem: quibus omnibus Amicitia & libertas præeſt.

V. 2. Uſque a Plotii reditu Deorum ira timenda erat, nondum ſolutis votis.

V. 8. Moderatore, rectore. Amicitiæ, quæ juvenilibus annis contrahuntur, in communibus rerum exercitationibus, & ſub iiſdem Magiſtris ſunt fere diuturniores, & arctiores, quam quæ in aliis rerum vicibus & temporibus.

V. 10. Nota Creſſa eſt ſignum impreſſum vi petræ albæ, Cretæ. Harduinus accipit pro nota vini Cretici. Sed Dacierius ait, hoc latine dici non poſſe, & Bentlejus inquit, vinum Creticum ex uva ad ſolem exſiccata fieri ſolitum, non largiter in convivio potari potuiſſe. præterea nulla mentio apud veteres de vini Cretici optima vi,

Digitized by Google

Neu promtæ modus amphoræ,
  Neu morem in Salium ſit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
  Baſſum Threicia vincat amyſtide:
Neu deſint epulis roſæ:
  Neu vivax apium, neu breve lilium:
Omnes in Damalim putres
  Deponent oculos: nec Damalis novo
Divelletur adultero
  Laſcivis hederis ambitioſior.

V. 13. Egregiam ſane laudem in femina vinolentiam!

V. 14. Græce dictum, quo is bibendi modus ſignificatur, quem Thraces, & Scythæ in ſuis intemperantiſſimis conviviis ſervabant. ii nempe crateras ingentes uno ſpiritu exhauriebant.

V. 16. Herba apio ſativo major, apium paluſtre vocatur, quod in paluſtribus & aquoſis locis naſcitur, diu ſuam viriditatem ſervat.

V. 17. Quiſque dulcem obtutum configet in Damali. *putres*, i. humidos: ut accidit in amore & incontinentia. Torrentius perperam τὸ *deponent* accipit pro τῷ *condent*, *ſepelient*.

V. 20. Lautiſſima vox. *ambire* eſt circumdare, amplecti.

CARMEN XXXVIII.

AD SODALES.

Ob Cleopatræ mortem lætandum eſſe.

NUnc eſt bibendum, nunc pede libero
  Pulſanda tellus: nunc ſaliaribus
Or-

Ex ſex Carminibus, quæ Horatius hac ſuper re compoſuit, hoc eſt poſtremum, ſed non minus præclarum. Feraciſſima Poetæ mens numquam ſibi deeſt. Res geſtæ Octavii animum ei addunt, & novas vires; Poeta & heros pariter triumphant. ad vivum expreſſum eſt Reginæ Ægyptiæ inge-

Ornare pulvinar Deorum,
Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac neſas depromere Cæcubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci

Ebria:

ingenium, & mors. Inſignem jam vides tabulam docto penicillo animatam. Omnes animi motus in ea Regina vehementiſſimi ſunt. Ejus ambitio ebrietas eſt; ejus amor furor; fortitudo rerum deſperatio. violentas haſce animi concitationes per omnes Poetæ ſenſus pertinuiſſe crederes, tanta eſt in ſententiis vis ac nobilitas, audacia in figuris, in dicendi modis ἐνέργεια. τὸ πάθος tragicum cum Poeſeos lyricæ ſublimitate conjungitur. Hoc cecinit Carmen anno 724, ætatis ſuæ 35. Cur autem in Cleopatram potius, quam in Antonium invectus fuerit, loco ſuo videbis. (V. Ind. *Octavius*.)

V. 1. Initio ſtatim ovat. Paucis exprimit geſtientem lætitiam, qua ob rem tanti momenti perfundi debebat optimus quiſque civis. Mediocris quiſpiam Poeta in perſequendis ſingulis hujus lætitiæ effectibus, & adjunctis diutius immoratus fuiſſet; Horatius vero pueriles illas centies repetitas rerum deſcriptiones omittit & ad hujus lætitiæ cauſas aperiendas ſe repente convertit. Maleſana Cleopatræ conſilia, terrores imperio incuſſi, rerum deſperatio, funeſtæ mortis celeritas ea ſunt, quæ legentis animum percellunt, animant opus.

V. 3. (V. Ind. *Lectiſternia*.)

V. 4. Nunc eſt tempus.

V. 6. Μετάθεσις poetica pro τῷ Cæcubum ab avis reconditum. *dementes ruinas parabat* pro demens Regina minas parabat.

V. 9. Cum grege contaminato morboſorum ſpadonum, effuſiſſimis libidinibus contabeſcentium. Roſellus credit, ſignificari Romanos cum Antonio, aitque: ſi Romanis manus conferendæ fuiſſent cum iis Eunuchis, Horatius dicere non potuiſſet *antehac neſas depromere* &c. Deinde τὸ *virorum* de ſpadonibus nequit uſurpari.

V. 10. Ita impotens ſui, ut quidlibet ſperare auderet.

Ebria: ſed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico.
Redegit in veros timores
Cæſar, ab Italia volantem
Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniæ) daret ut catenis
Fatale monſtrum: quæ generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe cita reparavit oras.
Auſa & jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas

V. 13. Tanaquillus & Dacierius ajunt, hic Horatium errare, ſed ipſi errant.

V. 14. Dicendi modus ἐνεργικότατος. *lymphari*, i. nymphari, furere. Vetus opinio erat, a Nymphis phrenitide percuti ſolere, quicumque eas intueri auſus fuerit.

V. 15. Id opponitur τῷ *quidlibet impotens ſperare*. Omnis ſpes Cleopatræ vana erat, ejus timores vero propiores.

V. 16. Tanaquillus, & Dacierius mendacii Poetam arguunt; ajunt enim Octavium minime inſectatum fuiſſe Cleopatram. Sed Dio aperte ait: *Tunc autem Cæſar emiſit Claſſis ſuæ partem, quæ Antonium & Cleopatram inſequeretur* Præterea Florus inquit. *Dux fugæ Regina], mox ſecutus Antonius, ſed inſtare veſtigiis Cæſar*.

V. 20. Theſſalia vocata *Æmonia* a quodam Rege.

V. 24. *Parare* ſignificat etiam emere, *reparare* rurſus emere res loco amiſſarum, & etiam res alias aliis mutare. Tanaquillus & Dacierius Horatio adverſantes, ajunt, Cleopatram minime uſam Claſſe, ut confugeret in exteras nationes, & inſuper Plutarchum & Dionem Poetæ contradicere. Conſtat, Reginam naves adornaſſe in ſinu Arabico, ut in exteras nationes ſe conferret; ſed Arabes hortante Q. Didio Syriæ Prætore cum ignem navibus accendiſſent, & Arabiæ Reges hoc perfugium illi negaſſent, ſtatuit illa aditum intercludere ad omnes portus, & obſiſtere Octavio.

V. 25. Mœſtam, deſolatam, conſternatam regiam.

V. 26. Serpentes aſperatas, exacerbatas. egregia enimvero imago Hiſtoriæ conſentanea.

Digitized by Google

Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior;
Sævis Liburnis ſcilicet invidens
Privati deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

V. 30. Nempe mulier non humilis invidebat hanc triumphi gloriam Cæſari; verebatur enim ne ab eo Liburnis navibus deportata tanquam privata femina triumpho duceretur.

CARMEN XXXIX.

AD PUERUM.

Admonet ut cœnam ſine ambitioſo adparatu ſtruat.

PErſicos odi, puer, adparatus:
Diſplicet nexæ philyra coronæ:
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil adlabores,

Sedu-

Extemporale hoc Epiſtolium magni faciendum. Periti artifices in minimis quoque operibus excellunt. En facilis & naturalis elocutio, verſus fluidi, & numeroſi, joci ad finem elegantes. Poeta fortaſſe epulari volebat cum quopiam Amico ſuo. Servus ejus magnos adparatus meditabatur. Sed Dominus ſapientis Epicurei inſtar declarat voluptates ſimpliciores, & minus exquiſitas ſibi jucundiſſimas fore. latet quo anno id acciderit.

V. 1. Perſæ erant valde voluptuoſi in epulis & molles.

V. 2. Philyra eſt ſubtiliſſima membrana inter corticem arboreum, & truncum interjecta. Hac membrana nectebantur florea ſerta. Tilia præſertim utpote quæ ad hunc uſum nata magni æſtimabatur. Plin. lib. *16.* c. 14.

V. 3. Delicatulæ feminæ quærebant roſas extra tempus.

V. 5. Myrto nihil laborioſe addere ſatagas.

Sedulus curæ. Neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arcta
Vite bibentem.

V. *6*. Eleganter dictum. *neque te*, &c. ſignificat, ſervum non eſſe domino ſapientiorem.

V. 7. Cœna fortaſſe paranda erat ſub trichila in Horto Horatiano valde compacta, & ſpiſſa ad removendos ardentis ſolis radios a convivarum corporibus.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER SECUNDUS.

CARMEN I.
AD ASINIUM POLLIONEM.

Hortatur, ut intermiſſis Tragœdiis det ſe totum civilium bellorum hiſtoriæ.

MOtum ex Metello Conſule civicum,

Bel-

Uſque ab anno 715. Romæ conſtitit privatus Pollio, ubi liberales artes excolere potuit, & familiaritate eruditorum hominum uti, inter quos ipſe honeſtum locum tenebat. Multas edidit Tragœdias, quæ Virgilii & Horatii judicio Romanum cothurnum Athenienſi æquiparabant. Sed ille accuratius ſtudium abſolvendæ bellorum civilium hiſtoriæ impendere debebat. Timendum enim erat, ne ſcenici plauſus gloriam Pollioni præriperent tanti operis perficiendi. Hortatur itaque eum Poeta, ne rem magnam minore mutet, blandiſſimiſque laudibus mulcens eodem tempore docet, acre in hoc opere conficiendo judicium prudenſque conſilium adhibendum. Sed quodnam eſt certum hujuſce Carminis argumentum, quodnam tempus? hæ duæ controverſiæ Dacierium inter & Maſſonem agitantur, fere omnes interpretes poſtremum ſequuntur. Sanadonem audiamus, qui ſcite rationum momenta utriuſque excerpſit. Horatius, (ait Dacierius) contra Octavium Bruto duce arma tulerat, vix per Mæcenatem veniam impetravit, & ſenſit, quam difficile eſt perduellionis reum in gratiam Principis redire. Plures videbat Amicos in eadem navi. Pollionis hiſtoria renovare poterat multa, quæ ſibi ſuiſque ami-

Belliqve cauſas, & vitia, & modos,

F 3 Lu-

amicis obeſſent. Ut huic incommodo occurreret, Pollionem obſecrat, ut hujus operis curſum intermittat: ſed ita facit, ut licet Pollio illud proſequatur, nihil tamen amplius metuat. Laudat hanc Hiſtoriam, bella civilia deplorat, ſed tot malorum cauſam in eas res confert, quarum nec ipſe nec Amici participes erant, & in ea tempora, quæ culpæ ſibi eſſe non poterant, & ita animum præoccupavit Octavii, ſuamque cauſam tutatus eſt. fortaſſe Horatius non tam ſibi, ſuiſque Amicis, quam Pollioni metuit. Bellorum civilium hiſtoria tunc temporis erat opus ſalebroſum; non tam facile Pollio Antonii Amicus cavere poterat, ut ne Octavio diſpliceret. multa inquit Dacierius, ſed non probat. ac primum quidem contendit Poetam 25. annos natum, nempe anno ſecundo poſt Philippenſem pugnam ideſt 714., duobus annis poſtquam per Mæcenatem veniam obtinuit, exaraſſe hoc Carmen. Jam vero Pollio hoc anno in bello Peruſino gerendo, in pace Brunduſii componenda, in conſulatu obeundo adeo occupatus erat, ut ſibi integrum non eſſet, Tragœdiis, & bellorum civilium hiſtoriæ operam dare. Deinde Horatius Mæcenati ignotus homo erat anno 714., cum anno dumtaxat 716. cognitus fuerit per Varium, & Virgilium. Virgilius Romam venit anno 713., aliquot menſibus poſtquam Horatius, quærebatque ſibi præſidium, quo indigebat. Præterea Horatius nullius ope indigebat ad impetrandam veniam ab Octavio. Dio enim ait: „ exercitus, cognita Bruti morte, mittit legatos ad Cæſarem, „ & Antonium; impetrataque venia, inter eos, diviſus „ eſt „. Deinde ſi Horatius anno 714. Pollionem laudaſſet, gratum ne feciſſet Octavio, & Mæcenati? Pollionem, inquam, qui in bello Peruſino Antonii partes ſequebatur, ad anni præcedentis finem incepto, & in Gallia Ciſalpina ab Alpium tranſitu Octavii legiones prohibebat? Octavius adeo potens Romæ erat anno præcedenti, ut L. Antonius Conſul, & Triumviri frater egredi urbe coactus fuerit. Longe igitur aberat, ut pateretur, Pollionem obire Conſulatum. Pollio Romam venit poſt M. Antonii reditum, Bellum Peruſinum verno tempore anno 714. peractum eſt. Dio ſcribit, M. Antonium veniſſe ab Ægypto menſe Julio ejuſdem anni in Italiam. Pax Brunduſii compoſita eſt per Coccejum, Mæcenatem, & Pollionem menſe Septembri, & hinc Pollio provinciam inivit, & ſtatim ea abiit, quo-

niam

Ludumque fortunæ, graveſque
Principum amicitias, & arma

Non-

niam novi Conſules creati ſunt, qui reliquum Magiſtratus annum abſolverunt. Ergo laudes, quas illi Horatius tribuit, ineptæ eſſent; nam ita agendo Poeta a ſe abalienaſſet animum Octavii, & Mæcenatis, quem ſibi devincire conabatur. Demum, an Horatius obſecret Pollionem, ut parumper Hiſtoriam intermittat, ne memoria præteriti temporis Octavium ſibi inimicum reddat? id ſane nugatorium eſt. Licet enim Pollio aliquot menſibus, vel anno integro poſt edidiſſet in lucem opus ſuum, minus ne Horatius ſibi metuere debuiſſet? utique, reſpondet Dacierius; Poeta enim laudat hanc hiſtoriam, bella civilia deplorat &c. (vide ſupra.) Sed ſi hæc ſatis Horatium tutari poterant, cur timet adeo, ne Pollio in lucem proferat opus illud anno Conſulatus ſui? Carmen nonne debebat & iram Principis, & Poetæ timorem amovere? Præcipue cum Horatius in bello Philippenſi non eam geſſerit perſonam, propter quam ſibi verendum fuiſſet, ne hujus belli memoria renovata Octavius a ſuſcepta amicitia diſſolveretur. Mens igitur Poetæ ea eſt, quam initio propoſuimus. Præſertim cum antiquus Codex manu ſcriptus a Turnebo & Torrentio laudatus id confirmet; in quo hoc Carmen ita inſcriptum legitur: *Ad Aſinium Pollionem virum Conſularem, ut intermiſſis Tragœdiis, belli civilis deſcribat hiſtoriam*. Quoad tempus vero Carminis, Rodillius illud adponit anno 719., quo mors Sexti Pompeji bella civilia terminare videtur; ſatius tamen eſt ineunti anno 725., quo illa civilia bella prorſus confecta fuerant Antonii morte. Ex quo tempore Horatius contra Octavium arma non tulerat, jam 12. annorum ſpatium effluxerat, & crimen purgaverat conſtanti ſide erga Principem. Pollio ſpatio 8. annorum aut 9. tranquille operam & tempus in lucubrandis Tragœdiis & hiſtoria collocavit. Altiloquam hanc Odem vocat Scaliger.

V. 1. Initio Carminis longa μετάθεσις. Ordo incipiendus a v. 13. (v. Ind. *Triumviratus*.)

V. 2. *Vitia* ſunt mala a bellis inteſtinis derivata, *modi* vero ſunt eorum ratio, adjuncta, deſcriptiones.

V. 4. Vellejus ait: „ Cæſarem inter & Pompejum, & „ Craſſum inita potentiæ ſocietas, quæ urbi, Orbique „ terrarum, nec minus diverſo quoque tempore ipſis exi„ tiabilis fuit. „ Idem dicendum de ſecundo Triumvira-

tu,

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per ignes
Suppoſitos cineri doloſo.
Paulum ſeveræ Muſa Tragœdiæ
Deſit theatris: mox, ubi publicas

F 4 Res

tu, de quo inquit Cato, conſociationem trium Principum pejus de Rep. meruiſſe, quam diſſociationem. Sed Poeta generatim locutus eſt, ne Octavium læderet, cui uni res bene verterat.

V. 5. Loquitur de iis cæremoniis, quibus fungi Pontifices ſolebant ad expiandum populum, qui ſe concivium ſanguine inquinaverat. Dionyſ. Halicarn. lib. 5. n. 57. Nondum bellis civilibus finitis expiari nequiverat ſanguis effuſus. Ita dixit in Carmine *Jam ſatis terris: cui dabit partes ſcelus expiandi Jupiter?* ita loquebatur Poeta duobus annis poſt Odem, quam præ manibus habemus.

V. 6. Rei ſuſceptæ difficultatem Pollioni oſtendit, non ut eum hinc abſterreret, ſed ut ſignificaret, nunquam ſatis animo præcaveri poſſe, ſive ob ingens rei momentum, ſive ad evitanda prima illa Antonianarum partium ſtudia. Demum opus erat, veritatem in hiſtoria ſpectari, quæ eſt prima laus, & de familiarum rebus prudenter differi. Dacierius opponit iis quæ diximus: hiſtoriam bellorum civilium opus non eſſe difficilius, quam externorum. Sed ipſe ſibi contradicit, ubi ait: hæc bellorum civilium hiſtoria eſt ne opus tam facile, ut Horatius Pollioni dicere poſſit, *mox ubi publicas res ordinaris?* mihi videtur, ait, hoc opus maximum eſſe, & longius tempus requirere, quam quod particula *mox* ſignificet.

V. 9. Loquitur de Pollionis Tragœdiis. aperte hoc dicit Servius in interpretando verſu 84. 3. Buc. Virg. De induſtria palpatur Pollioni, qui illo ſcribendi genere magnam ſibi peperit nominis celebritatem: Senſus eſt: opus bellorum civilium magnam ingenii, judiciique vim poſtulat, in detegendis certiſſimis cauſis, diligentiam in exponendis rebus, celerrimam animi proviſionem in ſtudiis partium attingendis: crede mihi, in id duntaxat obnixe nunc incumbe; olim Theatro operam navabis, ut feliciter feciſti. Dacierius hunc locum figurate accepit, Servium rejicit; perperam ſane ratiocinatur.

V. 10. *Ordinare* idem eſt ac librum componere. *res publi-*

Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetas cothurno,
Inſigne mœſtis præſidium reis,
Et conſulenti, Pollio, Curiæ:
Cui Laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

jam

blicæ , i. bella inteſtina . *grande munus* , opus difficile . Dacierius omnes interpretes improbat , qui nobiſcum ſentiunt , quaſi vero bella civilia non ſint res publicæ : ait inſuper , illa verba non pertinere ad hiſtoriam Pollionis ; Pollionem fuiſſe Conſulem eo anno , quo illam ſcribebat ; & hoc verſu ſignificari conſulatus munia . fallitur .

V. 11. Dacierius refert τὸ *grande munus* ad hiſtoriam Pollionis, creditque appellari a Poeta *grande* , quia difficile eſt . fatetur igitur iterum operis difficultatem , quam alibi negaverat .

V. 12. Calceus elevatior Tragœdorum erat , Theatrum Athenienſe diu floruit illuſtrium Tragicorum Poetarum fama .

V. 14. Ergo , Dacierius ait , Conſul erat Pollio eo anno, quo Horatius hoc Carmen ſcripſit . Nego . nam idem dici poſſet de ſingulis Senatoribus , qui conſiliis ſuis Senatum adjuvant . *Conſulere* ſignificat conſultare , examinare res propoſitas . Deinde Horatius non poterat ſe ad Pollionem, tanquam actu Conſulem , convertere . Tandem licet Poeta ſpectaverit Pollionis conſulatum his verbis *conſulenti* &c. non inde ſequitur , Pollionem eo munere functum fuiſſe eo anno, quo hoc Carmen ſcriptum fuit.

V. 16. Triumphavit Pollio poſt ſuum Conſulatum , non erat igitur Conſul, cum Poeta hæc cecinit . Appianus lib. 10. ait : „ Exercitum miſit (Antonius) in Parthinæos „ gentem Illyricam , Macedoniam incurſare ſolitos : „ & Dio ; lib. 48. „ apud Epidaurios (Parthinæorum urbs eſt Epidaurus) tumultum coortum Pollio , factis aliquot præliis , compeſcuit „ . His rationum momentis opponit Dacierius auctoritatem Servii, qui in notis ad 3. Bucol. Virg. ait : „ Pervenerat Pollio ad conſulatum poſt triumphum „ Dalmaticum, nam vicerat Salonas civitatem Dalmatiæ . „ & addit : „ Aſinius Pollio ductor Germanici exercitus , „ quum poſt captas Salonas Dalmatiæ civitatem primo meruiſſet lauream , poſt etiam conſulatum adeptus fuiſſet ,

„ co-

Digitized by Google

Jam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringit aures, jam litui ſtrepunt:
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Videre magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere ſordidos,
Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno & Deorum quiſquis amicior
Afris, inulta ceſſerat impotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthæ.
Quis non latino ſanguine pinguior

Cam-

„ eodem anno ſuſcepit filium, quem a capta civitate Salo- „ ninum vocavit, cui nunc Virgilius genethliacon dicit „. Servii verba audienda eſſent, ſi Hiſtoricorum auctoritate ſulcirentur. Hic eſt ille Servius, quem ipſe Dacierius vocat *le faux Servius*.

V. 17. Sequentes 16. verſus pulcherrimi ſunt, ſublimemque animi ſenſum claudunt. Horatius una cum Pollionis laudibus ſuas tacite texit; ita ad vivum res exprimit, ita e Natura, ut legentes ad ſpectandas res, quas deſcribit, pertrahat. Hæc eſt princeps laus, quam Romano hiſtorico adſcribit.

V. 21. Verbum *videre* commune eſt his quatuor verſibus. ea refert, quæ oculis non auribus ſubjecta ſunt.

V. 22. Hæc dicendi forma eſt dupliciter figurata, & maxime ad rem facit. *Non indecoro*, i. valde decoro; *Diminutio*. *ſordidos non indecoro pulvere: Oppoſitio*.

V. 24. *Atrox*. in bonam partem accipitur. Sententia ſublimis. Duobus verbis elogio omnium maximo Catonem extollit. Scilicet facilius fuiſſe Cæſari totum orbem ſibi ſubjicere, quam fortem Catonis animum flectere.

V. 25. Poeta cavet, ne veras bellorum civilium cauſas attingat: aut eas ſilentio præterit, aut arcanis myſteriis verum obtegit. Juno & Dii Carthaginis Patroni, qui Jugurthæ mortem ulciſcuntur, ejuſque manibus mactant eorum nepotes, qui Regem illum vicerunt, ſunt cauſæ.

V. 28. *Rettulit*, i. par pari retulit. Inferiæ ſunt ſacrificia, quæ fiebant manibus.

V. 29. Generatim exponit mala, quæ bellum civile con-

ſecu-

Digitized by Google

Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Qui gurges, ecquæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne relictis Muſa procax jocis
Ceæ retractes munera Næniæ,
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leviore plectro.

ſecuta ſunt. Quæ ſententiarum elevatio! Qui Poetici ſpiritus! Flumina & voragines ſuas induunt perſonas. Italia ob oculos obverſatur tanquam corpus immenſum, cujus ruina perſonuere vel extremæ orbis regiones.

V. 30. Non intelligit Octavium, cum minime indicet, utri partium adhæreat impietas.

V. 34. Pars pro toto. Apulia Daunia pro tota Italia. hæc provincia ſtrenuorum militum ferax erat.

V. 37. Ulterius progredi timet, ne ſe in lubrico poneret, res ſecundi Triumviratus tractans.

V. 38. *Nænia* eſt lugubre Carmen; *retractes*, i. renoves.

V. 39. Quamvis Dione ſit Veneris mater, tamen hoc nomen ſæpenumero Veneri ipſi inditum fuit. Monet ſuam Muſam, ne amplius de bellis civilibus verba faciat, ne triſtes Simonidis verſus imitetur, ſed ut potius hilares canat, & jocoſos.

V. 40. *Leviore plectro*, i. cantu minus ſublimi. * horum 4 verſuum ſonus ſimilis eſt decreſcenti undarum frementium motui, vel potius ſono lyræ, qui, licet manum ab ea amoveris, tamen adhuc ſenſim paullisper auditur. Id neceſſario in Natura accidit, cur non in Poeſi ejus imitatrice? *

CARMEN II.

AD CRISPUM SALLUSTIUM.

Eum qui bene utatur divitiis, ſolum divitem: qui cupiditatibus imperet, ſolum eſſe beatum.

NUllus argento color eſt, avaris
Abdito terris inimice lamnæ,

Cri-

Hoc Carmen vehementer placere debuerat Salluſtio. Elocutionis lautitiæ cum ſententiarum nobilitate certant. Epicuri doctrinas exponens quaſi aliud agendo it in laudes Salluſtii, qui meta ſuis cupiditatibus poſita honorifice magnis opibus fruebatur, quas ei congeſtas major avunculus reliquerat. Nonnulli putant, hanc eſſe Satiram, in qua amovere Salluſtium ſibi propoſuerit ab immodicis ſumtibus faciendis, Sed nec ex hac Ode, nec aliunde id colligitur, imo repugnat hiſtoriæ. Duæ res tempus indicant, quo hoc Carmen lucubratum eſt. Laudat Proculejum, qui liberaliter egerit cum ſuis Fratribus; & loquitur de Phraate ad Parthorum ſolium evecto. Poſt conjurationem Murenæ cavit, ne de Proculeji benevolentia verba faceret erga ſuos Fratres. Juſtinus & Dio diſſentiunt de aſſignando anno, quo Phraates regnum recepit. Juſtinus ait: „ Antonius „ bellum Phraati intulit, ſed graviter multis præliis vexa- „ tus a Parthia refugit. qua victoria inſolenter Phraates „ redditus, quum multa crudeliter conſuleret, in exilium „ a populo ſuo pellitur, itaque cum magno tempore finiti- „ mas civitates, ad poſtremum Scythas precibus fatigaſſet, „ Scytharum maximo auxilio in regnum reſtituitur. Abſen- „ te Phraate regem Parthi Tiridatem conſtituerunt, qui „ audito adventu Scytharum cum magna Amicorum manu „ ad Cæſarem in Hiſpania bellum tunc temporis gerentem „ profugit „. Ex his Juſtini verbis colligitur, ſaltem 10. annos exulaſſe Phraatem; nam ipſe Antonium vicit anno 718., & regno reſtitutus eſt a Scythis anno 728. Sed Dio aliter rem narrat. ait enim, Phraatem ſolio redditum poſt Antonii mortem anno 724. „ Tunc Antonio mortuo, Ti- „ ridates victus in Syriam confugit, Phraates victor lega- „ tos ad Cæſarem miſit. „ Utri Hiſtorico habenda fides eſt?

Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculejus ævo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna renuente ſolvi
Fama ſuperſtes.
Latius regnes, avidum domando
Spiritum, quam ſi Libyam remotis
Ga-

eſt ? Juſtinus ſequitur Trogum Pompejum Auguſti æqualem, ſed Epitomen facit, & ordinem temporum perturbat, præſertim ubi de Parthorum Regibus agit, ut luculenter probat *Bayle* de Artabano primo. Sed Dio licet duobus ſeculis Auguſto poſterior, res tamen diligentiſſime ſervato temporum ordine percurrit, cum eas facile ponderare potuerit; ipſe certe fatetur, ſe uſque ad annum 728. ſecutum fuiſſe *acta publica*. ergo Dioni potius adhibenda fides. ergo hoc Carmen concinnatum eſt inter annum 724., & 732. Rodillius perperam adponit annum 724. quomodo enim eo anno quo idibus Sept. Cleopatra ſe letho dedit, quo Phraates regnum occupavit, Auguſtus res Ægypti compoſuerit, in Syriam iverit, Tiridatem & legatos Phraatis exceperit, & harum rerum omnium nuncius Romam pervenerit, & Poeta hoc Carmen ante anni finem perſolvere potuerit? Maſſo vero ex v. 27. ep. *Fructibus Agrippæ* colligit, hanc Odem, quam interpretamur, anno 734 exaratam fuiſſe. Sed hæc Ode, & illa Ep. nil habent ſibi commune. loquuntur enim de duobus diverſis eventibus, & 10. annorum intervallo inter ſe diſtantibus. hic enim Phraates per Scythas in regnum rurſus aſcendit, illic vero ſe Auguſto ſubmittit. Deinde ex ejus ſententia hæc Ode ſcripta fuiſſet poſt Cepionis & Licinii conjurationem, quod fieri nequaquam poterat.

V. 1. *Color*, i. nitor, dignitas.

V. 3. Criſpus faciebat ſumtus habita ratione redituum, & dignitatis.

V. 5. Hi quatuor verſus ſunt admiratione digni.

V. 8. Magnæ divitiæ noſtra vota potius accendunt, quam expleant. Cupiditatem habendi reprimat, oportet, qui diteſcere vult. Indicat Carthaginem in Libya, & Carthaginem in Hiſpania. fallitur Grotius, qui in ſuis notis ad Deuteron. XVIII. 10. aſſeruit, *utrumque Pœnum* eſſe Syrophœnices, i. Tyrios, & Libyphœnices, i. Carthaginenſes.

Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.
Creſcit indulgens ſibi dirus Hydrops;
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, & aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraatem,
Diſſidens plebi, numero beato-
rum Eximit virtus: populumque falſis
Dedocet uti
Vocibus, regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quiſquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

V. 13. Tumeſcit magis, ideoque morbus augetur, hydropiſis languorem inducit membris.
V. 19. Juxta Epicurum ſapientia illa eſt, quæ cupiditatem cum ratione, & voluptatem cum officiis capeſſendis conſociat.
V. 20. Monet populum, ne utatur falſis vocibus, præjudicatis rerum opinionibus.
V. 23. Non retorquens oculos.

CARMEN III.

AD Q. DELIUM.

Vitæ felicitatem in mentis æquabilitate, & honeſtis voluptatibus poſitam eſſe.

ÆQuam memento rebus in arduis
Ser-

Delio præcepta tradit Philoſophiæ Epicureæ. Anima & corpus illius Philoſophi ſententia conſtabant eadem materia, & ambo voluptatum ſummo conſenſu ad bene vivendum vires ſuas conferre debebant. Poſtquam Delium hortatus eſt, ut animum ſuum poſito cupiditatibus modo tranquil-

Digitized by Google

Servare mentem, non ſecus in bonis
    Ab inſolenti temperatam
        Lætitia, moriture Deli,
Seu mœſtus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
    Feſtos reclinatum bearis
        Interiore nota Falerni:
Qua pinus ingens, albaque populus
Umbram hoſpitalem conſociare amant
Ra-

quillet, permittit quoque, ut ſuis ſenſibus honeſta tribuat oblectamenta. Credibile eſt, hoc veluti Epiſtolium contextum fuiſſe aliquot annis poſt quam Delius ad Octavii partes deſcivit, i. poſt annum 725.

V. 1. In utraque fortuna Virtus ſcopulos offendit. Proſpera nos nimium erigit, adverſa proſternit, atque abjicit. Extremus Rationis conatus in eo totus eſt, ut nos contra nimiam animi confidentiam, & abiectionem tueatur. Ad hanc animi æquabilitatem nos potiſſimum poteſt redigere mortis cogitatio, quæ omnibus illis fortunæ vicibus finem imponere olim debet. Hæc una cogitatio & in calamitatibus patientiam, & moderationem in voluptatum uſu nobis præbet.

V. 4. Hic verſus refertur ad *rebus in arduis*. *O Deli, ſeu mœſtus omni tempore vixeris, ſeu* &c. *quandoquidem moriturus es, memento ſervare mentem æquam*.

V. 6. *Remoto*, i. in loco graminibus conſito. *reclinatum*, i. ſtratum.

V. 8. Indicat vinum vetus. quotannis prius effundebatur ad uſum vinum ab iis doliis, quæ foribus cellæ vinariæ propiora erant; hinc vetus in remotioribus partibus reſervabatur. Romani notabant in cadis agrum, in quo vinum natum fuerit, & annum quo prælis effluxit. fortaſſe etiam intelligit vinum in certa, & opportuna tempora repoſitum propter dignitatem.

V. 9. & 10. * Lentum voluptatis ſenſum expingit eleganter. verſu vero 11. & 12. motu verborum rapido harmoniæque pleniſſimo curſum fluminis obliquum graphice deſcribit. Hæ arbores, quæ ſuos intertexunt ramos, videntur blande unumquemque ſubinvitare ad umbram. *laborat*, i. properat ambagibus evadere, quibus ejus fuga præpeditur. Duo ſunt populorum genera, aliæ albæ, aliæ nigræ. præterea folia populi alba ſunt in poſteriore parte, & viridia ſubobſcura in anteriore, hinc Virg. *populus bicolor*.

Digitized by Google

Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo;
Huc vina, & unguenta, & nimium breves
Flores amœnæ ferre jube roſæ:
Dum res, & ætas, & Sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coemtis ſaltibus, & domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes, & extructis in altum
Divitiis potietur heres.
Dives ne priſco natus ab Inacho
Nil intereſt, an pauper, & infima
De gente ſub Dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur: omnium
Verſatur urna. Serius ocyus
Sors exitura, & nos in æter-
num Exilium impoſitura cymbæ.

V. 15. Tria Delium ad relaxandum animum vocabant. *res*, i. bona ad meliorem ſtatum redacta poſt victoriam Actiacam: *ætas*, i. flos juventutis, quæ gaudia quærit: *fila trium Sororum*, i. bona valetudo, quæ plures vitæ annos pollicebatur. Si ex his tribus rebus una deſit, parum titillant animum voluptates.

V. 17. Hinc explicatur τὸ *res*. qui domos coemit, agros, & nemora, & adhuc arcas argento plenas habet, poteſt facillime dare ſe ſolatiis.

V. 21. *Nil intereſt, dives ne, & priſco natus ab Inacho ſub Dio moreris, an ſub Dio moreris pauper & infima de gente*. *dives* opponitur τῷ *pauper*, & *priſco natus ab Inacho* certat cum τῷ *infima de gente*.

CAR-

CARMEN IV.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

Eum ab erubeſcendo avocat, quod Phyllida Ancillam pereat, exemplo heroum.

NE ſit Ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu; prius inſolentem
Serva Briſeis niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmeſſæ:
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta.
Barbaræ poſtquam cecidere turmæ
Theſſalo victore: & ademtus Hector
Tradidit feſſis leviora tolli
Pergama Grajis.
Neſcias an te generum beati
Phyllidis flavæ decorent parentes:

Re-

Eleganter, accurate, & feliciter elaborata eſt hæc Ode ab Horatio ætatis annum 40. agente, ut ipſe monet.

V. 2. Xanthias erat procul dubio quidam alienigena valde notus in Auguſti aula. *prius* refertur ad *τὸ movit*. *inſolentem*, i. ſuperbum.

V. 8. Caſſandra.

V. 9. Trojanæ. hi quatuor verſus pendent a *τῷ* triumpho.

V. 10. Achille in Theſſalia nato.

V. 11. Erat decimus obſidionis annus.

V. 13. Callide occurit reſponſioni, quæ dari poterat: nempe captivas, quas nominavit, eſſe filias Regum, idcirco potuiſſe ſine ulla infamiæ nota amari, & illa exempla nullam habere vim ad comprobandum amorem, quo Xanthias Phyllidem proſequebatur, quæ certe obſcuro loco nata erat.

Digitized by Google

Regium certe genus, ac penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe delectam: neque ſic fidelem,
Sic lucro averſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, tereteſque ſuras,
Integer laudo. fuge ſuſpicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere luſtrum.

V. 15. *Regium genus* caſus rectus. cum multa regna ſibi ſubmiſerint Romani, accidere poterat, ut aliqua uxor, aut conſanguinea Regum captiva facta fuerit, & ignota vixerit. Phyllis queri debebat de Penatibus, qui ſuum genus ad extremas calamitates dejici paſſi ſunt, atque ad humilitatem.

V. 21. Puellæ choreas nudis pedibus ducebant. *teretes*, i. oblongas & rotundas.

V. 22. *Integer*, i. nullo amore faucius. ſe ſentiebat ineptum amoris caſtris, licet in Ode 19 lib. 1. dicat *in me tota ruens Venus*, & 50. annos natus Ligurinum perierit, ut fatetur Ode 1. lib. 4.

V. 23. 40 annos natus Horatius vale dixit amoribus, ut teſtatur in Carmine 19. lib. 1.

CARMEN V.

IN LALAGEM.

Quemdam a cupiditate habendæ Lalagis viro adhuc immaturæ blande revocat.

Nondum ſubacta ferre jugum valet

Latet, cui viro dicatum, & quo anno exaratum fuerit hoc Carmen. Certe ante 23. lib. 1. In hoc enim Lalage eſt puella, in altero vero ætate provectior. videtur Horatius eam in oculis tuliſſe. Vidimus Carmen 23. lib. 1.,

Digitized by Google

Cervice: nondum munia Comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
Solantis æſtum, nunc in udo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. Tolle cupidinem
Immitis uvæ: jam tibi lividos
Diſtinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore:
Jam te ſequetur: currit enim ferox
Ætas: & illi, quos tibi demſerit,

Ad-

in quo hujus Lalages forma prædicatur, Fuſco Ariſtio dicari. nihil igitur obſtat, quin putemus, hoc quoque eidem Fuſco inſcribi, qui eandem Lalagen efflictim amabat, & uxorem ducere volebat, quæ cum eſſet adhuc viro immatura non reſpondebat Amantis cupiditati. Eum itaque ſolatur, hortaturque, ut impatientis animi motus ſedet, & expectet, donec Amica amoris igne per ætatem incaleſcat. Rem fortaſſe minus gratam Ariſtio optimo viro & Amico feciſſet, ſi eumdem hic nominaſſet.

V. 2. *Comparis*, i. mariti.

V. 3. *Ruentis* &c. i. perpruriſcentis, amoris ſtimulis perciti.

V. 4. Hi quatuor verſus ſunt affabre facti.

V. 9. *Prægeſtientis*. ὑπερπροθυμουμένη.

V. 10. Ordo eſt. *Autumnus varius jam diſtinguet tibi lividos racemos, colore purpureo*. nempe Autumnus pomis præcinctus colore purpureo tinget ſuos racemos, qui adhuc virent.

V. 13. Ætatem, quæ præit pubertati, vocat ferocem, ardentem, inſtituta comparatione tempeſtatis, quæ præcedit Autumno.

V. 14. Interpretes hoc loco a vero aberrant. fac, virum nondum medium vitæ ſuæ curſum, & puellam nondum tertiam ſuæ partem peregiſſe. Vita viri ad finem uſque decreſcit, puellæ contra uſque ad dimidium creſcit. Si vir natus ſit 30. annos, puella vero decem, ut ſexageſimus annus attingatur, utriuſque anni non eodem modo numerabuntur, unuſquiſque annus vitæ illius demetur, & hujus adponetur.

nem-

Adponet annos: jam proterva
　Fronte petet Lalage maritum:
Dilecta quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris: albo ſic humero nitens,
　Ut pura nocturno renidet
　　Luna mari, Cnidiuſque Gyges:
Quem ſi puellarum inſereres choro,
Mire ſagaces falleret hoſpites,
　Diſcrimen obſcurum, ſolutis
　　Crinibus, ambiguoque vultu.

nempe anni in illo per ſubductionem, in hac vero per additionem recenſebuntur. Cum vir aget undetrigeſimum annum, ſubtrahetur unus 30. præcedentibus, & reliqui erunt 29.; & hic annus adjungetur denis puellæ. hic numerandi modus in uſu erat apud Romanos. Hactenus ſubtiliter Dacierius. Roſellus ita vertit locum: & onerabit Lalagen iis annis, quorum jacturam à te fieri paſſa eſt. * clarius puto ſic explicandum locum. a media ætate uſque ad finem vires decreſcunt viri, & quodammodo anni demuntur, nam ad necem properat. Ab ineunte vero ætate uſque ad mediam adduntur vires, & idcirco etiam anni, nam viribus additis ſe diu vivere ſperat; ita quot anni dementur viro, tot puellæ addentur. *

V. 16. *Petet*, i. ſe admovebit marito.

V. 19. Chloris erat mater Pholoes. feminæ amori deditæ Romæ nudos humeros oſtendebant.

V. 20. Elegans comparatio concinniore, & numeroſiore verſu efferri non polerat. *nocturno mari*, i. in mari noctis tempore.

V. 21. Gyges juvenis præ Lalage laudatur. Horatius ad ſenium vergens fortaſſe illum & Ligurinum puellis præferebat. *παιδεραστίᾳ* igitur laborabat. *Cnidius* vel quod ex Cnido, vel quod venuſtus fuerit, & Venereus.

V. 23. Dubitandi locum relinquit Gyges, utrum puellæ ſimilis ſit, an puero.

Digitized by Google

CARMEN VI.

AD SEPTIMIUM.

Invitat illum ad vitam ſecum ruri degendam.

SEptimi, Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre noſtra, &
Bar-

Septimius eques Romanus proclivis erat ad ſequendam Amici Poetæ ſortem, atque adhæreſcendum ejus lateri. Declarat ei Poeta, ſe ambitionis omnino expertem eſſe, omneſque curas, & cogitationes ad bene beateque vivendum conferre, & ad traducendum reliquum vitæ ſpatium ſuaviter in villa Tiburtina, aut in Septimii prope Tarentum. Omnia decora e Naturæ ſinu in hoc Carmen effluxere. Dacierius ait, hanc Odem concinnatam fuiſſe eo tempore, quo Horatius & Septimius ad ſequendum Auguſtum ſe accingebant in Hiſpaniam, quo ille Princeps arma tulit anno 727. juxta Varronem. Non negandum, Auguſtum diſceſſiſſe Roma hoc anno, ſed reliqua aut dubia, aut falſa. Tribus illis annis, quibus Auguſtus abſuit, Poeta multa lucubravit, & de itinere ſuo in Hiſpaniam ne verbum quidem. Quamquam Poeta ſecutus fuerit Auguſtum, num certo ſcire poterat, ſe iturum in Hiſpaniam? anno 725 Cantabri & Aſturii arma movebant, Statilius Taurus eodem anno eos debellavit. Anno 727 Apulejus bellum intulit Cantabris, & Auguſtus petivit inſulas Britannicas, & moratus eſt in Gallia, condidit luſtrum; illam provinciam adminiſtravit, inde pervenit in Hiſpaniam anno 729 ad devincendos rebelles Cantabros. Hæc certe ne divinare quidem Auguſtus poterat; Hæc Ode præceſſit victoriæ, qua eos populos Princeps omnino imperio ſubjecit anno 734.

V. 1. Ait *mecum*, ut oſtenderet, Septimium ſibi maximo amicitiæ vinculo obligatum. Ita alibi Mæcenatem alloquitur, qui conſcendere debebat claſſem Octavii contra Antonium iturus. (Ode 1. lib. 5.) Ideo quod Poeta de Gadibus, & Syrtibus loquitur, haud neceſſario credebat ſe iter facturum in Hiſpaniam cum Septimio, & ſecuturum Auguſtum. Gades enim & Syrtes tota Hiſpaniæ longitudine a Cantabris diſtant. Contra Dacierius: hiſtorici dicunt Auguſtum miſiſſe claſſem in hos populos. Sed quis unquam notum

Barbaras Syrtes, ubi Maura ſemper
Æſtuat unda:
Tibur Argeo poſitum colono,
Sit meæ ſedes utinam ſenectæ:
Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiæque.
Unde ſi Parcæ prohibent iniquæ,

notum fecit Horatio, Auguſtum, qui in inſulas Britannicas profectus eſt, in Cantabros iturum fuiſſe, & tunc eos ſubmiſſurum, cum Claſſem illam miſerit? Hoc igitur Poeta ſibi vult, nempe Septimium paratum eſſe ſecum ire per mare Libycum periculoſum, & uſque ad extremam Hiſpaniam. Hoc puerile eſt, ſubjungit Dacierius, inducere Septimium puerili more loquentem; Hiſpania non tam longe abeſt Roma, ut Horatius validiſſimum Amicitiæ argumentum eſſe teſtetur iter in Hiſpaniam. Sed Dacierius meminiſſe debebat Alpes, & Adriacum fretum minus abeſſe Roma, quam Hiſpaniæ fines: Nihilo tamen ſecius Ovidius ingentis amoris inſtar eſſe ait eas rupes ſuperare: & Propertius Adriacum fretum navigare. Verbo, hi dicendi modi Poetici plurimum valent ad ſignificandum amorem mutuum Horatii & Septimii.

V. 3. Dacierius quoniam videt Syrtes longe abeſſe a via, quam carpere debebant naves ex Italia in Hiſpaniam ituræ, contendit, nomine Syrtum venire mare Africanum. Sed fatetur ipſe hunc locum favere interpretum ſententiæ; quod certe argumento eſt, ſignificari mare, & Syrtes Libyæ.

V. 7. Nulla eſt hic ironia. ait: quidquid fata ferant, ſive teneatur iter facere terra, vel mari, ita volente fortuna, ſive ſtipendia merere; ſe maxime optare, ut tandem laſſas tot laboribus vires Tibure reficere poſſet. Ille verſus certe non probat, Poetam profecturum fuiſſe in Hiſpaniam, & arma recepturum. Præterquamquod nominat Syrtes, & Gades, qua ſane Roma in Hiſpaniam non itur. Horatius nomen dederat militiæ, Mæcenatem comitatus fuerat in conventu Brunduſii, & in bello Siciliensi. Omnes hæ res bellicæ parum cum ejus ingenio faciebant, & corporis temperatione. Idcirco quietem optabat. Ordo eſt: *Tibur ſit mihi laſſo modus maris, viarum, & militiæ. maris*, i. navigationum.

Digitized by Google

Dulce pellitis ovibus Galeſi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Baccha Venafro:
Ver ubi longum, tepidaſque præbet
Jupiter brumas: & amicus Aulon
Fertili Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, & beatæ
Poſtulant arces: ibi tu calentem
Debita ſparges lacryma favillam
Vatis amici.

V. 10. In regione Tarentinorum arietes lanam ferebant optimam, & pulchram. tegebantur pellibus, ne nivis vi, & aeris intemperie læderentur. *Galeſi flumen*, ut alibi *flos roſæ*, & Virg. *Urbs Patavi*.

V. 11. Tarentinum agrum.

V. 13. Hoc conditionale eſt, ut colligere licet ex 9 verſu. Tibur præſtat, quam ager Tarentinus in mente Poetæ, ſed Tarentum ei videbatur anteferendum omnibus locis excepto Tibure. Verſibus ſequentibus ſuaviter deſcribitur rus.

V. 14 *Angulus*. (V. Ind. *Apulia Meſſapia*).

V. 18. Aulon eſt mons Calabriæ vino generoſo celeber a vicina convalle, ubi eſt oppidum Aulonia, quaſi Vallonia, quæ & Aulon, & Caulonia dicitur.

CARMEN VII.

AD POMPEJUM GROSPHUM.

Amicum ſibi ac Patriæ reſtitutum gratulatur.

O Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dis patriis, Italoque cœlo,
Pompei, meorum prime Sodalium?
Cum quo morantem ſæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula,
Quum fracta Virtus, & minaces

Viſo Amico, qui jamdiu abſuerat, Horatius ſupprimere lætitiam nequit; vocem tollit, prægeſtit, memoria revocat tempora, quibus eaſdem ſimul voluptates, & pericula ipſi ſenſere. Ille reditus adeo expectatus eſt veluti ſolemnis dies, quem celebrare incipit Poeta eo ferme momento temporis, quo dilectum Amicum amplectitur; ſumtus facit, parari jubet convivium, dulciſſimo Amoris ſenſu prope illiquefit. hoc tanquam extemporale Carmen eſt ſane affabre factum. Hic mentis animique partus feliciter in lucem eſt editus obſtetrice ipſa Natura, & auxiliante arte. Dacierius huic Carmini adponit annum 719, Maſſo vero, cujus potior ſententia eſt, annum 715 (V. Horat. Vitam.)

V. 1. In ſummum vitæ diſcrimen.

V. 3. Hæc interrogatio non eſt dubitantis, aut ignorantis, ſed quædam exclamatio, & vivida, naturaliſque lætitiæ ſignificatio regreſſo Amico, quem jamdiu ſtudia partium amoverant. Senſus eſt. Quis te caſus reſtituit? quam felici tandem fato reſtitutus fuiſti!

V. 6. Longiores æſtatis dies.

V. 8. Coronatus capillos nitentes malobathro.

V. 9. Senſi Philippicam fugam, interfui.

V. 11. Virtus ipſa reſiſtendo impar fuit viribus. Sic Poeta

Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo paventem ſuſtulit aere:
Te rurſus in bellum reſorbens
Unda fretis tulit æſtuoſis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem:
Longaque feſſum militia latus
Depone ſub lauru mea: neu
Parce cadis tibi deſtinatis.
Oblivioſo lævia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus

Un-

ta victos purgat, & victores laudat. meliores copiæ merebant ſub Bruto & Caſſio, ſed Victoria penes Octavium & Antonium fuit. quo formidoloſior eſt hoſtis, eo glorioſior ejus clades.

V. 12. Inquinatum ſanguine. pulchra ἀντίθεσις, & imago ad vivum expreſſa, quæ horrorem incutit. Victor prope morderi juſſi pulverem a ferocibus pugnatoribus.

V. 13. Me involvit nube, & a mediis hoſtibus ſurripuit.

V. 14. Nitet Allegoria aptiſſimis, egregiiſque verbis enunciata.

V. 7. Exſolve fidem datam, lita Jovi.

V. 18. Militia quinquennis infeliciter habita tædio afficit juvenem, qui arma cepit proſperæ fortunæ ſpe ductus. Groſphus ſecutus eſt Brutum anno 710, & Romam reverſus 715.

V. 19. *Lauru* in ſingulari numero pro plurali; diſtributivum pro collectivo.

V. 21. Oblivionem inducente curarum.

V. 22. *Ciboria* vocabant Ægyptii quaſdam fabas, quarum ſiliqua ſuperius ſe aperiebat, cum matureſcebat; idem nomen impertiti ſunt poſtea huic ſiliquæ, qua tanquam patera utebantur. tandem ciboria vocatæ ſunt omnes pateræ, quacumque conſtarent materie. *ciboria exple* non refertur ad ſervum, ſed ad Pompejum. ſenſus eſt: bibe ingentia pocula Maſſici, ſic diſſipabis curas. perperam Donatus interpretatus eſt Terentii locum in prima ſcena actus 5. Hecyræ: nempe *exple animum iis*: nam τὸ *iis* refertur ad τὸ *mulieribus*, *non rebus*.

Unguenta de conchis: quis udo
Deproperare apio coronas,
Curatque Myrto? Quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere eſt Amico.

V. 23. Conchæ ſunt vaſa conchilii figuram habentia. *udo*, viridi, recenti.
V. 24. *Deproperare*, feſtinanter nectere.
V. 25. Loquitur de talis, non de teſſeris (V. Ind. *Venerius jactus*.)
V. 27. Volo hodie Bacchanalia agere.

C A R M E N VIII.

AD BARINEM.

Non eſſe cur ei juranti credatur, formoſarum enim perjuria a Diis non vindicari.

ULla ſi juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuiſſet unquam:
Dente ſi nigro fieres, vel uno
Turpiter ungui;
Crederem; ſed tu ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pul-

Elegantiſſima & molliſſima eſt hæc Ode. latet ejus tempus. Satis eſt, ſcire, majorem tenerorum Carminum partem ante 40 ætatis annum Horatii prodiiſſe. inſcriptio Odæ inventa eſt a Georg. Fab. *in Juliam Barinem Romanam*, & a Cruquio in codice quodam *in Juliam Barinem*.
V. 1. (V. Ind. *Veteres*.)
V. 5. Fortaſſe Barinem perfidiæ objurgaverat; & ipſa pollicita ei fuerat mutuum & parem Amorem, & inde ſcriptum eſt hoc Carmen hoc ſenſu. Si tua perjuria punita eſſent, fides promiſſis tuis haberetur, quia ob curam ſervandæ formæ caveres, ne, quæ exequi nolles, promitteres. *votis* ablativus.

Digitized by Google

Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, ac toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaque Divos
Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipſa, rident
Simplices Nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.
Adde quod pubes tibi creſcit omnis:
Servitus creſcit nova: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te ſuis Matres metuunt juvencis,
Te ſenes parci, miſeræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

CAR-

V. 9. Quoniam tua perjuria te pulchriorem efficiunt, prodeſt tibi violare cineres maternos, & diis fucum facere. fortaſſe hi 4 verſus ſunt quædam explicatio ſacramentorum Barines, quæ audacter juraverit per manes maternos, per aſtra, per deos.

V. 16. Oſtendit, Amoris crudelitatem. cos cruenta eſt, vel quia ſagittæ ſanguineæ cotem inquinant, & cruentant, dum acuuntur, vel quia Amor pro oleo, & aqua utitur ſanguine, dum eas acuit. Vividiſſima eſt utraque imago. vel, cum cos princeps cauſa ſit, cur ſagittæ Amoris infligant aſperiora vulnera, ideo dicitur *cruenta*.

V. 17. Interpretes hujus loci artem minime animadverterunt. Ait Poeta: tibi, Barine, juvenes adoleſcunt. egregie dictum. perinde ac ſi illa fuiſſet Numen, cui devovendi eſſent homines a pueritia, & cujus etiam veſtes, & colores ſumendi. Hoc in uſu erat apud veteres, quemadmodum etiam apud nos.

V. 18. *Priores*, i. veteres amatores.

V. 21. Metaphora a tauris juvenibus deſumta.

V. 23. Poeta ſibi fingit taurum, qui juvencam adeſſe ſentit, & qui nares aperit ad excipiendam auram odore grato mixtam. *aura* eſt odor. apud Virgilium Æn. 6. *diſco-*

lor

lor unde auri per ramos aura refulſit : *aura* eſt ſplendor, ut explicat Servius . Horatius fruſtra depinxiſſet Barinem omni ex parte pulchram ſi ut volunt Tanaquillus, & Dacierius ipſa allexiſſet Amaſios obſcœno illo odore. *Aura* igitur hic eſt quidquid pellicere poteſt Amantes : nempe vultus, inceſſus, motus molliculi membrorum, vocis blanditus &c. Videtur idem eſſe, ac *ſpirabat amores* . O. 13. lib. 4.

CARMEN IX.

AD TITUM VALGIUM.

Amicum mœrentem de Filii morte conſolatur.

NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Uſque, nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes: aut aquilonibus

Quer-

Non omnibus datum eſt per verba triſtes homines dolore levare · quo major eſt dolor, & juſtior, eo difficilius eſt, valida rationum momenta excogitare, quibus ſuperetur. Præterea ſi de iis rebus agatur, quæ ſemel amiſſæ, reparari minime poſſunt, non menti, ſed animo medendum eſt. Obnitendum eſt, ut vivida ſenſuum vis retundatur, reliqua jam tempus moderabitur. Simplices & minus exquiſitæ conſolationis cauſæ potius proferendæ, quam graviſſima philoſophiæ moralis præcepta, & argutulæ ſententiæ. Hac arte uſus eſt Poeta erga Patrem dilectiſſimi filii morte conſternatum. Non hoc ſibi ſumit, ut dolorem ejus illico reprimat. Octo poſtremi verſus demonſtrant, Odem confectam eſſe anni 734 ultimis menſibus.

V. 1. Imitanda eſt natura. Hoc primo exemplo Valgium docet, triſtitiam moderandam eſſe. Cum terræ aſſiduis imbribus imbibuntur, fiunt hiſpidæ, i. cœnoſæ.

V. 5. Poeta Titus Valgius ab Horatio & Tibullo non ſemel laudatus eſt.

Digitized by Google

Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademtum, nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos: neque impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ Sorores
Flevere ſemper. Deſine mollium
Tandem querelarum: ac potius nova
Cantemus Auguſti tropæa
Cæſaris, & rigidum Niphatem,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices:
Intraque perſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

V. 7. Hæ ſunt dicendi formæ, quæ animant, ut ita dicam, res, quæ percipi ſenſu nequeunt. hæc eſt lyrica elocutio.

V. 9. *Urgere* ſignificat rem obnixe inſectari, premere.

V. 10. *Myſten* eſt vox religionis, quæ ſonat *conſervatum*, *initiatum myſteriis*. fortaſſe erat cognomen Titi Valgii. Solebant Veteres quandoque ſacrare filios alicui Deo.

V. 12. Conſulto noluit duo nomina præbere ſtellæ matutinæ, & Veſpertinæ, ut indicaret eam eſſe unam, eandemque ſtellam.

V. 13. Alterum exemplum proponit Valgio. (V. Ind. *Neſtor*.)

V. 18. Nihil validius afferri poterat Valgio, ad compeſcendum dolorem, quam ut communi lætitiæ vacaret. Denotat Auguſti res geſtas in Oriente, & Romana inſignia reſtituta.

V. 20. Per *Niphatem*, i. Tigrim, intelligit Armenos, per *Medum flumen*, i. Euphratem, Parthos.

Digitized by Google

C A R M E N X.

AD LICINIUM VARRONEM MURENAM.

Hortatur, ut mediocritate contentus æquanimitatem retineat.

REctius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo, neque dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.
Sævius ventis agitatur ingens
Pinus: excelſæ graviore caſu
Decidunt turres: feriuntque ſummos
Fulmina montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis

Alte-

Hic Licinius Varro Murena frater Proculeji fuit adoleſcens ingenio ardenti, irrequieto, ambitioſo, proſperæ, & adverſæ fortunæ ſuſtinendæ impar. Optimis indigebat præceptis, quæ ab Horatio traduntur, ſed iis minime uſus eſt. Summopere cavet ſolertiſſimus Vates, ne verborum aculeis juvenem feriat. Omnis doctrinarum apparatus variis metaphoris veluti integumentis circumveſtitur. Breve eſt hoc Carmen, facile captu, egregiis verſibus contextum, & multis comparationibus exornatum. Diſciplina moralis ſumma animi proviſione pertractanda eſt, ne ſermonis ariditate moleſtiam afferat, & prolixitate. Confectum fuit poſt annum 724, quo bella civilia terminata ſunt, & ante 732, quo erupit Fannii Cæpionis, & ejuſdem Licinii conjuratio.

V. 1. Metaphora nobilis & apta.

V. 9. *Sævius agitur ventis pinus*. quemadmodum dixit: *excelſæ turres, & fulmina gravius feriunt ſummos montes*.

V. 13. Vir virtute decorus inſtabilitate fortunæ utitur in rem ſuam. putat timendum ſibi eſſe in rebus proſperis,

ſpe-

Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. informes hyemes reducit
Jupiter, idem
Summovet. Non ſi male nunc, & olim
Sic erit. Quondam cytharæ tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare; ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

ſperandum vero in adverſis, & felicitatis fontem in utroque ſtatu nanciſcitur.

V. 15. *Informes*, inſignis vox. hyems faciem rerum omnium conſtriſtat, & mutat, Naturam deturpat.

V. 19. *Muſam cytharæ*, i. cytharam. Poetica φράσις & ingenioſa. ſignificat, chordas cytharæ ad numerum ducere: *accordar lo ſtrumento*.

CARMEN XI.

AD QUINTIUM HIRPINUM.

Animum Quintii a publicis privatiſque curis ad hilaritatem convertit.

QUid bellicoſus Cantaber, & Scythes,
Hir-

Sunt qui felicitatem adipiſci aut neſciunt, aut nolunt. τῆς φαντασίας arbitrio addicti, quot rerum vices offendunt, totidem ſollicitudinis cauſas ſibi adſtruunt; triſtiſſimas eventuum ſuppoſitiones pro factis repugnante veritate ſuſcipiunt. Hujuſmodi erat Quintii ingenium. In media urbe, in domo locupleti, ab omnibus belli terroribus ſemotus, fortunas ſuas, & imperii jam fatiſcere & labare uſque verebatur. Studebat ſemetipſum undequaque tueri contra malorum impetum, quæ nunquam eventura eſſent. Proviſarum rerum multitudine prope infinita ſemper onerabat animum ſuum,

Hirpine Quinti, cogitet, Adria
Diviſus objecto, remittas
Quærere: nec trepides in uſum
Poſcentis ævi pauca. Fugit retro
Levis juventas, & decor, arida
Pellente laſcivos amores
Canitie, facilemque ſomnum.

Non

ſuum, dum commentitia mala effugere connitebatur. Poeta huic Amici ſui morbo remedium adhibere aggreditur, duo vel tria proponit conſideranda ſane optima, brevia, & naturalia. Poſtremum eſt, omnes curas vino mergendas eſſe. Piaculum eſſet, ab Epicureo homine hoc remedium miſſum fieri, quod adeo efficax eſſe aſſerit, & præſens, ut in diem poſterum differendum non ſit. Hæc Ode videtur ex officina Epicuri prodiiſſe, cui brevitas humanæ vitæ non ſatis viſa eſt habere ſpatii ad voluptates perfruendas. Scite perficitur hoc Carmen. Scena primum gravis, deinde ſenſim hilaris fit, & ambo Actores tandem in ſeceſſu campeſtri, in fluminis ripa pocula manu tenentes genio indulgent. Hoc tempore Poeta canos habebat capillos. Ergo hoc Carmen cecinit poſt annnm 730. fortaſſe etiam pluribus annis poſt 730, inter 45, & 50 ætatis annum. De Cantabris, & Scythis verba non feciſſet, niſi bellum cum ipſis tunc gereretur. Putat Cruquius hanc Odem inſcriptam fuiſſe ad *Quintium Criſpinum*, qui geſſit eo tempore Conſulatum cum Druſo Nerone, dum hujus frater Tiberius bellum faciebat adverſus Dalmatas, Pannonios, & Dacos.

V. 2. Non eſt ſermo de Conſule, ut credit Dacierius; ipſe Quintius, de quo res eſt, erat jam ætate provectus, ut apparet ex 8, & 15 verſu, cum Conſul eſſet adhuc juvenis poſt Horatii mortem. *Adria diviſus*, i. longe ſubmotus ab Adria nobis objecto. duæ res præſto ſunt tranquillando Quintii animo; Mare Adriacum eſt Italiæ veluti propugnaculum, & Barbari longe abſunt.

V. 4. Nec anxius unde undique quæras, quomodo vitam ſuſtentes, quæ contenta eſt paucis.

V. 5. Scite tractat τὸ πάθος. imago eſt numeris omnibus abſoluta. Cernere eſt, a ſenecta pelli juventutem, amores, & ſomnum. Hinc collige, quam divina ars ſit Poeſis. ſed præclare & laudabiliter ficta a veteribus hodie vileſcunt aſſiduo uſu, & imitatione ſervili.

V. 6. *Levis* pro leviter.

Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu. Quid æternis minorem
Conſiliis animum fatigas?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pino jacentes ſic temere, & roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriaque nardo
Potamus uncti? diſſipat Evius
Curas edaces. Quis puer ocyus
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomptam Lacenæ
More comam religata nodo.

V. 9. Quintius ætate provehebatur, tempus erat igitur, quo ſe ſolatio dederet.

V. 13. Videtur Horatius ruri fuiſſe.

V. 15. *Odorati*. participium paſſivum. antiqua Aſſyria vocatur hodie *il Diarbeck*.

V. 18. *Quis puer*. en poetici ſpiritus ſubita vis.

V. 21. Interpretes intelligunt meretricem minime publicam, quam opponunt poſtribulo quod erat meretrix vaga. nimis acute. *Devium* hic forte ſignificat a via magna, & publica remotum. Roſellus teſtatur, deviam vocatam Lyden, quia ipſa ignorabat, qua via aditura eſſet Horatium, qui Roma aberat.

V. 23. *Incomtam*, i. negligenter fuſam. Roſellus, qui legit *in comptum nodum* ita vertit: maturet fuſa capillos, more Lacenarum, nec eos colligat nodo eleganti, ut ſolent Romanæ.

CARMEN XII.

AD MÆCENATEM.

Se molli ſua lyra uſum non poſſe ad graviora adſurgere argumenta, & a Muſa vocari ad dicendas Terentiæ laudes.

NOlis longa feræ bella Numantiæ,

* Dacierius & Sanado, ut ceteros taceam, ab Horatii mente longe abſunt, minus tamen ille, quam hic. Ac ille quidem putat, Horatium a Mæcenate compulſum ad deſcribenda ultima bella allegorice locutum fuiſſe, & comparaſſe Brutum & Caſſium Gigantibus, & Antonium vinolento Hyleo. Incredibile ſane eſt, Horatium, qui horum duorum ducum cineres ſemper veneratus eſt, duos priores ſecutus eſt, alterius filium dilexit, repente omnibus maledicere. Deinde putat una cum Coſta, hanc Odem ſcriptam fuiſſe in nuptias Mæcenatis & Terentiæ. Si ita ſe haberet, potiori jure Mæcenas avocandus erat a condenda bellorum, & victoriarum Auguſti hiſtoria. Credibile eſt præterea multo ante annum 725, quo (ut ex 11. verſu colliges) exarata fuit hæc Ode, Mæcenatem in matrimonium accepiſſe Terentiam. Aliter enim nimium provectus ætate eam ſibi adjunxiſſet eo anno, quo 40 ferme ætatis annum agebat, cum contra Auguſtus anno 716, annos natus 27 quartam uxorem duxerit Liviam. Sanado vero tale conſtituit hujus Odæ argumentum: Nempe Horatium Licymniæ Sorori aut Filiæ Julii Licinii Liberti J. Cæſaris (quem poſtea Gallis præfecit Auguſtus anno 736, & cujus rapinas refert Dio lib. 54) addictum non poſſe ad graviora argumenta adſurgere. Deinde Odas *Scriberis Vario*, & *Pindarum quiſquis* eſſe huic ſimiles, ſed hanc diverſo modo contextam fuiſſe, & prolixiori ratione cauſam tractari, qua ſe purgat; Elegiam vero primam libri ſecundi Propertii, & hujuſmodi Odem eſſe perſimiles, atque adeo geminas. Errat ſane Sanado. Poterat quidem Horatius ex præſtanti ingenii vi, poeticoque ſpiritu ingenito longum Poema condere, ideoque jure a Mæ-

Mæcenate, Agrippa, & Auguſto ſæpe ad id efficiendum urgebarur. Sed ipſe natura ſua longorum operum impatiens erat, multis amoribus, variiſque identidem diſtinebatur, mollibuſque verſibus ſcribendis aſſueverat. Turpe vero fuiſſet Horatio dicere, ſe amore detentum Filiæ liberti non poſſe Poema conficere. Propertius elegiarum ſcriptor longeque inferior ingenio & judicio excuſandus, ſi propter puellæ amorem a conficiendis Poematibus avocaretur. Horatius igitur ea, qua præditus eſt ingenii calliditate potiſſimam cauſam affert, quam Mæcenas neceſſario probare debebat. dicendum enim eſt, cum Dacierio, Rodillio, aliiſque ibi verba fieri de Terentiæ Mæcenatis uxore, & Poetam non amantis inſtar, ſed admirantis pulchritudinem nobilis feminæ laudibus efferre, dulcibuſque imaginibus ſuum Patronum mirum quantum delinire. Nec vero Acro hallucinatus eſt, ut putat Sanado, in notis ad Sat. 2. lib. 1, ubi ait, *ſemper incerta pro certis*, *ut alibi*: *me dulcis dominæ Muſa Liciniæ*, *pro Terentiæ*. Licinia enim erat nomen incertum, cum plures familiæ eſſent Liciniorum Romæ, ex quarum una erat Licinius Murena, Proculejus, & Terentia eorum ſoror. Ergo iis verbis nullus ineſt nec Acronis, nec exſcriptorum error. Secunda vero ſyllaba in *Licinia* vel corripi vel produci pro lubitu poterat, non reclamante proſodia. Quemadmodum idem Horatius producit ſecundam ſyllabam in *Apulia* & corripit in *Appulus*. Gratis vero aſſerunt nonnulli, nondum Mæcenati nuptam fuiſſe Terentiam, dum Poeta hanc Odem concinnabat. Accipe nunc quod ſentio de hujus Odæ argumento. Mæcenas, qui Horatii ingens & ſublime ingenium, & acre judicium probe noverat, eum ſæpe ad conficiendum Poema hortatus eſt. Fortaſſe etiam multa argumenta vel ex fabulis, vel ex hiſtoriis depromta propoſuit. Deinde ejus idem Patronus ita efflictim Terentiam deperibat, ut eam oſculari, & amplecti coram Amicis non vereretur, ut olim coram Sempronio Galba, qui ſe dormire ſimulabat. Idem tamen eam ſæpius repudiaverat nonnullis de cauſis, & rurſum receperat. Hinc teſte Seneca eam millies duxiſſe dicitur, cum ſemel duxerit. Huc adde, quod Terentia die feſto Dianæ præſentibus fortaſſe Horatio, & Mæcenate cum ingenuis puellis ſaltavit. His præmiſſis dico, Poetam poſtulante Terentia hanc Odem ſcripſiſſe, ut Mæcenas offenſionum obliviſceretur, & eam rurſus duceret. Hinc callide & apte initio ſtatim occaſionem arripit ſupprimendi & eludendi importunas ejuſdem Mæcenatis voces de Poemate Epico, ut ſupra diximus. Sublimia illa argumenta tam fabuloſa, quam hiſtorica con-

fu-

Nec durum Annibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari cytharæ modis:
Nec ſævos Lapithas, & nimium mero

fuſim, ac ſummatim in modum contemnentis coacervat, aitque ſatis eſſe, bella, victoriasque Cæſaris ab eodem Mæcenate deſcribi, ut melius. Et repente oſtendit, ſe ita artibus & forma Terentiæ vinci, ut eam ſolam ſuis Carminibus dignam prædicet, omnibus argumentis præferendam. Poterat ne Mæcenas effœminatiſſimus homo, uxoriſque perdite amans id negare Poetæ? Idcirco Flaccus in eo totus eſt, ut in deſcribenda affabre Terentiæ forma, amatoriiſque artibus veluti incantamentis Patronum ſuum permulceat, ac voluptate prope illiqueſaciat, & in ſuam ſententiam pertrahat. Cognoſcamus aliquando tandem Horatii ingenium. Bipartito dividitur hæc Ode. Prima pars magnifico ſtilo, ſed eodem tempore defunctorie pertractatur, ut altera magis eluceſcat, quam mollibus verſibus, maxime ad naturam factis, & ad τὸ πάθος ingenioſe ac vivide perſequitur. Dedita opera ornatum in verbis quærit, ut ad Mæcenatis ſtilum quoad fieri ſine vitio poſſit, accedat. *

V. 2. Τὸ *durum* opponitur τῷ *mollibus*. agit de primo bello Punico, quo Romani tribus maximis præliis Pœnorum copias profligarunt in mari Siculo. Primum adminiſtratum fuit a C. Duillio, alterum a Conſſ. Attilio Regulo, & Manlio Vulſo, tertium a Luttatio Catulo. In ſecundo Claſſis 360 navium prorſus everſa eſt, & 27000 Pœnorum capta.

V. 3. Non hoc ſibi vult, quod putant Lambinus, & Torrentius, res graves & Tragicas Lyricis verſibus non convenire, nam Carmina Pindari, & Horatii contrarium probant. indicat Lyram ſuam aptam eſſe dumtaxat dulcibus ſonis emittendis.

V. 5. *Nolis*, i. fruſtra a me expectares, ego nequeo canere &c. nempe ſignificat, ſe ſe imparem eſſe, canendis rebus magni momenti, & heroico Carmine dignis. Quatuor argumenta Heroica proponit: nempe bellum Numantinum, bella Punica, bella fabuloſa, & bella Auguſti. Servius lib. 2. Georg. Virgil. ait, Mæcenatem ſcripſiſſe Auguſti vitam; & Plinius lib. 7. c. 46. teſtimonio utitur Mæcenatis, dum aliqua refert illius Principis vitam ſpectantia. Stultus eſſem, inquit, ſi canere aggrederer bella Numantiæ, cum tu Mæcenas melius celebres Auguſtum. perinde

Digitized by Google

Hyleum, domitoſque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtoriis prælia Cæſaris,
Mæcenas, melius, duŝtaque per vias
Regum colla minantium.
Me dulcis dominæ Muſa Liciniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis Virginibus, ſacro
Dianæ celebris die.
Num, tu, quæ tenuit dives Achæmenes,

Aut

ac ſi diceret, res præclare geſtas illius Principis prodigiis hiſtoriæ, & fabulæ antiſtare. Adulatur maxime Auguſto, & Mæcenati. *pedeſtribus*, i. ſtilo ſimplici, proſa Oratione. non hortatur hic Mæcenatem ad canendas Auguſti laudes, fortaſſe Mæcenas jam vitam Auguſti multo ante deſcribendam ſuſceperat, ſed indicat, eum ſolum parem eſſe tanto oneri.

V. 13. * Imperio Muſæ compulſus canere debeo Liciniam, i. Terentiam, quæ dulcem emittit vocem dum canit, & ex oculis fulgorem, & tibi fida eſt in amore. Hæc eſt altera Odæ pars, & præcipua. par erat ſane, atque æquum aliquando tandem Poetam ſicut in cæteris in hoc etiam gratificari, & obſequi Mæcenati, ut tam pulchram, tamque dilectam feminam, eamdemque maxime illuſtrem laudaret. *.

V. 17. Quam maxime decet, vel quæ maxime excellit in Choreis ducendis, in jocis apte & belle in Matronarum cœtu concinnandis.

V. 18. Porrigit manum puellis, quæ coeunt ad celebrandum Dianæ diem feſtum.

V. 19. *Ludentem*, i. ſaltantem.

V. 21. *Achæmenes* Perſarum Rex. * hic Sanado in omnem faciem ſe vertit, ut aliquo modo Horatii locum explicet, ex ſua ſemel ſuſcepta ſententia, (ait enim) per ſuppoſitionem

nem

Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes
Permutare velis crine Liciniæ,
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Cervicem, aut facili ſævitia negat,
Quæ poſcente magis gaudeat eripi;
Interdum rapere occupet.

nem loquitur ſic: ſi tu Mæcenas agnoſceres omnia decora, quæ ego aſpicio in Licymnia, præcipue ejus corporis habitum, animi hilaritatem, ingenii vim, & ſolertiam demirareris. quid inquam? comæ ipſius forma videretur tibi divitiis Regum anteferenda: ſi ita verba Poetæ accepiſſet Dacierius non auſus fuiſſet dicere, ridiculum ſenſum iiſdem ineſſe. hactenus Sanado. Sed profecto errat. Animadvertendum eſt hoc loco Horatium imitari Mæcenatis ſtilum; & fortaſſe eoſdem dicendi modos uſurpare, quibus ille laudabat uxorem ſuam. ſenſus eſt. Num tu, cum agnoſcas tot decora Terentiæ, vel crinem ejus permutare velis opibus Perſarum, Phrygum, vel Arabum? ait *permutare crine opes* per Hypallagen. hæc ſententia maxime e natura eſt, & denotat de nulla alia femina, quam Terentia verba fieri. Cur enim Poeta dicat, *num velis*, &c.? Nonne notum erat Poetæ a Mæcenate unam Terentiam in oculis ferri ſolitam?

V. 25. Elegantiſſimi ſunt hi poſtremi verſus, & prioribus conjunguntur. ſenſus eſt: dum illa alio colla detorquet ab tuis oſculis, vel dum ſpecie evitare vult tua oſcula, os ſuum facit obvium ori tuo.

V. 27. Tò *Poſcente* conjungitur cum τῷ *eripi*. ordo eſt: *quæ oſcula ſibi eripi a poſcente magis gaudeat.*

V. 28. *Occupet*, i. ipſa prior interdum properet rapere, dum ſe defendit; & elabi velle ſimulat. en luſus amantium.

CARMEN XIII.

Diræ in arborem, cujus caſu pene fuerat obtritus.

ILle & nefaſto te poſuit die,
Quicumque primum & ſacrilega manu
Pro-

Poetarum illuſtrium eſt, res momenti vel parvi nobilitare. Caſus arboris parum ſolidæ materiæ exhibet Orationi. Sed Poeta ex ingenii ſui penu plurima ac egregia adjunčta depromſit, moralia nempe præcepta, Alcæi, & Poetriæ Lesbiæ laudes. Hæ lyricæ digreſſiones a quibuſdam nimis rigidis cenſoribus non omnino probantur, qui rem ita Vati perſequendam eſſe contendunt, ut ne latum quidem unguem ab argumento diſcedat. Hujuſmodi litteratores vim & ingenium Poeſeos, & præſertim Odarum ignorant. Lyrica enim Poeſis permittit, poſtulat etiam quandoque illos τῆς φαντασίας volatus, qui rem elevant, & ditant. Non ego rationem obtendo omnibus digreſſionibus, quibus ſe totum dedit Pindarus, aliique Poetæ. In eo Horatii dexteritas admiranda, quod ejuſdem rei vi rem ipſam deferere cogitur Ex V. 17, & 18. licet peſpicere, hanc Odem ſcriptam fuiſſe ante 734 annum, quo pacis fœdera ſancivit Auguſtus cum Phraate Parthorum Rege, qui Romana vexilla reddidit.

V. 1. Perturbatum locum hunc agnoverunt interpretes, & alii aliter explicant. aliqui hunc ordinem proferunt. *o arbor, quicumque te manu ſacrilega produxit primum, te, inquam, exitio poſterorum, ac ſempiternæ pagi tui ignominiæ natam, ille nefaſto die te poſuit*. Hoc modo non ſolum magis perturbatur Ordo, verum etiam dicendi formæ mutantur. alii vero ita: *o arbor, ille & poſuit te nefaſto die, & ſacrilega manu produxit in nepotum perniciem, opprobriumque pagi:* vel *o arbor, quicumque te poſuit & produxit, ille te & poſuit nefaſto die, & ſacrilega manu in nepotum perniciem, opprobriumque pagi*; *te, inquam, triſte lignum, te caducum* &c. Hic poſtremus ordo eſt Dacierii & aliorum, & a Bentlejo improbatur, quia ſubaudiendum ſit iterum τὸ *poſuit & produxit*, quibus vocibus poſponendum fuerat τὸ *quicumque primum*, non autem interponendum. Torrentius ait; *principio admodum perturbato utitur Horatius velut recenti*

Produxit arbos in nepotum
Perniciem, opprobriumque Pagi:
Illum & parentis crediderim ſui
Fregiſſe cervicem, & penetralia
Sparſiſſe noctuno cruore
Hoſpitis; ille venena Colcha,
Et quidquid uſquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui ſtatuit meo,
Te, triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. Navita Boſphorum
Pœnus perhorreſcit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata:
Miles ſagittas, & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: ſed improviſa lethi
Vis rapuit, rapietque gentes.
Quam pene furvæ regna Proſerpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,

centi adhuc diſcrimine. Bentlejus mutare verba Auctoris ſolitus ita legit, & ſibi plaudit: *Illum, o, nefaſto te poſuit die, quicumque* &c. *illum parentis* &c. Sanado locum planum & facilem putat eſſe, miraturque tot viros inſignes cæcutiiſſe. ita igitur ille: *quicumque*, vel *quiſquis ille* &, *poſuit te primum nefaſto die, & ſacrilega manu produxit .... illum crediderim* &c. (V. ind. *dies nefaſtus*.) *poſuit*, i. *ſevit*. *produxit*, i. educavit, promovit in altum. *ſtatuit*, i. tranſtulit, tranſevit. arbor ſata fuit & educata in agro Sabino, inde translata in fundum, quo a Mæcenate donatus fuit Horatius.

V. 4. Serio agit ſimul, & jocatur.

V. 10. *Caducum*, i. caſurum. Statuit te eo conſilio, ut caderes. ille hoc capitis periculum ſubiit Cal. Martiis: ut apparet ex primo verſu Carminis *Martiis cœlebs*.

V. 13. Altera pars Carminis; a caſu arboris gradum facit ad diſputandum de cautionum inanitate, quas homines curioſe parant ad evitandam mortem, quæ ſemper tamen eos aliquo caſu occupat, quem nunquam præſenſere.

V. 20. Tertia & ultima Odæ pars.

Sedeſque diſcretas Deorum, &
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus!
Et te ſonantem plenius aureo
Alcæe, plectro. dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli.
Utrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur umbræ dicere: ſed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum, ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus, & Pelopis parens
Dulci laborem decipitur ſono:
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

V. 25. *Popularibus*. populares dicuntur qui ſunt ejuſdem conditionis, & gentis.

V. 27. *Navis*, i. navigationis. pericula maris, quæ obivit Alcæus.

V. 34. Cerberus. arbitrio Poetarum corpora & membra aut diverſi aut ejuſdem generis coaleſcunt, vel multiplicantur.

V. 37. *Pelopis parens*. Tantalus.

V. 38. *Decipitur*, i. decipit, fruſtratur, active.

C A R M E N XIV.

AD POSTUMUM.

Nec vitari mortem poſſe, nec retardari; divitiis, dum vivimus, liberaliter utendum.

EHeu fugaces, Poſtume Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectæ
Afferet, indomitæque morti,
Non ſi tricenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem

Plu-

Præcepta ſæpius iterata plurimum quidem moleſtiæ, parum vero fructus afferunt. Faſtidium vicit hic Horatii dexteritas, qui ſcite ex fontibus Philoſophiæ Naturæ conſentaneas præceptiones hauſit, & tam jucunda rerum varietate condivit, ut eæ videantur novæ, & tu Amicum quidem ſermocinantem, non præceptorem differentem audire videaris. Aliquæ ſententiæ de vitæ brevitate ad optimam vitæ rationem capeſſendam Poſtumum ſeaſim ducunt. Hoc Carmen mirabile eſt propter affabre conſtructæ ratiocinationis dignitatem in diſciplina Epicurea, & propter ſingularem verſuum harmoniam. Nullus certus adſcribi poteſt annus huic Carmini; ſed credibile eſt, Poetam eo tempore fuiſſe ætate provectum.

V. 1. Filius poſt Patris mortem genitus vocabatur *Poſthumus*, ſed extremus filiorum *Poſtumus*, i. poſtremus. Hic Poſtumus non eſt Julius Florus, ut putat Dacierius, nec ille Poſtumus, ad quem Propertius ſcribit elegiam: *Poſtume plorantem*. Nam Florus erat deditus militiæ, Poſtumus vero evitabat quidquid bonæ valetudini ſervandæ obeſſe poterat, tumultum belli oderat, & itinera. At Julius Florus erat Orator, Juriſconſultus, & illuſtris Poeta; ſi has animi dotes habuiſſet Poſtumus, eas profecto laudaviſſet Poeta; idem dicendum de Poſtumo Propertiano, qui fuit Æliæ Gallæ conjux.

V. 3. Vel generatim, vel ratione ætatis ſuæ, & Poſtumi jam provectæ.

V. 5. Trina Hecatombe.

V. 6. Active flecti neſcium, *places*, i. tentes placare.

Digitized by Google

Plutona tauris; qui ter amplum
Geryonem, Tityumque triſti
Compeſcit unda, ſcilicet omnibus,
Quicumque terræ munere veſcimur,
Enaviganda: ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ:
Fruſtra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor; neque harum, quas colis, arborum
Te, præter inviſas cupreſſos
Ulla brevem dominum ſequetur.
Abſumet hæres cœcuba dignior
Servata centum clavibus: & mero
Tinget pavimentum ſuperbis

Pon-

V. 13. Fruſtra recuſares ſequi Martem ſtragis cupidum. breviori verborum ambitu mare procella agitatum tam ſcite deſcribi nequit.

V. 14. Egregius verſus! Quanta verborum proprietate exprimit fluctuum ſe ſe invicem infringentium vim, impetum, ſtrepitum!

V. 17. Hæc vox *languido* multiplicem ſententiam continet; flumen languidum vel ob aquæ craſſitiem, vel quia languorem inducit.

V. 21. Videtur Poſtumi uxor juvenili ætate florere.

V. 22. Fortaſſe Poſtumus fructiferis arboribus colendis oblectabatur, ideoque erat ruris amator.

V. 24. Ut vidimus *brevis roſa*, *breve lilium*.

V. 25. Belle & apte dictum: ſignificat eos, qui ſuis opibus non fruuntur, indignos eſſe, qui eas poſſideant. Dehortatur tacite Poſtumum a nimis parco victu.

V. 27. Hoc & nihil aliud ſibi vult, nempe hæredem Poſtumi olim profuſurum illud merum, quod tanta cura ſervatum fuit.

Pontificum potiore cœnis.

V. 28. Agit de Pontificum conviviis, & videtur offendi nimio luxu, & mollitie eorum virorum, qui Religionis cultui devovebantur. Senſus eſt. mero pretioſiore, quam cœnæ Pontificum ſint. aut, mero præſtantiore, quam quod in Pontificum conviviis potatur. Hinc Poſtumi avaritia perſpicitur, & futuri hæredis prodigentia. Dacierius vero ſic, mero, quod potius in conviviis Pontificum adhibendum ſit.

CARMEN XV.

Antiquorum parſimoniam, & frugalitatem recenti luxui opponit.

JAm pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent: undique latius
Ex-

Pax, qua oblectari Roma incipiebat, exactis bellis civilibus, locupletes homines horrabatur ad erigendas in urbe & ruri magnificas ædes. Immenſum terræ ſpatium occupabatur hortis, tramitibus, aditibus, porticibus, aquarum ductibus &c. Hæc opera Italiæ ſplendori erant, ſed eodem tempore evidenti argumento, mores jam eſſe corruptos. Poeta pluribus in locis in luxum invehitur, Hic vero paucis, ſed mirifica elocutionis, & ſententiarum vi. Ex hoc Carmine duæ veluti picturæ ſibi invicem oppoſitæ educuntur, quarum altera ſpectandum præbet luxum recentem, altera vero Veterum frugalitatem. Dacierius putat, Poetam adulari Auguſto, qui multas ædes Romæ reparavit. Si ea eſſet Poetæ mens, cur clariori, longiorique carmine Auguſti laudes non eſt perſecutus? ſed in ultimis verſibus Poeta tacite Auguſto videtur exprobrare, quod luxum in ſimplicitatis locum ſubrogaverit, cum laudet Romulum, & Catonem. ait præterea Dacierius Poetam jam ſeneſcentem hoc Carmen ſcripſiſſe. Sed loquitur Horatius de luxu futuro, & vix incepto. Prævidebat ille mala, & timebat.

V. 2. Vaſta ædificia, aggeres in littoralibus oris conſtructi &c. *jugerum menſuram* 240. *longitudinis pedes, dimidioque in latitudinem patere, non fere quiſquam eſt, qui ignoret*. Quint. lib. 1. c. 9. *Actus duplicatus jugerum facit, jugerum autem conſtat longitudine* 240 *pedum, latitudine* 120. Iſid. lib. 15. c. 15.

Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu: platanuſque cœlebs
Evincet ulmos: tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus: non ita Romuli
Præſcriptum, & intonſi Catonis
Auſpiciis, Veterumque norma.
Privatus illis cenſus erat brevis,
Commune magnum: Nulla decempedis
Metata privatis, opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant. oppida publico

Sum-

V. 4. *Cœlebs* quia vineæ non conjungitur, non maritatur.

V. 5. Superabit altitudine. omnia verba in futuro poſita, *relinquent*, *viſentur*, *evincet*, *ſpargent*, *excludet*. ergo ſermo eſt de luxu futuro.

V. 6. Bella imago. ait, flores eſſe opes odoratas. Cicero ait. *copia agri*, i. opes camporum. Hic dicendi modus videtur audax Dacierio, ſed licet Poetis Lyricis aliqua in dicendo licentia uti. Roſellus ſuſpicatur, τὸ *copia narium* eſſe pro copia in uſum narium. *Proviſion per il naſo*. *Myrtus* num. plur.

V. 7. In viridariis, ubi olim erant conſita oliveta, quæ magnos reditus ferebant priori domino.

V. 14. Ordo horum verſuum idem eſt, atque illorum, quem videmus. *Creſcentem ſequitur cura pecuniam, majorumque fames*. genus ſecundi adjectivi differt a primi, quia refertur ad ſubſtantivum ſubauditum neutrius generis. In ſecundo exemplo τὸ *majorum* refertur ad τὸ *bonorum*, in primo *commune* eſt adjunctum τῷ *bonum*.

V. 15. *Privatis*. dandi caſus, pro *privatorum*. ordo eſt: *nulla porticus metata decempedis excipiebat privatis opacam Arcton*.

V. 17. Significat, veteres Romanos uti ſolitos coctilibus lapidibus, aut mollibus ad domos privatas conſtruendas, & marmora reſervaſſe ad ædificia publica extollenda.

Sumtu jubentes, & Deorum
Templa novo decorare ſaxo.

CARMEN XVI.

AD POMPEJUM GROSPHUM.

Felicitatem coercendis cupiditatibus comparati.

Otium Divos rogat impotenti

Pren-

Cum Horatius doctrinas ab ipſo Epicuri fonte deducit, fatendum eſt nihil æquius a Sapientibus pronunciari: Illius Philoſophi *voluptas*, qua licentioſi homines abuſi ſunt, quam rerum imperiti execrati, nihil aliud eſt, quam optima tranquille & jucunde vivendi ratio, quæ ſane in mutua ineſt mentis animique conſenſione, & quæ remotis omnibus, quæ tanto bono obſunt, ab æqua officiorum adminiſtrarione exoritur. Opibus ex hoc principio petitis veluti ſeminibus ſua conſevit opera Poeta, & præcipue hanc Odem, qua ea tradit præcepta Amico, quæ ab ipſamet ratione dictata videntur. Poſtquam de corporis quiete in primis ſex verſibus locutus eſt, maxime expetendam proponit animi tranquillitatem, & in ſeptimo verſu ex prima ad alteram ſpeciem gradum facit. Hic gradus interpretes præteriit. Poeſis lyrica ordinatas, religioſaſque locorum colligationes ſæpe negligit, quæ τῆς φαντασίας ignem certe imminuerent, & ingenitum impetum retardarent. His animadverſis clarius fiet argumentum, & Carminis decora facilius in apricum proferentur. Dicendi formæ, & verſuum numerus argumento, & ſcribendi rationi reſpondent. Torrentius, & Dacierius putant ex hac Ode colligi Octavii conſilium de relinquendo Reip. regimine anno 725, vel 726. Verum Octavius ſimulabat, ſe velle tradere Senatui ſummam rerum poteſtarem, ut curis nimiis liberaretur. Cum contra Poeta hic Groſphum doceat, quænam ſit vera ſapientis felicitas. Quies Octavii erat prorſus externa, alterius vero intima. Deinde quomodo Horatius Agrippæ ſententiam modo præponere voluerit Mæcenatis? repetitio τὰ *otium* nihil facit pro Dacierio. Tibullus enim quinquies τὸ *ſpes* in poſtrema Elegia ſecundi libri, & τὸ *pax* in ultima libri primi Elegia repetit;

&

Digitized by Google

Prenſus Ægæo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera Nautis:
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpura ve-
nale, nec auro.
Non enim gazæ, neque conſularis
Summovet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leves ſomnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa, quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul

Se

& Ovidius ſex *τὸ tempus* in 6. Elegia lib. 4. Triſtium. Hæc pulcherrima Ode concinnari non potuit anno 719, quo tota Sicilia in Octavii ditionem venit. Carminis indoles & conditio palam facit, Poetam ætate provectum fuiſſe. Præterea Groſphus dum agros depoſcit, dum amiſſas fortunas reparat, dum bona multa congerit, non parum temporis inſumſit.

V. 1. *Impotenti*, i. violenter agitato.

V. 2. Circumventus, deprehenſus, ita ut evadere nequeat.

V. 11. Ingenioſe dictum & vere. dum privatus homo in mediocri rerum ſtatu ſuaviter vitam ducit, diriſſimus contra triſtibus curis diſtinetur. eadem ferme ait Lucretius lib. 2. v. 47. *laqueata*, i. circa tecta laquearibus ornata.

V. 14. *Pars* pro toto. pro iis omnibus, quæ moventur, & uſui ſunt in menſa. *ſplendet*, i. ſplendidum habetur, pretioſæ ſupellectilis loco ducitur.

V. 15. Dives quieto ſomno minime fruitur ob metum amittendi opes. *timor* eſt cupido eas augendi.

V. 17. Nos anguſto dierum ſpatio circumſcripti cur per innumera vota fines tranſilire volumus?

V. 19. Omnes aeris plagæ, omneſque dies inter ſe diſſimiles ſunt. *alii ſoles*, i. alii dies, aut regiones.

Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naves
Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præſens animus, quod ultra eſt,
Oderit curare; & amara leni
Temperet riſu: Nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt Vaccæ, tibi tollit hinni-
tum Apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ: mihi parva rura, &
Spiritum Grajæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

V. 21. Veteres ære proras & puppes navium armabant. Utebantur etiam clavis æreis pro ferreis in trabium, aſſiumque nexibus. *vitioſa*, quæ conſumit, rodit, vel, quæ facit hominem vitioſum, active.

V. 25. Metas ponere votis, & tranquille ſubire mala, quæ evitare non poſſumus, eſt via ſola reprimendi cupiditates, quandoquidem eas abradere animo nequimus.

V. 26. *Leni* opponitur τῷ *amara*. metaphora.

V. 35. Curribus jungebantur pulcherrimi, & optimi equi in Circo. Equorum grex magno erat proventui Groſpho.

CAR-

CARMEN XVII.

AD MÆCENATEM.

Mæcenatem perpetua febre laborantem conſolatur, eique ſe negat fore ſuperſtitem.

Cur me querelis exanimas tuis?

Nec

Mæcenas a nativitate inſolitum morbum contraxit, cui 60 & amplius annos, i. uſque ad necem obnoxius fuit. torquebatur perpetua febri, qua ſenſim conſumebatur. *Quibuſdam*, ait Plinius, *perpetua febris eſt, ut Cilnio Mæcenati*. Intimus hic ignis habitudinem corporis progreſſu temporis ita debilitabat, ut extremis 10 aut 12 vitæ annis maximum membris languorem induceret. Credibile eſt, Mæcenatem in tam infirma valetudine Amico ſuo triſtitiæ ſenſum aliquando ſignificaſſe. Errat Dacierius, qui putat tantum virum rerum deſperatione ductum mortem concupiviſſe, cum contra ſe vitam vel in extremis ſuppliciis velle ducere in quodam Carmine teſtetur, Seneca teſte. Ille igitur tantummodo ſuaviter dolet, ſibi relinquendam eſſe vitam, quæ licet infelix, tamen expetenda videbatur. Poeta his querelis auditis hanc Odem confinxit, in qua primum orat Mæcenatem, ne tam triſtibus lamentis animum opprimat, deinde declarat, ſe non poſſe ejus morti ſupereſſe, tum ejus Horoſcopum cum ſuo convenire; idque probat fatorum conſenſu, & præſertim duplici eventu, quo ambo vita periclitati ſunt. Tertio, ad removendas triſtium rerum cogitationes ſtatuit renovandum utrinque ſacrificium reddendi cauſa diis grates pro communi beneficio accepto. Ode eſt concinne facta: ſententiarum dulcedo, & ſuavitas non minus Mæcenati, quam Horatio honori eſt. Dacierius ait, hanc Odem ſcriptam poſt repentinum, eundemque diuturnum Mæcenatis morbum, a quo nondum ad firmiorem valetudinem reſtitutus fuerat; Maſſo vero, poſt extremum ejus morbum, nempe inſomniam, qua tres poſtremos annos laboravit. Sed neuter ſententiam ſuam Horatio conſentaneam facit. * fortaſſe Mæcenas in theatro deliquium animi paſſus eſt, quo paulo poſt ceſſante ſpiritum recepit, & vires,

Nec dis amicum eſt, nec mihi, te prius
    Obire, Mæcenas, mearum
        Grande decus, columenque rerum.
Ah! te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror alteram,
    Nec charus æque, nec ſuperſtes
        Integer? Ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi Sacramentum; ibimus, ibimus,
    Utcumque præcedes, ſupremum
        Carpere iter comites parati.
Me, nec Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec ſi reſurgat centimanus Gyges,
    Divellet unquam. Sic potenti
        Juſtitiæ, placitumque Parcis.

vires, ideoque plauſus illi editi ſunt. *. Horatius hoc loco verba facit de caſu arboris, quem narrat in Ode, *Ille & nefaſto*; ergo hæc eſt poſterior anno 734.

V. 2. Mæcenas cum valetudinem ſuam in dies infirmiorem fieri ſentiret, ſæpe Horatio dicebat, ſe non ſperare, fore ut illi ſuperſtes eſſet, & jam cito obiturum; cui reſpondet ſe optare, ut contra res accidat, & non dubitare, quin dii votis annuant; Revera Poeta menſe uno ante Mæcenatem obiit.

V. 5. Si fati ira partem animæ meæ, nempe te, rapit ante diem, quæ pars mihi carior eſt, quam quæ mihi reliqua foret; nihil profecto me in vita detinere poſſet mei ipſius potiori dimidio orbatum. Videbat Mæcenas morbum illum eſſe inſanabilem non tamen inconſultis, ſed ſubobſcuris verbis hoc dicit; quod certe de improviſo morbo non pronunciaſſet. *τὸ maturior vis* denotat Mæcenatem ea ætate fuiſſe, qua mors ejus viſa fuiſſet præmaturior, ideoque extremum morbum non ſignificat, obiit enim 60 annos ferme natus. * vel ſignificat vim morbi maturioris, i. febris in dies ardentioris, magiſque debilitantis corpus *. Roſellus ita legit: *quid moror, altera, nec carus æque*: ut ſenſus ſit: quid moror ego, qui ſum altera pars, nec integer ſuperſtes, nec carus æque ac tu Mæcenas, Auguſto?

V. 11. Statim ac præcedes. Videbatur Mæcenas eſſe revera præceſſurus.

V. 16. Tener animi ſenſus vel potius aſſentatio vivida &

Seu Libra, ſeu me Scorpius adſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tirannus
Heſperiæ Capricornus undæ:
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum: te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas, cum populus frequens
Fauſtum theatris ter crepuit ſonum:
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum

Dex-

& ingenioſe patet. Hæc duo Horatium Mæcenati amoris vinculo obſtrinxerunt, juſtitia ſcilicet, i. grati animi ſenſus beneficiorum acceptorum cauſa, & Deorum voluntas, quæ ex fatis utriuſque congruentibus emicabat.

V. 17. Libra, Scorpius, & Caper ſunt ſeptimum, octavum, & decimum Zodiaci ſignum. Stulti Aſtrologi primum adſcribunt Veneri, ſecundum Marti, tertium Saturno, & virtutes etiam eis deſtinant. Capricornus 18 ſtellis conſtat, oritur 16 Cal. Janu. & occidit 18 Cal. Feb. Horatius Mæcenatis imbecillo animo indulget.

V. 21. Verſus hic proſaicus videtur, ſed cum conſonis verſibus intermiſceatur, idem facit, ac ſonus diſcors, apte concordi adjunctus in concentu Muſico.

V. 22. Caper Saturno adſignatus eſt ſidus mortiferum, dicunt iſti ſomniorum interpretes. *refulgens*, i. contra fulgens, Jupiter oppoſitus Saturno.

V. 24. Fatorum congruentiam exponere vult Poeta. Caſus Poetæ erat improviſus, externus, mortalis; Mæcenatis, vis rapida fati, *volucriſque fati*; & diem ſignificat, quo id evenit, *cum populus frequens* &c. ideſt eo die Mæcenatem periculo ſimili evaſiſſe. Ergo conjici poteſt, eventum Mæcenatis a cauſa externa manaſſe, quæ mortifera eſſe poterat. Maſſo credit, Mæcenatem diſcrimen vitæ ſubiiſſe in aliquo ludo, ut Suetonius refert de C. Nonio Aſprenate, & Eſernino Pollionis filio: id fieri poterat.

V. 28. Suam ſalutem beneficio vertit Fauno campeſtri deo, quia id ruri accidit. * Errat Roſellus, qui arbitratur, Horatium mactare agnam Mæcenati, ut celebret diem ejus natalem. Nam patet ibi Mæcenatem una cum Horatio ſacra facere, quod ſimili fato evaſiſſent.

Digitized by Google

Dexter levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum, reddere victimas,
Ædemque votivam memento,
Nos humilem feriemus agnam.

CARMEN XVIII.

In quemdam luxu & avaritia & crudelitate inſignem.

NOn ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettias
Premunt columnas ultima reciſæ
Africa: neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi:
Nec Laconias mihi
Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.

* Cuncti hanc Odem interpretantur tanquam generatim ſcriptam in Romanorum luxum, & avaritiam. Ego vero ſuſpicor, eam lucubratam in quemdam ſenem divitem, luxu, avaritia, & inhumanitate inſignem. fortaſſe homo Sabinam villam ab Horatio ædificatam contemtui habuit, ſicut Quintius Ep. 15. lib. 1. vel aliquid aliud ſimile exprobraverat, ut multi invidi; idcirco Poeta injurias ulturus in eum invehitur, aitque ſe paucis contentum, quæ a Mæcenate dono acceperat, cum ille contra nullum ædificandi, nullum quærendi, nullum rapiendi modum faciat, nihilque de morte ſibi proxima cogitet. Videtur Horatius ætate provectior hoc Carmen exaraſſe, poſtquam villam ſuam in agro Sabino rurſus ædificavit. Lautiſſimum eſt hoc Carmen, graves ſunt ſententiæ, ſtilus nervorum plenus, verſificatio numeroſa, & caſtigata *.

V. 8. Lanas purpura infectas. dicendi modus audax & Lyricus. *honeſtæ* ſatirice dictum. Non eſſet reprehendendum dominarum juſſu lanas a Clientis ſuis duci, ſed indignum hoc onus imponi Matronis honeſto genere natis. * fortaſſe iſte dives per ambitum Provinciam Myſiam adminiſtrandam obtinuit, ibique multis illuſtribus feminis uſus eſt, quæ ſibi purpureas lanas texerent. *

At fides, & ingeni
  Benigna vena eſt: pauperemque dives
Me petit: nihil ſupra
  Deos laceſſo: nec potentem amicum
Largiora flagito;
  Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
  Novæque pergunt interire Lunæ,
Tu ſecanda marmora
  Locas ſub ipſum funus: & ſepulchri
Immemor ſtruis domos,
  Mariſque Bajis obſtrepentis urges
Submovere littora,
  Parum locuples continente ripa.
Quid quod uſque proximos
  Revellis agri terminos, & ultra
Limites clientium
  Salis avarus? pellitur paternos
In ſinu ferens Deos

Et

V. 9. *Fides*, i. morum probitas.

V. 12. *Amicum*, i. Mæcenatem.

V. 14. Totum pro parte, Sabinorum regio pro fundo Horatiano.

V. 15. Licet tempus volet, & tu funeri proximus ſis, tamen plurima avaritiæ & prodigentiæ argumenta præbes, veluti in longius ævum victurus.

V. 18. *Locas*, i. agis cum redemtore de ſecandis marmoribus ad ædes ſtruendas idoneis.

V. 20. *Urges*. accurate das operam, non contentus parva continente ſatagis, properas, ut jacias fundamentum, & ædifices in mari littoribus ſubmotis.

V. 21. Dilatare ſolum, imperare mari, ut recedat.

V. 25. *Clientium*, quibus magis, quam tibi proſpicere debes, agros Patronus inſolens uſurpas.

V. 26. *Avarus* eſt hic, qui avidiſſime cupit per faſtum nova ſemper prædia, ac res alias ſibi acquirere. *pellitur*. mirari ſubeſt τὸ πάθος. invidiam etiam conditat ſeni avaro, & inhumano. *pellitur* &c.

V. 29. Opponit aviditati hujuſmodi invaſoris, & latronis mortis vim quæ eum bonis omnibus exuet, quibus ipſe alios injuria ſpoliavit.

Et uxor, & vir, ſordidoſque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci ſede deſtinata
Aula divitem manet,
Herum. Quid ultra tendis? æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris: nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet: hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus audit.

V. 32. Æque tellus operit divitem, ac pauperem.
V. 34. *Satelles*, i. Charon, qui lingua Ægyptiaca ſignificat *portitor*. Munus ei obtigit trajiciendi manes ad inferos.
V. 38. *Hic audit levare*: nempe hic dicitur levare. Hactenus viſus eſt Poeta nullum diſcrimen avarum inter & innocentem interjicere, dicens, utrumque moriturum. hic vero ſententiam ſuam aperit, aitque mortem pauperibus fore quietis principium, ut ſignificet diviti avaro contra fore omnium voluptatum finem.
V. 40. Roſellus pro *audit* libenter legit, *audet*.

CARMEN XIX.

DITHYRAMBUS.

Sibi fas eſſe Bacchi laudes, ut ejus Numine pleno, & concitato, canere poſtulat.

BAcchum in remotis carmina rupibus

Quantum Poeſi polleat Horatius ſatis hoc Carmen demonſtrat. Qui ſententiarum fulgor! quæ varietas! Numine Bacchico totus afflatus, non eſt ille amplius Poeta, qui cogitet,

Vidi docentem, credite poſteri,
Nymphaſque diſcentes, & aures
Capripedum Satyrorum acutas.
Evohe, recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur. evohe, parce Liber,
Parce, gravi metuende thyrſo,
Fas pervicaces ſit mihi Thyadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis iterare mella,
Fas & beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non levi ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum;

Tu

gitet, qui loquatur, eſt repente Deus ipſe Poeſeos, qui Horatii lingua uſus ſenſa animi profert. Ex aliquo fortaſſe Bacchi feſto die occaſionem arripuit Poeta hujus confingendi Carminis. egregie Bacchum laudat. Hic Deus toto terrarum Orbe ſui Numinis reliquit impreſſa veſtigia. Cœlum, terra, mare, inferi ejus potentiam ſenſere. Hæc Ode vocatur Dithyrambus *regularis*, qui ſpecie differt ab *irregulari*. Alter extat: *Quo me, Bacche, rapis* &c.

V. 1. Sublime exordium, eſt veluti pictura, quæ ferit, ſuique complet τὴν φαντασίαν. ſimplicitas campeſtris cum gravitate certat.

V. 5. Commovetur, agitatur.

V. 7. Poeta ſibi fingit, nihil ſibi propius eſſe. quam ut ictu Thyrſi a Deo percellatur, quia ejus injuſſu verenda myſteria audet recludere; veniam ideo petit, & ejus iram laudum illecebris ſedat.

V. 9. Bacchæ currebant furioſæ in Orgiis. θύειν, violenter currere. In tres partes diſtribuitur Bacchi Elogium. Prima continet ejus beneficia, ſecunda ultiones, tertia res geſtas.

V. 13. (V. Ind. *Ariadna*.)

V. 15. *Non levi*, i. maxima.

V. 17. Romani barbaros vocabant populos, qui nec Itali, nec Græci erant, deinceps eos dumtaxat, quos nondum im-

Tu ſeparatis uvidus in jugis
Nodo coerces viperino
Biſtonidum ſine fraude crines:
Tu, quum parentis regna per arduum
Cohors gigantum ſcanderet impia,
Rhœtum retorſiſti leonis
Unguibus, horribilique mala:
Quamquam choreis aptior, & jocis
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris. Sed idem
Pacis eras mediuſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

imperio ſubjecerint. Præcedentium verſuum ambitus a ſequentium optime ſecernitur.

V. 18. Adhibetur aliquando *uva* pro τῷ vinum.

V. 20. Sine incommodo. Alii referunt τὸ *ſine fraude* ad Bacchum, alii ad Biſtonidas.

V. 21. *Per arduum*, i. iter, aera.

V. 23. Poeta in Leonem eum transformat, Ovidius in capram, ſed fortaſſe, ſicut timor eum convertit in capram, ita audacia in Leonem. Hujus Carminis ratio in 8 ultimis verſibus ſublimiores videbatur ſententias requirere. Sed vide notas ad O. 1. l. 1. V. 4.

V. 25. *Jocis*, i. vivida animi vi, quæ maxime in cœtibus micat.

V. 28. Non minus aptus pacis commodis, quam belli laboribus.

V. 30. Fortaſſe ex ſua μεταμόρφωσι ex Capra in Leonem cornua illi hæſerunt.

Digitized by Google

CARMEN XX.

AD MÆCENATEM.

Æternam ſibi ex ſuis Carminibus famam pollicetur.

NOn uſitata, non tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor
Longius, invidiaque major
Urbes relinquam. Non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,

Di-

* Cum primam ſuorum Carminum εἰσαγωγὴν Auguſto petenti obtulerit Horatius, eamque in Bibliothecam Palatinam, & ſubinde Mæcenatis, Pollionis, aliorumque receptam videret, non potuit, quin jure ſibi placeret, & gratularetur. audivit etiam, ſua carmina a plurimis maxime probari. Poeta igitur hac occaſione data, ut arbitror, confecit nobile hoc Carmen & novitatis laude inſigne. fortaſſe nondum 40 ætatis annum agebat. Pythagoream μετεμψύχωσιν amplectitur. Se transformat in cycnum, inde polos tranſvolat, & ſui modulamine cantus vel barbarorum oculos in ſui admirationem pertrahit: Certe Poeta eventura præſenſit animo. Dum enim vigebit litteris honor, Horatii laudibus totus orbis circumſonabit. *

V. 2. Voce *biformis* indicat inchoatam ſuam μεταμόρφωσιν, non abſolutam, vel ſe eſſe Poetam Lyricum & Satyricum.

V. 4. Oportet vel editiſſimum, vel infimum locum occupemus, ne invidiæ ventis circumflemur. Si primum, ſuſpicimur, ſi alterum, deploramur. Horatius per aliquot annos rivalium invidiæ reſtitit, paulatim vero eam ſuperavit.

V. 5. Nobilitas generis ex ſe germanam laudem homini non tribuit. Puſilli animi eſt, eam veluti proprium meritum prædicare, ſtulti vero eos contemnere, qui tantum habent præſidii. Invidi homines generis humilitatem Poetæ exprobrabant.

V. 6. Qui legunt, *vocant*, ſubaudiri volunt τὸ *rivales*, *invidi homines*. Qui legunt, *vocas*, ajunt, Horatium invitatum fuiſſe a Mæcenate ad cœnam. Bentlejus ait; „ hæc

„ in-

Dilecte Mæcenas, obibo,
Non Stygia cohibebor unda.
Jam jam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles: & album mutor in alitem,
Superne: naſcunturque læves
Per digitos, humeroſque plumæ.
Jam Dædaleo tutior Icaro
Viſam gementis littora Boſphori,
Syrteſque Getulas canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, & qui diſſimulat metum
Marſæ cohortis Dacus, & ultimi

No-

„ interpretatio paraſiti potius gulam, quam gratum Clientis
„ animum exprimit; quaſi vero præſtaret cum Mæcenate pul-
„ menta comedere, quam vitam, pecuniam, & agrum in Sa-
„ binis ei debere. „ Dacierius conjungit *vocas* cum *τῷ dilecte*, i. quem vocas dilectum, quem compellas dilecti nomine. Hoc parum honorificum eſt Poetæ: quaſi dicat, ſum pauper, ſum tuus cliens, tamen non moriar; perinde ac ſi Mæcenatis favor obſiſteret immortalitati. alii vero ita: *dilecte Mæcenas non ego obibo, quem vocas, ſanguis parentum pauperum*. Sed alienum ab ingenio Mæcenatis exprobrare generis humilitatem Amicis ſuis. Roſellus inquit, *vocas* hic eſt pro *deſideras*. Poeta enim mutatus in aliam formam, & velut e terris ſublatus in æthera alloquitur Mæcenatem ſic: ne temet angas; ille, quem velles rediturum apud te, non redibit, jam mutatus eſt in alium. Hic eſt verborum ſenſus, quem indicant ea inferius poſita: *compeſce clamorem*.

V. 9. Crura cycnorum pelle ſcabra teguntur, velut ſquamis texta in ſpeciem annulorum latorum, & depreſſorum.

V. 13. Fortaſſe ſequentibus verſibus indicat ſua Carmina libenter perlegi ab Amicis ſuis, in longinquis regionibus degentibus, quibus petentibus eadem miſerit, v. g. Tiberio, Agrippa, Scæva, & aliis.

V. 16. Ruſſi Septentrionales inter Volgam, & mare Album vocantur hyperborei, quia Boreæ proximi ſunt.

V. 17. Parthi a clade Antonii uſque ad inſignium Romanorum redditionem longe lateque per Romanorum provincias diſcurrebant.

V. 18. Marſa cohors eſt peditatus, non equitatus. Fallitur Tarraponus, qui contradicit.

Noſcent Geloni: me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inani funere næniæ,
Luctuſque turpes, & querimoniæ.
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte ſupervacuos honores.

V. 19. *Geloni* ſunt Lithuani Poloniæ ſeptentrionalis populi. In Hiſpania vero, & Gallia tunc ſcientiæ & artes florebant.

V. 22. In funeribus tibicen lugubre ſonabat tono Phrygio, & canebat laudes demortui viri, domus & compita mulierum luctibus, & ululatibus circumſtrepebant; ſæpe extincti nomen uſurpabatur, & poſtremum vale iterabatur. Poeta ait, ſe his ritibus funebribus non indigere. idem cecinit Ennius hoc diſticho.

Nemo me lacrumis decoret, nec funera fletu
Faxit; cur? volito vivu' per ora virum.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM

LIBER TERTIUS.

CARMEN I.

Felicitatem in honoribus & divitiis poſitam non eſſe.

ODi prophanum vulgus, & arceo.
Favete linguis: carmina non prius

Au-

* Videtur Horatius hoc Carmen, & alia plura, ut videbimus, ceciniſſe, poſtquam Auguſtus moribus conformandis præfectus eſt a Senatu, nempe poſt annum 735, certe ipſe voluntati Auguſti obſequitur. Eos præcipue ſugillat, qui opibus, & honoribus nimium, quam par erat, inſerviebant, iiſque opponit eos, qui tranquillam vitam agunt. præcipue docet Romanam juventutem, homines videri inæquales, ſed revera æquales eſſe inter ſe. Rara doctrinarum ſupellex mirabili divinæ poeſeos dignitate decorata maxime in hoc Carmine ſplendet, ex quo apparet in Horatio jam ætate provecto ne minimum quidem illum τῆς φαντασίας ignem deferbuiſſe, nec illam ingenii amœnitatem, quæ in primis ejus operibus ineſt, defloruiſſe. *

V. 1. Numine afflari videtur Poeta. tam nobiliter rem proponit, ut in ſui venerationem audientes rapiat. de re agitur maximi momenti.

V. 2. Hæ ſunt Religionis formulæ, quæ triplicem habent ſenſum. In primo religioſum ſilentium exigunt, in ſecundo monent, ne quid dicatur, quo turbari poſſint ſacra, & vis precum tolli, in tertio invitant cœtum hominum ad dicenda bona verba, ad confirmanda litantium Sacerdotum vota, nec non Principis, aut Magiſtratuum, qui feſto præſunt, & puerorum, qui Hymnos canere debent.

non

Audita Muſarum Sacerdos
Virginibus, pueriſque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Jovis
Clari giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio moventis.
Eſt, ut viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:
Moribus hic meliorque fama
Contendat: illi turba Clientium

Sit

non prius. Horatius, ut ipſe alibi fatetur, fuit primus, qui lyrica Carmina ſcripſit Romana lingua. Sanado, qui hunc quaternionem præmittit Carmini ſeculari, ait, dici ab Horatio *Carmina non prius audita*, quod 132 anni effluxerint ab ultimis uſque ludis ſecularibus, ideoque nemo tunc vivens poema ſeculare audire potuerit. quam belle hoc nobis obtrudit ſagax interpres! quamquam etiam Dacierio hi quatuor verſus videntur adſcribendi Carmini ſeculari. Affirmare non dubito cum Scaligero hunc quaternionem perperam præpoſitum Carmini *Regum timendorum*.

V. 4. Sanado ait, poema ſeculare a pari numero puerorum & puellarum ſcilicet 54 cani ſolitum duobus Choris a ſe invicem ſejunctis, quorum alter 27 puerorum, alter totidem puellarum.

V. 5. τὸ *grex* dedecet tam magnificum exordium. deinde *greges*, *Reges* jocus eſt.

V. 6. Omnis Vir Princeps, qui ſua magnificentia gloriatur, & tumet, eam profecto ignorat. Se revera omnium Principem eſſe credit, ſed ab altero pendet. Supremum enim Numen eum e dignitatis gradu dejicit, & ſubditorum numero inſerit.

V. 7. Hi duo verſus maximis laudibus Jovem extollunt. Quis triumphus æquari victoriæ poteſt, quam de Gigantibus reportavit Jupiter? Quis Regum concutit ſupercilio Naturam?

V. 9. *Eſt*. fit ut, accidit ut. a Regibus ad magiſtratus deſcendit, in quibus virtus minus honeſtum locum habet.

V. 11. Nobiles viri habitabant in collibus, unde nota eſt deſcenſio in forum, & in campum Martium iis, qui Romæ fuerunt.

Sit major. Æqua lege neceſſitas
Sortitur inſignes, & imos,
Omne capax movet urna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborarunt ſaporem,
Non avium cytharæque cantus
Somnum reducent. Somnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, umbroſamque ripam:
Non Zephyris agitata Tempe:
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſolicitat mare,
Nec ſævus Arcturi cadentis
Impetus, aut Orientis hœdi:

Non

V. 14. Mors æquat omnes, agitat nomina in urna, ſors cadit in nobiles & ignobiles nulla habita dignitatis ratione. Opponit timores Tyrannorum, anxietatem avarorum, curas ambitioſorum, & divitum quieti, & dulci ſomno eorum, qui fortunæ mediocritate contenti ſunt. Hinc præclarum illud documentum, quod in proverbium abiit. *Regum timendorum in proprios greges* &c.

V. 17. Spectat hiſtoriam Dionyſii Tiranni, & Philoſophi Damoclis. Divites ſpecie quidem felices ſunt, ſed in eo felici ſtatu triſti mortis inevitabilis, ſemperque imminentis cogitatione perpetuo torquentur. egregie philoſophatur Poeta. Licet hæc nova non ſint, tamen inſolita Poeſeos vi efferuntur. Atqui reprehenditur Horatius, quod initio Carminis tam magnifice loquatur, ac multa magnaque polliceatur. Adeo verum eſt, Poetam inſtructum eſſe debere raris doctrinarum opibus, ut jure id prædicare poſſit: *favete linguis*.

V. 18. Sicula convivia in proverbium abiere. inſignes coqui erant Siculi. τὸ *elaborabunt* explicat curam, & diligentiam, quam adhibebant in parandis epulis Siculi.

V. 21. *Somnus lenis non faſtidit humiles domos virorum agreſtium*. bella ἀντίθεσις in ſequentibus verſibus.

V. 26. *Solicitat*, quaſi citat ſolo, movet loco.

V. 27. Bootes 14. ſtellis conſtat, & Urſam conſequitur. *Hædi* pro hædorum. ſidus capræ.

Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta piſces æquora ſentiunt,
Jactis in altum molibus. Huc frequens
Cæmenta demittit redemtor
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus. Sed timor & minæ
Scandunt eodem, quo dominus: neque
Decedit ærata triremi, &
Poſt equitem ſedet atra cura.
Quod ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delinit uſus, nec Falerna
Vitis, Achemeniumque coſtum:
Cur invidendis poſtibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium?

Cur

V. 29. *ἐνεργικῶς*. grandinis cadentis ſtrepitus ad vivum exprimitur. *mendax* & *culpante* metaphora, quæ vim, & venuſtatem ſententiæ ingerit.

V. 33. Præclara imago!

V. 35. Conductor, qui pacto pretio ædificium erigendum ſuſcipit.

V. 37. Qui habitationes continentis faſtidit, & dedignatur. *ſed timor*: decora apprime & ingenioſa imago, animata, naturæ filia.

V. 39. Triremis erat, quæ utrinque tres habebat remiges ſingulis remis innixos, quicumque eſſet remorum numerus.

V. 41. Concluſio. Phrygius lapis teſte Strabone magni habebatur, & cupide conquirebatur.

V. 42. Figurate & audacter. purpura, cujus uſus eſt ſole ſplendidior.

V. 44. Coſtus erat quædam planta odorifera, cujus radix valde odorifera, ex qua excellens aroma conficiebatur vocatum *coſtum*. naſcitur in inſula Patalena, ad oſtia Nili.

V. 46. Grande veſtibulum, ubi cuſtodiebantur imagines maiorum, & quo Clientes cogebantur, ut Patrono obſequerentur. *novo ritu*, *alla moda*, *di nuovo guſto*.

Cur valle permutem Sabina
Divitias operoſiores?

V. 48. Opes magis animum implicantes, & turbantes.

CARMEN II.

AD AMICOS.

Publicam fortitudinem, probitatem, & arcani fidem commendat.

ANguſtam, Amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat, & Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſta:
Vitamque ſub Dio, & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hoſticis
Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo

Su-

* Ad Patresfamilias tanquam ad Amicos ſe convertit, eoſque monet, ut filios aſſuefaciant bellicis laboribus ab ineunte ætate perferendis, deinde vitæ civili laudabiliter excolendæ, & traducendæ, demum arcani fidei ſervandæ. verſus hujus Carminis concinni ſunt, vividæ imagines, graves ſententiæ. eo ferme anno, quo præcedens Carmen, ſcriptum fuit, & fortaſſe utrumque recitatum in bibliotheca Palatina, juſſu Auguſti. *

V. 1. *Anguſtam*, *robuſtus*, *acri* adjuncta egregia. τὸ *robuſtus* denotat pueritiæ finem, & juventutis initium, ſcilicet ætatem 17 annorum. Tunc nobiles juvenes nomen dabant militiæ, & Tyrocinium ponebant.

V. 3. Hoc verbo *condiſcat* notatur aſſuetudo quædam ferendi incommoda belli.

V. 4. *Vexet*. egregium verbum, magnam vim habens.

V. 6. Pulcherrima & affluens opibus imago, nobiles figuræ, τὸ πάθος e natura expreſſum. fortaſſe Tyrannus, de quo hic ſermo eſt, Parthorum Rex eſt, & ſuam filiam uxorem deſtinavit juveni cuidam Principi.

Suſpiret: Eheu, ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu Leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce, & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum:
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus repulſæ neſcia ſordidæ in-
contaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit, aut ponit ſecures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via,
Cœtuſque vulgares, & udam
Spernit humum fugiente penna.
Eſt & fideli tuta ſilentio
Merces: vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iſdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaſelum. Sæpe Dieſpiter
Neglectus inceſto addidit integrum.
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

V. 13. Strenui viri morti occurrunt, ſed mors ignavos perſequitur. illorum virtutem mercede compenſat, horum vero ignaviam pœna multat.

V. 18. Honores incontaminatos vocat illos, qui nec ambitui, nec corruptelæ debentur.

V. 22. *Negata* aliis: vel, difficili, ardua.

V. 23. *Udam*, i. cœnoſam, ut ſignificet cupiditatum quaſi lutum, quo præpediuntur homines, quominus ad virtutem ſublimes ferantur.

V. 25. Loquitur de arcani fide, qua nihil utilius humanæ ſocietati, & nihil rarius eſt.

V. 30. Sceleſtum cum innocente punivit.

V. 42. Licet veniat lenta & claudicans, tamen elabi non ſinit impunitum ſceleſtum.

CARMEN III.

Auguſtum, ne ſedem Imperii Trojam transferat, clam dehortatur.

JUſtum ac tenacem propoſiti virum

Quid perfectius ex Horatiano penu, quid ex ipſius Poeſeos ſinu præſtantius depromi poterat quam hoc Carmen! Nobilis audacia, inventionis ſingularis laus, ars ſumma ſcribendi, poeſeos ſublimitas, ſententiarum delectus, vis & ἐνέργεια verborum, figurarum opes ubique diffuſæ primas tanto operi jure optimo tribuunt. Numquam alias Poeta rem ſalebroſiorem pertractandam ſuſcepit, eamdemque felicius expedivit. Vides in hoc Carmine rarum exemplar poeticæ dexteritatis, prodigio prope par. Quo enim propius finem ſibi propoſitum Poeta attingit, videtur ab eo recedere, eumque tum demum aſſequitur, cum prorſus ab eodem aberraſſe creditur. Julius Cæſar (hoc eſt verum Carminis argumentum) & Auguſtus pluries voluntatem ſuam in Trojam, unde familia Julia ortum duxit, propenſam ſignificarunt. Primus eam inſtaurari juſſit, alter colonias illuc deduxit, & ambo multis eam cumulavere benefactis. Auguſtus præterea Rhœtæis Troadis populis reſtituit inſignem Ajacis ſtatuam, quam Antonius in Ægyptum transferri juſſerat. Timor communis, populi rumor & fortaſſe etiam Mæcenatis conſilium & Agrippæ Horatium ad hanc Odem edendam induxere. Quod quidem tam prudenter & ſcite ille abſolvit, ut pauci rei veritatem dignoſcere potuerint. Tanaquillus unus fuit, qui Horatii mentem aſſecutus eſt, nixus Suetonii teſtimonio, qui in vita Jul. Cæſaris c. 70. ait: *Valida fama percrebuit migraturum Alexandriam, vel Ilium, translatis ſimul opibus imperii, exhauſtaque delectibus Italia*. Niſi ita hoc Carmen accipias, ſenſus vagus eſt, & imperfectus; ignoratur, quo tendat Poeta, ſententiæ nullo affinitatis vinculo conjunguntur, forma ipſa abeſt. Quis autem in animum ſibi inducat credere, Poetam tam longo Carmine nihil certi animo intendiſſe? Hinc a nonnullis, quos Horatii mens latebat, 16. primi verſus loco ſuo expuncti ſunt, & Carmini proxime antecedenti adjecti. Baſte-

Digitized by Google

ſterius contra hic ſibi videtur internoſcere ἀντίθεσιν quamdam Auguſtum inter & Antonium. Ille, ait, honores divinos vivus accepit, virtutum cauſa, hic infeliciter ob perfidiam, & mollitiem perit. Quare omnes Dii extinctis prorſus bellis civilibus unanimi conſenſu Romanum imperium conſtabilire nituntur. Verum quoad hanc Baſterii ſententiam Auguſtus duobus ſolummodo verſibus laudatus parum emineret, cum alii Dii, & Heroes amplioribus laudibus cumulentur; præterea longa illa digreſſio, quæ Juno orat, & Romuli ἀποθέωσις, & interdictum Junonis de renovando Trojano imperio longe ab re eſſet, deinde ridiculum foret, omnia naturali ſenſu accipi quoad Auguſtum, & allegorico, quoad Antonium; tum plures hujus Carminis loci vim paterentur, ſi allegorice acciperentur; demum ex 11. verſu apparet, Octavio nomen Auguſti tributum, & honores divinos, unde colligitur non ſtatim poſt bella civilia hoc Carmen ſcriptum fuiſſe. Sed contra Rodillius ait: Suetonius rumorem refert, quem Jul. Cæſaris adverſarii ſparſere, ad invidiam ei conflandam. Sed licet hoc Rodillio concedatur, tamen hic rumor vehementer invaluit. *valida fama percrebuit* &c. Id efficiebat dictator, ut anſam præberet civibus judicii hujuſce ferendi; præterea Romani hoc idem de Auguſto ſuſpicari poterant. contra Rodillius: Auguſtus, qui ſibi civium benevolentiam conciliare volebat, adeo eos offenſos habere voluiſſet? Reſpondemus. Auguſtus ſpeciem quamdam libertatis populo exhibebat, ſed revera ſuprema fungebatur auctoritate. Deinde, cum ſingulæ hujus Carminis partes mancæ per ſe ſint, ſenſuque perfecto careant, ad quidpiam certi referendæ ſunt. His adde, quod nil mirum eſt, Horatii mentem tamdiu latuiſſe interpretes, cum de induſtria hinc Auguſtus, & hinc Horatius id conſilii celaverint, & ideo huic Carmini tenebræ dedita opera offuſæ ſunt. Verum nihil obſtat ſententiæ noſtræ, Trojam Auguſti tempore ſtetiſſe, & a Marte velut antea exciſam repræſentari. Nam diſtinguenda ſunt, quæ ait Juno ab iis, quæ Dea Poetæ animo ſuggerit. Poſt mortem Romuli, ideſt tempore, quo Poeta Junonem loquentem induxit, 39 anno ab U. C. nulla erat Troja. Alexander Magnus anno 420 vix urbis reliquias nactus eſt, eamque rurſus ædificari juſſit. Lyſimachus novam Trojam muro cinxit. Hæc urbs muris deſtituta erat, cum Galli illuc irruerunt anno 477; Et anno 564, quo primum Romani in Aſiam ingreſſi ſunt, Troja exiguus pagus erat. Fimbria Syllæ legatus eam diruit anno 668 in bello Mitridatico, ſed Cæſar rurſus inſtaurandam curavit. Cum igitur Poeta vetat ab Auguſto iterum

Tro-

Digitized by Google

Non Civium ardor prava jubentium
Non vultus inſtantis Tiranni
Mente quatit ſolida, neque Auſter
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Eniſus arces attigit igneas,
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tegres, indocili jugum

Trojam conſtrui, hoc ſibi vult, nempe avertere Auguſtum à transferendo illuc imperio. Verbo, Juno magna petit, ut pauca conſequatur. Ea eſt Poetæ mens, ut, quod Dea dixit de Troja Romuli ætate, ad Trojam referatur tempore Auguſti. Scripta hæc Ode videtur anno 734. Auguſtus tunc erat in Oriente, in Samo, in Bithynia, aut in Syria, ideoque parum Troja aberat, ut facilius propoſitum ſibi conſilium caperet.

V. 1. Juſti propoſiti tenacem. Subobſcuris verbis laudat Auguſtum. Conſtantia eſt Deorum virtus. Ita Poeta in primo verſu rem proponit.

V. 2. Non tumultus, ſeditio, ſed furor, cupiditas. Obſtare ſolent conſtanti viro voluntas hominum, furor, cupiditas, & cauſæ phyſicæ. Hæc Auguſto non obſtabant, nec eum aliter ſentire cogebant.

V. 4. Mentis firmitudinem labefactat.

V. 6. Quæ ſublimis imago! Quanta in his verbis vis! à priori poſterior, & ſic deinceps vim ſumit, decuſque majus, omneſque invicem eo impenſius corroborantur, quo graviores, & nervoſiores ſententiæ progreſſu Carminis copulantur.

V. 8. Leve vulnus acciperet, adeo fortis eſt. *illabatur* proprie denotat motum dulcem, ſed vocis amplitudo, & litteræ *a* repetitio vim addit.

V. 10. Qui conatus eſt aſcendere.

V. 11. Poeta adſcribit Auguſtum eorum Deorum numero, qui conſtantia cæteris præſtiterunt: quaſi dicat: ob hanc virtutem Auguſtum Deum fieri.

Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit.
Gratum elocuta conſiliantibus
Junone divis; Ilion Ilion
Fatalis, inceſtuſque judex,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo deſtituit Deos
Mercede pacta Laomedon, mihi,
Caſtæque damnatam Minervæ
Cum populo & duce fraudulento.

Jam

V. 15. Nihil conducibilius excogitare poterat Poeta, quam ut Junonem ea loquentem induceret, quæ nemo Auguſto dicere auſus fuiſſet. hæc laus Coriphœum Poetarum, & Politicorum hominum decet. Idem erat ac ſi diceret, Auguſtum eo conſilio præpoſtero in Junonis, cæterorumque Deorum odium venturum.

V. 16. Elevatæ mentis rapiditatem vivida, & cita numerorum vi exprimit. Senatorum commentum imitatur, qui ad ſedandos populi turbulentos motus ob Romuli mortem teſtati ſunt, eum in cœlum elatum eſſe.

V. 17. Dii, qui Romani imperii gloriæ proſpiciebant, Romulum urbis conditorem cœlis inſerere volebant. Sed Junonis offenſionem verebantur; lætati tamen ſunt de mutata ejus opinione, eo facili conſtituto pacto. Juno ſermonem inſtituit ea Majeſtate, ea eloquentiæ vi, quæ Deorum Reginam maxime decet. *conſiliantibus*, deliberantibus.

V. 18. Ordo eſt: *ex quo Laomedon deſtituit Deos mercede pacta, fatalis, inceſtuſque judex & mulier peregrina vertit in pulverem Ilion Ilion damnatam mihi & Minervæ. ex quo*, nempe poſt illud tempus, quo &c. Exordium hujuſce Orationis eſt *ἐνεργικόν*. verba omnia, eorumque collocatio acerrimam Junonis indignationem oſtendunt. Initio cauſam affert odii ſui, & iterat, ut magis, magiſque Deorum animis infigat odii ſui ſenſum adverſus Trojam. ad contemtum ne nominat quidem Paridem, nec Helenam; hæc eſt mulier peregrina, ille judex fatalis Patriæ, hoſpitii violator: ambo impudicitiis infames: Laomedon eſt perfidus.

V. 19. Paris pomum dedit Veneri, & ita in odium incidit Junonis & Palladis.

V. 23. Adjudicatam, jure traditam; dicitur *Ilios* gen. fem. & *Ilion* neut.

Jam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
Famoſus hoſpes; nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. Protinus & graves
Iras, & inviſum nepotem
Troia quem peperit Sacerdos,
Marti redonabo. Illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.
Dum longus inter ſæviat Ilion,
Romamque Pontus; qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami, Paridiſque buſto
Inſultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ: ſtet Capitolium

V. 28. Hector unus de victoria dimicabat. Major laus Hectori tribui non poterat, quam ut Juno ipſamet id fateretur.

V. 29. In duas factiones diſcindebantur dii in bello Trojano.

V. 30. Superiores verſus ſunt Orationis exordium, ſequitur nunc propoſitio.

V. 31. Romulus erat filius Martis, Mars Junonis.

V. 33. Obſtare, quominus Romulus inter deos recenſeatur, idem eſt ac eum Diis eripere, aſſentiri vero, ut Deus ſit, idem eſt ac reſtituere.

V. 37. Vides Carminis ſcopum. Hinc Juno id ſæpe inculcat. *longus* conjungitur cum *τῷ ſæviat*. Sæviat pontus quam longus eſt Romam inter & Ilion.

V. 38. Juno in reconciliationis argumentum annunciat Romanis felix imperium, iterato tamen pacto perinde ac ſi eorum utilitas omnis a ſervando hoc fœdere penderet. Hic locus adeo ſublimis eſt, ut nihil mirabilius fingi poſſit. Poeta fulgurat, tonat. 30 ſequentes verſus maximas, & prope innumeras Poeſeos opes in apricum proferunt.

V. 40. Quæ Trojæ imago! *inſultare* ſignificat proprie ſaltare, hic vero injuriam facere.

Fulgens, triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras: qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro;
Qua tumidus rigat arva Nilus.
Aurum irrepertum & ſic melius ſitum,
Quum terra celat, ſpernere fortior,
Quam cogere humanos in uſus,
Omne ſacrum rapiente dextra.
Quicumque mundo terminus obſtitit,
Hunc tangat armis, viſere geſtiens,
Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulæ, pluviique rores,
Sed bellicoſis fata Nepotibus
Hac lege dico, ne nimium pii,

Re-

V. 46. Mare mediterraneum.

V. 49. Aureus nummus Romæ primum cuſus eſt anno 647. 62 annis poſtquam argentei nummi ſignati ſunt.

V. 51. *Cogere*, egregia vox, vim inferre auro, extrahere illud e terræ viſceribus, ubi conditum fuerat a Natura.

V. 53. Nempe quicumque terminus orbem terrarum habitabilem clauſit.

V. 55. Maxima hujus verbi vis tenuitatem τοῦ *nebulæ*, *pluviique rores* compenſat.

V. 57. *Fata*, quæ prædixerat in 16 ſuperioribus verſibus.

V. 58. Tertia vice de hac conditione Juno loquitur. Duas præcipuas cauſas denotat, ex quibus timendum fuerat, ne Troja caput imperii fieret, nempe pietatem, & rerum confidentiam. Cæſares erant Æneæ nepotes. Auguſtus igitur Trojanis favebat. Pietas quæ præſtari ſolet in Majores conjuncta cum antiquæ originis gloria videbatur vocare Auguſtum ad urbem Trojanam præoptandam. *pietas*. Sane ea ætate quam facillimum erat id conſilii capere. Bella civilia jam confecta fuerant 9. abhinc annis. Hoc annorum ſpatio iterum Jani Templum clauſum eſt: Auguſtus cum duobus exercitibus in Orientem proficiſcebatur, quorum alter in Syria Principem opperiebatur, alter vero in Aſiam minorem duce Tiberio procedebat.

Rebuſque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
Trojæ renaſcens alite lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis & Sorore.
Ter ſi reſurgat murus aheneus
Auctore Phœbo, ter pereat meis
Exciſus Argivis: ter uxor
Capta virum, pueroſque ploret.
Non hæc jocoſæ conveniunt lyræ.
Quo Muſa tendis? deſine pertinax
Referre ſermones Deorum, &
Magna modis tenuare parvis.

V. 63. Fingere ſibi quiſpiam poteſt aliquid grandius, magnificentius, & formidoloſius, quam illud ſpectaculum!

V. 65. Tò *ter* tribus vicibus iteratum his quatuor verſibus magnos addit ſpiritus, & ſcopum Carminis clariorem efficit. Exordii magnificentia in hac Junonis Oratione diu ſervari non poſſe videbatur, ſed media pars eſt fortior, poſtrema vero cæteras longe vincit.

V. 68. Conjugem ſuum.

V. 69. Res leniter tractanda erat, ideo Poeta coercet impetum Muſæ. Periculoſum nobis eſt, id palam facere Principibus viris, nempe eorum cogitationes innoteſcere.

CARMEN IV.

Se vi poeſeos, qua pollet, id maxime effeciſſe, ut Auguſtus lenis & docilis fieret, qui tamen pariter potens, juſtus, & timendus eſt.

DEſcende cœlo, dic age, tibia

Re-

* Sanado aliique interpretes arbitrantur, hoc Carmen Deorum cultui promovendo ſacrum eſſe. Velim meminerint ingenium, moreſque Horatii, quem ipſi fatentur Epicuri aſſeclam fuiſſe. qua vero de cauſa, a quo impulſus tam luculentum Carmen elaboravit? Hoc puto eſſe Argumentum. Confecto antecedenti Carmine *Juſtum ac tenacem*, & ab Auguſto perlecto res ceſſit ad voluntatem. Princeps a præpoſtero illo conſilio capeſſendo deſtitit; fortaſſe etiam cum mentem Mæcenatis, & Poetæ aſſecutus eſſet, ſignificavit, ſe nunquam Romam relicturum; laudavit quoque Carmen, ut par erat. hinc maximis laudibus elatus eſt Horatius, ſibique ſummopere placuit, & continuo hoc Carmen concinnavit, quo oſtendit modeſte, ſibi Muſas ſemper faviſſe, earumque ope omnia poſſe efficere. Hæc allegorice ſibi vult, cum dicit, *tentabo Boſphorum*, *& arentes arenas* &c. *viſam Britannos*, *Concanum*, *Gelonos* &c. deinde aperte declarat, ſe dediſſe *Muſa auſpice lene conſilium Cæſari*, & *dato gaviſum eſſe*: V. 41. h. e. ſe Cæſarem a prima illa ſententia amoviſſe. Hinc V. 42. Lyrico ritu gradum facit ad laudandum Auguſtum, qui licet clementes mores imbiberit Muſarum ope, tamen juſtus pariter eſt. Animadvertendum eſt, a Poeta tacite indicari conjurationes Lepidi junioris, Fannii Cæpionis, & Murenæ, & deinde M. Egnatii, ex in Planci Rufi in vitam Auguſti. eſt igitur ſenſus: Titanes bello in Jovem indicto fulmine perculſi ſunt, & in Tartara dimiſſi, ſic illi turbulenti cives & impii ab Auguſto profligati ſunt, & rigidis pœnis multati. V. Vellej. lib. 2. Certe niſi hæc nefaria conſilia intendiſſet animo Poeta, quorſum 38. verſibus Jovis ultiones referret? præterea vidimus V. 11. Carminis præcedentis comparatum eſſe Auguſtum Jovi, Polluci, & Herculi propter fortitudinem, & conſtantiam, ut videbimus etiam initio Carminis quinti *Cœlo Tonantem*. optime congruit comparatio, Titanes potentes erant, magnum terrorem cœlo intulere. Fannius

Cæ-

Digitized by Google

Regina longum, Calliope melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, citharave Phœbi.
Auditis? an me ludit amabilis
Inſania? audire & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ ſubeunt & auræ.
Me fabuloſæ Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ
Ludo, fatigatumque ſomno
Fron-

Cæpio, Murena, Rufus, Egnatius potentiſſimi cives erant, ingèntemque metum non modo Auguſto, verum etiam Senatui Populoque R. incuſſere. Sed ſicut Jupiter eos debellavit, & puniit auxiliantibus Diis omnibus, ſic Auguſtus Senatus præſidio & vigilantia adjutus hos oppreſſit. Poterat ne impenſius Principem laudare? Adeo ſagaciter rem pertractat, ut eo attentiorem efficiat legentis animum, quo plura addit. Allegoria uſus eſt prudenter, ne dolore afficiat Proculejum Murenæ Fratrem, & Mæcenatem levirum, & alios. Nobile eſt argumentum Carminis, & unum, quia clementia juſtitiæ arctiſſima cognatione devincitur in optimo Principe. Magnificus eſt ſtilus, & verſuum ſtructura. Anno 733 circiter, i. tribus ferme annis poſtquam Marcellus Octaviæ filius deceſſit, illæ conſpirationes depreſſæ ſunt. Verſu 27. loquitur de caſu arboris. Sanado aſſerit, V. 39. agi de copiis ab Auguſto dimiſſis anno 744, quo Jani templum clauſum eſt tertio & poſtremo. Sed conſtat, pluries antea copias dimiſſas fuiſſe, præcipue devicto Antonio. Crederem hoc Carmen confectum eſſe inter 736. & 737, quo temporis ſpatio Romæ Auguſtus pace fruebatur dimiſſis exercitibus, legem tulit de maritandis ordinibus, & ſeculares ludos celebravit. *.

V. 2. *Longum*, i. dignum, quod apud poſteros celebretur.

V. 4. Citharæ fidibus.

V. 5. Hic poeticus ſpiritus admirabilis eſt. Vix invocata Muſa ſe exaudiri ſentit, jam audit cantus, quos poſcit, & ſibi fingit, a quolibet eos exaudiri. *amabilis inſania* eſt ſpecies quædam inſaniæ, ſed amabilis.

V. 9. Probat ſe frui Muſarum patrocinio. *Fabuloſæ*, i. de qua plurimus ſermo eſt.

Fronde nova puerum palumbes
Texere: mirum quod foret omnibus,
Quicumque celſæ nidum Acherontiæ,
Saltuſque Bantinos, & arvum
Pingue tenent humilis Ferenti:
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & urſis, ut premerer ſacra
Lauroque, collataque Myrto,
Non ſine dis animoſus infans.
Veſter, Camœnæ, veſter in arduos
Tollor Sabinos; ſeu mihi frigidum
Præneſte, ſeu Tibur ſupinum,
Seu liquidæ placuere Bajæ.

Ve-

V. 11. Dormiendi deſiderio oppreſſum, laſſum propter ſomnum obrepentem.

V. 12. Viridibus ramis.

V. 14. Cacumina Vulturis extollebantur inter puerum, & Apuliam, extra quam erat latus Vulturis, ubi dormiebat Horatius; & ita puer ſubtrahebatur oculis ſpectantium.

V. 21. Omnia conſideranda ſunt, quæ a docta manu prodeunt. Nou patitur Poeta, legentes langueſcere. Imagines ſuas omnes animat, mira rerum varietate nos detinet. in exordio Poeticum ſpiritum effundit, quo repente tranquillato narrat rem, quæ ſibi infanti contigit. Inde rapido volatu tollitur, & nos ſecum transfert in Sabiniam, Præneſte, Tibur, & Bajas. Juvat illic jucundo otio frui. Deinde nos ducit in Muſarum antrum, videmus Auguſtum inter doctas Deas, & eruditis utilibuſque documentis interſumus, quibus Principem imbuunt. hæc, ut dixi, allegorice dicta lenitatem Auguſti aperte declarant, ad quam Poetæ Carmina eumdem redegere. Sed repente horridum ſpectaculum noſtras mentes percellit, tumultu Gigantum terra ſubvertitur, totum cœlum ſedibus ſuis prope convulſum ad ſummum Deorum Regem tuendum confluit. Hac imagine allegorica repræſentatur Auguſti juſtitia. Hunc locum de juſtitia cum præcedenti non connectit abreptus τῆς φαντασίας impetu. Quicumque Vates rem ſuam optime pertractat, longa Carmina profecto non ſcribet; licet enim revera longa ſint, tamen ſemper brevia eſſe videbuntur: ſed neceſſe eſt, ut ad aliquid certi & ſingularis tendat, nec ſine cauſa.

Digitized by Google

Veſtris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis verſa acies retro,
Devota non extinxit arbos,
Non Sicula Palinurus unda.
Utcumque mecum vos eritis, libens
Inſanientem navita Boſphorum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Aſſyrii viator.
Viſam Britannos hoſpitibus feros,
Et lætum equino ſanguine Concanum,
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Cæſarem altum, militia ſimul
Feſſas cohortes reddidit oppidis,
Finire quærentem labores,
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium & datis, & dato
Gaudetis almæ. ſcimus ut impios
Titanas, immanemque turmam

Ful-

V. 33. Aſſyria proprie dicta diſtabat a mari undequaque, ergo hic eſt pro Syria.

V. 34. *Concanum* populum in Hiſpania.

V. 36. Mare Caſpium.

V. 37. *Altum* ab alere.

V. 40. Auguſtus doctus erat, ſubſecivis horis operam dabat Philoſophiæ, linguæ Græcæ ſtudio, Eloquentiæ, & Poeſi, maxime Horatii Carminibus legendis delectabatur. (V. Horatii Vitam.)

V. 41. Muſæ dulcium morum mel Auguſti animo inſtillarunt. quaſi dicat; meis Carminibus effeci, ut Auguſtus conſilium relinquendæ Romæ deponeret. Callide autem rem occultat, ut alibi.

V. 42. (V. Præf. de Lyrica Poeſi, ubi agitur de vacuis inter duas ſententias intervallis.) ait, Muſas maxime utiles fuiſſe Jovi in bello contra Titanas. Nomine Jovis, & cœleſtium Numinum, quæ artibus & litteris præſunt, intelligit Auguſtum, & aulicos viros Sapientes, qui conſiliis ſuis eidem Principi ſæpe opitulabantur.

Digitized by Google

Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, & umbras, regnaque triſtia,
Divoſque, mortaleſque turbas
Imperio regit unus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi,
Fidens juventus horrida brachiis,
Fratreſque tendentes opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœtus, evulſiſque truncis
Enceladus, jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis Ægida
Poſſent ruentes? hinc avidus ſtetit
Vulcanus, hinc matrona Juno, &
Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ lavit
Crines ſolutos, qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalemque Sylvam
Delius & Patareus Apollo.
Vis conſili expers mole ruit ſua,
Vim temperatam Di quoque provehunt
In majus: iidem odere vires
Omne nefas animo moventes.
Teſtis mearum centimanus Gyas
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus ſagitta.
Injecta monſtris terra dolet ſuis:
Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis Ætnam:

In-

V. 44. Glorioſius eſt Jovi oppreſſiſſe Titanas, cum paſſus eſt fulmen in eos cadere, quam ſi jaculatus eſſet. Errat igitur Bentlejus, qui aſſerit hac voce *caduco* infirmitatem denotari.

Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Cuſtos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

V. 78. Nempe additus Tityo cuſtos propter nequitiam, *cuſtos*, i. tortor. *additus*, i. adpoſitus, adfixus. *nequitiæ*, i. homini nequam.

C A R M E N V.

Auguſtum laudat, quod armorum ſuorum metu Britannos, maxime vero Parthos ſubegiſſet.

CŒlo Tonantem credidimus Jovem
Re-

Ille verus germanuſque eſt Heros, & maximis dignus laudibus, qui ſine cæde ſibi hoſtes ſubmittit. Qui vero omnia diripit, & ſtragibus provincias complet non Heros, ſed hominum oſor, & everſor nuncupandus eſt. Merito Auguſtus vocatus eſt Princeps propter duo præclara facinora, quæ huic Carmini materiem præbuere. Primum eſt, quo Parthos ſine cæde ſibi ſubjecit, de ſecundo autem ita loquitur Strabo lib. 4, qui ea ætate florebat. „ Nunc viri „ quidam Principes ejus loci legationibus obſequiiſque Cæ„ ſaris amicitiam conſecuti, & dona Diis immortalibus in „ Capitolio poſuere, & pene propriam Romanis totam in„ ſulam fecere. „. Hæc duo igitur facinora prope ſimilia in unum coegit Poeta, quamvis 6, aut 7. annorum intercapedine inter ſe diſtarent. Verbum unum de primo eventu fecit, ſecundo vero longius immoratus eſt communis lætitiæ cauſa. Carmen hoc acris judicii partus eſt, robuſtum, grave, eloquentiſſimum. Oratio Reguli eſt numeris omnibus abſoluta, & Perſonæ maxime accommodata. Reditus hujus in Africam imago miſerabilis eſt, & τῦ πάθυς pleniſſima. Auguſtus ab Oriente Romam venit 4. idus Octobris anno 735; eo ferme tempore ſcriptum eſt hoc Carmen. Præcipua mens Poetæ eſt, ut Auguſti triumphos laudet, ejuſque præclarum ingenium in tuenda militum diſciplina occupatum. Cernendos præbet milites Romanos fideles, ſtrenuos, invictos ſub Auguſti ſignis, ſub Craſſi vero ignavos, patriæ proditores, hoſtium ſocios, & ſervos. Quid plu-

Digitized by Google

Regnare: præſens divus habebitur
Auguſtus, adjectis Britannis
Imperio, gravibuſque Perſis.
Miles ne Craſſi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? & hoſtium
(Pro Patria, inverſique mores;)
Conſenuit ſocerorum in arvis,
Sub Rege Medo, Marſus & Appulus
Anciliorum nominis & togæ
Oblitus, æternæque Veſtæ,

In-

plura? opponit, orante Regulo, veteres milites catenis vinctos ſub Poenorum poteſtate recentioribus militibus, qui Auguſto duce Britannos perdomuerunt. Hæc adulandi ars vix ſub ſenſum cadit. Poeta vix videtur ſentire comparationis vim, quam affert. Videtur ipſe τῆς φαντασίας impetu abripi, & obliviſci præſentes triumphos, ut præteritas calamitates recenſeat. En Odæ præſtigia. τῇ φαντασίᾳ Poetarum multæ viæ ſternuntur, per quas libere vagentur, quominus tamen ipſi migrent leges a Natura datas animi motibus. (Marmontel.)

V. 1. Illuſtris comparatio. Plurimum tribuit Auguſto, quominus quidpiam detrahat Jovi. Hic quidem hoſtes ſuos ultoribus fulminibus adurit, ille ſine cæde ſibi ſubjicit. Jupiter eſt Deus vetus, *credidimus*: Auguſtus recens Deus factus eſt aliquot abhinc annis, *habebitur*.

V. 2. Salutaris, proſper, propitius.

V. 5. Quo probroſior fuit nomini Romano Craſſi clades, eo glorioſior Auguſto ejus ignominiæ deletio.

V. 6. Dupliciter infames erant milites, quod extraneas uxores ducerent, & quod per hæc conjugia ſanguinem Romanum cum hoſtili conjungerent. Juſtum ac legitimum matrimonium minime cenſebatur, niſi ſaltem contractum fuerit inter cives Romanos.

V. 7. *Patria*, ſubauditur *inverſa*.

V. 8. Antiqui ſuis mancipiis curam demandabant cuſtodiendi gregis, colendorum agrorum &c. plurimæ mulieres barbaræ nubebant illis captivis Romanis. Roſellus, qui legit *armis*, ait, hac voce indicari inſtrumenta artis cujuſque; quaſi dicat Poeta, Romanos captivos exercuiſſe apud Parthos eaſdem artes, quas ſoceri. Ergo ipſi obliti ſunt Capitolii; quæ eſt ingens infamiæ nota.

V. 9. *Sub rege*. Singularis pro plurali.

Incolumi Jove, & urbe Roma?
Hoc caverat mens provida Reguli
Diſſentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum;
Si non periret immiſerabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Adfixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde (dixit)
Direpta vidi; vidi ego Civium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſque non clauſas, & arva
Marte coli populata noſtro.
Auro reprenſus ſcilicet acrior
Miles redibit. Flagitio additis
Damnum: neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco:

Nec

V. 13. Hæc pulchra digreſſio maxime ad rem facit. Invidi gloriæ Auguſti fortaſſe maligne opponent Auguſtum Regulo, qui cenſuerat negligendos eſſe captivos in pœnam ignaviæ. Poeta contra oſtendit, Auguſtum optime aſſecutum Reguli mentem. Poſtquam enim per plures annos recuſavit redimere captivos, & inſignia a Parthis, armorum ſuorum gloria, & terrore uſus eſt nominis, ut ferocibus hoſtium animis fractis debitum Romæ pareret honorem.

V. 18. Cic. lib. 3. de Off. ait: „ Regulus in Senatu ſententiam dicere recuſavit; „ quia ut captivus jure Senatoris, & civis Rom. privabatur, & ideo ſuffragium ferre non poterat.

V. 20. Exprobrat Regulus militibus animi abjectionem, dum ſe hoſtibus dediderunt projectis armis.

V. 25. Egregia ironia.

V. 27. Suet. c. 40. in Octavio ait: „ Magni præterea „ exiſtimans ſincerum, atque ab omni colluvione peregrini „ ac ſervilis ſanguinis incorruptum ſervare populum, & ci- „ vitatem R. parciſſime dedit, & manumittendi modum „ terminavit. „

V. 28. Fucus eſt arbuſculum marinum, quod lanam purpureo tingit colore. τὸ *fucus* etiam adhibebatur pro omnigeno colore. *medicata*, i. tincta quovis aromate ſive bono ſive malo admiſto.

Nec vera Virtus, quum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus:
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hinc unde vitam ſumeret aptius,
Pacem & duello miſcuit; o pudor!
O magna Carthago, probroſis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ conjugis oſculum,
Parvoſque natos, ut capitis minor,
Ab ſe removiſſe, & virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum,
Donec labantes conſilio Patres
Firmaret auctor numquam alias dato,
Interque mœrentes Amicos
Egregius properaret exul.

At-

V. 30. Virtus negat honorem recipere, quo a vitio olim ſpoliata fuit.

V. 31. Timida cerva retibus extricata Venatori potius concurret.

V. 32. Ἰρωνικῶς.

V. 33. Τὸ *credidit* opponitur τῷ *hoſtibus*. prima vox denotat Militum R. confidentiam, altera Pœnorum perfidiam.

V. 34. *Altero*, ſcilicet certamine.

V. 35. Catenas.

V. 38. Quanto eſt hoc dedecori Romæ!

V. 40. Hæc victoria te extollit ſupra ruinas Italiæ. Sed tua gloria noſtræ ignaviæ debetur.

V. 42. *Minor* ratione capitis. *caput* eſt ſtatus, conditio vitæ. Regulus redit Carthaginem ad toleranda atrocia ſupplicia, quæ ſibi parata eſſe intelligit. Hic animi ſenſus in Regulo ſublimis eſt, non vividus. Horatius in eo terribili ſtatu Reguli tranquillitatem conſiderat, hoc ſpectaculo percellitur, poetico impetu fertur; in Poeta animi ſenſus vividus eſt, non ſublimis. (V. Præf. de Subl.)

Atqui ſciebat, quæ ſibi barbarus
Tortor pararet. Non aliter tamen
    Dimovit obſtantes propinquos,
        Et populum reditus morantem,
Quam ſi clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
    Tendens Venafranos in agros,
        Aut Lacedæmonium Tarentum.

V. 53. Carthaginem reverſus eſt æque tranquillo vultu, ac ſi confectis negotiis ſuorum Clientium proficiſceretur in floridos campos Venafri, aut Tarenti, ut ſe improbis laboribus levaret.

CARMEN VI.

AD ROMANOS.

Religionis contemtum, & morum corruptelam maxima Romanis mala intuliſſe.

DElicta Majorum immeritus lues,

* Horatius, qui Reip. Statum optime callebat, & Mæcenatis, Agrippæ, & Scatilii Tauri, aliorumque politicorum virorum familiaritate utebatur, facile intelligebat Religionem potiſſimum frenum eſſe, quo populus in officio contineretur, eaque contemta mores maxime corrumpi, artemque militarem obſoleſcere. Hinc hoſtes ignavia Romanorum civium in dies inſoleſcere. Ut his incommodis occurreret Poeta fortaſſe conſilio Mæcenatis & Agrippæ Romanos hortatur, ut Deos colant; proponit mala, quibus Reſp. obnoxia diu fuit propter Deorum contemtum. Auguſtus anno 726 Apollinis Templum excitavit in ea parte Palatinæ domus, quæ fulmine icta fuit, quod Templum deſiderari a Diis aruſpices pronunciarunt. Sane non gratis hoc Carmen ſcripſit Poeta, nam hortante Auguſto multa a multis Templa refecta ſunt. „ Sed & ceteros Principes „ viros ſæpe hortatus eſt, ut pro facultate quiſque monu„ mentis vel novis vel refectis, & excultis urbem adorna„ rent: multaque a multis extructa ſunt, ſicut a Marcio

Romane, donec templa refeceris,
  Ædeſque labentes Deorum, &
    Fœda nigro ſimulacra fumo.
Dis te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
  Di multa neglecti dederunt
    Heſperiæ mala luctuoſæ.
Jam bis Monœſes, & Pacori manus
Non auſpicatos contudit impetus
  Noſtros, & adjeciſſe prædam
    Torquibus exiguis renidet.

Pene

„ Philippo ædes Herculis, Muſarum: a L. Cornificio ædes „ Dianæ: ab Aſinio Pollione Atrium Libertatis; a Munacio „ Planco ædes Saturni. &c. „ (Suet. in Oct. c. 29.) diximus alibi a Senatu, qui magno cum doloris ſenſu morum corruptelam videbat, Auguſtum per Quinquennium moribus conformandis præfectum fuiſſe anno 735. hinc Princeps multas leges tulit, quibus populi licentiam comprimeret. Sanado putat, hoc Carmen factum anno 726. vel 727. ego arbitror, aliquot annis poſt ab Horatio ſcriptum, & editum, atque recitatum in bibliotheca Palatina juſſu Auguſti, & Mæcenatis eo ferme tempore quo Auguſtus hortabatur viros nobiles ad ædificanda templa, & Senatus meditabatur, morum corruptelam per Auguſtum tollere. Mirari eſt in hoc Carmine ſententiarum ſplendorem, ac vim, imaginum venuſtatem, verborum lautitias. *

V. 1. Plato, & Plutarchus viderunt, delicta Patrum a Diis puniri uſque ad quartam generationem. Convenit inter quamlibet Religionem ad Deos omnes humanos eventus referendos eſſe.

V. 2. Templum eſt proprie locus ab Auguribus circumſcriptus, & poterat fieri ædes ſacra, ſi cuipiam Deo ſacraretur. „ Voſſius ait: Templum per ſe auguratum eſt, non „ ſanctum: ædes per ſe ſancta, non augurata. „

V. 11. Parthi geſtabant torques minores, quam ferrent Galli, & Germani, eoſque ornabant gemmis, quas Romanis abſtulerunt. videntur Parthi nondum reddidiſſe ſigna Auguſto. ergo hoc Carmen confectum eſt paulo ante annum 734.

Pene occupatam ſeditionibus
Delevit urbem Dacus, & Æthiops:
Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis.
Fœcunda culpæ ſecula nuptias
Primum inquinavere, & genus, & domos.
Hoc fonte derivata clades
In Patriam, populoſque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionios
Matura Virgo, & fingitur artibus
Jam tunc, & inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quærit adulteros
Inter mariti vina, neque eligit,
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia luminibus remotis:
Sed juſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito, ſeu vocat inſtitor,

V. 13. Parum abfuit, quin Antonius & Cleopatra cum Dacorum exercitu, & claſſe Æthiopum Romam jam noſtris crudelibus diſcordiis quaſſatam ſubverterent.

V. 14. Daci & Æthiopes in exercitu erant Antonii. *Daci ad Antonium inclinaverant*, ait Dio lib. 51. anno 725.

V. 17. Licentiam morum ex adulteriis manaſſe ait. ideo Auguſtus legem Juliam de adulteriis renovavit anno 736.

V. 21. Jonii erant populi voluptuoſi, & molles, dediti choreis.

V. 25. Tò *Juniores* vel abſolute dictum, vel relate ad maritum, vel pro τῷ recentes.

V. 26. *Vina*, i. convivia.

V. 27. Illicita.

V. 28. Inter tenebras ultro quæſitas.

V. 29. *Non ſine conſcio* opponitur τῷ *raptim*. addit, a maritis conſentientibus impudicitiam & licentiam comprobari.

V. 30. Vel e lecto, vel e menſa venit in amplexus negotiatoris, vel Naucleri peregrinorum hominum, approbante lenone Marito.

Seu navis Hiſpaniæ magiſter,
Dedecorum pretioſus emtor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor ſanguine Punico:
Pyrrhumque, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum.
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas, & ſeveræ
Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſtes, ſol ubi montium
Mutaret umbras, & juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.

Damno-

V. 31. Mercator, nauta, dominus navis. Hiſpani Romam invehebant vinum, & hinc alias merces devehebant.

V. 32. Præclare dictum. τὸ *pretioſus* idem eſt ac damnoſus, qui magno pretio emit. Denotat mulierum avaritiam, quæ amaſios quærebant mercatores, & magiſtros navium, qui pecuniam largius perſolverent, quam cæteri.

V. 33. Huic picturæ tam vividæ, qua recentes mores repræſentantur, alteram contrariam comparat, qua antiqui. hinc facilius recens dedecus a veteri decore dignoſcitur.

V. 34. Agit de primo bello Punico. poſtremum certamen initum eſt apud Hieriam hodie *Maretimo* prope Siciliam. Lutatius Catulus 50 Pœnorum naves demerſit, & cepit 70.

V. 37. * Vegetius cauſam affert eorum, quæ dicit Poeta. „ Aptior armis ruſtica plebs, quæ ſub dio, & in labore „ nutritur, ſolis patiens, umbræ negligens, balneorum neſcia, deliciarum ignara, ſimplex animi, parvo contenta, „ duratis ad omnium laborum tolerantiam membris, cui „ geſtare ferrum, foſſam ducere, onus ferre, conſuetudo „ de rure &c. „

V. 40. Sabelli ſunt Samnites. illi obcalluerunt in laboribus bellicis, & ruſticis diem terebant aut in colenda terra ante conſpectum Matris vigilantis, aut in cædendis lignis, quæ congeſta ipſi portabant, cum ſol conficiens curſum vertebat umbram montium Orientem verſus, & laſſis bobus jugum demebat, & quietem dabat colonis.

Digitized by Google

Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum pejor avis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

V. 45. Hi quatuor poſtremi verſus mirabiles ſunt, breviori verborum gyro tot ac tanta dici non poterant.

C A R M E N VII.

AD ASTERIEN.

Solatur Aſterien de mariti abſentia ſolicitam, & ut in ejus fide perſeveret, hortatur.

Quid fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii,
Thyna merce beatum,
Conſtanti juvenem fide
Gygen? ille uotis actus ad Oricum,
Poſt inſana Capræ ſidera, frigidas
Noctes non ſine multis
Inſomnis lacrymis agit.
Atqui ſolicitæ nuncius hoſpitæ,

Hæc Ode tota moralis eſt. Fides Sponſi abſentis in cauſa eſſe debet, cur Aſterie omnem animo ſuſpicionem depellat. monet illam, ut modeſte vivat, & caveat, ne familiaritate Eripei uſa ejuſdem amore tandem capiatur. Sententiæ, dicendi modi, verſuum numeri ſuavitate ipſa ſuaviores ſunt.

V. 1. Gyges erat juvenis græcus, & dives mercator, qui nuper uxorem ſibi adjunxerat Aſterien pariter græcam. Nuncius fortaſſe Romam allatus de Gyge per aliquot Nautas, qui illinc diſceſſerant.

V. 6. Capræ orientis, an occidentis?

V. 9. Dexter leno Chloes hoſpitæ Gygi ſignificat amorem ſacrum, quo Chloe ardet, & omnia tentat, ut tibi ſponſi animum eripiat. Hæc Chloe Orici, in cujus domo Gyges hoſpes erat, non eſt valde prudens, Aſterie ſuſpectum habere Gygen poterat.

Suſpirare Chloen, & miſeram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Ut Prætum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narras pene datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolytem dum fugit abſtinens:
Et peccare docentes
Pellax hiſtorias movet.
Fruſtra: nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit adhuc integer; at, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus juſto placeat, cave:
Quamvis non alius flectere equum ſciens
Æque conſpicitur gramine Martio:
Nec quiſquam citus æque
Tuſco denatat alveo.
Prima nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ:
Et te ſæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

V. 14. Bellerophon rejiciendo turpes Antheæ amores videbatur illi impudicæ fœminæ ſcilicet Chloæ nimio virtutis ſtudio duci.

V. 19. Vir a ſecretis Chloes cum non poſſet impellere in fraudem Gygem timore periculorum, quæ ſubiere illi duo caſtiſſimi juvenes, conabatur id perficere exemplo contrario eorum, qui voluptatem virtuti prætulere. Antheæ, & Hippolytæ non ſemper Bellerophontes, & Peleos offendunt.

V. 22. Simpliciter ad Aſterien redit. Eam jure monet de fide ſervanda. videbatur illa indigere conſiliis. Enipeus erat juvenis alienigena.

V. 32. *Dura* eſt, quæ ſenſu amoris caret, *difficilis* autem amantibus aſpera. ita Baſterius.

CAR-

CARMEN VIII.

AD MÆCENATEM.

Invitat Mæcenatem ad feſtum domeſticum hilariter celebrandum.

MArtiis cœlebs quid agam Calendis,
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, poſituſque carbo in
Ceſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguæ,
Noveram dulces epulas, & album
Libero caprum prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem adſtrictum pice dimovebit

Mæcenas cum Horatii domum petiiſſet, obſtupuit videndo domeſtici feſti apparatus. Poeta rem docet, eumque rogat, ut ſe ſocium feſto adſcribat. Carmen eſt ſimplex, & elegans, quod res ipſa poſtulat. fortaſſe ſcriptum eſt anno 735.

V. 1. Conjuges feſtum celebrabant Calendis Martiis, ad memorandam pacem, quam Sabinæ compoſuerunt inter maritos, & Patres; viri vero ad propitios conjugio ſuo faciendos Deos.

V. 3. Ex eo, quod Mæcenas obſtupuit, colligitur, Menſem Martium fuiſſe primum, quo Poeta ſibi pereundum putavit arboris caſu. Si Poeta hoc feſtum egiſſet pluribus deinceps annis, Mæcenati hoc palam fuiſſet.

V. 5. Opera, libros.

V. 6. Legerem libentius *altum*, i. nutritum: ut ſit ſenſus: quod me Bacchus morte liberavit in caſu arboris, ſcio me illi debere convivium, & Caprum.

V. 7. Alibi ſuam incolumitatem tribuit Fauno, hic vero Baccho, & ita plurium Deorum fidei ſe commiſſum prædicat.

V. 10. *Corticem*, i. operculum e cortice, vel ſubere picato.

Digitized by Google

Amphoræ fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.
Sume, Mæcenas, cyathos amici
Soſpitis centum, & vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis eſto
Clamor & ira:
Mitte civiles ſuper urbe curas.
Occidit Daci Cotiſonis agmen;
Medus infeſtus ſibi luctuoſis
Diſſidet armis.
Servit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber, ſera domitus catena:
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatis nimium cavere, &

Dona

V. 11. *Inſtitutæ*. deſtinatæ; vel quæ incepit reddere vinum validum, & fumoſum.

V. 12. Alii putant, agi de M. Tullio Cic., alii de L. Julio Tullo, ſed errant. agitur de L. Volcatio Tullo, qui conſul fuit primum anno *688*, iterum vero *721*. Tanaquillus, Dacierius, Baſterius cenſent, ſignificari primum hujus viri conſulatum. ergo illud vinum agebat annum *47*, & inſulſum erat. nam Plinius lib. 14. c. 4. ait: „ non alia res majus incrementum ſentit ad vigeſimum annum, „ manjuſve ab eo diſpendium. „ Præterea *vina*, teſte Columella lib. 10, c. 6. *vetuſteſcunt, quæ fumi quodam tenore præcocem maturitatem trahunt*. Et Cic. in Bruto ait: „ nimia vetuſtas nec habet eam, quam quærimus ſuavitatem, nec eſt jam ſane tolerabilis. „ Ergo confugiendum eſt ad ſecundum Tulli Conſulatum, nempe ad annum 721. ergo hoc vinum 13 annum agebat. ſi agitur de primo Tulli Conſulatu, exaggerat Poeta, ut in Ode 14 hujus verſu 18.

V. 15. *Perfer*, conſume totam noctem in compotatione. *eſto*, i. erit. Mæcenas erat placido & dulci ingenio, menſa, & convivarum ſocietate delectabatur, ſed ſtrepitum, clamores oderat. pollicetur Horatius, nullo tumultu perturbatum iri gaudium in convivio.

V. 18. (V. Ind. *Octavius*.)

V. 26. *Privatus* opponitur *τῷ populus*. Invigilabat Mæcenas

Dona præſentis rape lætus horæ, ac
Linque ſevera.

cenas pro munere ſuo non modo Reip., ſed etiam privatorum ſaluti. Poeta oſtendit, quoad primum, Mæcenatem tranquille agere, quoad alterum vero, tantiſper oblectationi ſe dare debere. Roſellus qui legit *privatus*, vertit, *in loco privato*, *ſolus*, *familiariter*. & ita conſtruit locum: *parce privatus nimium cavere, ne populus negligens qua laboret*.

C A R M E N IX.

HORATII ET LYDIÆ DIALOGUS

Hor. DOnec gratus eram tibi,
Nec quiſquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat;
Perſarum vigui rege beatior.
Lyd. Donec non aliam magis
Arſi-

Hujus Carminis ingenium ruſticorum dialogorum ſimplicitati affine eſt, ſimulque aulicæ, & verſipelli amandi rationi. Anceps fert animus, cui anno illud adſcribendum ſit. Certe ſcriptum eſt ante 25 & poſt 8, 13, & 23 lib. primi. Poeta nondum ſeneſcebat. Scaliger ait: „ inter cæteras vero duas (odas) animadverti, quibus ne ambroſiam quidem & nectar dulciora putem. altera eſt *donec gratus eram:* altera, *quem tu Melpomene*, nempe 3. lib. 4. „ quarum ſimiles malim a me compoſitas, quam Pythionicarum multas Pindari, & Nemeonicarum, quarum ſimiles malim compoſuiſſe, quam eſſe totius Tarraconenſis Rex. „

V. 1. Ut prorſus intelligatur hujuſce Carminis vis, ſciendum eſt, duas leges obſervari ſolitas fuiſſe in eo dialogorum genere, quos Græci & Latini vocarunt ἀμοιβαῖα Carmina. Qui poſtremus loquebatur, eodem numero verſuum, & metro reſpondere debebat, & contraria, potioraque, quam alter, dicere. Poeta utramque legem ſatis ſuaviter ſervavit.

V. 2. *Melior*, i. optabilior, felicior.

V. 4. Proverbium ad ſignificandas opes.

V. 5. Poeta ſimpliciter dixerat, *gratus eram*, Lydia vero dicit, *arſiſti*. Lydiæ oratio creſcit.

Digitized by Google

Arſiſti, neque erat Lydia poſt Chloen,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
Hor. Me nunc Threſſa Chloe regit,
Dulces docta modos, & citharæ ſciens;
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animæ fata ſuperſtiti,
Lyd. Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornithi;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcant puero fata ſuperſtiti.
Hor. Quid ſi priſca redit Venus?
Diductoſque jugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloe?
Ejectæque patet janua Lydiæ?
Lyd. Quamquam ſidere pulchrior
Ille eſt, tu levior cortice & improbo
Iracundior Adria;
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

V. 7. Singularis dicendi modus, *multi nominis*, h. e. celebris. vel quia multis nominibus claris & gratis nuncupabatur. v. g. Ilia, Egeria.

V. 9. Colligitur hinc Odem 23 lib. 1. contextam fuiſſe ante hanc.

V. 14. (Vide Od. 9. lib. 1.)

V. 18. Subobſcuro ſenſu quærit a Lydia, an ægre victura fuerit ſecum arctiori amoris vinculo obligata, quam antea fuerit, ſed non abſolvit ſententiam ſuam in petitione. Ex quo hic locus inſignior fit. Nam hæc ellipſis mirifice amorem, & zelotypiam Poetæ exprimit. id nempe ſibi vult. Si primus noſter amor rediret, & Venus tenacioribus vinculis nos devinciret, an adhuc illum Calain amplecti cuperes, pro quo inquis te velle mori? Senſus hic firmatur ipſa Lydiæ reſponſione, quæ ſimpliciter dicit; ſi res ita ſe haberet, tecum viverem & morerer lubentiſſime. *τὸ lubens* ſententiam ſane dulcem explicat.

V. 22. *Cortice*, i. ſubere. Hæc dictio non ſignificat inconſtans Horatii ingenium, ſed nugatorium, quod Lydia ſpectat tanquam cauſam iræ Horatianæ.

CAR-

CARMEN X.

AD LYCEN.

Eam monet, ut poſita duritie ſibi ſupplici parcat,

EXtremum Tanaim ſi biberes, Lyce,
Sævo nupta viro, me tamen aſperas
Porrectum ante fores, objicere incolis
Plorares aquilonibus.
Audis, quo ſtrepitu janua, quo nemus
Inter pulchra ſitum tecta remugiat
Ventis? & poſitas ut glaciet nives

Duro

Fragmentum unum vidimus eorum Carminum, quæ Amaſii ad fores Amicarum canebant ſibi aditum negantium. Nempe Odem 26. lib. 1. Hoc vero Carmen integrum eſt, quod Poeta ad fores Lyces canit, quodque ſane pretioſiſſimum eſt. Nam hoc unum latino ſermone nobis reliquum eſt ex tota antiquitate. tibia voci conſonabat in cantu. Vocabatur παρακλαυσίθυρον.

V. 1. Si nata eſſes ea in regione, unde oritur Tanais. Lyce erat nobilis femina Hetruſca, aut ſaltem filia Hetruſci hominis, ut apparet ex v. 12. Contra eandem Poeta ſcripſit Odem 13. lib. 4.

V. 2. Hæc verba ſecus accipi poſſent, ac revera ſentit Poeta, quia mulier illuſtris, crudeli Marito nupta aut barbaro fere amaſiis morem gerit. Sed alio ſenſu intelligendus eſt hic locus. Significat, ſævitiem barbari conjugis non impedimento fore Amicæ, quominus illa pietate moveatur, & coram etiam lugeat videns ſe proſtratum ante fores rigidis hyemis nivibus. *me tamen*. ordo eſt: *Plorares tamen objicere me incolis aquilonibus porrectum ante fores aſperas*. *aſperas*. i. duras, robuſtas. *incolis*, qui in Scythia, ubi oriuntur, rigidi ſunt.

V. 3. Duobus modis hujusmodi carmina dicebantur: vel corpore ſtrato in cantu, vel poſt cantum. Poeta primum ritum ſequitur, Theocritus ſecundum in Idyl. 3.

V. 6. Hinc licet colligere, Lycen eſſe illuſtrem feminam.

V. 7. Lapſas.

Duro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit pater.
O quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice ſaucius
Curvat, ſupplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior eſculo,

Nec

V. 8. Aer.

V. 10. Fortunam fortaſſe intelligit. Si funis, quo quempiam illa ſuſtulit, rumpitur, jam continuo miſer recidit in humum unde ſublatus fuit. vel loquitur de illis rotis, quas antiqui imponebant pontibus, ut naves ſurſum traherentur facilius, & obſtantes aquas vincerent. ſenſus eſt: mitte tuam feritatem Veneri tam ingratam, ne ſi funis rumpatur, currente aqua retro traharis.

V. 11. Non dicit, Lycen non eſſe Penelopen; præterquamquod enim hoc eſſet minus gratum, contrarium quoque foret ſequenti ſententiæ. ait igitur, eam, utpote quæ Patre Hetruſco prognata eſt, non eſſe natam ut Penelopen ageret, quia Hetruſci erant valde voluptuoſi, & diſſoluti.

V. 15. Eſt nomen fortaſſe meretricis, quam deperibat maritus Lyces, aut eſt nomen patronymicum ex Pieria, ex Thracia, ex Macedonia. Plerique illuſtres quoque viri Romani erant ancillarii.

V. 16. Si Lyce flecti non poterat nec muneribus, nec precibus Amantium, quomodo inquit, *ſupplicibus tuis parcas?* quidam putant τὸ preces ſignificare ſimplices preces, & τὸ *ſupplicibus* amantes, qui genuflexi orabant. Sed falſo. hæc, opinor, eſt Poetæ mens: licet nec munera, nec preces ne minimum quidem valeant apud tuum animum, & tu ſis ſemper crudelis propter φιλαυτίαν, tamen minus crudeliter agere debes cum tuis amantibus, neque eos ad extremam uſque perniciem inſectari. Illi enim non ſemper eo animo adfecti erunt, ut noctes ad januam traducant, & peſſima quæque patiantur. τὸ *ſupplicibus* indicat ſtratum in limine januæ.

V. 17. *Rigida*, refertur ad τὸ *curvat*. hoc dicitur de arboribus, quas colonus curvat, ut vitibus jungat.

Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc ſemper erit luminis aut aquæ
Cœleſtis patiens latus.

V. 18. *Nec Mauris* &c. refertur ad *τὸ parcas*.

V. 19. Quod Poeta pollicetur Amicæ, accidit aliquot annis poſt. nam contra eam ſcripſit Odem 13. lib. 4. hinc licet percipere, Poetam non fuiſſe ſenem, cum hanc compoſuit.

CARMEN XI.

AD MERCURIUM.

Graviſſimas vel in Inferis pœnas ſævitiæ conſtitutas eſſe.

Mercuri, (nam te docilis Magiſtro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque Teſtudo, reſonare ſeptem
Callida nervis :
Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Divi-

Hujus Carminis argumentum commune eſt, ſed fatendum, magnum illi pondus addi ex modo, quo pertractatum eſt. Injuriæ, quas Poetæ Lyde inferebat, eo devenerant, ut illa ne audire quidem amplius vellet verſus. Obfirmatum ejus animum vincere aggreditur hoc Carmine, cujus ſtilus ad Pindaricam ſublimitatem accedit. bipartito dividitur. 24 primis verſibus invocatur & laudatur Mercurius, & Lyra, non ſine cauſa. Cæteris 24 pariter carmen veluti ſejunctum componentibus Poeta vivide & ſuaviter Danaidum hiſtoriam apte narrans ob Lydes oculos ponit ſupplicium, quod ejus crudelitatem conſequi poterat. Fortaſſe juvenis admodum Poeta hæc cecinit. fugit, quænam fuerit hæc Lyde. Ode, *Feſto quid potius die* indicat, hanc Lydem non ſemper idem ſenſiſſe erga Poetam.

V. 2. Orans Mercurium eloquii, dolorumque patrem, ut Lyden flectat, apte adfert Amphionis exemplum, quem ipſe deus ſonare lyra docuit.

V. 5. Antequam Mercurius ita te perficeret, ut ſonum jucun-

Divitum menſis, & amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Adplicet aures.
Quæ velut latis equa trima campis,
Ludit exultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres, comiteſque ſylvas
Ducere, & rivos celeres morari:
Ceſſit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus, quamquam ſuriale centum
Muniant angues caput, æſtuatque
Spiritus teter, ſanieſque manat
Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityoſque vultu
Riſit invito; ſtetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,
Quæ manent culpas etiam ſub Orco,
Impiæ: nam quid potuere majus?

Im-

jucundum redderes. teſte Nicandro Mercurius teſtudinem invenit in littore Nili, & ex ejus teſta lyram conflavit. vide O. 3. lib. 4.

V. 10. Saltitat. *metuit*, i. vitat diligenter.

V. 11. Amorum.

V. 12. Immatura.

V. 13. Hiſce duodecim verſibus Poeta ſe convertit ad ſuam lyram. loquitur etiam de Orpheo Poeta, Cantore, & Citharœdo eximio, qui manſuefecit tigres, i. feroces homines.

V. 17. Triceps monſtrum, cuſtos Plutoniæ domus. Tam horribili adſpectu, & facie eum pingit Poeta, ut refugiat animus. quanta vis in imagine, quanta in verbis, & numeris!

V. 27. Supplicium Danaidum ſpectat Lyden.

Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, & in omne Virgo
Nobilis ævum.
Surge, (quæ dixit juveni marito)
Surge, ne longus tibi ſomnus, unde
Non times, detur: ſocerum, ac ſceleſtas
Falle ſorores.
Quæ velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos (eheu!) lacerant: ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.
Me Pater ſævis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero perperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quo te rapiunt, & auræ,
Dum favet nox & Venus, i ſecundo
Omine: & noſtri memorem ſepulcro Inſculpe querelam.

V. 34. Dupliciter perfidus fuit Danaus, dum trucidari juſſit generos, & ſpem fruſtratus eſt fratris habendæ prolis, quæ Argis imperare debebat.

V. 37. Oratio Hypermneſtræ, qua intimus animi receſſus, ſenſuſque maxime commoventur.

V. 50. *Venus*, i. amor conjugalis.

V. 51. Videtur Hyperninestra loqui de ſuo ſepulchro non de Lincei. hæc femina certe ſciebat, ſe fore victimam iræ Paternæ, cum tetro carcere clauderetur. Lynceus ope Ægypti patris poterat triſti illo officio fungi ſibi ab uxore impoſito.

CAR-

CARMEN XII.

AD NEOBULEN.

Ejus vicem dolet, quod patrui ſeveritate ab amatoriis oblectamentis avocetur.

MIſerarum eſt, neque amori dare ludum, neque dulci
Mala vino lavere: aut exanimari metuentes
Patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cythereæ puer ales, tibi telas,
Operoſæque Minervæ ſtudium aufert, Neobule,
Liparei nitor Hebri,
Simul uncus Tiberinis humeros lavit uudis;
Eques ipſo melior Bellerophonte, neque pugno
Neque ſegni pede victus,

Celer

Neobulen munit contra acetbas Patrui duri objurgationes, monetque, ut nihil ejus verba ducat; eodemque tempore laudat amorem, quo illa in Hebrum fertur, juvenem ad unguem factum, valde agilem, deditumque venationi, & Campi Martii exercitationibus. Putat Glareanus hic derideri Neobulen per ironiam, quod relicta muliebri exercitatione capta ſit amore, & deſideat. Sed hoc conſilii diſcordat ab Horatii ingenio. Ignotum eſt, quo tempore hæc Ode (ſeu Odæ fragmentum) ſcripta fuerit. Græcam ſcribendi rationem redolet.

V. 1. Indulgere, morigerari.

V. 2. Mala ab amore manantia.

V. 4. Vimineum caniſtrum, ubi ponebant Matronæ fuſos, lanam, penſum &c. Ait, Neobulen dare operam penſis non poſſe, quia amore Hebri tenebatur.

V. 5. *Operoſæ*, i. induſtrioſæ.

V. 6. Nitidus, formoſus Hebrus. Lipara eſt una ex Æoliis inſulis Siciliæ.

V. 7. Græce, cadit poeta in vitium, quod Græci vocant *κακοζελίαν*.

Celer idem per apertum fugientes agitato
Grege cervos jaculari, catus arcto latitantem
Fruticeto excipere aprum.

V. 10. Agitare, *far levare*: pertinet hæc vox ad venatum.

V. 12. *Fruticeto*, i. loco denſis vepribus conferto. *excipere*, i. opprimere, improviſo aggredi.

CARMEN XIII.

AD FONTEM DIGENTIAM.

Fonti ſacrificium, & ab verſibus ſuis celebritatem ſpondet.

O Fons Banduſiæ, ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus,
Cras donaberis hœdo,
Cui frons turgida cornibus
Primis, & Venerem, & prælia deſtinat
Fruſtra, nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine rivos
Laſcivi ſoboles gregis.
Te flagrantis atrox hora caniculæ
Neſcit tangere: tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,

Fons in fundo magni Poetæ immortalis eſſe debet. Digentia ad Horatium pertinebat Lyricorum Poetarum Principem. Ejus fontis memoria æternum duratura eſt per hoc Carmen, campeſtris illius amœnitatis plenum, quæ mentem præſertim titillat. (V. Ind. *Uſtica*).

V. 4. Frons jam tumore oſtentat futuram cornuum eruptionem. hic locus valde elegans, vividus, & naturalis eſt.

V. 13. Fies unus e numero nobilium fontium. hæc Ellipſis concinna eſt, & propria lyricæ poeſeos.

Digitized by Google

Me dicente cavis impoſitam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphæ deſiliunt tuæ.

V. 14. Pars illius nemoris, quod circumdabat fontem, vocabatur nemus Vacunæ.

CARMEN XIV.

AD ROMANOS.

Auguſti reditum ex Hiſpania celebrat.

HErculis ritu modo dictus, o plebs,
Morte venalem petiiſſe laurum,
Cæſar, Hiſpana repetit penates
Victor ab ora,
Unico gaudens mulier marito
Prodeat, juſtis operata divis:

Et

Auguſtus menſe Junio anno 727 Roma diſceſſit ad invadendas inſulas Britannicas. Illi populi imminentem perniciem effugerunt. Princeps a ſupplicibus legatis ſe placari paſſus eſt. Hiſpaniam petiit, Cantabros, & Aſturios devicit, & Romam regreſſus eſt anno 730. Poeta Auguſti reditum canit, quemadmodum ejus diſceſſum dixerat in Ode, *O Diva gratum*. Hæc videtur prodiiſſe eodem die, quo ille Princeps Romam pervenit. Poſtquam publicos hujuſce feſti ritus deſcripſit, domum ſe recepit, ut cum Amicis genio indulgeret. Optima eſt hæc Ode. In prima parte gravior, in ſecunda hilarior. Sed rei magnitudini non reſpondet.

V. 1. Hercules victor in Latium venit poſt debellatam Hiſpaniam. Dacierius ait, Herculem nunquam illuc iviſſe. Sed fabula & Dionyſius Geographus id aſſerit. Injuriam facias Poetæ, ſi locupletiores Auctores ab eo poſtules. Hujus verſus finis moleſtus eſt delicatiſſimi faſtidii hominibus.

V. 2. Auguſtus vita periclitatus erat in expeditione Cantabrica. (Suet. in Oct. c. 29.)

V. 5. Livia.

V. 6. Poſtquam juſtis divis operata eſt. *juſtis*, quia victoriam & reditum Cæſari merenti dederunt.

Et ſoror clari ducis, & decoræ
Supplice vittâ
Virginum matres, juvenumque nuper
Soſpitum. vos o pueri, puellæ, &
Jam virum expertes, ab inominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi feſtus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam tenente
Cæſare terras.
I, pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marſi memorem duelli:
Spartacum ſi qua potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrhinum nodo cohibente crinem:
Si per inviſum mora janitorem
Fiet, abito:
Lenit albeſcens animos capillus,
Licium, & rixæ cupidos protervæ.

V. 7. Octavia.

V. 10. Tò *ſoſpitum* refertur ad τὸ *juvenum*, nempe eorum, qui comitati ſunt Auguſtum in Hiſpaniam, h. e. M. Lollii filii, Plotius Numida, & Julius Florus. Hæc expeditio quibuſdam eorum infelix fuit.

V. 11. Quæ nuper veſtros conjuges amiſiſtis. *inominatis*, i. mali ominis.

V. 15. *Vis* ſignificat bella externa. *tumultus* bella civilia. Reverſus Romam clauſit templum Jani exacto menſe Junio, anno 730.

V. 18. Hoc vinum 68 circiter annos agere debuerat. exaggerat Poeta.

V. 19. *Potuit*, i. cadus. *cadus* & *amphora* denotat figuram, *teſta* materiem.

V. 21. Erat peregrina mulier, quæ ſuavem, claram, & acutam vocem emittebat.

V. 25. Tunc pene abſolverat 41 ætatis annum. fortaſſe ille janitor non belle excepit Horatium.

Digitized by Google

Non ego hoc ferrem calidus juventa,
Conſcile Planco.

V. 28. Conſulatus L. Munacii Planci incidit in annum 712. eodem anno peractum eſt Philipenſe prælium.

CARMEN XV.

AD CHLORIM.

Libidinoſam ſenectutem ipſi exprobrat.

UXor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ,
Famoſiſque laboribus.
Maturo propior deſine funeri
Inter ludere Virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
Non ſi quid Pholoen ſatis,
Et te, Chlori, decet. Filia rectius
Ex-

Satyrica eſt hæc Ode in Chlorin matrem Pholoes. Suſpicari poſſumus eam ſcriptam fuiſſe poſt 33. lib. 1, & poſt 5. lib. 2.

V. 1. Cum meretrices ſeneſcebant, ut impune pergerent vivere, nubebant miſeris hominibus, qui earum mancipia potius, quam mariti erant. hujuſmodi erat iſte Ibycus. ,, Pauperes eligunt (ait D. Hieron.) ut nomen tantum ,, virorum habere videantur, qui patienter rivales ſuſtine- ,, ant, ſi muſſitaverint, illico projiciendi. ,,

V. 2. Impudicitiæ, quæ ab incontinentia naſcitur.

V. 3. Impudicitiis.

V. 5. Saltare.

V. 6. Allegorice, & eleganter dictum. puellas ſtellis comparat, & anum nigræ nebulæ.

V. 8. Pholoe filia Chloridos. quemadmodum juvenes perſonati aliquando noctu meretrices inviſebant, & earum domos expugnabant, niſi janua ſibi aperiretur, ita meretrices idem agebant, ut juvenum domos ingrederentur. (Sen. in præf. lib. 4. Controv. Nat., & Plautus Mil. glor. Act. 4. ſc. 6.)

Expugnat juvenum domos,
    Pulſo Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
    Laſcivæ ſimilem ludere capreæ:
Te lanæ probe nobilem
    Tonſæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus roſæ,
    Nec poti vetulam fece tenus cadi.

V. 11. In Ode 33 lib. 1. & in 5 lib. 2. loquitur Horatius de hac Pholoe tanquam de puella, quæ nondum amoris ſtimulos ſenſerat; hoc loco vero eam inducit amore Nothi inſanientem.

V. 12. Saltare, currere.

V. 13. Vetulæ meretrices eo deveniebant, ut trahendis penſis victum ſibi quæritarent.

V. 15. Coronæ, ſerta.

V. 16. Meretrices in conviviis in vinum meracius ſeſe intemperanter ingurgitabant.

CARMEN XVI.

AD MÆCENATEM.

Divitias malorum omnium fontem eſſe, ſummum vero bonum in mediocritate conſiſtere.

INcluſam Danaem turris ahenea,
    Robuſtæque fores, & vigilum canum
Triſtes excubiæ munierant ſatis
    Nocturnis ab adulteris:

Qui logicæ methodi ſtudioſiſſimi ſunt hanc cæteris Odem præferent. Divitiæ ſunt irritamenta malorum; decens mediocritas magna affert bona; felix ergo qui hac ſcite utitur. Horſum tendit Poetæ mens, ut ſcilicet Mæcenati gratias agat de accepta muneri villa, & ſignificat, ſe feliciorem eſſe propter hujus exigui agri poſſeſſionem, quam ſi ditiſſimarum provinciarum imperium ſibi demandatum eſſet.

V. 2. Quernæ, roboreæ. Plautus ait, *carcer robuſtus*. & Feſtus *arca robuſta*.

Si non Acriſium Virginis abditæ
Cuſtodem pavidum Jupiter, ac Venus
Riſiſſent, ſore enim tutum iter, & patens,
    Converſo in pretium Deo.
Aurum per medios ire Satellites,
Et perrumpere amat ſaxa potentius
Ictu fulmineo. Concidit auguris
    Argivi domus, ob lucrum
Demerſa exitio: Diffidit urbium
Portas vir Macedo, & ſubruit æmulos
Reges muneribus: munera navium
    Sævos illaqueant duces:
Creſcentem ſequitur cura pecuniam
Majorumque fames. jure perhorrui
Late conſpicuum tollere verticem,
    Mæcenas, equitum decus,
Quanto quiſque ſibi plura negaverit,
Ab Dis plura feret. nil cupientium
Nudus caſtra peto; & transfuga, divitum

Par-

V. 6. Lepida ac bellula ἀντίθεσις, ex hac parte Acriſius irrequietus, ſuſpicioſus ſeſe in omnia vertebat, ut ab inſidiis caveret: ex altera autem Jupiter & Venus ambo tranquilli, & voti compotes ſolicitas hominis curas rident, & multiplices præcavendi rationes.

V. 12. (V. Ind. *Eriphyle*.)

V. 14. (V. Ind. *Philippus*.)

V. 15. Muneribus feroces præfectorum navium animi flectuntur. fortaſſe quoſdam navium duces animo intendit, qui officio ſuo functi non ſunt certis temporibus, ut ſuſpicantur Torrentius & Dacierius.

V. 18. *Majorum*, i. bonorum. Duo alia mala ex opibus fluunt; opes augent curas, & habendi cupiditatem accendunt.

V. 21. Dacierius cum aliis ſic explicat; quo quiſque magis ſuam aviditatem comprimet, eo plura dona a diis impetrabit. Roſellus vero τὸ *feret* eſſe pro *patietur*, & ita vertit. Quo quiſque diutius frugalitatem coluerit, & facilius ſuſtinebit adverſam fortunam.

V. 22. Concluſio propoſitionis, quæ in verſu præcedenti extat. Videtur Chabotio Horatius hoc loco Bruti partes magis probare, quam Auguſti & Antonii.

Partes linquere geſtio,
Contemtæ dominus ſplendidior rei,
Quam ſi quidquid arat non piger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, ſylvaque jugerum
Paucorum, & ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Leſtrigonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi, nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis,
Importuna tamen pauperies abeſt.
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia colligam.

V. 25. Hæc conjunguntur præcedentibus. Contemnuntur ea, quæ quærere animus dedignatur. Verum glorioſum eſt, poſſidere bonum, quod ſolicite conquiſitum minime fuerat.

V. 29. *Rivus*, *ſylva*, *fides* regunt τὸ *fallit*. τὸ *Africæ* genitivus eſt, qui a τῷ *imperio*, & *ſorte* pendet. periphraſis. proconſul Africæ. *Sors Africæ* ſignificat Proconſulatum, nam hi magiſtratus ſortito dabantur. τὸ *fallit* non ſignificat *ignoratur*, ſed *opinione ſua decipit*. ordo eſt: *Ager meus Sabinus Africæ ſorte obtenta beatior fallit Africæ proconſulem*. Proconſul hujus provinciæ ſorti debebat Magiſtratum, Horatius vero ſuum exiguum fundum amicitiæ Mæcenatis. Proconſul ſe Horatio feliciorem putabat, ſed errabat. cur? quia ignorabat duo hæc, nempe divitias & felicitatem valde inter ſe differre. Fortaſſe Poeta ſententiæ aculeo ferire vult eum, qui tunc Africæ proconſul erat, & qui pariter fortunam ſuam Mæcenati debebat. Roſellus ita: Rivus aquæ puræ, & prædiolum, & parva meſſis, quæ meam ſpem non fefellit, efficiunt, ut animo non iniquo eum intuear, qui poſſidet omnes ſegetes Libyæ.

V. 34. (V. Ind. *Lamus*.)

V. 36. Gallia Ciſalpina paſcuis clara extendebatur inter Alpes & Padum. Eſt hodie Pedemontium, Ducatus Mediolanenſis, Mantuanæ Regionis pars, Bergomatum & Brixienſium regio.

Quam ſi Mygdoniis regnum Alyattei
Campis continuem. Multa petentibus
Deſunt multa. bene eſt, cui Deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu.

CARMEN XVII.

AD ÆLIUM LAMIAM.

Hortatur ad diem craſtinum, qui ater & nubilus fore videbatur, hilare tranſigendum.

ÆLi vetuſto nobilis ab Lamo,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuiſſe Lirin,

Late

* Haud ita magni momenti videtur eſſe Senadoni hujus Carminis argumentum; ſed animadvertendum, quantopere Horatius tempeſtatis inclementiam metuerit, quo animi ſenſu, quo horrore captus eam evitare ſemper ſtuduerit. ſæpe id teſtatus eſt ipſe, ut videbimus. Hæc igitur magni ponderis res, & digna Carmine. ſtilus eſt facilis, fluidi verſus. videtur Lamia tunc fuiſſe ruri. *

V. 3. Conditor primus. τὸ *innantem* pulchram exhibet imaginem lenti curſus, quo Liris ſuas aquas in mare fert. Campaniæ littora vocat *Maricæ littus* a Circe, quæ in illa regione regnaverat, & vocata fuit Marica poſt obitum ſuum. Prope Minturnum erat lacus Maricæ. Hinc fortaſſe vocata eſt vitrea Circe a Poeta alibi. falſo colligit ex hoc verſu Dacierius conſtructos fuiſſe ab Lamo aggeres in littore Liris, ne flumen inundaret agrum. *tenuiſſe Lirin*, idem eſt ac tenuiſſe Formiarum regionem. in vulgaribus editionibus reperiuntur poſt primum verſum Carminis quatuor verſus, quos poſuimus in Variis Lectionibus loco ſuo. Sed eos hinc expungendos duximus, tanquam indignos Horatiana Muſa: fortaſſe nota quædam veteris Grammatici in margine ſcripta ab alio Grammatico audaciori intextum intruſa eſt, & pedibus ligata, atque ita immerito tributa Poetæ. (V. Præf. ad Lect.)

Late Tyrannus: cras ſolliis nemus
Multis, & alga littus inutili
Emiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet: aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix: dum potes, aridum
Compone lignum: cras genium mero
Curabis, & porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

V. 9. *Dum potes*. proverbium, quo hoc ſibi vult. fac maxime, ut malum, quod tibi imminet, propulſes.

V. 10. Solatio te dabis, genio indulgebis.

CARMEN XVIII.

AD FAUNUM HYMNUS.

Faune Nympharum fugientum amator,
Per meos fines, & aprica rura
Lenis incedas, abeaſque parvis
Æquus alumnis:
Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crateræ: vetus ara multo
Fumat odore:
Ludit herboſo pecus omne campo,

Quum

Romani putabant Faunum ex Arcadia in Italiam migrare ſolitum 3 nonas Feb. & redire, unde diſceſſerat nonis Decemb. In ejus diſceſſum ſacra fiebant, ut in ejus reditum. Poeta cum eſſet ruri hunc Hymnum texuit, qui in feſtis Decemb. caneretur, quæ vocabantur Faunalia. Hæc Ode in duas æquales partes diſcinditur. Prima continet Poetæ preces, ſecunda vero Dei beneficia, & gaudia pagorum. Argumentum egregie ſumtum eſt & pertractatum, verſus fluidi, ſententiæ ingenuæ, nativæ, imagines hilares, & campeſtres, dicendi formulæ elegantes.

V. 5. *Pleno*, i. exacto.

V. 6. Ingenioſe & poetice dictum.

V. 9. Incipit altera pars.

Digitized by Google

Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
Feſſus in pratis vacat otioſo
Cum bove pagus:
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſtes tibi ſylva frondes:
Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

V. 16. Vel quia ter pede terram percutiebant ſaltantes, vel quia hæc chorea tribus diverſis temporibus ducebatur, nempe mane, meridie, & veſpere.

CARMEN XIX.

AD TELEPHUM.

Narratorem intempeſtivum ad convivii feſtivitatem ſubito traducit.

QUantum diſtet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata ſacro bella ſub Ilio.
Quo Chium pretio cadum
Mercamur, quis aquam temperat ignibus,
Quo

Poeta in domo cujuſdam Amici ſui exhilarare aggreditur ſodalium convivarum animos neſcio quid proponens honoris gratia in Murenam Augurem juſſum. Telephus adoleſcens græcus & illuſtris de hiſtoria veteri ſuæ regionis diſſerere nunquam deſinebat. Horatius acute & feliciter ad alia eum revocat, quæ magis conſentanea forent ſodalium menti. Ne quis tamen putet, hanc Odem convivii tempore abſolutam fuiſſe quaſi ex tempore. Cum argutiæ faceciſſimi ſalis bene ceſſerint, ille domum ſuam reverſus non abs re eſſe judicavit eas verſibus evulgare. Ode *Natis in uſum* eſt ejuſdem generis, utraque ita elegans & concinna eſt, ut nihil ſupra. hæc lucubrata fuit ante annum 732. fortaſſe hic eſt ille Telephus, qui poſtea in Auguſtum conjuraverat. (Suet. in Oct. c. 19.)

Quo præbente domum, & quota
  Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunæ propere novæ,
  Da noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ. Tribus aut novem
  Miſcentor cyathis pocula commodum.

Qui

V. 7. *Quota*, i. domo, vel hora, vel ſumma. quaſi Horatius petat, quantum expenſarum faciendum in vino, balneo calido, hoſpitio comparando.

V. 8. Telephus fortaſſe Poetam duxerat in aliquam villam Pelignorum, ubi minus liberaliter exceptus fuit, quam ſperaverat; & ingenioſe ei quidpiam exprobrat. Audiamus Roſellum: Peligni montuoſam frigidamque regionem incolebant inter Marſos, & Sabinos. Venti qui ex ea parte flabant Romæ aerem frigefaciebant, & fortaſſe ii venti regnabant, dum Horatius Odem ſcribebat.

V. 9. Subauditur poculum. Telephus non ita facile culpæ rationes obtendere potuiſſet. Derepente igitur Poeta inſurgit, ad largiter potandum ſocios invitat. Juvat cernere, quo pacto imperitet, perinde ac ſi eſſet convivii Rex. Numerum cyathorum præſcribit, qui exhauriendi ſint, &, ut exemplum præbeat, ipſemet tria pocula haurit. Hæc urbana agendi ratio tam vivide hic expreſſa mirum in modum legentes delectat. Plurimum id conduxit ad diſſipandam moleſtiam, quæ ex Chronologica Telephi narratione in convivarum animis inſederat. fortaſſe Murena in Novilunio Augur nuncupatus eſt.

V. 10. Lex Horatii vetat, quemquam e menſa ſurgere ante mediam noctem. Augures e numero Patritiorum prius creabantur, inde etiam Plebejorum. Fuerunt primum tres, deinceps quatuor, & quinque; Sulla addidit alios quinque; tandem Augurum collegium 24 conſtitit, cujus Princeps vocabatur *Magiſter collegii Augurum*.

V. 12. Dacierius explicat, tribus vel novem vicibus bibere. Ergo per illum cyathus & poculum unum idemque ſignificant. Pocula erant menſuræ inæqualis, cyathus vero inſerviebat metiendo vino, aut aquæ, quæ poculis infundebatur. Uti Poeta ait: *miſcere pocula tribus aut novem cyathis*: ſignificat, infundere, miſcere, confundere in uno poculo tres aut novem cyathos, bibere uno ſpiritu $\frac{1}{4}$ aut $\frac{3}{4}$ cotylæ partes. Hinc facile intelligentur quatuor

ſequen-

Digitized by Google

Qui Muſas amat impares,
    Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates, tres prohibet ſupra
    Rixarum metuens tangere Gratia
Nudis juncta ſororibus.
    Inſanire juvat. Cur Berecynthiæ
Ceſſant flamina tibiæ?
    Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
Parcentes ego dexteras
    Odi. ſparge roſas: audiat invidus
Dementem ſtrepitum Lycus:
    Et vicina ſeni non habilis Lyce.
Spiſſa te nitidum coma,
    Puro te ſimilem, Telephe, Veſpero,
Tempeſtiva petit Rhode:
    Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

ſequentes verſus. ait, potatorem Poetam in novem Muſarum honorem uno ſpiritu novem cyathos debere bibere, ſed Gratias velle, ut dumtaxat tres per vicem bibantur.

V. 13. Argute laudat Murenam. Bibens ait ter aut novem Auguri novo. laudat igitur ejus ingenium politioribus artibus, & eruditione excultum.

V. 15. Poſtquam præſcripſerat certum bibendorum cyathorum numerum, permittit, ut bibatur vinum nulla habita menſuræ ratione.

V. 21. Vult omnes feſtum peragant, & ii, qui menſæ non accumbunt, nec convivis miniſtrant, cantent, & ſonent cithara, fiſtulaque.

V. 23. Horatium agnoſces in hoc loco ſatyrico. Solet enim in fine Carminum urbano ſale adſpergere aliquem præter opinionem. Lycus ignotus homo nobis eſt.

V. 26. De hoc Telepho vide Od. 14. lib. 1. & 11. lib. 4.

V. 28. Hanc Glyceram adamavit Tibullus. ergo hæc Ode eſt poſterior 34. lib. 1. & hoc argumento eſt, Odem 34 ſcriptam fuiſſe, antequam Horatius 44 ætatis annum ageret. Nam hoc eodem anno Murena morte multatus eſt, quia contra Auguſtum conjuraverat.

CARMEN XX.

AD PYRRHUM.

Monet, quanto periculo Nearchum juvenem amanti Puellæ eripuerit.

NOn vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulæ catulos Leænæ?
Dura poſt paulo fugies inaudax
Prælia raptor.
Quum per obſtantes juvenum catervas
Ibit inſignem repetens Nearchum,
Grande certamen, tibi præda cedat
Ma-

Hujus Carminis decora in verborum proprietate, & in imagine vera, quam Poeta exhibet mulieris, cui raptus eſt adoleſcens amaſius, conſiſtunt. Eam Leænæ comparat, cui catuli abrepti ſunt. Conſiſtunt etiam in faceriſſimo ſale, quo inſanam amore mulierem, ejuſque rivalem adſpergit. Adoleſcens ille interim vel ob ſtupiditatem, vel ob contemtum ſiccis oculis utriuſque certamina intuetur, omneſque motus & conatus pariter ludos facit. Contendit Acro, hanc Odem allegorice ſumendam eſſe, & Regi Pyrrho accommodandam, cum ille Tarentinis opitulatus bellum gerebat cum Romanis. Leæna, ait, eſt Roma, fœtus ejus Patres, & Quirites, Nearchus aliquis dux juvenis illorum temporum ab Epirotis captus. Horatius non ſine maxima de cauſa allegoriis uſus eſt, nempe ut ſuæ ætatis, ac ſummi momenti eventus, quos palam facere omni ex parte temporibus excluſus non poterat, aliquo modo ſignificaret. quid obſtabat Poetæ aperte loqui de Pyrrho? Ego puto, hunc Ducem, ne in mentem quidem ei veniſſe.

V. 2. Pyrrhus eſt Græcus vir, ut Telephus, Nearchus.

V. 3. *Inaduax*, timidus. Horatiana vox.

V. 5. Ergo innumeris aliis amaſiis unum Nearchum anteponebat. Illi juvenes non obſiſtebant illi feminæ, ut faverent Pyrrho, ſicut interpretes perperam affirmant.

V. 7. Tibi ne potius præda major cedat an illi? vel τὸ *major* ponitur ratione *amoris*, quem alteruter teſtatur majorem, & potiorem. *major* pro τῷ *magis*, *potius*.

Digitized by Google

Major, an illi.
Interim dum tu celeres ſagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos;
Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa
Raptus ab Ida.

V. 9. Sagittæ ſunt meliora arma iis, qui eminus vel fugientes præliantur. dixit ſuperius, Pyrrhum jam evitaturum prælia.

V. 11. Nearchus arbiter & pretium pugnæ. Dat Poeta Nearcho ramum palmæ, quem puer in contemtum ſub pedibus ponit, & quo ventulum ſibi facit. Concinna ſane imago eſt iſta: vel hæc accipe allegorice. nempe Nearchum contemſiſſe utrumque, nihil laboraſſe de pugnæ ſucceſſu. Hoc deſumſit Horatius ex Trachiniis Sophoclis, qui pugnam deſcribit Herculis & Archeloi pro Dejanira habenda, cujus pugnæ arbitra erat Venus virgam manu tenens, quæ præerat amori. Videtur Nearchus poſuiſſe ſub nudo pede palmam eo temporis momento, quo a Pyrrho raptus eſt, perinde ac ſi hæc femina viribus omnibus obnixa fuerit, ne id fieret. Si Odem attentius conſideres, videbis Poetam locutum de iis, quæ egit ille juvenis, poſtquam raptus eſt, & dum hæc femina furens Pyrrhum inſequebatur rapiendi cauſa Nearchum, & dum Pyrrhus paratus erat ad ſuſtinendum ſingulare certamen, ut ſervaret prædam.

CARMEN XXI.

AD AMPHORAM.

Monet ut in Meſſalæ gratiam vinum promat generoſum.

O Nata mecum Conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem pia teſta ſomnum:

Quo-

(V. Ind. Meſſala) Scriptum igitur hoc Carmen fuit anno 722; nam bella Siciliæ occupatiſſimum habuere Horatium præcedentibus annis. Familiariter uſus eſt Poeta Meſſala in exercitu Bruti & Caſſii, & multo magis in poſterum. Cum olim Meſſalam arceſſiviſſet ad cœnam domum, ut ſignificaret, quanto ſibi honori hoc verteret, hanc Odem ſcripſit; vel: Poetico & ingenioſo commento Amphoram vocat ad optimum vinum effundendum, quod muneri hoſpiti tam præſtanti detur. Quot bona hic liquor pariat, ſatis vivide, & hilariter differit; verſuum ſtructura valde conſpicua, dicendi modi egregii, & acri judicio delecti. * Sanado arbitratur, ſi pluribus Meſſala laudatus fuiſſet, futurum fuiſſe ut plus ponderis ineſſet huic Carmini. Sed tunc prorſus mutanda fuerat tota ejus ratio, & ſtructura. Compotationis imago ſententias hilares non graves poſtulabat. idcirco Poeta parce attingit Meſſalæ laudes, & ſeria. *.

V. 1. Impleta. loquitur de vino, non de amphora.

V. 2. Videtur ipſe ſibi contradicere: ſi amphora triſtitiam fovet &c. quomodo pia eſſe, h. e. ſuccurrere poterit? Notandum eſt, tres poſtremos verſus primi quaternionis bona & mala vini generatim ſumti diſtribute numerare per ſuſpenſionem, & interrogationem. τὸ *ſeu* eſt pro *an*. præterea quintus verſus correctionem quamdam continet, qua Poeta malis vini procul amandatis, de bonis dumtaxat loquitur. Deinde τὸ *pia* adhæret invocationi, non enumerationi; referendum eſt ad primum verſum non ad tres ſequentes: Ordo eſt: *O pia teſta nata mecum Conſule Manlio deſcende* &c.

Quocumque lectum nomine Maſſicum
Servas, moveri digna bono die,
Deſcende Corvino jubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur & priſci Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas, & arcanum jocoſo
Conſilium retegis Liæo:
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireſque, & addis cornua pauperi,
Poſt te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, &, ſi læta aderit Venus,

Se-

V. 5. Vinum optimum ex toto Maſſico electum. *nomine*, i. cauſa, effectu, nota.

V. 7. Romani in horreis in ſummo domus tabulato vinum ponebant, ut fumi tenore matureſceret.

V. 8. Significat maturitatem quamdam vini, & vetuſtatem, qua dulceſceret quidem, non autem fieret inſulſum & vappa.

V. 9. Tò *Madet* deſumtum eſt a Baphiis. Meſſala Academicus erat.

V. 10. Vultus ferox, & ſylveſtris plerumque fit ex ſcientiis, quæ animum poſtulant cogitabundum.

V. 11. Catonis Cenſoris.

V. 13. Suavi vi manſuefacis indomitos animos.

V. 20. Reſponſat iratis regibus potentiſſimis, congreditur exercitui magno.

V. 21. Cara Amphora, Bacchus, & gratiæ ſorores invicem ſibi conjunctæ noſtras voluptates protrahent a luminibus accenſis uſque adeo ut ſol ſuo reditu diſſipet nocturnos ignes; & ſi Venus eſt læti, jucundique ingenii, eam bonorum participem faciemus. Timet amorem, vult enim, ut ſit lætus, ſed non inſanus.

Digitized by Google

Segneſque nodum ſolvere gratiæ,
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

V. 22. Quæ nunquam diſſociantur, nunquam vincula ſocietatis rumpunt. Roſellus ita vertit. Quæ ægre ſolvunt nodum zonarum ſuarum, ægreque patiuntur veſtes, & vela ſolvi.

V. 23. Amphora Latinorum erat maximum vas, aliter ſuppetere non potuiſſet præbendo vino, quo per totam noctem convivæ maderent.

CARMEN XXII.

AD DIANAM.

Ob Amicam partu feliciter levatam ſacrum annuum pollicetur.

MOntium cuſtos nemorumque Virgo,
Quæ laborantes utero puellas,
Ter vocata audis, adimiſque letho,
Diva triformis.
Imminens villæ tua pinus eſto:

Argumentum & tempus hujus Carminis nos latent. fortaſſe Poeta cum ruri eſſet Sabino, gratum quempiam nuncium accepit enati feliciter partus, cujus edendi difficultate gravi laboraverit nota quæpiam inſigniſque femina. ex tempore 8 verſus cecinit, ſimplices ſane, fluidos, & numeroſos, puro flumini, & copioſo ſimiles.

V. 3. Myſticus eſt numerus ternus, vel ob tria Deæ nomina; in cœlis enim erat Luna, in terris Diana, & in inferis Proſerpina. Triceps etiam vocabatur, & pingebatur. Capita enim habebat Leonis, Tauri, & Canis.

V. 5. Hinc conjicere licet, Poetam ante oculos poſitam habuiſſe & digito monſtraſſe arborem, de qua loquebatur. Cum dicit, arborem umbras inducere domui ſuæ, denotat, eam ſibi fuiſſe caram, eoque conſilio poſitam, ut ſacra ipſe ſub umbra faceret, quæ gratiora fierent Dianæ hac de cauſa.

Digitized by Google

Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

V. 6. Figurate & poetice videtur honore ſacrificii, quod Dianæ pollicetur, arborem cumulare.

V. 7. Apri ferire aliquem nequeunt, niſi caput torqueant, quia eorum dentes extant utrinque ex malis. Fortaſſe Poeta indicat figuram dentium Apri, qui obliqui incurvantur.

CARMEN XXIII.

AD PHIDILEN.

Deos non tam ſumtuoſis, quam puris muneribus conciliari.

CŒlo ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente Luna, ruſtica Phidile,

Si

Utrum veretur Horatius, ne a villæ ſuæ cuſtode femina, quæ largos in ſacris facit ſumtus, lectaſque de grege victimas mactat, res familiaris peſſum detur; an vero eadem mulier ab eo petiit amplius ſtipendium, quod ſibi ſuppeteret tot faciendis in re ſacra expenſis? Alterutrum fortaſſe ſpectat hæc Ode. Lepida ſane res eſt, Poetam Epicureum nimiæ hujus feminæ religioni modum ponere. Illa ſimpliciter credere poterat, herum ſuum hæc ſibi mandare, germana & antiqua in Deos pietate ductum; cum contra nihil aliud ipſe petat animo, quam impenſis parcere, & rebus ſuis proſpicere. lepidiſſima eſt hæc Ode, & elegantiſſima.

V. 1. Romani volam ad Cœlum vertebant, cum Deos ſuperos, & ad terram, cum inferos orarent.

V. 2. Feminæ ruſticæ libenter exteriori Deorum cultui ſe dabant. quilibet menſis & hebdomada Religionis colendæ occaſionem præbebat. modo calendæ aderant, modo nonæ, modo idus, ne dicam de feſtis præcipuis, Panis, Dianæ, Priapi, Palis, Fauni &c. Poeta ut cuſtodis menti in deorum cultum nimis affectæ mederetur, imperat, ut illa ineunte dumtaxat quolibet menſe ſacrum unum peragat, & ſumtus faciendi rationem præſcribit.

Si thure placaris, & horna
Fruge Lares, avidaque porca :
Nec peſtilentem ſentiet Africum
Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam quæ nivali paſcitur Algido
Devota, quercus inter, & ilices,
Aut creſcit Albanis in herbis
Victima, Pontificum ſecures
Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus;

V. 3. *Horna*, i. illius anni.

V. 7. Rubigo eſt morbus ſegetum. accidit, ubi peſtifer ventus, aut matutinum frigus eas corrumpit. Alii putant, Rubiginem eſſe viſcoſum rorem, qui hæret ſegeti, eamque arefacit, & urit, cum ſol prodiens eum vix lapſum, & in globulos volutum radiorum ſpiculis ferit. Guttæ enim vitri veluti convexi figuram gerunt, in quas radii incidentes & coacti facillime granum perurunt.

V. 8. Tempeſtas pernicioſa, multos morbos afferens.

V. 9. Ait, dona diis dare debere pro ſuis quemque opibus, & multum intereſſe inter publica, & privata ſacrificia. Vera dicit, ſed callide ſuam mentem tegit, parſimoniæ proclivem.

V. 10. In bonam vel malam partem accipitur τὸ *devota*, ratione adjuncti.

V. 15. Opponit hæc præcedentibus. Pontifices mactabant Diis Romæ imperiique tutelaribus victimas exquiſitis paſcuis ſaginatas, ſed tibi, quæ ſolos deos domeſticos, & campeſtres unius villæ præſides colis, coronæ ſatis ſunt &c. venuſte ludos facit Deos.

V. 17. Aliqui putant τὸ *immunis manus* ſignificare manum vacuam, quæ nec victimam, nec hoſtiam, nec thura offerat. Bentlejus nominativum facit τὸ *ſumtuoſa hoſtia*: ſed ita perturbat loci ſenſum. τὸ *immunis* habet eum ſenſum, quem rejiciunt Dacierius, Coſta, Bentlejus. *immunis*, ajunt, non poteſt eſſe idem, ac innocens, pura. Sed

Non ſumtuoſa blandior hoſtia,
Mollirit averſos penates
Farre pio, & ſaliente mica.

iis repugnat Plinius, qui dixit, *caprificus omnibus immunis eſt, quæ adhuc diximus*, i. vitiis. & alio loco, *oculis tantum immunibus*, i. malo; ita τῷ *manus immunis* ſubauditur ſceleris. Ordo eſt: *ſi tua manus aram immunis tetigit, non blandior molliverit averſos Penates cum ſumtuoſa hoſtia, quam cum farre pio & ſaliente mica*. Quamvis hoc videatur ad Phidilen pertinere, tamen tanquam moralis ſententia accipi poſtet. Roſellus accipit τὸ *immunis* pro τῷ *ſine munere, & officio*, eumdemque habere ſenſum ait, atque illa ſuperius: *te nihil attinet*: ita ut Poeta moneat Phidilen, ut in ſacris faciendis ſe meminerit eſſe vere immunem, ideſt *ſine munere, & officio*.

CARMEN XXIV.

AD AVARUM.

Seculi ſui vitia inſectatur, & eorum remedium proponit.

Intactis opulentior
Theſauris Arabum, & divitis Indiæ
Cæ-

* Dum ſeculi ſui vitia inſectatur, & eorum remedium proponit, graviter nos inſtruit, & magnopere delectat, ad virtutem accendit, eodemque tempore, ut opinor, hominem illum avarum & inhumanum ſugillat, in quem ſcripſit quidem Odem 18. lib. 2. Hæc tamen, quam præ manibus habemus, non paucis annis illi præceſſit. Tripartito dividitur, In prima parte ſeculi ſui vitia exponit, in ſecunda cauſas eorum aperit, in tertia remedia adhibet. laudanda ob ſententiarum ſublimitatem, numerorum concinnitatem, figurarum audaciam, verborum vim, locorum varietatem, ornamentorum delectum. colligitur ex v. 26. factam eſſe ante annum 724, quo bella civilia finita ſunt, ſaltem ante Arabicam expeditionem, nempe annum 727. *

V. 1. Nuncupat theſauros Arabum pro Arabibus ipſis, qui theſauros poſſidebant.

Digitized by Google

Cæmentis licet occupes
    Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum:
Sic figit adamantinos
    Summis verticibus dura neceſſitas
Clavos: non animum metu,
    Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres melius Scythæ
    (Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos)
Vivunt, & rigidi Getæ,
    Immetata quibus jugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
    Nec cultura placet longior annua:
Defunctumque laboribus
    Æquali recreat ſorte vicarius:
Illic matre carentibus
    Privignis mulier temperat innocens:

V. 3. Indicat ingentes illas lapidum moles, quas avarus dives in mare conjiciebat ad conſtruendas ædes. Similia fere exprobrat in Ode 18. lib. 2. quod ſcilicet locet ſecanda marmora, & domos ſtruat ad Bajas ſubmotis littoribus & nihil cogitet de morte ſibi proxima &c.

V. 6. *Verticibus* non ſignificat magna ædificia in mari erecta, nec capita eorum, qui ea extollebant, nec clavorum, quos tenet manu *neceſſitas*, ſed metaphoriee dictum eſt: *vertex* eſt faſtigium magnitudinis, ſummæ fortunæ, pro *τῷ apex*.

V. 12. Conjungit duas voces, quæ ſecum pugnant. prima diviſionem excludit, altera vero ponit. *τὸ liberas fruges* oſtendit Poetæ mentem, & indicat jocum in verbis. apud Getas agri non ſunt addicti privatis, nec per diviſionem, nec per proprietatem. Juſtinus ait de his populis: „ *hæc continentia eis morum quoque juſtitiam dedit nihil alienum concupiſcentibus; quippe divitiarum cupido eſt, ubi eſt uſus*.

V. 14. Opera ruſtica annum integrum durant, vices cuique ſuæ obtingunt. Qui munere ſuo functus eſt, & tempus datum inſumſit, alteri hæredi locum cedit, aut potius alteri ſequeſtri eorumdem amorum, ideſt curarum.

V. 18. Temperat ſibi a privignis. Latini dicebant *privignus* pro *τῷ prius genitus*. Novercæ innocentia morum

Nec dotata regit virum
    Conjux, nec nitido fidit adultero,
Dos eſt magna parentium
    Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas,
    Et peccare nefas, aut pretium mori.
O! ſi quis volet impias
    Cædes, & rabiem tollere civicam:
Si quæret pater urbium
    Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam,
    Clarus poſt genitis; quatenus (heu nefas!)
Virtutem incolumem odimus,
    Sublatam ex oculis quærimus invidi.

—Quid

parum nota inter nos non inſidias tendunt vitæ privignorum. Roſellus ita explanat locum; novercæ eos filios de medio tollunt veneno, quorum Matres obiere: aitque τὸ *temperat* ſpectare potionem venenatam.

V. 20. Plautus in Epid. act. 1. Sc. 2. & in Aſin. Act. 1. ſc. 1. ait: *pulcbra dos eſt pecunia, quæ marita non eſt.* & hanc adfert cauſam: *argentum accepi, dote imperium vendidi.*

V. 20. *Nec fidit*, i. maxime diffidit.

V. 21. Quatuor res felix efficiebant conjugium apud Scythas, . optima, & liberalis puerorum inſtitutio a parentibus ſuſcepta, charitas ſumma uxorum, & fides in maritos, horror conjugalis infidelitatis, & legum ſeveritas, quæ illud crimen morte luendum curabant. *peccare* eſt impudice agere. ſciebant igitur uxores maximum ſcelus eſſe *peccare*, & pœnam mortem. *pretium* pœna eſt. Si hominem, de quo loquitur Poeta, & hiſtoriam noſceremus, quam apte hæc dicat, admiraremur.

V. 25. Malorum fons tollendus eſt, ut bellorum civilium ignis extinguatur, ideſt, mores conformandi ſunt.

V. 30. Poſteritas tunc virtutem ejus celebrabit. *quatenus*, quoniam.

V. 32. Invidemus viris magnis vivis, donec utilitati noſtræ timemus: animo infixam ſervamus virtutis exiſtimationem, quæ ſeſe exerit, cum ratio utilitatis non pugnat amplius.

Quid triſtes querimoniæ,
    Si non ſupplicibus culpa reciditur?
Quid pœnæ ſine moribus
    Vanæ proficiunt? ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
    Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo nives
    Mercatorem abigunt? horrida callidi
Vincunt æquora navitæ?
    Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis & facere & pati,
    Virtutiſque viam deſerit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
    Quo clamor vocat, & turba faventium;
Vel nos in mare proximum
    Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiem mali,
    Mittamus. Scelerum ſi bene pœnitet;
Eradenda cupidinis
    Pravi ſunt elementa: & teneræ nimis
Mentes aſperioribus
    Firmandæ ſtudiis. neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
    Venarique timet: ludere doctior

V. 33. Quid proſunt noſtræ querelæ, ſi leges pœnas non ſtatuunt ad refrenanda crimina? quid proſunt leges ipſæ, ſi mores eas non colunt.

V. 36. *Tò ſi* amplectitur 8 ſequentes verſus.

V. 37. Zona torrida.

V. 39. Ad ſolum uſque, ſolo tenus, ad uſque terræ ſuperficiem. hic locus maſcula eloquentia prænitet.

V. 42. Quæ vulgo exiſtimatur eſſe maximum opprobrium.

V. 45. Vel nos feramus aurum, gemmas &c. in Capitolium, quo nos vocat clamor &c.; vel conjiciamus aurum & gemmas in mare.

V. 51. Ex Stoicorum ſententia loquitur, qui omnia ad ſummum jus revocabant. Epicurus vult, cupiditates certis terminis circumſcribantur, ut felicitati inſerviant.

Seu græco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea.
Quum perjura patris fides
Conſortem, & genium fallat, & hoſpitem,
Indignoque pecuniam
Hæredi properet: ſcilicet improbæ
Creſcunt divitiæ, tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

V. 57. Trochus erat circulus ferreus mobilibus annulis inſtructus: pueri eum ſolo circumvolvebant duce virga ferrea per vias; ſonitu annulorum monebatur populus, ut ab ejus improviſo occurſu caveret. Martialis eum deſcribit Epig. 160. lib. 14. ſenſus eſt: quis pudor! puer ingenuus equitare neſcit, ſcit tamen probe trocho ludere, & alea a legibus vetita: quis pudor, cum perfidus pater ad ditandum filium deſerat fidem in perniciem ſuorum cohæredum, ſociorum, & hoſpitum? poteſt ille quidem divitias congerere, ſed tamen ejus cupiditas ſemper inſtans videt plurima ſibi deeſſe.

V. 62. *Properet* comparare.

CARMEN XXV.

DITYRAMBUS.

Octavii laudes, Baccho auſpice, exequi meditatur.

QUo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ nemora, aut quos agor in ſpecus?

Ve-

Dityrambus eſt Odarum veluti Rex. quoad Poeſim lyricam in eadem eſt ille ratione, ac ipſa Poeſis lyrica eſt quoad Poeſim generatim ſumtam. Regnare debent in Dityrambo τῆς φαντασίας æſtus, ſermonis audacia. diverſi eſt hic ingenii atque is, quem ſuperius vidimus. Uterque tamen pari laude dignus. Bacchi laudes ad Auguſtum referuntur. Poeta humanas mentis vires imbecillas eſſe ſentit,

idcir-

Velox mente nova? quibus
    Antris egregii Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
    Stellis inſerere, & conſilio Jovis?
Dicam inſigne, recens, adhuc
    Indictum ore alio, non ſecus in jugis
Exſomnis ſtupet Evias
    Hebrum proſpiciens, & nive candidum
Thracen, ac pede barbaro
    Luſtratam Rhodopen. Ut mihi devio
Rupes, & vacuum nemus
    Mirari libet! O Naiadum potens,
Baccharumque valentium
    Proceras manibus vertere fraxinos:
Nil parvum, aut humili modo,
    Nil mortale loquar. Dulce periculum eſt,
O Lenæe, ſequi Deum
    Cingentem viridi tempora pampino.

idcirco ab illo Numine opem implorat in ſuſcepto conſilio perficiendo. Ita ingenioſe ac ſcite demulcet Octavii aures. Scriptus eſt, poſtquam in Deorum tutelarium numerum ſublectus eſt Auguſtus; ergo anno 725.

V. 4. Exemti e mortalium grege.

V. 5. Cantans.

V. 6. Indicat Octavii conſecrationem.

V. 8. *Non ſecus* &c. id refertur ad ea, quæ initio ſtatim dicta ſunt.

V. 10. Feſta Bacchi in vertice Rhodopes celebrabantur.

V. 18. Licet temerarium ſit, tamen eſt dulce.

CARMEN XXVI.

AD VENEREM.

Amori valedicit.

VIxi puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Lævum marinæ qui Veneris latus
Cuſtodit. hic, hic ponite lucida
Funalia, & vectes, & harpas
Oppoſitis foribus minaces.
O, quæ beatum diva tenes Cyprum, &
Memphim carentem Scythonia nive,
Regina, ſublimi flagello
Tange Chloen ſemel arrogantem.

CAR-

Poeta diu Amori obnoxius fuerat, nunc ſtatuit excutere collo jugum. Elegans eſt hæc Ode.

V. 4. Solebant milites Romani, qui ſe militia abdicabant, ſacrare arma Marti. Idem dicendum de aliis artibus. Horatius elegit Veneris templum, & arma ſuſpendit lævo parieti. Statuæ Deorum meridiem ſpectabant; Oriens ergo pars felix erat ſiniſtrorſum.

V. 6. Auguſtus in templo Julii Cæſaris Venerem Apelleam poſuit, ubi hæc Dea ita picta fuit, ut jamjam e ſinu maris exitura videretur. fortaſſe de hoc Templo, & de hac Tabula hic ſermo eſt.

V. 7. *Funalia* ſunt funes intorti, qui cera vel pice obliti facile incenduntur. harpæ ſunt falcati enſes, quibus Mercurius & Perſeus uſi ſunt, ille ad occidendum Argum, hic ad obtruncandum Meduſæ caput.

V. 9. Suaviſſimi verſus! qui tamen in dubio ponunt ea, quæ ſuperius dixit de mutatis ſuis moribus. poſtquam enim Amori valedixit, & arma Veneri ſacravit, queritur de feritate Chloes, Deamque rogat, ut illam puniat. Sed fortaſſe feritate Chloes permotus valedixit Amori, impunitam tamen eam abire non vult. Chloes erat Threſſa.

V. 10. *Scythonia*, ideſt perfrigida. Thraciæ montes ſemper nive cooperiuntur.

CARMEN XXVIII.

AD ÆLIAM GALLAM.

Abeuntem ſecundis votis proſecutus, navigationis pericula, ac maxime Europes exemplum ipſi proponit.

IMpios parræ recinentis omen
Ducit, aut prægnans canis, aut ab agro
Ra-

Ælia Galla Matrona Romana Poſtumo nupſerat. (Conjugii gaudia intermiſſa ſunt propter Poſtumi diſceſſum, qui comes Tiberio ab Auguſto datus Orientem verſus profectus eſt), ubi ille Princeps Aſiæ provincias viſere, Armeniam aggredi, ad ſoliumque erigere Tigranem iuſſus eſt. Propertius exprobravit Poſtumo, quod novam ſponſam reliquerat in Eleg. 12. lib. 3. Aliquanto poſt idem Poeta pro Galla aliam Eleg. edidit, nempe tertiam lib. 4, quæ eſt veluti Epiſtola, quam hæc Matrona ſponſo ſcribit. Sponſus & Sponſa nomine Liootæ, & Arethuſæ referuntur. Tot tantæque curæ adeo apud Poſtumum valuere, ut Gallam ad ſe arceſſiverit. Cum illa inibi eſſet, ut excederet, Horatius, qui honeſtæ amicitiæ vinculo illi obligabatur, occaſionem arripuit hanc Odem mittendi, in qua, poſtquam omnia proſpera auguratus eſt, ob oculos ponit navigationis pericula, quibus ſe illa erat objectura. Deinde Europes hiſtoriam longo ſermone perſequitur, ut ei palam faciat, non decere Matronas maris curſum, idem poſſe ei, atque illi puellæ evenire, ideoque eam hortatur, ne Europes ritu de ſe deſperet, quæ inconſulto ſortem ſuam deflebat. Hoc propoſito argumento facile licet Odem in bonò lumine collocare. Locus, quo Europes hiſtoria narratur, eſt eloquentiſſimus. & ſuaviſſimus. Tiberius Roma diſceſſit anno 731, & ex Thracia in Aſiam perrexit, hinc in Armeniam anno 734. Interjicienda igitur Odæ hujus dies inter annum 732, & 733 ſub finem Novembris.

V. 1. Parra eſt parva avis mali ominis nobis ignota. aliqui putant eſſe avem, quam itali *parruzza*, & Feſtus Pompejus *picum marinum* vocat. Senſus eſt: impiorum iter infeſtant hæc triſtia præſagia.

V. 2. Comitatur.

Rava decurrens Lupa Lanuvino,
Fœtave Vulpes:
Rumpit & ſerpens iter inſtitutum,
Si per obliquum ſimilis ſagittæ
Terruit mannos. Ego, cui timebo,
Providus auſpex,
Antequam ſtantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oſcinem corvum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix, ubicumque mavis,
At memor noſtri Galatea vivas:

Nam-

V. 3. Hanc regionem percurrere debebat Galla Brunduſium uſque.

V. 4. Quæ peperit.

V. 6. Cum per obliquum ſe immittens terret equos.

V. 7. Certe non ferrem, ut carus mihi vir maris curſum iniret, priuſquam orarim Deos, ut Corvum ab Oriente mitterent, qui lævum reditum Cornicis ad paludes prævert-teret.

V. 9. Mediam ſecat viam.

V. 11. Ab Oriente veniens Corvus proſperum ferebat augurium, cum ſtaret augur contra meridiem. Dacierius ſecus ac oportet hunc locum explicat, cujus ſenſus patet ex verbis præcedentibus, ac ſequentibus. Præterea ille putat, Corvi volatum ab Oriente mali ominis eſſe. quod falſum eſſe evincitur his Roſini verbis: „ Corvi ſi ab Oriente oc-„ cinerent clara voce, præſentem felicitatem ſignificabant „. Ita ſentiunt Acro, Landinus, Figulus, Mancinellius, Alexander ab Alexandro, & alii. anceps autem & varia Auctorum opinio, quam cœli partem ſpectaverint Augures. Varro ait lib. 6. de ling. Lat. „ Siniſtra pars ab Oriente, dex-„ tera ab Occaſu, antica ad meridiem, poſtica ad ſepten-„ trionem. „ hoc idem dicit Feſtus. Hanc ſententiam amplectitur Dacierius. Roſinus lib. 3. c. 9. de antiq. Rom. ait: „ Ex diſtinctis regionibus antica in ortum vergebat, „ poſtica in occaſum, dextera meridiem, Boream ſiniſtra „ reſpiciebat. „ Longum eſſet varias ſententias referre. V. Servium Lib. 2. Æn. ad verſum *Intonuit lævum*. & Alex. ab Alex. lib. 5. c. 19.

Digitized by Google

Namque nec lævus vetat ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidat tumultu
Pronus Orion? ego, quid ſit ater
Adriæ, novi, ſinus: & quid albus
Peccet Iapix.
Hoſtium uxores, puerique cæcos
Sentiant motus Orientis: Auſtri, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere rupes.
Sic & Europe niveum doloſo
Credidit tauro latus, & ſcatentem
Belluis pontum, mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, &

De-

V. 15. Dicunt interpretes, Picum a læva venientem eſſe mali ominis. Dacierius ait, *τὸ nec vetat* idem eſſe ac *ſinit*, & *τὸ lævus picus* idem eſſe ac Picus fortunati ominis. Sed ſenſum perturbat, & omnibus interpretibus contradicit, qui aſſerunt Picum a læva venientem eſſe mali ominis. Sed hic accipi poteſt *τὸ lævus* eo ſenſu, quo accepit Virg. his verbis: *ſi mens non læva fuiſſet*. Quacumque igitur ex parte hic picus volitet, nil impedit, quominus Galla ſuum iter feliciter ſuſcipiat.

V. 19. *Albus*, i. proſperus. *peccet*, poetice dictum, ut denotet perfidiam illius venti timendam eſſe, cui diffidere debeat Galla. Sic alibi dixit *albus Notus*, qui ad breve tempus albus, i. proſper eſt. *Peccare* apud Latinos dicebatur, qui ex bono malus fiebat.

V. 19. Poeta Adriacum mare trajecit anno 708 vel 709. cum Athenas adivit. Dacierius addit, Poetam noviſſe hoc mare perfidum, cum Philippis rediens in Epiro navem conſcendit, & Brunduſium petiit. Vera dicit, ſed ſecum pugnat, cum alibi dicat, Poetam navigaſſe mare Siculum, & ad Palinurum naufragaſſe.

V. 22. Horrida tempeſtatis imago.

V. 25. Sic etiam. hæc comparatio, & digreſſio maxime ſplendet.

V. 28. *Palluit* active. hæc eſt vivida & nobilis duarum ſententiarum antitheſis, quæ inter ſe pugnant, eoque conſilio conjunguntur, ut majorem habeant vim.

Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte ſublustri, nihil aſtra præter
Vidit & undas.
Quæ ſimul centum tetigit potentem
Urbibus Cretam: o Patris o relictum
Filiæ nomen, pietaſque dixit
Victa furore:
Unde? quo veni? levis una mors eſt
Virginum culpæ? vigilanſque ploro
Turpe commiſſum? an vitio carentem
Ludit imago
Vana, quam porta fugiens eburna
Somnium ducit? melius ne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc Juvencum
De-

V. 31. Nocte, quæ ſolo ſtellarum lumine illuſtratur.

V. 34. Natura ipſa loqui videtur. animatæ, vibratæque ſunt ſententiæ, ſtilus fractus, magna rerum varietas, & ſummus ordo, quæ animum ita impellunt, ut a pudore ad iram, ab ira ad furorem, a furore ad ſummam rerum deſperationem revocetur. ſenſus eſt: tibi, Agenor, Patris, mihi Filiæ nomen periit, & utrumque extinxit furor. τὸ *filiæ* pendet a τῷ *nomen*, ſicut etiam τὸ *Patris pietas* non refertur ad τὸ *relicta* ſubauditum, ſed ad τὸ *victa*. furor eſt violentus amor.

V. 38. *Culpæ* violatæ Virginitatis. Animadvertenda eſt Poetæ modeſtia in hac narratione. Honeſtæ Gallæ fama id poſtulabat.

V. 41. Somnii domus duas portas habebat, corneam alteram, alteram eburneam, a prima ſomnia vera, ab altera falſa exibant. dubitat Europe, an fallatur imagine falſa ſomni. * Solertius Horatius ſententiam effert, quam Virgilius, qui in ſexti Libri fine Æneam egredientem facit e porta eburnea; unde colligimus aperte, non ſolum inferorum pœnas, ſed etiam, quæ de Hiſtoria Romana dixit, falſa eſſe. In quo quidem inconſulto injuriam facit Auguſto, Octaviæ, & ceteris viris Principibus. *.

V. 45. Locus totus eſt e Natura. Europe cum ſe ſontem & infelicem noverit, neſcit, quo ſe vertat. Taurus, qui eam
vio-

Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar, modo multum amati
Cornua monſtri.
Impudens liqui patrios penates,
Impudens Orcum moror. O deorum
Si quis hæc audis, utinam inter errem
Nuda Leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigres.
Vilis Europæ pater urget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hac ſub orno
Pendulum zona bene te ſecuta e-
lidere collum.
Sive te rupes, & acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
Crede veloci: niſi herile mavis
Carpere penſum
Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. aderat querenti

Per-

violavit, prima ſit furoris victima. Vocat monſtrum, ſatis virium habere ſe prædicat ad illud aggrediendum & trucidandum. Inde in ſe ipſa furorem vertit, ſibi exprobrat crimen, jam ſtatuit morte culpam expiare.

V. 48. Vocat Taurum monſtrum ob μεταμόρφωσιν; nam cum ad Cretam appulerit, evanuit repente, & errorem depulit.

V. 57. *Vilis*, i. ſontis, vel ſi referas ad Patrem, Pater ſpretus a me.

V. 60. Strangulare: Ita Arſace in Heliodoro, Jocaſta & Antigona in Sophocle, Phœdra in Euripide, Amata in Virgilio, & uxor Mitridatis in Plutarcho vitam finierunt.

V. 61. Rupes acutis ſaxis in mare prominentes. *letho*, i. ad lethum, ſaxa acuminata ad inferendam mortem apta.

V. 63. Nova cauſa, cur ſe letho tradat. penſum erat juſta lanæ vis, quæ ſingulis diebus nentibus ancillis dabatur, olim pendebatur, hinc penſum.

V. 66. *Pellex* latine refertur ad feminam. nec Itali, nec

Gal-

Perſidum ridens Venus, & remiſſo
Filius arcu.
Mox ubi luſit ſatis, abſtineto,
(Dixit) irarum, calidæque rixæ,
Quum tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus: bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus Orbis
Nomina ducet.

Galli, nec Angli uno verbo hanc vocem poſſunt exprimere. *τὸ pellices Jovis* improprie diceretur, perinde ac *concubinæ Junonis*. Duæ veluti tabulæ pictæ ſe nobis offerunt. Ex hac parte Europe gemebunda, & ad ſummam rerum deſperationem adducta. ex illa Venus, quæ ridet, & Cupido, qui lætatus triumpho relato de Deorum rege, negligenter remittit arcum, perinde ac ſi nullum reliquum ſibi eſſet præclarum facinus.

V. 70. Subauditur *negotio*.

V. 75. Orbis diviſi pars.

CARMEN XXVIII.

AD LYDEN.

Ad tranſigenda hilariter Neptunalia in ejus domum ſe invitat.

FEſto quid potius die

Ne-

Strepitum & turbam oderat Poeta, ideoque magnis diebus feſtis parum delectabatur. Solebat ſeorſum a vulgo cum nonnullis Amicis placide ac tranquille epulari. Feſtum Neptuni Romam arceſſebat magnam advenarum vim, qua viæ occupabantur propter caſas ad hoſpites excipiendos extructas. Poeta igitur ſecedit domum cujuſdam Matronæ amicæ ſuæ, ubi diei feſti magnam partem tranſigit inter Muſicæ, menſæque delicias. hinc ſcripſit Odem, quæ ſane hilare Poetæ ingenium demonſtrat. Ita Sanado.* Arbitror, Horatium mi-

ſiſſe

Neptuni facias? prome reconditum,
Lyde ſtrenua, Cæcubum,
Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis: ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli Conſulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virides Nereidum comas.
Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula Cynthiæ:
Summo Carmine, quæ Cnidon,
Fulgenteſque tenet Cycladas, & Paphon
Junctis viſit oloribus:

ſiſſe hanc Odem ad Lyden, qua monet, ut ipſa ſeveritatem morum pauliſper ſolvat; atque exhilaret animum. deinde lepide ſe convivam & ſocium venturum dicit, & cum ea exacturum diem, ac noctem hilare cantu & lyra. *

V. 1. 5. Cal. Auguſti.

V. 4. *Adhibe*, inter. Splendida metaphora. munita ſapientia eſt virtus, quæ maxime cavet, ne circumveniatur.

V. 5. Vides ſolem pluſquam medium curſum diei peregiſſe; ac veluti dies celer gradum ſiſtat, &c.

V. 8. M. Calpurnius Bibulus fuit conſul cum J. Cæſare anno 695. acciperem hunc dicendi modum ad ſiguificandum dumtaxat vinum valde vetus, ut vidimus in Od. 14. hujus, v. 19. τὸ *ceſſantem* poteſt referri ad Lyden, & ad Bibulum. * Ex his verbis *prome ſtrenua Cæcubum*; *parcis deripere horreo ceſſantem amphoram* colligit Sanado indicari a Poeta nimiam Lydes parſimoniam, vel taxari maligne iners Conſulis ingenium, qui omnia Collegæ peragenda reliquit. Sed fortaſſe, illis verbis Poeta ſeveram Lyden, timidam nimis, & cautam ſtimulat ad hilaritatem. *

V. 9. * Ingenioſe agit Poeta. non dicit: ego veniam domum tuam, ut convivio excipiar. Urbane ait: nos una celebrabimus laudes Neptuni &c. poſtquam eam hortatus eſt ad depromendum vinum. *

V. 13. Tandem noſtras voces conjungemus ad dicendam Deam &c.

Dicetur merita nox quoque nænia.

V. 16. Significat feſtum diei termino non circunſcribendum, ſed juſtam noctis partem continuandum, vel tacite indicat, & ambigue, ſe velle cum ea pernoctare. *Nænia* non ſolum eſt cantus lugubris, ut alibi, ſed etiam magicus cantus, & proverbium inter pueros tritum. hoc loco idem eſt ac *Hymnus*.

CARMEN XXIX.

AD MÆCENATEM.

Invitat ad frugalem cœnam, & ut anxias de rebus futuris curas omittat, ſapienter admonet.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante verſo lene merum cado

Cum

Quod de Demoſthenis Orationibus, de Archilochi jambis, de Epiſtolis ad Atticum, illud de Horatii Carminibus pronunciari poteſt. Longiora non minus perfecta ſunt, quam breviora. Mirabile eſt diu inoffenſo pede currere, & ſpiritum ſuſtinere. In hac Ode ſemper Poeta gradus glomerat, nunquam ſiſtit, aſcendit viribus ſemper integris, & tandem eo celſitudinis, quo nemo unquam, pervenit. Ex hoc argumento tam communi rara omnia eademque pulcherrima elicit decora. Modo campeſtri, venuſtaque ſimplicitate τῆς φαντασίας delinit, modo præceptis inſtitutiſque Philoſophiæ mentem illuſtrat, animumque informat. Animadvertas velim ſtilum ornatum. Conſulto mulcet Mæcenatis aures iis dicendi modis, qui ejus ingenio diſcincto, ut ait Seneca, & linguæ affines erant. Diximus alibi, tantum virum plurimum fidei adhibuiſſe Aſtrologiæ. Huic Carmini adſcribi poteſt Menſis Julius anni 733, quo Mæcenas ſolus Romæ, Italiæque præerat. Auguſtus tunc erat in Græcia, iturus in Aſiam; Agrippa diſcedere Roma coactus fuit, & imperium Galliæ ſumere, ubi incolæ a Germanis ſuſcitati rebellare aggrediebantur.

V. 2. Dacierius cadum ſignificari ait nunquam prius exhauſtum, novum. Sed Horatius vinum pollicetur Mæcenati, quod a nemine prægustatum fuerit, quodque ipſi reſervatum. Veteres vinum educebant ex reclinato vaſe, ut in pocula, vel amphoras infunderent.

Digitized by Google

Cum flore, Mæcenas, roſarum, &
Preſſa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me eſt. eripe te moræ;
Neu ſemper udum Tibur, & Æſulæ
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga Parricidæ.
Faſtidioſam deſere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum & opes, ſtrepitumque Romæ;
Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo ſub lare pauperum
Cœnæ ſine aulæis, & oſtro
Solicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedæ pater
Oſtendit ignem: jam Procyon furit,
Et ſtella veſani Leonis,
Sole dies referente ſiccos.
Jam paſtor umbras cum grege languido,
Rivumque feſſus quærit, & horridi

V. 4. Myrobalanus, glans unguentaria, ex qua oleum exprimebatur ſuaviſſimo odore præditum. vocabatur oleum balanicum, quod ex Petra Arabiæ urbe veniebat. Mæcenas effeminata mollitie perfluebat, erat totus de capſula.

V. 9. Active.

V. 10. Certatim Romani ſtudebant tollere extra modum ædes ſuas: hinc ſæpe domus Romæ ruebant, idcirco Auguſtus legem tulit, ut domus 70 tantummodo Romanis pedibus altæ conderentur. Strabo lib. 15 ait, *edicto cavit, ne quis ſupra pedes 70 ædificaret*. fortaſſe indicatur domus, quam Mæcenas ſtruxit in Eſquiliis.

V. 12. Tò *Fumum* ſignificat magna quæque Romæ decora. *Strepitumque:* Quantus ſtrepitus in ea urbe fieri debuerat, ubi tricies centena millia hominum habitabant; cujus urbis circuitus erat 48 millium paſſuum, & cujus domus vel decem habere poſſent laqueata denis pedibus alta!

V. 15. Sine tapetiis, periſtromatis.

V. 17. (V. ind. *Cepheus*.)

Dumeta Sylvani: cavetque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat ſtatus,
Curas: & orbis ſolicitus, times
Quid Seres, aut regnata Cyro
Bactra parent, Tanaiſque diſcors,
Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus;
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adeſt, memento
Componere æquus. Cætera fluminis
Ritu feruntur; nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etru-
ſcum in mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas, & pecus, & domos
Volventis una, non ſine montium

Cla-

V. 23. Sylvani nom. plur. Dacierius perperam genitivum facit.

V. 28. *Bactra*, i. Parthos, Scythæ, & Sarmatæ non movebant tunc bellum, ſed Mæcenas curis ſuis tam longe progrediebatur, ut bellicos motus præſentiret, quos illi procul diſſiti populi excitare poterant contra Remp. Id fortaſſe exaggerat, ut Mæcenatem ab immodicis ſolicitudininibus avocet.

V. 25. Ἀντίθεσις pulcherrima. dum homines & bruta animantia quieſcunt, Mæcenas ſemper tutandæ Romæ invigilat.

V. 31. Non minus vere, quam magnifice dictum. Qui in futurum tempus quam remotiſſimum præſentit, inutiliter angitur, & riſum ſuperis movet, Mæcenas perſuaſum habere poterat, hæc de ſe narrari. hinc collige, quam familiariter Poeta ageret cum tanto viro. Ariſtippi Philoſophiam ſectatur Poeta.

V. 32. Sapienter uti præſenti tempore.

V. 33. Qui præſens tantummodo tempus petit, æquanimitate præſtat, *cætera* &c. quam egregia, bone Deus, imago! quam graphice deſcriptas rerum humanarum vices ponit ob oculos! modi ipſi verſuum & numeri imagini pondus adjungunt.

V. 34. Lyrica Poeſis Horatiana comparari poteſt huic imagini torrentis.

Digitized by Google

Clamore, vicinæque ſylvæ:
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes. Ille potens ſui,
Lætuſque degit; cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi: cras, vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel Sole puro: non tamen irritum
Quodcumque retro eſt, efficiet: neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſævo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna:
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pennas, reſigno quæ dedit, & mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem ſine dote quæro.

V. 40. Animata pictura. quid nobilius, quid felicius, quid curioſius Poeſis ipſa reperiret? flumina, quæ in Tiberim influunt, ſunt Clanis, Nar, Anio.

V. 42. *Degit* concordat cum *Licet*.

V. 45. Tribus dicendi modis utitur, qui rem gradatim augent. *irritum efficere*: *diffingere*, i. mutare: *infectum reddere*, i. deſtruere.

V. 51. Ex hoc in illum hominem honores devolvit, nunquam conſtans.

V. 53. (V. Ind. *Antiſthenes*.!)

V. 54. Figurate *reſignare* ſignificat aperire. hic vero reſtituere.

V. 55. Virtutis veluti ſcuto repellitur fortuna. Probitas morum jacturam bonorum, quæ fortuna eripuit, reſarcit. mirifice hunc locum exornat Poeta. fortaſſe innuit, quod Dio lib. 48, & Seneca Suas. I. narrant de Antonio. Cum ille ſe Bacchum nominati vellet, uxorem ducere Minervam Athenienſium ſtatuit, quam populus adulator ei nuptum dabat. Sed ipſe imperavit, ut dos ſibi tribueretur 2000 talentorum. Quamvis ipſi dictitarent, Jovem accepta conjuge Semele nullam ſibi popoſciſſe dotem, tamen 2000 talenta Antonio Athenienſes vel inviti tradere debuerunt.

Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere, & votis paciſci,
Ne Cypriæ, Syriæque merces
Addant avaro divitias mari,
Dum me biremis præſidio ſcaphæ,
Nudum per Ægæos tumultus
Aura ferat, geminuſque Pollux.

V. 57. Si nave mercibus onuſta Ægæum navigarem, & fera tempeſtas navim everteret, ego ſiccis oculis tot damna cernerem, tot bona, & ſpes amiſſas; & maximas Diis gratias agerem, ſi incolumis evaderem licet nudus levi ſcapha.
V. 58. Lucro intentas, a Diis improbatas, pudendas.
V. 62. Scapha biremis habebat utrinque duos remiges ſingulis remis innixos.

CARMEN XXX.

Famæ perennitatem ſibi ab ſuis verſibus pollicetur.

Exegi monumentum ære perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius;

Quod

Quiſqne fere artifex perfecto & omnibus probato opere ſibi plaudere ſolet. Id certe potiori jure concedendum litteratis viris, qui in iis rebus præſertim operam ſtudiumque collocant, quæ hominem proxime attingunt, ideoque cariores eſſe debent. Poetæ ſane ſive boni, ſive mali hoc jure uti volunt. Verum de horum confidentia, & illorum meritis judicium poſteritas fert. Quidquid de ſuis ſenſerat Horatius, poſteri omnes comprobarunt ratumque fecerunt nomen Principis lyricorum Poetarum, & Satyricorum. Hanc Odem fortaſſe ille ultimam ſtatuit trium primorum librorum, quos edidit in lucem multo antequam quartum evulgaret. Hinc fit, ut ſemper ultima remanſerit. Illa eſt magnifico ſtilo, ſententiis nobilibus, & numeroſis verſibus præſtans.

Quod nec imber edax, aut Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit Libitinam. uſque ego poſtera
Creſcam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita Virgine Pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus,
Et qui pauper aquæ Daunus agreſtium
Regnavit populorum: ex humili potens
Princeps Æolium Carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. Sume ſuperbiam
Quæſitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

V. 3. *Impotens*, i. cujus vis frenari non poteſt.

V. 11. Poeta non hoc ſibi vult, nempe ſuam famam non præterituram eſſe Apuliæ Dauniæ fines. Apulia hic eſt prō tota Italia. *agreſtium*, i. bellatorum.

V. 12. Clarus ero, quod primus verſus latinos alio metro ſcripſi, imitatus Alcæum, & Sapphonem. Bentlejus refert τὸ *ex humili potens* ad τὸ *Daunus*, ſed referendum eſt ad ipſum Horatium, qui E. II. 2, 50 ait: *deciſis humilem pennis* &c.

V. 16. Ne dubita, me cingere lauro, quam Apollo ſuis alumnis præbet.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER QUARTUS.

CARMEN I.
AD VENEREM.

Se jam per ætatem rebus amatoriis alienum eſſe, & tamen Ligurini amore teneri.

INtermiſſa Venus diu
Rurſus bella moves? parce, precor, precor,
Non

Pleraque hujus quarti Libri Carmina quinque aut ſex poſtremis ætatis ſuæ annis concinnavit Horatius. Cave, putes hunc eſſe quartum illum librum, quem coactus fuit in lucem proferre Auguſto jubente, ut aliqui interpretum opinati ſunt. Suetonii temporibus alius, atque iſte, ideſt alio ordine exaratus fuerat. Conſtat enim aliquot Odas priores eſſe tempore illis, quæ in libris præcedentibus reperiuntur. Hic quartus liber Carminum pulchritudine cæteris præſtat. Prima Ode dicata eſt Paullo Fabio Maximo, qui conſul fuit cum Q. Ælio Tuberone anno 743, non Q. Fabio Maximo, qui Conſul fuit anno 744 cum Julio Antonio. Ille Maximus, cui ſcribit Ovidius de Ponto erat fortaſſe hujus filius. Torrentius inſcriptionem evulgavit, quam invenit in veteri quodam manuſcripto codice. *Carminum Liber quartus ad Fabium Maximum*. Horatius 50 ætatis annum agebat, ut ex 6 verſu apparet.

V. 1. In primo & ſecundo libro vidimus, Horatium 40 annos natum rebus amatoriis nuncium remiſiſſe, & 3 aut 4 annis poſt Glyceræ amore captum fuiſſe, & tandem 50 circiter annos natus ille Ligurini amore flagravit. * Rhobertus Stephanus ſejunxit τὸ *intermiſſa* a τῷ *Venus*, & conjunxit cum τῷ *bella*. Bentlejus eum ſecutus eſt, & Sanado. *. *diu:* decem abhinc annis amare ceſſaverat.

V. 2. Vivida & poetica repetitio.

Non ſum, qualis eram bonæ
  Sub regno Cynaræ. Deſine dulcium
Mater ſæva Cupidinum
  Circa luſtra decem flectere mollibus

Jam

V. 3. *Bonæ*, i. benevolæ, gratæ, vel dulcis, pulchræ. Tribuitur etiam hoc nomen iis, qui jam emortui ſunt.

V. 4. Tenerorum, parvulorum.

V. 6. * Hæc igitur Ode non facta eſt Conſſ. Q. Fabio Maximo, & Julio Antonio anno 744. Errant Theodorus Marſilius, Tanaquillus Faber, & præſertim Juſtus Lipſius, qui in comm. ad Ann. Tac. lib. 1. ad vocem *Julos* ait: primam, & ſecundam hujus libri Odem ad duos conſules Julium & Fabium & per eam occaſionem conjunctim ſcriptas fuiſſe. Nam præterquamquod Poeta tunc egiſſet 55 ætatis annum, in neutra Ode de conſulatu hoc ne verbum quidem facit. Deinde perperam conjunctæ ſunt ambæ Odæ a grammaticis, prima enim poſterior eſt quam ſecunda 4 annis. Verum utrum Maximo Filio an Patri dicata eſt hæc Ode? Non certe Filio. Nam Ovidius, qui 23 annis minor natus erat, quam Horatius, in Eleg. 3, lib. 2. de Ponto ſcribens Maximo filio ait, ſe vidiſſe eum naſcentem, ſe prima ei dediſſe oſcula, ſe ejus Patri amicum fuiſſe. Fac, orto Maximo Filio Naſonem ſaltem 15 annos natum fuiſſe, ut amicitiæ colendæ Maximi Patris aptus eſſet. Si viginti tribus annos quindecim addas, certe Ovidius 27, Maximus Filius 12, aut 13 annos, & Horatius 50 nati erant. *circa luſtra decem*. Quis autem credat hujuſmodi puero hanc Odem Poetam dicaſſe? Qui puer vocare cauſas pro reis eloquenter poterat? Credibile ergo eſt, Maximum Filium multo poſt ortum fuiſſe, quam putarunt cæteri interpretes, & Poetam hanc Odem ceciniſſe, cum Maximus Pater 37 circiter annos natus, (cum ſenior eſſet Ovidio) quatuor annis antequam Conſul fuit, puellam uxorem (fortaſſe iterum) ducere niteretur, ut patet ex v. 17, & 18. Ex qua Puella ſi natus eſt ille Maximus, ad quem Ovidius ſcribit de Ponto annos natus 54 circiter, ſcilicet poſt 4, aut 5 exilii annos, ille *juvenis rariſſimus* agere debebat tunc 27 circiter annum ætatis. præterea cum dicat Ovidius in laudata Elegia, ſe impulſum fuiſſe a Maximo Patre ad faciendа Carmina, 20 & plures fortaſſe annos natus erat, cum id conſilii cepit; nam tacite ſignificat, ſe orbatum fuiſſe Patre ſuo, a quo ipſe puer juriſprudentiæ operam dare coactus fuerat, & verſibus valedicere. Sic omnia inter ſe con-

venire

Jam durum imperiis. abi,
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
Tempeſtivius in domo
Paulli, purpureis ales oloribus,
Comeſſabere Maximi,
Si torrere jecur quæris idoneum;
Namque & nobilis, & decens,
Et pro ſolicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium
Late ſigna feret militiæ tuæ.

Et

venire poſſe puto. *. *flectere*, i. ſub jugo ponere hominem, qui non poteſt amplius parere tuis mandatis, nec tuis deliciis frui. *mollibus*. nempe, qui tantum abeſt, ut ferre poſſit omnia dura ſub vexillo hujus Deæ, ut potius omnia facilia & mollia ferre nequeat.

V. 8. Juvenes leves aliquandiu vale dicunt Veneri, ſed dicto citius eam revocant.

V. 10. Græce, quaſi dicat; Venus, quæ purpureis oloribus ducta eſt.

V. 11. Εἰς Κῶμον βαδίζειν, adire Comum conviviorum Deum. Solebant Græci perſonati turmatim inſtrumentis & facibus armati & coronis præcincti ingredi alienas domos. Ita hic Venus quaſi perſonata ſubire debuerat domum Maximi ad epulandum. Vidimus in Ode 15 lib. 3. meretrices perſonatas petere ſolitas domos Amaſiorum. *comeſſari* venit etiam a κωμίζειν, quod non ſolum ſignificat laſcivire, & ſcortatum ire, ut vult Lambinus, & ad Comum ire, ut Dacierius, & alii, ſed & hymnum canere. Hoc poſtremo ſenſu ſæpe uſurpatur a Pindaro, quem Horatius imitari ſolet. Ergo *comeſſabere* idem eſt ac *celebrabere*.

V. 13. Oriundus erat ab illo Fabio, qui unus ex 300 reliquus fuit, qui uno eodemque die apud Cremeram cæſi ſunt. *Decens*, i. decora. pulchra facie, bono filo.

V. 14. Juvenes agendis cauſis operam dabant, habitabant in foro. *reis*, i. iis, qui in judicium vocabantur.

V. 15. *Puer*, i. juvenis. vox blandientis.

V. 16. Ait Veneri, Maximum longe laturum ejus inſignia, nempe dilataturum fines ejus imperii. Exemplum magni viri plurimum valet ad ſignificandam Amoris potentiam.

Et, quandoque potentior
    Largi muneribus riſerit æmuli,
Albanos prope te lacus
    Donet marmoream, ſub trabe citrea.
Illic plurima naribus
    Duces thura: lyraque, & Berecynthia
Delectabere tibia
    Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
    Numen cum teneris Virginibus tuum
Laudantes, pede candido
    In morem Salium ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer

Jam,

V. 17. Quandocumque, quando, cum. Tunc Maximus procul dubio rivalem virum habebat, qui effuſiſſimis ſumtibus, & donis ſplendidiſſimis infirmare conabatur, aut ſuperare eorum bonorum vim, quibus præſtabat illi Maximus ex parte animi & corporis.

V. 18. Tò *riſerit* non conjungitur cum τῷ *muneribus*. ſenſus eſt: quando ſumma cum voluptate videbit ſe potentiorem.

V. 19. Tò *prope* conjungitur cum τῷ *lacus*. Poeta inquit Veneri, Maximum illi erecturum ædem apud illum lacum; qui Maximus fortaſſe ibi domum habebat. Vel etiam loquitur de alio lacu proximo, qui vocabatur *Lanuvinus lacus*, prope quem erat templum Dianæ Nemorenſis. Spem injicit Veneri honorem accipiendi parem illi, quem Diana acceperat, nempe ſtatuam & templum prope lacum Albæ. Fortaſſe Maximus hortatum Auguſti ſecutus (Suet. in Oct. c. 29) ut aditum ſibi aperiret ad Conſulatum, Templum Veneri ſacrum, & ſtatuam erigi juſſit.

V. 20. ſtatuam. *ſub trabe*, i. templo. pars pro toto. *citrea*. citrus maximi erat pretii.

V. 22. Senties odores thuris, quod ante tuas aras cremabitur.

V. 23. Delectabere miſtis lyræ, tibiæ, vel cornu Berecynthio carminibus.

V. 25. In illo templo.

V. 28 Ducent Choreas more Saliorum.

V. 29. Explicat diſcrimen, quod inter Maximum & ſe intercedit.

Jam, nec ſpes animi credula mutui:
Nec certare juvat mero:
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum deco-
ro Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
Jam captum teneo: jam volucrem ſequor,
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

V. 30. Qui ſenex eſt, non debet eſſe credulus, nec ſperare, fore ut ametur.

V. 31. Contendere, uter copioſius vinum bibat.

V. 33. Animadverte τὸ πάθος. hic locus veluti improviſo e Naturæ ſinu enatus ſuaviſſimus eſt, Veneres omnes ſapit intimoſque animi ſenſus pertentat. Nihil dulcius & concinnius ab ipſa Sappho excogitari potuiſſet.

V. 34. Lacrymæ amoris guttatim, & ſenſim fluunt.

V. 35. Hinc colligitur, Poetam in cœtibus lepidum & facundum fuiſſe. Auguſtus eum vocabat *lepidiſſimum homuncionem*.

V. 38. Amplector. videtur ſectari Ligurinum, qui ſe curſu exercebat in campo Martio.

CARMEN II.

AD JULIUM ANTONIUM.

Invitatus Horatius ad Auguſti victorias Carmine Pindarico celebrandas ita ſe excuſat, ut id ipſum maxime præſtet, quod videtur detrectare.

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari,
Jule, ceratis ope Dædalea

Niti-

Ille vir Princeps, qui eximium, ſibique obſequentem Poetam in promptu habet, non marmore, non ære indiget ad immortalitatem nominis comparandam. Quemcumque ipſe

pſe

Nititur pennis vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres

Quem

pſe gloriæ gradum aſcenderit, monumento tum illuſtri, tum diuturno conſignatum videbit. Verum ille Poeta, qui ingenio præcellit, & meritis famam conjungendam putat, felix profecto eſt, qui eos Principes viros offenderit, quos ſine dedecoris, aſſentationiſque metu efferre laudibus queat. Auguſtus & Horatius ea ſibi ratione viciſſim gratificabantur: Primus a præſtantiori Poeta laudari, alter vero illuſtriorem Principem nanciſci non poterat, quem laudaret. Jam vero Imperator duobus abhinc annis in Galliis erat, præſentia ſua impetum repreſſit Sicambrorum, qui Lolliana clade magis inſoleſcebant, & Tiberium Druſumque adjuvit in Victoria de Rhetis, & Vindelicis relata. Tota Roma moræ impatiens illum expectabat, magnificum adornatura triumphum. Poſt tam ſingulares res geſtas reditus illius Principis Poetam impulit ad 4 Odas concinnandas, quæ liquido oſtendunt, illum primæ juventutis ignem ætatis maturitate ne minimum quidem deferbuiſſe. Pro duabus primis gratiam habemus Julio Antonio, qui Poetam ad canendum invitarat, propter quas ita ſibi placuit Auguſtus, ut duarum poſteriorum argumentum ipſemet propoſuerit. Præter Julium a multis præterea, & præcipue ab Agrippa & Mæcenate impulſus fuit Poeta ad Poema conficiendum, vel de geſtis Auguſti, vel de alia hujuſmodi re, ſed ita belle ſe excuſat, ut, licet iis minime ſatisfaciat, eoſdem tamen hilares, alacreſque tanquam voti compotes dimittat. Huic Odæ adponi poteſt annus 740 jam elapſurus, quo Principem in urbem cito regreſſurum, ſpes erat. Sed Galliarum, Germaniæ, & Hiſpaniæ res aliquot menſium moram adventui interpoſuerunt.

V. 5. Splendida hæc eſt & apta Pindari ingenio comparatio, qui ſemper magnus rerum inventione, ſublimis cogitatis, rapidus ſtilo, audax figuris eſt. Horatius ejus ſpiritu afflatus ejus quoque lingua loquitur. Hinc iſtæ furioſi, præcipitiſque modulaminis vibrationes, quæ magnam Carminis partem occupant; hinc iſtæ ſtili non inanes ampullæ, iſtud fortium imaginum quaſi agmen, iſte figurarum fulgor, hic verborum audacium apparatus, ac novitas, quæ omnia Dithyrambicum ingenium præſeferunt. Probare nititur, Pindari exemplar inimitabile eſſe, & tamen multis in locis ita illud æmulatur, ut, uter victoriæ palma dignior ſit; dubitandum relinquat.

Digitized by Google

Quem ſuper notas aluere ripas,
Fervet, immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore,
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova Dithyrambos
Verba devolvit, numeriſque fertur
Lege ſolutis:
Seu Deos, regeſque canit, Deorum
Sanguinem, per quos cecidere juſta
Morte Centauri: cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ:
Sive quos Elea domum reducit
Palma cœleſtes: pugilemve, equumve
Dicit, & centum potiore ſignis
Munere donat:
Flebili ſponſæ juvenemve raptum
Plorat: & vires, animumque moreſ-
que Aureos educit in aſtra, nigro-
que Invidet Orco.
Multa Dircæum levat aura Cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego, apis Matinæ
More, modoque,
Grata carpentis thyma per laborem

Plu-

V. 10. Nova verba condere, & etiam geminare.

V. 12. In Dithyrambis Poeta uniformes numeros negligit, novos tamen verſus, novoſque pedes minime fingit, ſed verſuum formis uſitatis utitur, ſine certo eorum numero.

V. 18. Pindarus eos ex diis oriundos facit, vel quia carmine immortalitati eoſdem commendat.

V. 21. Hæc vox *flebili* active & paſſive accipi poteſt.

V. 25. Horatius ſeſe excuſat. Pindarus, ait, eſt Cycnus ſublimis, ego ſum apes. Dirce fons in Sylva Beotiæ non longe Thebis. Fortaſſe Antonius Horatium hortatus fuerat ad canendum Pindarico ſtilo Auguſtum. Poeta reſpondet, ſe imparem eſſe viribus, ſe eſſe Api ſimilem, eumque contra tanti Poetæ ſtudioſum, ac ſimilem invitat ad laudandum Imperatorem.

V. 28. *Mos* eſt naturæ habitudo, *modus* vero eſt ejuſdem habitudinis ratio.

Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis rivos operoſa parvus
Carmina fingo.
Concines majore Poeta plectro
Cæſarem, quandoque trahet feroces
Per ſacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sicambros.
Quo nihil majus, meliuſve terris
Fata donavere, bonique divi:
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines lætoſque dies, & urbis
Publicum ludum ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meæ (ſi quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars: & o Sol
Pulcher, o laudande, canam, recepto
Cæſare felix.
Tumque dum procedet, io triumphe,
Non ſemel dicemus, io triumphe,
Civitas omnis, dabimuſque Divis
Thura benignis.
Te decem Tauri, totidemque Vaccæ,

Me

V. 34. Quandocumque.

V. 36. Hic triumphus, quem Poeta prædicit, anno 740 minime actus eſt. Auguſtus ut tot honores evitaret, noctu Romam ingreſſus eſt, nec de ſui reditus die Patres præmonuit.

V. 42. Romæ vota facta ſunt ad impetrandam abſentis Cæſaris regreſſionem.

V. 45. Sequentes verſus vividam ſententiarum vim continent. Videtur ipſe ſibi comitari triumphum, geſtientis lætitiæ impetum cohibere non poteſt. quid magis ad Naturam accedit?

V. 53. * Furor Poeticus diu durare nequit. remittitur tandem neceſſario. Sic Poeta velut reſipiſcens litandum Auguſto Deo putat eſſe: eodemque tempore ſignificat, quantum differat inter immenſas Julii facultates, & ſuas jam te-

nues.

Me tener ſolvet vitulus relicta
Matre, qui largis juveneſcit herbis
In mea vota,
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis orbem,
Qua notam duxit niveus videri,
Cætera fulvus.

nues. Maxime igitur laudat Auguſtum, & Julium licet mente pacata.

V. 55. Adoleſcit. e vitulo fit juvencus.

V. 58. Ejus cornua referunt lunam tertio die creſcentem.

V. 59. Niveus viſu, ſtella candidior nive in ejus fronte nitet, totum ejus corpus fulvum eſt. cum hunc formoſiſſimum vitulum in deliciis maximis haberet, τῆς φαντασίας impetum frenare non potuit eo loci, quo de Juvencis & Vaccis mactandis Divo Auguſto loquebatur; & imitatus eſt opportune Pindarum hac digreſſione.

CARMEN III.

AD MELPOMENEM.

Acceptum illi refert, quod aliquem inter Poetas numerum, & locum obtineat.

QUem tu, Melpomene, ſemel
Naſcentem tacito lumine videris,
Illum non labor Iſthmius
Clarabit pugilem: non equus impiger
Curru ducet Achaio

Vi-

Prope divinum ſane eſt hoc Carmen. Poeſeos ſuavitas, & elevatio æque nitent in ſententiis, in ſtilo, & in verſuum ſtructura. Conjecturam facimus, hoc Carmen τῷ *Non uſitata* præceſſiſſe tempore.

V. 12. E conſpectu ridentis ruris ἡ φαντασία dulciſſimis impletur imaginibus, quas ſtatim promere nititur. Avium cantus, pratorum viriditas, nemorum dulce frigus, rivorum murmur ita mulcent, ita temperant animi facultates, ut ad poeſim exercendam promptiores fiant.

Digitized by Google

Victorem: neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
Et ſpiſſæ nemorum comæ,
Fingent Æolio Carmine nobilem.
Romæ principis urbium
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choris:
Et jam dente minus torqueor invido.
O teſtudinis aureæ,
Dulcem quæ ſtrepitum, Pieri, temperas,
O mutis quoque piſcibus
Donatura Cygni, ſi libeat, ſonum!
Totum muneris hoc tui eſt,
Quod monſtror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyræ;
Quod ſpiro, & placeo, (ſi placeo) tuum eſt.

V. 16. Ipſe invidia major evaſerat, non amplius timebat ejus tela.

V. 17. Teſtudo animal eſt tardigradum, a teſta nomen habens. ex dorſo hujus piſcis fingebatur lyra.

V. 18. Modos, & modorum tempora ſtatuis.

V. 19. * Dacierius & Sanado cum cæteris interpretibus hunc locum minime intellexerunt. referuntur hæc verba ad Teſtudinem, quæ piſcis erat, antequam ex ejus dorſo fieret lyra. Apollo olim ex teſtudine in Nili oris inventa lyram conflavit, ut ait Nicander. Hic locus liquido explicatur illis verbis Od. 11. lib. 3. *tuque teſtudo reſonare ſeptem callida nervis, nec loquax olim*, &c. Si aliter acciperetur, inſulſus propemodum videretur. huic Carmini faciendo anſam præbuere fortaſſe inſoliti honores Poetæ tributi ab Auguſto, Mæcenate, & aliis. *

V. 24. *Quod ſpiro*: *ſi je reſpire*: vertit Dacierius. Sed hoc verbum hic denotat igniculos, quibus animatus erat Poeta a Melpomene. hinc ait, *placeo*.

CARMEN IV.

Claudii Druſi Neronis de Vindelicis victoriam celebrat.

QUalem Miniſtrum fulminis alitem,
(Cui Rex Deorum regnum in aves vagas
Permiſit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo)
Olim juventus, & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium:

Ver-

Horatii Aquila vocatur hoc egregium Carmen. duo Carmina petiit a Poeta Auguſtus: alterum quidem ob ludos ſeculares, alterum ob victoriam, quam Tiberius, & Druſus privigni de Pannonia retulerunt. Res geſtæ juvenum Principum materiem hujus Carminis & tertii dedere. Incepit a Druſo nunc primum merente, qui poſtea unus miſſus dux Romani exercitus, & qui apud Auguſtum, & Romanos pluris quam Tiberius fuit. Prima pars Pindarico furore percita fertur. Media moralibus ſententiis, nobilibus, ſapientibuſque, & τῦ πάθυς pleniſſimis diſtincta eſt. Tandem locus maſcula & vehementi eloquentia præfulgens claudit opus. Victoria Druſi de Vindelicis accidit menſe Auguſto, anno 739, ſed cantata fuit poſt Auguſti reditum, i. menſe Martio, anno 741.

V. 1. Magnificum exordium ob imaginum claritudinem, & numerorum gravitatem. Altior volare Poeta non poterat. Jam crederes eum certo caſurum. Sed contra, quo magis ille tollitur, eo magis alarum vires auget. Cum contra Pindarus, teſte Longino c. 27. ultra nubes volat, ut ex editiore loco, & majore cum ſtrepitu decidat. Ordo eſt: *Vindelici videre Druſum ſub Alpibus Rhetis gerentem bella, qualem* &c. Aquila eſt Rex avium, & fulmina Jovis fert. Ejus miniſterio uſus eſt Jupiter rapiendi cauſa Ganymedis ex Ida in cœlum, ubi eum pincernam ſibi ſtatuit expulſa Hebe.

V. 6. Dacierius confundit τὸ *labor* cum τῷ *niſus*. Sanado explicat τὰ *inſcium laborum*, nempe parum peritum pugnandi.

Digitized by Google

Verniſque jam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus
Venti paventem: mox in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus,
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ;
Qualemve lætis caprea paſcuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam jamque depulſum leonem
Dente novo peritura vidit:

V. 7. Hunc locum ſecus ac oportet acceperunt Interpretes. plerique legerunt *verni* tanquam Epitheton τοῦ *venti*, Scaliger in Poetam invehitur. Aquila, inquit, pullos ſuos gignit ineunte vere, tres dies fovet, qui poſt *6* menſes vix apti ſunt venatui, ergo Poeta fallitur, qui verno tempore Aquilinum pullum cum agnis & Draconibus pugnantem fingit. Torrentius, & Dacierius pro Horatio ſtant. Putant enim τὸ *nimbis remotis* intelligendum eſſe non de veris initio, ſed fine. Sed ne hilum quidem proficiunt. nam cum pullus Aquilinus imbellis ſit Septembri menſe, multo magis erat vix elapſo vere; & ſi æſtas adventans nubes vernas diſſipavit, injuria Horatius ait: vernos ventos adhuc regnare; dicere debebat *æſtivos*. Jam vero ſi legas *vernis*, ut videre eſt in quibuſdam editionibus, ſenſus patebit: falſo crediderunt interpretes, has voces *jam*, *mox*, *nunc* idem tempus ſignificare. Non eodem tempore pullus aquilinus ſuas vires expertus eſt, ſe conjecit in ovilia, & cum draconibus condixit, ſed interjecto aliquo his rebus intervallo. Hæc ales, inquit, aliquandiu diſcit pennas ſuas explicare; hæc eſt prima exercitatio, nihil amplius tentare poteſt: *verniſque jam nimbis remotis inſolitos docuere niſus venti paventem*: cum ejus alæ robuſtiores evaſerint, ideſt aliquot poſt menſibus Pater, & Mater pauciora ei alimenta præbent, hinc fames, & vividus impetus excitat eum ad quærendam prædam; illa devincit primum aves timidas, & inermes; *mox in ovilia demiſit hoſtem vividus impetus*. Tandem animo cum viribus aucto audet congredi belluis ferocioribus: *nunc in reluctantes Dracones egit amor* &c. Vidimus etiam in Carm. 1. lib. 2. v. 10., τὸ *mox* idem eſſe ac *deinde*, *poſtea*, non *continuo*, ſed *aliquanto poſt*.

V. 15. Refert præteritum tempus.

V. 16. *Novo*, i. cædis inexperto.

Videre Rhetis bella ſub Alpibus
Druſum gerentem Vindelici, & diu
Lateque victrices catervæ
Conſiliis juvenis repreſſæ
Senſere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Eſt in juvencis, eſt in equis Patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ Columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant:
Utcumque defecere mores,
Indecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, o Roma, Neronibus,
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal

De-

V. 18. Poſt τὸ *Vindelici* ſequitur vitioſa parentheſis ambagibus implexa, & Horatio indigna, 4 fere verſibus conſtans. fortaſſe nota alicujus veteris interpretis in textum ſubducta eſt per exſcriptorem, & in verſus mutata a malo quodam Grammatico.

V. 21. Ordo eſt: *quid poſſit mens, quid indoles rite nutrita ſub fauſtis penetralibus*. Poeta connectit ingenii decora (*mens*) cum animo (*indoles*.) Auguſtus erat alter Pater illorum juvenum. Uxorem enim duxerat eorum Matrem Liviam, & fuit etiam tutor.

V. 28. Ut ſignificet, pullum Aquilinum timidum æque ac Columbam.

V. 32. Indecora faciunt.

V. 33. Poſtquam dixit, Druſum hæredem fuiſſe Virtutis ſuorum majorum, elegit inter eos Heroas unum ſane clariſſimum, qui Remp. ſalvam fecit, formidoloſiſſimo hoſte devicto Longo ſermone hanc Victoriam perſequitur huic familiæ tam glorioſam.

V. 34. *Metaurum* hoc loco eſt adjectivum.

Deviꝗus, ac pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma riſit adorea,
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Seu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Poſt hoc ſecundis uſque laboribus
Romana pubes crevit: & impio
Vaſtata Pœnorum tumultu
Fana Deos habuere rectos:
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cervi luporum præda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere, & effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio,
Jactata Thuſcis æquoribus, ſacra,
Natoſque, maturoſque patres
Pertulit Auſonias ad urbes.

V. 36. Tenebræ, quæ operiebant Italiam, ſignificant Romanorum conſternationem cauſa cladis, & mortis C. Claudii Marcelli, & calamitates, quæ Romæ impendebant, ſi Annibal & Aſdrubal opes ſuas copulaſſent. Sed Virtus Claudii Neronis has tenebras diſſipavit.

V. 37. *Adorea* eſt diſtributum in milites triticum poſt victoriam. figurate etiam accipitur pro Victoria.

V. 38. *Ut* pro poſtquam. *Ut dirus Afer per Italas Urbes equitavit: ceu flamma equitat per tædas* &c. Notandus eſt Pindaricus dicendi modus, & μετάθεσις.

V. 39. Per ſylvam tædarum. Latini ſæpe accipiebant τὸ *tædæ* pro quadam pini ſpecie, ex qua pix eliciebatur.

V. 44. Donec Pœni ferro & igni Italiam vaſtabant, nulla habita templorum ratione, Dii videbantur proſtrati: *jacebant Dii:* Virtus Claudii Neronis eos erexit, & ad tuendam Italiam vocavit.

V. 46. Locus poeticus omni admiratione digniſſimus. Magnificentiſſime laudantur Romani, laudumque veritas ore Annibalis infenſiſſimi hoſtis comprobatur.

V. 49. Nempe Trojani ex calamitatibus vires ſumſerunt.

V. 50. Tyrrhenum mare pro Mediterraneo.

Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes ab ipſo
Ducit opes, animumque ferro.
Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monſtrumve ſubmiſere Colchi
Majus, Echioniæve Thebæ.
Merſes profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multa proruit integrum
Cum laude Victorem, geritque
Prælia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuncios
Mittam ſuperbos, occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interemto.
Nil Claudiæ non proficient manus:
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & curæ ſagaces
Expediunt per acuta belli.

V. 59. Surſum miſerunt. (V. Ind. *Jaſon*.)
V. 61. Fortior evenit e profundo.
V. 62. *Integrum*, i. nunquam victum.
V. 69. Poeta loquitur. Complectitur enim ſermone etiam Druſum Juniorem.
V. 72. Metaphora ducta eſt ab homine, qui iter carpit per vias ſalebroſas, & ſaxis acuminatis ſtratas.

CARMEN V.

AD AUGUSTUM.

Ut in Urbem quamprimum redeat.

DIvis orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus Patrum
Sancto concilio redi.
Lucem redde tuæ, dux bone, Patriæ:
Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulſit, populo gratior it dies,
Et ſoles melius nitent.
Ut Mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci detinet a domo,
Votis, ominibuſque, & precibus vocat:
Curvo nec faciem littore dimovet.

Spes videndi Cæſaris Romam reducis Odem protulit *Pindarum quiſquis*, & hujus reditus dilatio hanc, quæ præ manibus eſt. Hæ duæ Odæ diverſo ingenio præditæ omnigeno decorum genere ſplendent. In illa quidem concitati ſunt animi motus, in hac tranquilli, ac pacati ſeſe exerunt; in illa lætitiæ geſtientis æſtu mens effervеſcit, in hac animi ſenſa tanto dulcedinis latice perfunduntur, ut verſus ſuavitate ipſa ſuaviores fluant. illa eſt τῆς ποιητικῆς partus, hæc animi. * notandum in hac metrum aptum dulci argumento. Nam crebri Dactyli mollem efficiunt ſonum, leniterque fluunt. *. Conſules anno 740 ineunte publica vota fecerunt ad impetrandum felicem Auguſti reditum. Dies igitur idem hujus ritus adponi poteſt huic Odæ.

V. 1. Τὸ *Divis* non pendet a τῷ *orte*. eſt abl. abſolutus: ut *male ducis avi*.

V. 2. Auguſtus rediit a Galliis menſe Februario anno 741 & Roma diſceſſerat menſe Septembri anno 738.

V. 13. *Ominibuſque*, nempe deſiderio ſecundi ominis.

Sic deſideriis icta fidelibus
Quærit Patria Cæſarem.
Tutus bos etenim prata perambulat,
Nutrit rura Ceres, almaque fauſtitas;
Pacatum volitant per mare navitæ;
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
Mos, & lex maculoſum edomuit nefas:
Laudantur ſimili prole puerperæ:
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paveat, quis gelidum Scytham?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæſare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis,

Et

V. 17. Hujus quaternionis verſus egregii ſunt. quam amœnæ ſunt imagines! quam ſuaves dicendi modi! Cauſas affert, cur Romani ament Auguſtum, & affabre pingit felicitatem, qua imperium totum perfruebatur. *perambulat*, i. percurrit, vel arat. Tranquille in pratis paſcuntur boves.

V. 20. Dacierius ita explicat: bona fides non timet violari, nullo modo culpatur. Sed falſo. Hoc ſibi vult Horatius. Fides quæ cavet, ne in fraudem impellatur.

V. 22. *Mos*, i. uſus, educatio. leges Principis uſu accipiebantur, vigebant, & ad harum legum normam juvenum mores componebantur.

V. 23. Felices vocantur Matres, quæ filios habent conjugibus ſuis ſimiles.

V. 29. Finit dies ſuos in colendis agris, & maritanda vite ulmis. Suet. c. 42. ait: „ Magna vero quondam ſterilitate, ac difficili remedio, cum venalitias, & laniſtarum „ familias, peregrinoſque omnes, exceptis Medicis, & præceptoribus, partemque ſervitiorum urbe expuliſſet, & tandem annona convaluit, impetum ſe cepiſſe ſcribit, frumentationes publicas in perpetuum abolendi, quod eorum fiducia cultura agrorum ceſſarat, neque tamen perſeveraſſe, quia certum haberet poſſe per ambitionem quandoque reſtitui. Atque ita poſt hanc rem temperavit, & non minorem aratorum, ac negotiantium, quam populi rationem deduceret „.

Et vitem viduas ducit ad arbores :
Hinc ad vina venit lætus, & alteris
Te menſis adhibet Deum.
Te multa prece, te proſequitur mero
Diffuſo pateris : & Laribus tuum
Miſcet nomen, uti Græcia Caſtoris,
Et magni memor Herculis.
Longas o utinam dux bone ferias
Præſtes Heſperiæ : dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,
Cum Sol Oceano ſubeſt.

V. 31. Veſpere voluptates menſæ ſuccedunt laboribus ruſticis . *alteris menſis*, i. ſub finem convivii .

V. 32. Dio lib. 51. anno 734 elapſo : „ Decretum eſt , „ inquit, ut in conviviis non modo publicis , ſed privatis „ quoque omnes ipſi libarent , (anno 725) ut Diis im- „ mortalibus ex æquo in hymnis adſcriberetur „ .

V. 35. Ordo eſt . *uti Græcia memor miſcet Diis numen Caſtoris & Pollucis* .

V. 38. *Ferias*, i. quietem, pacem .

V. 39. Quotidie hoc petimus a Diis . Cum Sol venit noſtros oculos illuminatum : hoc petimus , cum Nox venit eos clauſum .

CARMEN VI.

HYMNUS AD APOLLINEM.

DIve quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityoſque raptor
Sen-

Convertit ſe Poeta ad Apollinem in templo . Auguſtus hunc Deum in primis colebat , ei ſtatuam poſuerat apud Actium , & tandem aliquot poſt annis in ſuis ædibus templum conſecravit . hoc Carmine maxime Auguſto obſequitur . Sanado putat eſſe partem Carminis ſecularis , & ab utroque choro fuiſſe recitatum primo feſto die in Campo Martio . Animadverte Lyricam audaciam , ſpirituſque poeti-

Senſit, & Trojæ prope Victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris major, tibi miles impar:
Filius quamquam Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
Cuſpide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit late, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non incluſus equo Minervæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam.
Sed palam captis gravis (heu nefas, heu!)
Neſcios fari pueros Achivis

Ure-

ticos. poſt τῷ *Dive* ordo poſtulat, ut legas *Doctor Argeæ*: eſt 24 verſuum parentheſis. Trojæ & Achillis imago Poetæ mentem ita abalienavit, ut nulla prorſus excuſatione dignus videretur, niſi id ea de cauſa effeciſſet, ut nimirum Principi adularetur, qui a Trojanis originem ducebat. Eadem de cauſa repetit idem in Carmine *Phœbe Sylvarumque*. Dacierius negat hunc locum eſſe partem Carminis ſecularis, quia Poeta nuſquam ex ſe loquitur in Carmine ſec. Sed contra Sanado reſpondet in hac Ode Horatium non ſuo nomine locutum, ſed Chori. (vide Carmen ſec. a Sanad. ordinatum).

V. 1. (5.) *Magna linguæ*, h. e. linguæ ſuperbæ, arrogantis.

V. 5. (9.) Laudat Achillem.

V. 10. (14.) Hujus verſus numeri ad vivum exprimunt Euri impetum, quo proſternitur Cupreſſus.

V. 13. (17.) Achilles non fuit tam abjecto animo, ut vellet includi equo, & furtim irrumpere in Troas ignavos ſua feſta peragentes.

V. 16. (20.) Feſelliſſet.

V. 17. (21.) Vi aperta irruit in Troas, incendit urbem, & (quod dicere perhorreſcit animus) vitam eripuit pueris, antequam loqui ſcirent, quid? inquam, imo antequam lucem viderent.

Ureret flammis etiam latentes
Matris in alvo:
Ni tuis victus, Veneriſque gratæ
Vocibus Divum pater adnuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor Argeæ Fidicen Thaliæ
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus Camœnæ,
Levis Agieu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit Poetæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas & Cervos cohibentis arcu,

Les-

V. 22. (26.) Jupiter promiſiſſet, ut Æneas alio iret ad condendam novam Trojam auſpiciis magis proſperis.

V. 25. (29.) Poeta muſam græcam cum latina conjungit. In ludis ſecularibus canebantur verſus Græci & Latini teſte Zoſimo. Deſiderantur Hymni Græci, qui tunc recitati ſunt.

V. 27. (31.) Deſignat ſuos verſus nomine patriæ regionis. ut dixit alibi *Ceæ Camœnæ*, ut ſignificaret Poemata Simonidis. *Calabræ Pierides:* Poemata Ennii.

V. 28. (32.) ἀγυιὰ ſignificat vias urbis, ubi ille Deus habebat aras, & ſtatuas.

V. 29. (35.) Locus poeticus admirabilis. *Spiritus Carminis* eſt quædam ingenii elevatio a natura dono data.

V. 30. (126.) Significat veram & germanam ſcribendorum verſuum rationem, & acre judicium, quod perficitur legendis optimis quibuſque antiquitatis exemplaribus, & ſtili exercitatione.

V. 31. (127.) Virgines nobiles.

V. 33. (129.) Diana orientibus pueris, & educandis præerat. Horatius uſurpavit *τὸ tutela* active & paſſive. hic active.

Lesbium ſervate pedem meique
Pollicis ictum:
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite creſcentem face noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
Volvere menſes.
Nupta jam dices: ego Dis amicum,
Seculo feſtas referente luces,
Reddidi Carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

V. 35. (131.) Obſervate diligenter modos verſuum, quibus Sappho dedit nomen, & concordes facite veſtras voces cantibus meæ citharæ.

V. 38. (134.) Canite ritu ſacro hanc Deam, quæ fœcundat agros, quæ accendit in cœlis faces noctis, & regit curſum menſium inæqualis ſui luminis vice.

V. 41. (137.) Singularis pro plurali. cum eritis ſponſæ, illum diem memoria libenter repetetis, & dicetis ſingulæ: ego in ludis ſecularibus Hymnos cecini, quos Horatius dedita opera condidit, ejuſque verſus non diſplicuere Divis. ita Sanado.

CARMEN VII.

AD TORQUATUM.

Illum propoſita mortis neceſſitate ad hilariter, jucundeque vivendum invitat.

DIffugere nives, redeunt jam gramina campis
Arboribuſque comæ.

Mu-

Quo tempore, & qua de cauſa hoc Carmen confectum ſit, latet. Argumentum ab eo non differt, quod ineſt in Ode *ſolvitur acris hyems*. In illo Carmine veris deſcriptio latius patet, & venuſtior eſt, in hoc ſecundo eſt vividior, & aptior. Illic ad finem detegitur Poetæ mens, hic vero a ſeptimo verſu prodit, & uſque ad finem ſeſe exerit. Illud eſt imaginibus refertius, hoc moralibus præceptis cumulatius.

Digitized by Google

Mutat terra vices, & decreſcentia ripas
Flumina præter eunt.
Gratia cum Nymphis, geminiſque ſororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora miteſcunt Zephyris. Ver proterit æſtas
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit, & mox
Bruma recurret iners.
Damna tamen celeres reparant cœleſtia Lunæ:
Nos ubi decidimus,
Quo pius Æneas, quo Tullus dives, & Ancus,
Pulvis, & umbra ſumus.
Quis ſcit, an adjiciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempora Di ſuperi?

Cun-

tius. Ambo ſeorſim ſumta ſingulari ſunt laude digna, conjunctim vero conſiderata ingenii ubertatem denotant. * Ex Ep. 5. lib. 1. colligitur Torquatum divitiarum certaminibus, bonis fortunæ cumulandis, & rebus forenſibus tractandis obnixe operam dare ſolitum. Poeta igitur Amicum hortari hoc Carmine vult, ut propoſita rerum labentium & mortis cogitatione tot inanibus curis animum eximat, & genio indulgeat. *

V. 3. Terra renovatur. *præter*, i. juxta, prope. flumina eunt præter ripas. *decreſcentia*, i. detumentia.

V. 7. Propoſitio Carminis, qua oſtendit, omnia morti obnoxia eſſe.

V. 8. Horæ ſibi invicem ſuccedentes. vel *hora* eſt pro *nox*.

V. 9. Figurate ſumitur a pugna, cui ſimilem facit annum, quo tempeſtates ſe invicem inſequuntur, oppugnant, & decreſcunt. notanda mira dicendi brevitas, & modorum rapiditas, quam apte ſequitur gravitas, & tarditas. *ſimul pomifer:* inde celeritas hyemis quamvis inertis.

V. 13. Viciſſitudines tempeſtatum. cauſa adhibetur pro effectu. *cœleſtia*, i. quæ oriuntur e cœlo.

V. 17. *Summa hodierna dierum* eſt numerus dierum, quos nos hodie in ſummam redactos pronunciamus.

Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis animo.
Quum ſemel occideris, & de te ſplendida Minos
Fecerit abitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum.
Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere charo
Vincula Pirithoo.

V. 19. Ex omnibus bonis, quæ poſſides, ea ſolum effugient hæredis aviditatem, quibus tu frueris indulgens genio.

V. 21. Omnes arceſſentur ad tribunal Judicum apud Inferos, nulla habita perſonarum ratione, judicium feretur de cujuſvis vitæ ratione, quod ſane irrevocabile ſtatim poena vel præmium ſequetur. Veritas rerum palam fiet, & fraudes detegentur. ita Ethnici ſentiebant.

CARMEN VIII.

AD C. MARTIUM CENSORINUM.

Immortalitatem penes Poetas eſſe.

DOnarem pateras, grataque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus:

Do-

Excellens Poeta ingenitis opibus affluens par referre ſemper poteſt Amicis, a quibus beneficia accepit. Fortaſſe Horatio munus quoddam maximum Cenſorinus elargitus eſt. Vates Carmina pro meritis reddidit. Amicus æquiſſimo animo eſſe certe poterat. Optima eſt Carminis hujus ratio, verſus bene tornati. Optandum tamen fuerat, ut Poeta aliquo pacto indolem Herois ſui palam faceret, ut aliis coloribus Poeſim pingeret, quam quibus in Carmine: *Ne forte credas*. quo anno hæc cecinerit Poeta, ignoramus.

V. 1. *Commodus*, utilis. *τὸ ſodalibus* refertur ad *τὸ cmomodus*. ordo eſt: *Donarem pateras & æra commodus meis ſodalibus*.

Donarem tripodas, præmia fortium
Grajorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, divite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas:
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: Carmina poſſumus
Donare, & pretium dicere muneris.
Non inciſa notis marmora publicis
Per quæ ſpiritus, & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus, non celeres fugæ,
Rejectæque retrorſum Annibalis minæ,
Non impendia Carthaginis impiæ,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
Si chartæ ſileant, quod bene feceris,
Mercedem tuleris: Quid foret Iliæ,
Mavortiſque puer, ſi taciturnitas
Obſtaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum Muſa vetat mori,
Cœlo Muſa beat. Sic Jovis intereſt

Opta-

V. 5. *Artium*, i. operum poeticorum.
V. 8. Exhibere, repræſentare.
V. 9. Opes, copia, facultas.
V. 12. Æſtimare.
V. 14. *Spiritus & vita*, i. ſpiritus vitalis. ait, poteſt marmoribus inſculpi fuga Annibalis turpiter repulſi, poteſt referri impia Carthago ſubdita Romæ; ſed hæc monumenta publica non ſervabunt æternam Scipionum memoriam tam bene, quam Poemata Ennii. ſoli Apollinis alumni poſſunt Heroum virtutes digne compenſare.
V. 18. Ille Scipio, quem cecinit Ennius, fuit major.

Optatis epulis impiger Hercules:
Clarum Tyndaridæ ſidus ab intimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates.
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

CARMEN IX.

AD MARCUM LOLLIUM.

Ejus nomen ſuis Carminibus ab hominum oblivione conatur vindicare.

NE forte credas interitura, quæ
Lon-

Sublimi ſtilo perſequitur Herois laudes, ſapientis, integri, abſtinentis, fidi in Patriam. Verum quis crederet? iſte Heros erat homo vilis, veterator, avarus, proditor. Eſt ne igitur iſta Poetæ impudens aſſentatio, an injurioſa ſimulatio? neutrum dixeris. Lollius erat verſipellis, eatenus turpitudinem ingenii celaverat, probitatem autem præſetulerat. Nil igitur mirum, ſi Horatium fefellerit, fefellit etiam Auguſtum. Qui aulicis moribus aſſueſcunt, & artibus, hujuſmodi perſonas probe norunt. Nos honeſtatis ſpecie obcæcati thura iſtis hominibus elargimur; verum non fallimur; Virtutem unam, cujus iſti perſonam gerunt, ſpectamus, virtutem, inquam, noſtrarum laudum acceptricem. Tripartita eſt hæc Ode. Condita eſt inter annum 738, quo Lollius Beſſos evertit, & Germanos, & 746, quo Horatius obiit. Primo Poeta laudat verſus ſuos, ſecundo Poeſim univerſe, poſtremo Lollium. Videtur remotius principium petere, quam par eſt. * Niſi forte Lollius veritus, ne quidpiam avaritiæ ſuæ ſuboleret Auguſto in adminiſtrata provincia Amicum Horatium induxerit, ut has ſibi laudes texeret. idcirco, opinor, Poeta multus in eo eſt, ut fidem verſuum ſuorum firmet. *

V. 1. Hæc prima pars 12 verſibus conſtat. duas præjudicatas opiniones, injuſtas & pernicioſas Auctoribus oppugnat. Primus error eſt: judicium fertur de Poetæ dignitate ex regione, in qua natus eſt: alter error: Poeta pro nihilo habetur, niſi artem ſuam perfecte calleat.

Digitized by Google

Longe ſonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor ſocianda chordis:
Non ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Ceæque, & Alcæi minaces,
Steſichorique graves Camœnæ.
Nec ſi quid olim luſit Anacreon,
Delevit ætas: ſpirat adhuc amor,
Vivuntque commiſſi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comtos arſit adulteri
Crines, & aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleſque cultus,
Et comites, Helene Lacæna,
Primuſve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus, Sthenelusque ſolus
Dicenda Muſis prælia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; ſed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte: carent quia Vate ſacro.
Paulum ſepultæ diſtat inertiæ

V. 2. Apulia erat olim regio ſylveſtris, in qua nullus Poeta ante Horatium ortus eſt.

V. 3. Ait, ſe ditaſſe linguam eo Poeſeos genere, in quo nondum Romani venam ſuam exercuerant.

V. 13. Verſus 18 ſequentes ſecundam continent partem. oſtendit, ſine ope Poeſeos præclara facinora obliteratum iri. Ordo eſt: *Non ſola arſit Helene, mirata comtos crines* &c.

V. 24. Matronis Trojanis, & Filiis.

V. 26. Paſſive.

V. 29. Genitivus. *Virtus celata paullum diſtat inertiæ ſe-pul-*

Celata Virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum ſilebo,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Eſt animus tibi,
Rerumque prudens, & ſecundis
Temporibus dubiiſque rectus,
Vindex avaræ fraudis & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ,
Conſulque non unius anni:
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum prætulit utili,
Rejecit alto dona nocentium
Vultu; & per obſtantes catervas
Explicuit ſua Victor arma.
Non poſſidentem multa vocaveris
Recte beatum; rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque letho flagitium timet;
Non ille pro charis Amicis
Aut Patria timidus perire.

pultæ, i. celatæ. Qui Plautum auctorem afferunt, ut probent, ſepultam inertiam ſignificare inertiam experrectam, excuſſam, nec Horatium, nec Plautum intelligunt.

V. 30. Locus Odæ præſtantiſſimus, quo laudatur Lollius. Ex Stoicorum porticu nihil perfectius exiit.

V. 43. *Catervas* adulatorum ſuam utilitatem ſpectantium.

CAR-

CARMEN X.

AD LIGURINUM.

Monet ut ætatis flore utatur.

O Formoſus adhuc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ quum veniet pluma ſuperbiæ:
Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint, comæ,
Nunc & qui color eſt puniceæ flore prior roſæ,
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hiſpidam,
Dices, heu! (quoties te in ſpeculo videris alterum)
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?

Qui ſuam formam Narciſſi more demiratur, ille profecto ſtultitia tenetur non ferenda. Hoc vitio laborabat Ligurinus. Ipſe adoleſcens pulcher, totus teres atque rotundus, & factus ad unguem ſtulte ferox erat. Horatius ut ejus animum edomaret, via utitur ſane ſimplici, & vera; Ligurino juveni offert Ligurinum ſenem; & oſtendit, vanam hanc ſpeciem tam indocilem futuram olim prædam voracis temporis. Breviſſima hæc Ode ſtili nobilitate, ſententiarum ſuavitudine, & omnium Chatitum genere ornata eſt. Poeta ſaltem 50 ætatis annum agebat, quando eam concinnavit. Hæc eſt ætas dandis moralibus præceptis idonea.

V. 1. *Adhuc*, i. poſt tot amoris mei teſtimonia. Significat pulchritudinem evanidam eſſe. *muneribus*, h. e. juvenili ætate, forma, ſcopulis innocentiæ infeſtis.

V. 2. Non expectata. *Pluma* non afficit formam Ligurini, ſed feritatem. Veteres dicebant, plumam adhæſiſſe alicui rei, ut indicarent, rem evolaſſe. Senſus igitur eſt; cum evolarint, aut effluxerint inopinato ea bona, propter quæ tu nunc ſuperbis.

V. 5. Pro τῷ ſe verterit, verſus fuerit. cum colore mutato facies hiſpida facta fuerit.

Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

V. 8. *His animis*, i. mihi ita animato. *incolumes*. feliciter dictum. genæ ferunt ſigna injuriarum, quas nobis infert ſenectus.

CARMEN XI.

AD PHYLLIDEM.

Invitat eam ad epulas die natali Mæcenatis.

Est mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus: eſt in horto,
Phylli, nectendis apium coronis,
Eſt hederæ vis
Multa, qua crines religata fulges:
Ridet argento domus: ara caſtis
Vincta verbenis avet immolato
Spargier agno,
Cuncta feſtinat manus: huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris, quibus advocere
Gaudiis, idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit Aprilem:

Jure

Hoc veluti Epiſtolio invitat Amicam Horatius domum ſuam epulatum. ſtilus eſt ſimplex, & elegans. Scriptum fortaſſe anno 728. Hæc Phyllis erat captiva, quæ duobus poſt annis Xanthiæ juveni alienigenæ nupſit.

V. 6. Ait, ſe vaſa argentea, & pretioſam ſupellectilem hoc die feſto depromturum.

V. 9. Hic domeſticus apparatus pictus e natura eſt. Poeta notum facere vult Mæcenati, quantopere ipſe & tota domus in deliciis habeant Patronum ſuum.

V. 10. Hic & ſequens verſus mirabiles ſunt pedum celeritate & facilitate.

V. 15. Feſtum Veneris Calendis Aprilibus incipiebat.

Digitized by Google

Jure ſolemnis mihi ſanctiorque
Pene natali proprio, quod ex hac,
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuæ ſortis juvenem puella
Dives, & laſciva: tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaethon avaras
Spes: & exemplum grave præbet ales
Pegaſus terrenum equitem gravatus
Bellerophontem:
Semper ut te digna ſequare: & ultra,
Quam licet, ſperare nefas putando,
Diſparem vites: age, jam meorum
Finis amorum.
(Non enim poſthac alia calebo
Femina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas, minuuntur atræ
Carmine curæ.

V. 17. Quem diem quotannis jure celebro, qui ſacrior mihi eſt, quam natalis meus.

V. 19. Mæcenas erat Romæ, cum Auguſtus ſuſcepit iter in Hiſpaniam.

V. 20. Numerat.

V. 21. Telephus idem eſt, de quo ſermo in Ode 13. lib. 1. & in 19. lib. 3. *petis*, i. amas, conquiris.

V. 22. Hæc verba conjunctim accipienda ſunt. ſignificat, Telephum fuiſſe juvenem ingenuum. *puella*: Telephus captus erat amore Lydiæ, ut vidimus in Ode 14. lib. 1. Sed Chabotius, & Dacierius putant, Poetam hic loqui de Chloe, de qua Ode 24 lib. 1.

V. 25. Carpit Phyllidem, quod Telephum amet utilitatis ſuæ cauſa.

V. 32. Dacierius ait, Phyllidem fuiſſe ultimam Horatii Amicam, & hinc colligit, Poetam 40 ætatis annum præteriiſſe, cum hanc Odem ſcripſit. alii tamen arbitrantur omnium Amicarum poſtremam fuiſſe Glyceram. fortaſſe Horatius blandiri vult Phyllidi, cum dixit, eam fore finem ſuorum amorum.

V. 35. Cantes.

Digitized by Google

CARMEN XII.

AD VIRGILIUM MARONEM,

Illum ad cœnam vocat ea lege, ut ſuam ſecum adferat ſymbolam.

JAm Veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Jam nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hiberna nive turgidi:
Nidum ponit, Ithin flebiliter gemens,
Infelix avis, & Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum eſt ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtula:
Delectantque Deum, cui pecus, & nigræ
Col-

. Iterum ſcribit Virgilio eodem metro, conviviumque proponit animi relaxandi cauſa. Odem omnium Venerum Charitumque genere exornat & opibus, quæ decent Virgilium; venuſtiſſime Ver deſcribit. ſtilus facilis eſt & lenis, & amœnus, ſententiæ Naturæ ſimplicitatem ſapiunt. * Videntur Charites adnuiſſe Horatio *molle* illud & *facetum* quod ipſe aſſerit eas elargitas eſſe Virgilio. (S. I. 10, 44.) Eam texuit ante 735 annum, quo Maro iter in Græciam ſuſcepit paulo ante mortem. Nonnulli ſibi fingunt, hanc Odem ſcriptam ad myropolam quendam Virgilium hominem avarum, fieri ne poterat, ut vilem hunc hominem, ignotumque tanti fecerit, ut tam pulchram Odem ejus cauſa concinnaverit? *

V. 2. Apud Veteres non ſemper dignoſcuntur venti ex parte, qua flant. Thraciam putabant eſſe velut ventorum domicilium: unde modo hic, modo ille exiret. fortaſſe hic agitur de Eteſiis, „ Eteſiæ ſpirant & a bruma, quod „ vocantur Ornithiæ, ſed leniores. „ Plin. lib. 2. ſec. 48.

V. 8. *Regum*. plur. pro ſing.

V. 11. Pana Deum Arcadiæ, quæ eſt provincia in medio Peloponneſo, Laconia ſeptemtrionalis dicta,

Colles Arcadiæ placent.
Adduxere ſitim tempora, Virgili:
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitiis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verum pone moras, & ſtudium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.
Dulce eſt deſipere in loco.

V. 15. Familiæ plebejæ ſibi ſeligebant Patronum ex magnatibus. τὸ *cliens* accipitur latiori ſenſu, nempe pro eo, qui viris Principibus obſequium præſtat.

V. 17. Duplex eſt onyx. alius vocatur *alabaſtrites*, qui venit a Caramania Perſarum provincia, & a montibus Arabiæ, ex quo conflabantur vaſcula, quibus conderentur balſama. alius hodie vocatur *Cameus*, qui facile in India, & Arabia reperitur. eſt lævis, venis pellucidis diſtinctus, & colorem refert unguis humani. de primo genere loquitur Poeta. onyces deinceps vocabantur cujuſque materiæ vaſcula.

V. 18. Poſt conſulatum Opimii anno 633, quo Romani in deliciis habere cœperunt vinum vetus, opus fuit, multiplicari cellas vinarias, quibus plures annos illud ſervarent. illæ, de quibus ſermo eſt, pertinebant ad Sulpitium, aut fortaſſe erant in eius prædio. *Sulpitiis*, pro Sulpitianis.

V. 22. Metaphora. Si hæc ſocietas convivarum tibi grata eſt, veni, & tuam ſymbolam confer.

V. 23. *Immunem*, i. manibus vacuis.

V. 24. Hæc verba ad 25 verſum referuntur. Virgilius frequentabat nobilium domos, & plurima commoda ſibi comparabat.

V. 26. Memor mortis.

CARMEN XIII.

AD LYCEN.

Inſultat, quod contemnatur a juvenculis.

AUdivere, Lyce, di mea vota, Di
Audivere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formoſa videri,
Ludiſque & bibis impudens;
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum ſolicitas. Ille virentis, &
Doctæ pſallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim tranſvolat aridas
Quercus, & refugit, te quia luridi
Dentes, te quia rugæ

Tur-

Hæc Ode probat non ſemper ingenii comitem eſſe morum honeſtatem. In hac elegantiſſima Ode mirari ſubeſt allegorias aptas, caſtigatam elocutionem, numeroſam verſuum ſtructuram, metrumque ſententiis aptum. In qualibet parte excellentem Poetam noveris, non tamen virum honeſtum, & probum. Decet ne virum emunctæ naris tam injurioſa dicteria funditare in feminam, quam ipſe antea tenero amore proſequebatur? Lyce erat puella, quum Poeta eam ferebat in oculis, nunc vero eadem eſt ætate provectior. fortaſſe Horatius annum circiter 40 ætatis agebat. Conſtat, hanc Lycen fuiſſe nobilem mulierem Etruſcam, forma, & modeſtia præſtantem.

V. 5. Fracto, trementi, molli, laſcivo, amoris cauſa. A. Gellius ait, *infractam vocem*.

V. 6. *Solicitas*, i. vocas ardenti ſtudio. *ille*, ſubauditur, non te audit, ſed excubat &c.

V. 7. Filia Chii.

V. 9. Amor tranſvolat aridas quercus, quibus eſt intempeſtivus; juvenes tantum plantæ cum illo faciunt, vide O. I. 26, 19.

Turpant, & capitis nives.
Nec Coæ referant jam tibi purpuræ,
Nec cari lapides tempora, quæ ſemel
Notis condita faſtis
Incluſit volucris dies.
Quo fugit Venus? heu! quo color? heu! decens
Quo motus? Quid habes illius, illius
Quæ ſpirabat amores?
Quæ me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram, notaque, & artium
Gratarum facies? Sed Cynaræ breves
Annos fata dedere
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Poſſent ut juvenes viſere fervidi,
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

V. 12. Quintil. hanc metaphoram improbat in Oratione ſoluta, non tamen in ligata.

V. 13. Veſtes magnificæ.

V. 15. Faſti ſunt acta publica, in quæ referebantur ea, quæ ſingulis annis fiebant. Illi anni ſecernebantur nomine conſulum. ait: Divitiæ tuæ non tibi reddent annos, qui a tuo natali nobis non ignoto elapſi ſunt.

V. 17. Venuſtas.

V. 22. Ait, *facies nota gratiarum artium* eodem modo, quo alii dixerunt, *notus formæ*, *notus militiæ*, *notus operum*, *præſtans animi*, *pendens animi*, Ellypſis. *facies* (nempe tota corporis externa pars) nota ob præſtantiam gratiarum artium, vel gratarum artium cauſa. artes hoc loco ſunt illi totius oris blanditus, membrorumque molliculi motus, ac deliciæ, quæ oculos ſpectantium pelliciunt. *i vezzi*. Ordo eſt: *O Lyce, felix olim, poſt Cynaram, o nota gratarum artium facies, quid habes illius, quæ ſpirabat* &c. Hoc unum de Cynara certo ſcimus, ſcilicet eam primam ab Horatio amatam fuiſſe, pecuniæ cupidam, & juvenili ætate fato præreptam, eamdemque eſſe, de qua loquitur Propertius in prima Eleg. lib. 4. v. *99*.

CAR-

CARMEN XIV.

AD AUGUSTUM.

Druſi de Vindelicis, ac præſertim Tiberii de Rhætis Victorias Auguſti auſpiciis ac felicitati adſcribit.

QUæ cura Patrum, quæve Quiritium
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguſte, Virtutes in ævum
Per titulos, memoreſque faſtos
Æternet? o, qua ſol habitabiles
Illuſtrat oras, maxime Principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte poſſes. Milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennoſque veloces, & arces
Alpibus impoſitas tremendis

Deje-

Poeta in Ode *Qualem miniſtrum*, in qua de Druſo tantum verba facit, ex parte Auguſto paruit. Tiberius ſane queri merito poterat gloriam omnem Fratri ſuo natu minori adjudicari, cujus & ipſe particeps fuerat. Neutri deeſt Poetæ ingenium. In hac laudat Tiberium, ſecundo quidem loco, ſed tamen magnificentius. Druſus communem habuit laudum honorem cum Claudiæ domus heroe, Tiberius vero cum Auguſto. Ambæ Odæ ſunt inter ſe prope pares, atque adeo geminæ ſententiarum nobilitate, ſublimitate ſtili, & omnigenis Poeſeos opibus. In exordio hujus & in fine laudatur Imperator, cætera Tiberius.

V. 1. Ait, Auguſti merita ſuperare, quidquid effici ab hominibus poſſit ad æternam ejus memoriam. ideſt, nihil aliud abeſſe grato Romanorum animo, quam ut plura pro Auguſto poſſent facere. quid amplius dici poteſt?

V. 5. Periphraſis. O maxime Principum totius orbis terrarum.

Dejecit acer, plus vice ſimplici;
Major Neronum mox grave prælium
Commiſit, immaneſque Rhætos
Auſpiciis pepulit ſecundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas prope qualis undas
Exercet Auſter, Pleiadum choro
Scindente nubes, impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
Quum ſævit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris:
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu;
Primoſque & extremos metendo
Stravit humum ſine cæde victor;

Te

V. 13. Denotat duas res geſtas Druſi in eodem bello.

V. 17. Audax loquendi modus, & totus lyricus pro τῷ *ſpectandus tum, quum magnis ruinis fatigaret*. Secundus verſus mirum in modum nitet. nihil nobilius, nihil vividius paucioribus verbis dici poteſt. Virtutis pondere opprimere fortiſſimos viros, qui vitam potius, quam libertatem amittere ſtatuerunt.

V. 20. Indomitæ vocantur undæ, quia ſive deprimantur, ſive cedant ventorum vi, protinus ſe ſe erigunt.

V. 21. Eximius Poeta eſt eximius pictor, ſuo penicillo omnia exornat. Hæc imago Plejadum, quæ e ſinu maris choream ducentes exeunt, & in cœlum tolluntur ſindentes nubila, venuſta mehercule eſt, & clara.

V. 24. Per pugnæ æſtum. Fortaſſe Tiberius itinere nocturno adortus eſt improviſo Rhætos in caſtris. ignes noctu in caſtris accendi ſolebant.

V. 25. Magnifica deſcriptio, & grandiloqua.

V. 32. Quantum debet Tiberius ſapientiæ tuorum conſiliorum, virtuti tuarum copiarum, & auſpiciis deorum, qui

in

Te copias, te conſilium, & tuos
Præbente Divos: nam tibi, quo die
Portus Alexandria ſupplex,
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus,
Laudemque, & optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Meduſque, & Indus; te profugus Scythes
Miratur, o tutela præſens
Italiæ, dominæque Romæ:
Te, fontium qui celat origines
Niluſque, & Iſter, te rapidus Tigris,
Te belluoſus, qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis,

Te

in tuis inſignibus picti ſunt, qui ſtudent tuis partibus! Vell. lib. 2. ait: „ Tiberius & Druſus gentes locis tutiſſi-„ mas, aditu difficillimas, numero frequentes, feritate tru-„ ces, majore cum periculo, quam damno Romani exerci-„ tus, plurimo cum earum ſanguine perdomuerunt. „

V. 34. Dies, quo capta eſt Alexandria, conſignatus eſt faſtis juſſu Patrum inter imperii feſta. Poeta viderat celebrari hoc feſtum 15 annorum ſpatio. Cum igitur ait, Tiberii prælium eodem die, quo capta eſt Alexandria, initum fuiſſe, de re jam nota loquitur; conſtat Ægyptum fuiſſe debellatam anno 724, menſe Auguſto. ſed quo die nos fallit. Dacierius putat 4 Cal. Sept., quod probabile eſt. Saltem ille fuit dies, quo Cleopatra ſibi mortem conſcivit, & Auguſtus Alexandria, & tota Ægypto potitus eſt.

V. 36. Antonius & Cleopatra in quoddam mauſoleum receſſerunt, quod mox fuit utriuſque ſepulchrum.

V. 37. Ab anno 724, quo capta fuit Alexandria uſque ad 739, quo Rhæti Devicti ſunt, tria luſtra interfluxere, i. anni 15.

V. 40. Tribuit, dedit, *peracta imperia* ſunt victoriæ Auguſti relatæ vel per ſe, vel per ſuos legatos.

V. 47. Scatens belluis.

V. 49. De Gallis ait Lucanus: *Felices errore ſuo, quos ille timorum maximus haud urget lethi metus. errore ſuo*, i. μετεμψύχωσι.

Te non paventis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ:
  Te cæde gaudentes Sicambri
  Compoſitis venerantur armis.

C A R M E N XV.

A U G U S T O P A C I F I C O.

PHœbus volentem prælia me loqui,

Vi-

Virtutes bellicæ haud permagni faciendæ ſunt in viro Principe, qui ad beandos ſuos populos natus eſt. Maxima Auguſti laus a Virtutibus pacificis petenda, quarum uſu totum orbem terrarum beavit. Quum enim fere nunquam ille bellando abſtineret, etiam minimis de cauſis, ad confirmandum magis magiſque inchoatum imperium, tamen, quia in extremis imperii finibus certabatur, Roma, Italia, & proximæ provinciæ dulci pace perfruebantur. Vell. lib. 2. ait. „ Nihil optare a Diis homines, nihil Dii hominibus præſtare, quod non Auguſtus Reip., Pop. Rom., terrarum orbi repræſentarit. Finita bella civilia, ſepulta externa, revocata pax, ſopitus ubique armorum furor, reſtituta vis legibus, judiciis auctoritas, Senatui majeſtas, rediit cultus agris, ſacris honos, ſecuritas hominibus &c. Et paullo infra ait: „ aberat in ordinandis Aſiæ, Orientiſque rebus Cæſar circumferens terrarum Orbi præſentia ſua pacis ſuæ bona. „ Elapſo vero anno 744 Auguſtus Romam reverſus cum Tiberio & Druſo clauſit Jani Templum tertio & poſtremo. paulo poſt hoc carmen editum eſt. Tot tantæque Virtutes Horatiano Carmine dignæ fuerunt, quod nunquam ſatis laudaverim. Clariſſimus Poeta Rouſeau in Ode Fortunæ paucis verſibus egregie Horatii mentem aſſecutus eſt.

Heros cruels, & ſanguinaires,
Ceſſez de vous ènourgueillir
Des ces lauriers imaginaires,
Que Bellone vous fit cueillir.
En vain le deſtructeur rapide
De Marc' Antoine, & de Lepide
Rempliſſoit l' univers d' horreurs.
Il n' eut point eu le nom d' Auguſte

Digitized by Google

Victas & urbes, increpuit lyra:
Nec parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. Tua, Cæſar, ætas
Fruges & agris rettulit uberes:
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi,
Direpta Parthorum ſuperbis
Poſtibus; & vacuum duellis
Janum Quirini clauſit: & ordinem
Rectum, & vaganti frena licentiæ
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes;
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Crevere vires, famaque & imperi
Porrecta Majeſtas ad ortus
Solis ab Heſperio cubili.
Cuſtode rerum Cæſare, non furor
Civilis, aut vis exiget otium,
Non ira, quæ procudit enſes,
Et miſeras inimicat urbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia; non Getæ,
Non Seres, infidive Perſæ,

Non

Sans cèt empire heureux, & juſte,
Qui fit oublier ſes fureurs.

V. 2. Percuſſit.

V. 10. Ordo eſt. *injecit frena licentiæ vaganti extra ordinem rectum*. Metaphora ſumta a pullis equinis, qui proprio uſi arbitrio a recto tramite aberrant, modo deſtrorſum, modo ſiniſtrorſum, niſi docta manu ducantur.

V. 11. Eradicavit vitia.

V. 12. Ritus ſacri, morum diſciplina, ſcientiarum cultura, corporis exercitationes, commercii libertas jam labefactata fuerant, bellorum civilium cauſa. Auguſtus ad priſtinum dignitatis ſplendorem omnia revocavit.

V. 17. Non timebimus bella civilia, nec externa.

V. 20. Serendis diffidiis miſeras urbes efficit.

V. 21. Hæc omnia optime congruunt anno 744. Tiberius & Druſus Dacos, & Germanos tandem ſubjecerunt imperio Romano, ineunte hoc anno. Deinde nulla interjecta mora Jani Templum clauſum eſt.

Non Tanaim prope flumen orti.
Noſque & profeſtis lucibus, & ſacris
Inter jocoſi munera Liberi,
Cum prole, matroniſque noſtris,
Rite Deos prius adprecati,
Virtute functos, more Patrum, duces,
Lydis remiſſo carmine tibiis,
Trojamque, & Anchiſen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

V. 26. Hæc dulcis animi affectio, quæ ad familiaritatem uſque deſcendit valde jucunda Principi eſſe debebat, cui perſuaſum erat, veram gloriam in conciliandis ſibi ſubditorum populorum animis ſitam eſſe.

V. 30. Modus Lydius erat armoniæ ſpecies aptior lætitiæ, & conviviis.

V. 32. Intelligendus hoc nomine Auguſtus.

Q. HORATII FLACCI
LYRICORUM CARMINUM
LIBER QUINTUS.

CARMEN I.

AD MÆCENATEM.

Ad bellum Actiacum profecturo comitem ſe offert.

IBis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula:

Pa-

Hæc eſt Epiſtola verſibus Lyricis accommodata. Statim ac Mæcenas Octavii claſſem conſcendere juſſus eſt, id palam fecit Horatio, ſimulque eum ſibi comitem itineris minime fore ſtatuit. Vicem hanc vehementer doluit Poeta, qui jam Mæcenatem bello Sicilienſi contra Pompejum comitatus fuerat, ubi putavit ſibi pereundum eſſe ad Palinuri promontorium; & magnopere gaviſus fuiſſet, eadem pericula cum illo ſubire in eo bello, quod intentos omnium fere mortalium animos ad ſe trahebat, quodque Romano imperio alterutrum Principem præficere debebat. Fortaſſe Mæcenas Amicum ſuum in grave vitæ diſcrimen vocare noluit; * vel verebatur, ne itineris, bellique laboribus infirma ejus valetudo ingraveſceret; vel fidum Amicum Romæ relinquere voluit, ut abſens eorum, quæ evenirent in urbe, certior fieret, cum multi eſſent, qui Antonio furtim ſtudebant. Certe tempore Actiaci belli Mæcenas celeriter Romam venit, ut Lepidi junioris nefaria conſilia detegeret, ac reprimeret; fortaſſe hujuſce rei ab Horatio præmonitus fuit. *. Utcumque res ſit, Poeta dolorem ſuum ſignificavit hoc Carmine, in quo veræ Amicitiæ, & abſtinentiæ plurima argumenta eluceſcunt. Lucubratum eſt ineunte anno 723 ante Ver.

V. 2. Naves Antonii excelſæ erant per ſe, & propter turres ligneas puppibus ſupereminentes.

Paratus omne Cæſaris periculum
    Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
    Jucunda; ſi contra, gravis?
Utrumne juſſi perſequemur otium,
    Non dulce, ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente laturi, decet
    Qua ferre non molles viros?
Feremus: & te vel per Alpium juga,
    Inhoſpitalem & Caucaſum,
Vel Occidentis uſque ad ultimum ſinum
    Forti ſequemur pectore.
Roges tuum labore quid juvem meo
    Imbellis, ac firmus parum?
Comes minore ſum futurus in metu,
    Qui major abſentes habet.
Ut aſſidens implumibus pullis avis,
    Serpentium allapſus timet
Magis relictis; non, ut adſit, auxili
    Latura plus præſentibus.
Libenter hoc, & omne militabitur

V. 9. Subauditur *roges*.

V. 11. Reſpondet Poeta. amor Mæcenatis vires Horatio animumque reddit. ait, ſe eum libenter ſecuturum per loca etiam inacceſſa.

V. 12. Inacceſſum hyeme & æſtate propter immenſas nives, & glaciem.

V. 13. Nempe Oceanum Atlanticum, qui alluit occidentales Europæ, Africæque plagas.

V. 15. Timiditas, & tenuis valetudo ineptum efficiebant Horatium bello. Poſtquam primam objectionem diluit 4 verſibus præcedentibus, nunc occurrit ſecundæ ſic: Si ego tibi opem ferre nequeo, ſaltem meæ valetudinitproderit firmandæ, tecum eſſe; quæ magis invaleſcet, abjecta omnium cura, ac timore, quibus abſens tuæ ſalutis cauſa angerer.

V. 21. Quamvis parata ſit ad opitulandum. ut avis magis timet, ne ſerpentum aggreſſu pereant pulli, cum abeſt nido, quam cum nido inſidet, quamvis præſentia ſua eos non liberet a periculo &c.

Digitized by Google

Bellum in tuæ ſpem gratiæ;
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur mea:
Pecuſve Calabris ante ſidus fervidum
Lucana mutet paſcuis:
Neque ut ſuperni villa candens Tuſculi
Circæa tangat mœnia,
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditavit. haud paravero,
Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam,
Diſcinctus aut perdam ut nepos.

V. 23. His duobus verſibus concludit ea, quæ objectis reſpondet.

V. 25. Hypallage, h. e. ut plures juvenci aratris illigati nitantur.

V. 28. Mutari dicitur res, quæ habetur, re, quæ non habetur, per Hipallagen autem contra. primo modo Poeta dixit *mutare otia divitiis*, *triſtia mitibus*, *Socraticam domum loricis Iberis*: ſecundo vero, *mutare Lucretilem Lycæo*, *uvam ſtrigili*, *lugubre ſagum punico*; *Lucana Calabris paſcuis*. aliquando ad oſtendendam ſucceſſivam duarum rerum permutationem; *ut mutare quadrata rotundis*; *ima ſummis*.

V. 29. Ordo eſt; *neque ut candens villa tangat circæa Tuſculi ſuperni mœnia*. Villa Tuſculi non eſt villa agri Tuſculani, ut credit Dacierius, Villa Horatii 25 mill. paſſ. & amplius aberat Tuſculo.

V. 33. Sepeliam, condam. Chremes avarus ſenex notus in comœdia Terentii.

C A R M E N II.

Alfius fœnerator velut artis ſuæ pertæſus laudat vitam ruſticam, ſed mox avaritia victus ad ingenium, & priſtinam vivendi rationem redit.

BEatus ille, qui procul negotiis
(Ut priſca gens mortalium)
Paterna rura bobus exercet ſuis
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur claſſico miles truci,
Neque horret iratum mare,
Forumque vitat, & ſuperba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine

Aliquot Horatii Odas ſatiricas vidimus, aliaſque poſtea videbimus. In hac cernere non eſt cruenta illa tela, quæ percutiendo feriunt, feriendoque lacerant, ſed facetiſſimos ſales, qui intimo ſuaviter animo ſeſe inſinuant, ac medentur, nullo autem modo vulnus exaſperant. Poeta, ut oſtendat, quam ægre avarus a divitiarum cupiditate divellatur, coram nobis ſiſtit fœneratorem, qui tranquillitatem, felicitatemque vitæ ruſticæ compertam habens, conſilium init indigno fœnore abſtinendi, & rus recedendi ad reliquum vitæ ſpatium tranſigendum. Pecunia coacta, negotiorum vinculis ſolutus inibi eſt, ut diſcedat; jam amore ruris excitato ſibi videtur agrorum cultura delectari. verum ſimplicia illa animi ſenſa, illa tam ſana conſilia, illæ tam blandæ puræ felicitatis imagines repente evaneſcunt, & fœnerator adhuc extat, ut antea, miſeræ avaritiæ præda. Mirifica eſt Poetæ ſolertia. Tam egregium Auctorem loquentem inducit, nominat autem in fine Carminis; Ex re vero tota lectori fructum percipiendum relinquit. Magna ſuavium rerum ſeries τὴν φαντασίαν mulcet, ac pertentat, eamque velut manu ducit ad inexpectatam fabulæ ſolutionem, quæ certe perutilia legenti præbet documenta. Hujus Odæ ſtilus amœniſſimus eſt, dicendi modi elegantiſſimi, verſus ſuaviſſimi, eorum ſtructura & ordo facillimus; uno verbo Charites ipſæ loqui videntur.

Altas maritat populos:
Inutileſve falce ramos amputans,
Feliciores inſerit:
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat errantes greges:
Aut preſſa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oves:
Vel quum decorum mitibus pomis caput
Autumnus agris extulit:
Ut gaudet inſitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam purpuræ,
Queis muneretur te, Priape, & te, Pater
Sylvane, tutor finium!
Libet jacere modo ſub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
Queruntur in Sylvis aves:
Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At quum tonantis annus hibernus Jovis
Imbres, niveſque comparat,
Aut trudit acres hinc, & hinc multo cane
Apros in obſtantes plagas,
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos,

Pavi-

V. 27. Fontes edunt ſtrepitum, qui ſomnos conciliet jacendi (v. 23. 24.)

V. 29. Hi duo verſus maxime poetici ſunt. Quæ imagines! quæ dicendi formæ! qui modi! Latini dicebant *annus* & *tempeſtas* ad ſignificandam unam ex quatuor anni tempeſtatibus.

V. 33. Ut ex verbo *eo* conjuncto cum præpoſitione *cum* aut *trans* fit *comes*, *trames*, ita ab *am*, quod eſt *circum* & *eo* fit *ames*, *itis*. a Feſto definitur furca & pertica aucupalis. retia involvebantur baculis diligenter ſane perpolitis, & lævigatis, ut facile excurrerent. plagæ ſeu laquei habebant arctas maculas, nam earum uſus poſtulabat, ut eſſent fortes, & fractu difficiles; contra retis maculæ erant laxiores. hinc Poeta dixit *retia rara: denſæ plagæ*.

Pavidumve leporem, & advenam laqueo gruem,
    Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
    Hæc inter obliviſcitur?
Quod ſi pudica mulier in partem juvans
    Domum, atque dulces liberos:
(Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
    Pernicis uxor Appuli)
Sacrum vetuſtis extruat lignis focum,
    Laſſi ſub adventum viri:
Claudenſque textis cratibus lætum pecus
    Diſtenta ſiccet ubera:
Et horna dulci vina promens dolio,
    Dapes inemtas apparet:
Non me Lucrina juverint conchylia.
    Magiſve rhombus, aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus
    Hyems ad hoc vertat mare.
Non Afra avis deſcendat in ventrem meum,
    Non Attagen Jonius
Jucundior, quam lecta de pinguiſſimis
    Oliva ramis arborum,
Aut herba Lapathi prata amantis, & gravi
    Malvæ ſalubres corpori:
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
    Vel hœdus ereptus lupo.

V. 35. Notanda verſus celeritas per tribrachum & anapæſtos pedes.

V. 41. *Peruſta ſolibus*, i. laborioſa.

V. 49. Sat. 4. lib. 2. ait: *Lucrina peloris*.

V. 50. *Scarus*. *raſcia*.

V. 51. Procella fluctibus incuſſa cum tonitru. nove dictum putant Grammatici.

V. 53. Gallina Afra.

V. 54. *Aſtagen*, avis. Alexander Myndinus facit hanc avem perdice majorem, picto dorſo, maculoſo, ſed magis rutilo colore. hinc Ariſtophanes ſervos ſtigmaticos in Avibus appellat ἀττάγᾶς. Nos vocamus *Francolino*, o *Beccaccia*.

Has inter epulas, ut juvat paſtas oves
    Videre properantes domum!
Videre feſſas vomerem inverſum boves
    Collo trahentes languido,
Poſitoſque vernas, ditis examen domus,
    Circum renidentes Lares!
Hæc ut locutus fœnerator Alfius,
    Jam jam futurus ruſticus,
Omnem relegit idibus pecuniam;
    Quærit Calendis ponere.

V. 67. Columella loquitur de quodam Alfio noto fœneratore, & refert quoddam ejus documentum: Dacierius credit Alfium idibus poſuiſſe fœnori pecuniam, ſed vim infert ſenſui verborum. ex verſu 69 patet, Alfium collegiſſe pecuniam *idibus*, ergo ex verſu 70 efficitur, Cal. ſequentibus eamdem poſuiſſe.

CARMEN III.

Allii deteſtatio.

PArentis olim ſi quis impia manu
    Senile guttur fregerit,
Edat cicutis allium nocentius.
    O dura meſſorum ilia!
Quid hoc venenum ſævit in præcordiis?
    Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me feſellit? an malas
    Canidia tractavit dapes?

Ut

Videtur Horatius alimenta acida maxime vitaſſe. In Ode *natis in uſum* ægerrime adducitur precibus, & conditionibus, ut vinum Falernum aliquantulum aceſcens bibat. in hac invehitur in quaſdam coctas herbas, vel legumina, quibus allium immixtum fuerat, quod ejus ſtomacho valde obfuit. Id accidit in Mæcenatis menſa. Verſus ſunt ſucci, nervorumque pleniſſimi, modi prope iidem ſunt, ac jamborum Tragicorum.

Digitized by Google

Ut Argonautas præter omnes candidum
    Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum juga
    Perunxit hoc Jaſonem.
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
    Serpente fugit alite:
Nec tantus unquam ſiderum inſedit vapor
    Siticuloſæ Apuliæ,
Nec tantus humeris efficacis herculis
    Inarſit æſtuoſius.
At, ſi quid unquam tale concupiveris,
    Jocoſe Mæcenas, precor,
Manum puella ſuavio opponat tuo,
    Extrema & in ſponda cubet.

V. 9. Allium vim inſitam habet, & calorem. in 6 verſibus ſequentibus probat ejus vim exemplis, comparationibus autem in 4 poſtremis.

V. 13. Venenavit certe allio dona, quæ miſit Glaucæ vel Creuſæ.

V. 15. Apulia ardens canicula æſtuante non adeo malignos vapores emiſit.

V. 17. (V. ind. *Neſſus*.) *efficacis*, i. qui mira patravit.

V. 21. *Puella*, i. Terentia tua uxor.

V. 22. *Sponda* eſt exterior tori pars, torus autem interior muro proximus erat, vocabaturque pluteus.

CARMEN IV.

In quemdam, qui a Servo Tribunus militum effectus Triumviralis Claſſis parti erat præficiendus.

LUpis & Agnis quanta ſortito obtigit,

R 4 Te-

Prudenter agendum eſt cum excellenti quolibet Poeta, Ille enim eodem calamo memoriæ poſterorum tradit Achillis gloriam, opprobriumque Therſitis. Uſquedum Horatiana Carmina exiſtent, Auguſti, Agrippæ, & Mæcenatis laudibus

bus terrarum orbis circumſonabit, ſed Canidia ſuis ſortilegiis, Mævius ſordibus, Caſſius Severus obtrectationibus, & Caſſius Nomentanus diſſolutis moribus innoteſcent. His adde Menam, aut Menodorum (ſi tamen hoc loco res eſt cum illo) certe Poeta quempiam ſtultum hominem ſale perfricat, qui proſpera fortuna inſoleſcebat. Ode Satirico aceto eſt refertiſſima, & felle; verſus omnes tam in-numeris, quam in verbis acri ſucco conſperſi ſunt, & ſententiæ nervorum contentione vibratæ. (V. Ind. *Mena*) * Putat Sanado hic non agi de Mena, quia ne verbum quidem de ejus perfidia. Sed ſi Poeta de hoc vitio locutus eſſet, tacite objurgaſſet Octavium, qui eum tam benevole excepit, qui ab eo claſſem Pompej, & Sardiniam in ditionem accepit. Potuerat Mena ad certum tempus Romæ detineri, & Appiam viam mannis percurrere, & ſeſe oſtentare. Fortaſſe etiam Horatius hanc Odem ſcripſit, cum eſſet in Claſſe Octavii in Sicilia, & hortatu Mæcenatis dehortari voluit Octavium a fide Menæ habenda. Hac aut alia fortaſſe de cauſa, Grammatici huic Carmini hanc inſcripionem præfixerunt *Ad Pompejum Menam*. Dacierius Grammaticos tuetur, Sanado vero oppugnat his ferme rationibus, præter ſuperius dicta. Nullus hiſtoricus loquitur de tribunatu Menæ. Hac exigua deinde provincia contentus non fuiſſet Mena, dum ſupremum imperium in exercitu affectabat. ait interim Acronem errare, qui putat, Menam exercitui præfuiſſe; nam deſeruit Octavium, indigne ferens, nullum ſibi proprium eſſe imperium, ſed Sabino ſe eſſe ſubjectum. (Dio. lib. 49.) Deinde Poeta exhibet virum aulicum, qui quotidie frequentet domum Cæſaris, ſpectaculis interſit, &c. Eo tempore, quo apud Octavium Mena fuit, Romæ diu morari nequivit, intereſſe ludis, frequenter adire villam ſuam. His de cauſis Sanado credit non locutum Horatium de Mena, ſed de quodam Liberto Lepidi, qui claſſi imperavit in Africa. Verum leviſſima ſunt, quæ affert Sanado. Certe Mena claſſem Pompej profligare non potuiſſet, niſi aliqua provincia inſignitus fuiſſet; licet Sabino duci ſubjectus poterat eſſe Tribunus militum, vel præfectus alicujus navis. deinde cum bellum Siculum diu duraviſſet, & aliquandiu pugnando abſtinuiſſent utrinque duces, potuerat Mena Romam adire, ludis adeſſe, &c. deinde Horatius ira aut odio percitus fortaſſe rem exaggerat, & conjungit ea, quæ variis temporibus Mena egit, cum pax compoſita fuit inter Pompejum & Octavium, & cum Mena apud Octavium fuit. Scriptum eſt hoc Carmen inter annum 712 & 718, ut colligitur ex v. 19. *

Te-

Digitized by Google

Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet ſuperbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videſne, ſacram metiente te viam
Cum bis trium ulnarum toga,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus,
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit,
Sedilibuſque magnus in primis eques
Othone contemto ſedet.

Quid

V. 1. Naturali fatorum neceſſitate.

V. 3. *Funibus*. ſpecies pro genere. Iberici funes pro funibus robuſtis. Vapulabant mancipia, & compede vinciebantur, cum terram colere jubebantur.

V. 5. Dio anno 712. lib. 47 ait: *Eos ſolos, qui arma gerebant, divitiis abundaſſe*, & anno 715. lib. 48: *in Senatum adſcripti ſunt permulti non modo e ſociis militibuſque, & libertinis, ſed ſervi quoque*.

V. 8. Significat, hunc captivum non ſolum ferre ſolitum laticlaviam tunicam, ſed etiam præcellere velle Tribunis ipſis immenſa togæ longitudine; quæ res ſane in eum odium omnium conflabat.

V. 11. In viginti-viratu erant Triumviri capitales, qui lites plebejorum judicabant. Illi Magiſtratus carcerem cuſtodiebant, & puniri jubebant ſontes in comitio Columnæ Mæniæ proximo.

V. 12. Præco præibat iis, qui ad ſupplicium ducebantur, & elata voce eorum crimen declarabat.

V. 14. *Mannis*. vox Gallica. *gli ubini*.

V. 15. In primis ſedilibus ex 14 cuilibet equiti deſtinatis. alii erant equites ex ortu tales, alii ex fortuna; *magnus eques*, *illuſtris*, *ſplendidus* vocabatur eques ex ortu talis. Homo ſibi ſumebat arroganter præſtantia illa nomina, quaſi eſſet magnus eques.

V. 16. Othonem contemnere, ejuſque legi oppedere poterat, ſed ita dives erat, ut in reditibus, ultra cenſum le-

ge

Quid attinet tot roſtra navium gravi
  Ærata duci pondere
Contra latrones, atque ſervilem manum
  Hoc tribuno militum?

ge Roſcia præſcriptum, haberet. ita Bentl. Sed Roſellus ait: Mena quoad genus ſuum non poterat equeſtri ordini intereſſe, niſi vi legis Othonis. Indicat igitur Poeta, Menam (ſi de Mena ſermo eſt) faſtu ſuo velle perſuadere cuique, ſe non vi legis Othonis ſedere inter equites, ſed potiori de cauſa.

V. 19. Hoc maxime pertinet ad juniorem Pompejum, ad quem occiſis Bruto & Caſſio magna mancipiorum vis latronumque confugit, & ejus claſſem mirum in modum auxit. Ex hoc loco colligitur contra Dacierium hoc Carmen non potuiſſe ſcribi aliquot menſibus ante pugnam commiſſam apud Mylas, anno 718. Octavius utebatur tunc 20000 mancipiorum in claſſe. 20 *Servorum millia manumiſit, & ad remum dedit;* in Oct. c. 16. Suet. Horatius erat tunc apud Mæcenatem. Nonne impudentiſſime egiſſet, ſi appellaſſet copias Pompej mancipiorum, & latronum turbam eo tempore, quo id exprobrari poterat Octavio?

V. 20. Arbitratur Sanado, hunc libertum creatum eſſe Tribunum militarem, equitem Romanum, & ducem cujuſdam agminis in Triumviratu Octavii, Antonii, & Lepidi.

CARMEN V.

AT (o Deorum quidquid in cœlo regit
  Terras, & humanum genus)

Quid

Omni fere ætate hominum credulitas ad artem magicam, ſortilegia, incantamenta tanquam ad Scopulos miſere impegit. Inventi ſunt tam ſtulti homines, qui herbarum, radicum, aromatum vi mentem humanam ad arbitrium abalienari poſſe putarunt. Invehitur Horatius in inſignem ſagam, quæ quemdam Varum in ſui amorem pertrahere nitebatur per execrandam potionem, quam illi propinaret. Satirico hoc Carmine Canidiam extra modum proſcindit, Varum vero molliter ludum facit. Sententiæ miſſilibus telis ſimiles ſunt, ſtilus tenuis, idemque conciſus, dicendi modi peregregii. Exaratum non fuit ante annum 730, ut videbimus in Carmine *jam jam efficaci*.

Quid iſte fert tumultus? & quid omnium
Vultus in unum me truces?
Per liberos te, ſi vocata partubus
Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Per improbaturum hæc Jovem.
Quid ut noverca me intueris, aut uti
Petita ferro bellua?
Ut hæc tremente queſtus ore, conſtitit
Inſignibus raptis puer,
Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia brevibus implicata viperis
Crines, & incomtum caput
Jubet ſepulchris caprificos erutas,
Jubet cupreſſus funebres,
Et uncta turpis ora ranæ ſanguine,
Plumamque nocturnæ gruis,
Herbaſque, quas Jolcos, atque Iberia

Mit-

V. 1. O rem vere miſerabilem? puer ſe circumveniri videt turba furentium ſagarum, clamitat, ſe nobili genere ortum, bonis fortunæ affluentem, & innocentia morum præditum, eas feminas obteſtatur per illum amorem, quo Matres filios ſuos amant; ad Deorum judicium provocat. Animadvertenda eſt Poetæ ſolertia, qui legentium animos ſuſpenſos detinet hujuſce exordii novitate. ex verſu 12 cognoſcitur, quis ſit talis Tragœdiæ actor, tunc acrior inſurgit indignatio legentium.

V. 5. Si filios peperiſti, ſi vera Mater fuiſti, non per adoptionem. Ille puer decennis circiter credebat veros illos eſſe partus Canidiæ, ſed qui legit, liquido videt id ironice dictum a Poeta, ut in Carmine *jam jam efficaci* videbimus.

V. 7. Prætextæ.

V. 11. Puer Spoliabatur veſtibus, & ornamentis, dum loquebatur, nudumque ſe vidit peractis queſtibus.

V. 17. Ad conficiendum veneficum philtrum apparet caprificum, cupreſſum, rubetæ cruorem, plumam ſtrigis, aconita, oſſa rapta ab ore jejunæ canis.

V. 19. Plumam, & ova nocturnæ ſtrigis uncta Sanguine rubetæ, Strix eſt noctua, veſpertilio.

Mittit, venenorum ferax,
Et oſſa ab ore rapta jejunæ canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens avernales aquas,
Horret capillis, ut marinus, aſperis,
Echinus, aut currens aper;
Abacta nulla Veja conſcientia
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus:
Quo poſſet infoſſus puer
Longo die bis terque mutatæ dapis
Inemori ſpectaculo:
Quum promineret ore, quantum extant aquæ
Suſpenſa mento corpora:
Exſucca uti medulla, & aridum jecur,
Amoris eſſet poculum;
Interminato quum ſemel fixæ cibo
Intabuiſſent pupulæ.

Non

V. 23. Parari, miſceri, & uri jubet magico igne radices cupreſſinas & ficulneas, & oſſa eruta e gula canis jejunæ. Oſſa a jejuna cane corroſa, & ejus ſaliva conſperſa ad philtra valere plurimum credebantur.

V. 24. *Flammis*, quibus Medea dicitur uſa ad domum Creontis & Glaucam ejus filiam concremandam.

V. 25. Sagana, Veja, & Folia erant tres ſagæ, quarum ope utebatur Canidia. *Expedita*, i. veſte ſuccincta.

V. 27. Horret capillis erectis, ut ſunt erecti pili echini, & apri Laurentis.

V. 31. Ingemens in tanto labore perferendo.

V. 32. Infoſſus erat puer mente tenus, devorabat oculis cibos oblatos, & mutatos pluries in die, ut ejus oculis inhærentibus illi dapi ſemper præſenti, ſemperque vetitæ, jam languore in nece clauſis, hinc poſſet Philtrum componi ex ejus medullis & hepate inedia arefactis & conſumtis.

V. 39. Tò *Semel* refertur ad τò *intabuiſſent*. *interminato*, i. vetito.

Non deſuiſſe maſculæ libidinis
Ariminenſem Foliam,
Et otioſa credidit Neapolis,
Et omne vicinum Oppidum:
Quæ ſidera excantata voce Theſſala,
Lunamque cœlo deripit.
Hic irreſectum ſæva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit, aut quid tacuit? o rebus meis
Non infideles arbitræ,
Nox, & Diana, quæ ſilentium regis,
Arcana quum fiunt ſacra:
Nunc nunc adeſte: nunc in hoſtiles domos
Iram, atque numen vertite,
Formidoloſæ dum latent ſylvis feræ,
Dulci ſopore languidæ,
Senem quod omnes rideant, adulterum
Latrent ſuburanæ canes,
Nardo perunctum: quale nec perfectius
Meæ elaborarunt manus.

Quid

V. 41. Indomitæ, vehementis. putant aliqui ſignificari mulierem ſubigatricem, unam Tribadum, quæ ὀλίσβῳ, σκυτίνῳ αἰδοίῳ οκτοδακτύλῳ ἀλλήλας τρίβουσιν.

V. 43. Otioſa, vel quod voluptatibus dedita erat, vel quod hujuſmodi incantamentis animum, mentemque intendebat.

V. 47. Rodens pollicis unguem, quem ſuccreſcere patiebatur.

V. 53. In domos adverſariorum meorum.

V. 57. Ulciſcimini indignum ſenem, qui ardet flamma adultera, ſtimulate in eum canes ſuburanas, quæ ejus perfidiam detegant, eumque deridendum præbeant.

V. 59. Canidia repræſentat ſuum infidum ſenem, delibutum unguentis, quæ ipſa ei finxerat manibus ſuis, & miſcuerat, deploratque uſum tam exquiſiti unguenti. quid magis augere poteſt zelotypiam, & rabiem feminæ? credibile eſt, Canidiam dono dediſſe vaſculum nardo plenum Varo, antequam eum haberet de perfidia ſuſpectum.

Quid accidit, cur dira barbaræ manus
    Venena Medeæ valent,
Quibus ſuperbam fuit ulta pellicem,
    Magni Creontis filiam,
Quum palla, tabo munus imbutum, novam
    Incendio nuptam abſtulit?
Atqui neque herba, nec latens in aſperis
    Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
    Oblivione pellicum.
Ah ah; ſolutus ambulat veneficæ
    Scientioris carmine.
Non uſitatis, Vare, potionibus,
    (O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
    Marſis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
    Faſtidienti poculum.
Priuſque cœlum ſidet inferius mari,

Tel-

V. 61. In ſuo magico miniſterio Canidia ſenſit Philtrum, quod Varo propinaverat ad nòvos amoris ignes extinguendos, irritum fuiſſe: illa ſibi fingit, eum cernere ſuas rivales amplectentem in contemtum magicæ artis, & philtri. Sed pro certo habet, ex Philtro, quod modo ipſa ſtudioſe præparat, primo amoris igne eumdem arſurum erga ſe.

V. 62. Ait Canidia: Cur venena mea licet dira minus valent venenis Medeæ barbaræ? hæc venena certe non ſunt vaſcula nardi dono dati Varo, ſed irrita prima incantamenta.

V. 68. Sibi perſuaſum habet, ſe non deceptam fuiſſe in ſeligendis ad potionem conficiendam radicibus & herbis.

V. 69. Obſcure dictum. dormit in omnium pellicum cubilibus unctis oblivione mei. Pellices Canidiæ unxerant ſuos lectos philtris, ut Varus Canidiam obliviſceretur. Vel potius dictum metaphorice, ut ſignificetur primus amor novo depulſus in Varo.

V. 71. *Solutus* eſt, abiit, vagatur.

V. 76. Sciam te revocare ad me potionibus potentiſſimis, quas omnium Marſorum ſortilegia irritas reddere non poſſunt.

Tellure porrecta ſuper:
Quam non amore ſic mei flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis impias:
Sed dubius, unde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces.
Venena, magnum fas, nefaſque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nulla expiatur victima.
Quin ubi perire juſſus expiravero,
Nocturnus occurram furor:
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
Quæ vis Deorum eſt manium:
Et inquietis aſſidens præcordiis,
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc, & hinc ſaxis petens
Contundet obſcœnas anus.
Poſt inſepulta membra different lupi,
Et Eſquilinæ alites.
Neque hoc parentes, heu, mihi ſuperſtites
Effugerit ſpectaculum.

V. 83. Ait puer illis Megæris: Veſtra ſortilegia, quibus cœlum, & terram miſceri creditis, non poterunt tamen efficere, ut innocens ſit ſons, & ſons innocens. *Fas & nefas* eſt hic δύνατον & ἀδύνατον.

V. 101. Scilicet mei.

CAR-

CARMEN VI.

IN CASSIUM SEVERUM.

Maledico minatur ultionem.

QUid immerentes hoſpites vexas, canis,
Ignavus adverſus lupos?
Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?
Nam qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus,
Agam per altas aure ſublata nives,
Quæcumque præcedet fera.
Tu, quum timenda voce compleſti nemus,
Projectum odoraris cibum.

Ca-

Animadvertenda eſt hujus Carminis acrimonia. Sub Canis allegoria petitur Caſſius Severus, homo humili loco natus, ſed celeber Orator, qui ſuis Orationibus & Satiris nullo habito diſcrimine perſonarum, omnium mortalium famam lacerabat. Quapropter in omnium odium veniens in exilium pulſus eſt in Cretam, & inde in Seriphum. Poſt minas Horatii credendum, Caſſium ab improba hac bonos obtrectandi conſuetudine deſtitiſſe. Poſtremis ſuis annis hoc Poeta ſcripſit, alii putant ſcriptum in Mævium, de quo infra.

V. 1. Forte Horatius cauſam tuendam ſuſcipit aliquorum ſuorum Amicorum, quos Caſſius calumniatus fuerat.

V. 2. Audax Caſſius antea conviciis laceſſere ſolebat illuſtres, & honeſtos viros, ſed tempore, quo Horatius hæc dicebat, maledicis ſcriptis infames tantum & viles homines inſectabatur.

V. 3. Contemnebantur Caſſii maledicentis tela, quæ in ipſum tandem retorquebantur.

V. 9. Hoc Verbum *compleſti* dignitatem addit verſui, cujus pedes & tempora referunt maxime latratus ingentis canis in nemore.

V. 10. Nihil magis probroſum eſt honeſto homini, quam maledicorum hominum ſilentium numerato emere.

Digitized by Google

Cave, cave: namque in malos aſperrimus
    Parata tollo cornua.
Qualis Lycambe ſpretus infido gener,
    Aut acer hoſtis Bupalo.
An ſi quis atro dente me petiverit,
    Inultus ut flebo puer?

V. 12. Metaphorice.

CARMEN VII.

Ad Romanos bellum civile redintegrantes.

QUo quo ſceleſti ruitis? ecquid dexteris
    Aptantur enſes conditi?
Parumne campis, atque Neptuno ſuper
    Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non ut ſuperbas invidæ Carthaginis
    Romanus arces ureret:

Interjecto illo a Philippica pugna uſque ad Actiacam tempore, quo Triumvirorum animi in dies magis diffidebant, Horatius 5 vel 6 Odas de bellis civilibus confecit. Hæc eſt prima, quæ jam exeunte anno 721 prodiit. ſtilus ejus nervoſus, & animatus eſt. Proponit Poeta utrique parti graviſſima bellorum civilium mala, quæ Patriæ ruinam minabantur. Solertia Poetæ non minus, quam eloquentia eniteſcit. Probe ſciebat, tot tantaque Reip. incommoda ex duorum Principum ambitione manare. Præcavet tamen, ne mentem ſuam prodat. Pendet animi incerto rerum futurarum eventu, & tunc aperte ſententiam ſuam protulit, cum id ſine ullo fortunarum ſuarum detrimento efficere potuit. Ita etiam alias (ut videre eſt in quibuſdam carminibus,) ſe geſſit.

V. 2. Extincto Pompejo. nempe duobus abhinc annis pax arma condiderat.

V. 3. Nulla pugna ante annum 716 inita fuit, quo pacis fœdera cum ſexto Pompejo rupta ſunt. Sed poſt annum 716 uſque ad 720 ambæ claſſes conflixerunt, & magna copiarum vis utrinque interiit. Hujuſce loci nodum certe non expedient ii, qui hanc Odem anno 716 adſcriqunt.

Digitized by Google

Intactus aut Britannus ut deſcenderet
  Sacra catenatus via :
Sed ut, ſecundum vota Parthorum, ſua
  Urbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
  Nunquam, niſi in diſpar, feris.
Furor ne cæcos, an rapit vis acrior?
  An culpa? reſponſum date.
Tacent: & albus ora pallor inficit,
  Menteſque perculſæ ſtupent.
Sic eſt, acerba fata Romanos agunt,
  Sceluſque fraternæ necis:
Ut immerentis fluxit in terram Remi
  Sacer nepotibus cruor.

V. 7. Antequam Capitolium aſcenſu ſuperaretur a ponte triumphali in viam Sacram pompa ferebatur, inde ab Amphitheatro in forum Romanum deſcendebat.

V. 11. Ordo eſt: *neque hic mos fuit lupis, neque leonibus, qui nunquam feri ſunt, niſi in diſpar genus.*

V. 13. *Furor, vis acrior, & culpa* regunt *τὸ rapit*. videtur Poeta obcæcationem Romanorum tribuere aut nimio furori, quo aguntur, aut infeſtiſſimis fatis ingruentibus, aut ultioni Deorum eos inſectantium. Verum, ut dixi, ſolertiſſime agit in celanda vera diſſenſionum cauſa, ne ſcilicet alterutrum triumvirum maximo malo ſuo læderet.

V. 17. Poſt figuram *ſuſpenſionem* τȣ πάθȣς pleniſſimam duas poſtremas affert cauſas. Culpam igitur hujuſmodi bellorum confert in fatum: *acerba fata*; & in Romulum, qui Remum fratrem occidit, & triſte exemplum poſteris dedit: *ſcelus Fraternæ cædis*. Perinde ac ſi fata compellerent Romanos ad expiandum mutua occiſione illud fratricidium. * Mehercule a remotiſſimo fonte petit veram imminentium malorum cauſam. animadverte Romulum ab Horatio non nominari. *

C A R M E N VIII.

In anum Libidinoſam.

ROgare longo putidam te ſeculo,
Vires quod enervet meas?
Quum ſit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem ſenectus exaret:
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudæ bovis.
Sed incitat me pectus, & mammæ putres,
Equina quales ubera:
Venterque mollis, & femur tumentibus
Exile ſuris additum;
Eſto beata, funus atque imagines
Ducant triumphales tuum:

Putant nonnulli hanc Odem in Gratidiam confectam eſſe. Si vere hæc dicerent, iſti eſſent illi jambi, quos delere pollicitus fuerat. Sed illorum ſententia nullo nititur fundamento. Præſertim cum Gratidia non eſſet nobilis femina, cum contra hæc anus, de qua ſermo eſt, ſuos Majores Conſules, & Prætores jactet. Fortaſſe eſt Lyce, de qua Od. 3. lib. 4. Alii putant eſſe Canidiam, de qua ſupra & infra dictum. Argumentum e trivio petitum eleganter pertractatur. Egregius pictor argui poteſt de re perperam ſuſcepta, quam pingere aggreditur, non de picta.

V. 2. Ut tecum rem habeam uſque ad enervandas prorſus vires.

V. 5. Macras, ſiccas.

V. 6. Soluta alvo laborantis. hinc dixit *turpis podex*. Dacierius vertit: *que a le devoyement*.

V. 7. Capit amore. ἰρονικῶς. *putres*, i. vietæ, pendulæ.

V. 9. *Mollis*, i. qui totus rugoſus eſt, qui pellibus conſtat. *femur*, i. coxas.

V. 10. Cruribus.

V. 11. Dives, nobilis. *funus*. Salſe dictum & acriter, perinde ac ſi cogitandum illi eſſet de funeris apparatu.

V. 12. Videbantur ducere pompam funebrem, quia præmittebantur.

Digitized by Google

Nec ſit marita, quæ rotundioribus
    Onuſta baccis ambulet.
Quid? quod libelli ſtoici inter ſericos
    Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
    Minuſve languet faſcinum?
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
    Ore adlaborandum eſt tibi.

V. 14. margaritæ rotundæ pluris æſtimantur, *ambulet*, ſe circum oſtentet incedendo.

V. 15. Fingit ſibi objici ab hac femina: pro nihilo putas ne, me lecto ſtratam molli, ac divite præ manibus habere ſemper libros ſtoicorum? quaſi illa ſcientiæ cauſa in ſui amorem Horatium pertrahere vellet. *. Sed putarem, hanc non eſſe anus illius objectionem, ſed potius, Horatium velle feminam deridendam nobis præbere: quaſi dicat: ridete: illa tenet manu ſtoicos libros inter luxuriæ, & mollitiei delicias. ſubauditur poſtea: *ſed licet docta ſis, num* &c. *

17. Ait, velut occurrens objectioni, feminis eruditionis pretio non eſſe emendum amorem; ſæpius, & melius indoctam amari, quam doctam.

V. 18. Hic verſus pendet a duobus ſequentibus, & in fine ponendum punctum interrogationis. Rogat hanc anum Poeta, utrum ametur minus femina indocta; & addit inſuper; Nonne vides, neminem amore flagrare poſſe, & ad te comprimendam deſcendere, licet nihil intentatum relinquas, & utaris etiam ore fellebri, ut amoris ignes accendas: τὸ *faſcinum* ſignificat incantamentum, & etiam quidquid incantamenta ſolvere poteſt; & quia fere ad id efficiendum adhibebatur neſcio quid figuram virilis membri præſeferens, dicebatur etiam faſſinum mentula. Res illa tali figura prædita collo infantium ſuſpendebatur.

V. 19. *Superbo*, i. quod te contemnit, faſtidit, dedignatur. ita S. II. *6*, 77 ait: *dente ſuperbo*.

V. 20. Indicat obſcœnos hujus anus fellantis conatus,

CAR-

C A R M E N IX.

A D MÆCENATEM.

Actiacæ Victoriæ primordia celebrat.

QUando repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes
  Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta (ſic Jovi placitum) domo,
  Beate Mæcenas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyra,
  Hac Dorium, illis barbarum?

(V. Ind. *Actium*.) Felicibus pugnæ Actiacæ primordiis auditis a timore ad ſpem deducti ſunt hominum animi, qui una cum fortuna Octavio ſtudebant. jam quiſque eorum ſummæ victoriæ nuncio audiendo inhiabant. Horatius moræ impatiens lætitiam ſuam teſtatur, nec finem pugnæ expectat. * Scripſit hanc Odem Mæcenati, qui circa Actium procul dubio eam legendam præbuit Octavio, ut Poeta optaverat. argumentum Principi placere debuerat, in primis autem ſolertia, qua pertractatum eſt. ſplendent in ea colores varii ſententiarumque lumina. *

V. 3. Domo tua magnifica in eſquilino colle ædificata.

V. 5. Sanado ita locum explicat. Symphoniam indicat, & concentum lyræ, & tibiarum. Lyra dabat ſonum tono Dorio, tibiæ vero tono Phrygio. dum lyra & tibiæ invicem concinunt, edent jucundum concentum. quoniam vero utriuſque modi ſonus conjunctus cacophoniam parit, cum valde differat inter utrumque, credendum, idem Carmen ſonari lyra & tibiis, ſed intelligendum τὸ *miſtum*: finge ſonum lyræ inchoari tono *Alamire minoris*, & inde, ut ſit, aſſurgere in tonum *Alamire majoris*: Tunc tibiæ recipiunt tonum *Alamire minoris*. jam vero terminus primi toni eſt principium alterius, ideoque ambo toni in unum conjunguntur veluti punctum muſicum. Sic Carmen, quod vocant Itali *aria* commune eſt lyræ, & tibiis. lege Ptolemæum lib. 2. c. 11. Videbis modum Dorium eundem eſſe ac tonum *Alamire minoris*, & modum Phrygium eundem

Ut nuper, actus quum freto Neptunius
Dux fugit uſtis navibus,
Minatus urbi vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus (eheu! poſteri negabitis)
Emancipatus feminæ,
Fert vallum, & arma miles, & ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt?
Interque ſigna turpe militaria
Sol aſpicit conopeum.

Ad

ac tonum *Alamire majoris*, qui duo modi ſeu toni certe diverſi ſunt. lege Appendicem de Veterum armonia ad hodiernam comparata in fine Ed. Ptolemæi anno 1662. * Sed ſi conſules encyclopędiam in articulis de Muſica, ſonis, modis, &c. colliges, longe diverſam eſſe modorum, ſeu tonorum rationem in veteri Muſica, atque in recenti, nec quicquam hac ſuper re affirmari poſſe. juxta Ptolemęum videtur intereſſe intervallum toni inter Dorium & Phrygium. Phrygium eſſe v. g. Muſicam vocem, vel ſonum *mi*, Dorium vero *re*. In Odis, quę conſtabant ſtrophis, antiſtrophis, & Epodis, ſtrophe canebatur modo Dorio in *C-ſol-ut*, Antiſtrophe Phrygio in *D-la-re*, Epodus Lydio in *E-ſi-mi*. Sed cum plerique doceant vocum ſonorumque modos conſiſtere in tota vocum, ſonorumque ſerie, quę in aliis acutior, in aliis gravior eſt, fortaſſe Horatius ſignificat, ſe dicturum Carmen lyra modo Dorio, i. graviori voce; & ſono lyrę; quod Carmen eodem tempore Męcenas dicat acutiori voce, & ſono tibiarum, ita tamen, ut concentus aliquis enaſcatur. Vidimus in Carmine primo lib. 4. v. 22. verba fieri de Carmine miſto lyra, tibia, & fiſtula. ſi hæc tria Muſica inſtrumenta tres diverſos tonos edidiſſent, ſimiles noſtris, profecto conſonare non potuiſſent apte. Credendum igitur tibiam ędidiſſe ſonos acutiores, lyram graviores, ita tamen ut gratum modulamen efficerent. * Opportune loquitur dę bello Sicilienſi (v. Ind. *Octavius*, & *Sextus Pompejus*).

V. 13. Milites Romani præter arma ferebant quoſdam palos ad palationem conſtruendam.

V. 16. Tabernaculum, quo Matronæ præſertim Alexandriæ circumdabant thalamum, atque utebantur ad avertendas Muſcas, & culices, quibus abundabat Ægyptus cauſa propinqui maris, & ſtagnantis Nili. Itali vocant *Moſchetto*.

Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæſarem:
Hoſtiliumque navium portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citæ:
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boves:
Io triumphe, nec Jugurtino parem
Bello reportaſti ducem,
Neque Africanum, cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulcrum condidit.
Terra marique victus hoſtis, Punico
Lugubre mutavit ſagum:

V. 17. Hi quatuor verſus ſequentes animadvertendi ſunt præcipue ob rerum hiſtoriam. ordo eſt. *Galli frementes ad hoc ſpectaculum*. (V. Ind. *Aminthas*). * Roſellus reprehendit τὸ *ad hoc*, ejuſque auctorem Bentlejum. Sed ipſe cum legat ſic: *Sol aſpicit Conopeum ad hunc frementes*, & ſic vertat: Sol videt Conopeum, quod eſt vexilli inſtar militi Romano, vim profecto infert textui.

V. 19. *Puppes hoſtilium navium citæ ſiniſtrorſum latent in portu. puppes navium hoſtilium*, pro naves hoſtiles; & *citæ* pro actæ, motæ a *cieo*. (V. Ind. *Actium*).

V. 21. *Senatus ſancivit, ut feriæ eſſent eo die, quo victoriæ nuncius adlatus eſt*. Dio lib. 50. * Horatius non modo hoc edictum præſenſit, verum etiam Octavio decernendum eſſe triumphum ait; vel ex ſe, vel Mæcenatis hortatu hæc dixit ad monendos Patres de hac re efficienda *. *Aureos currus*. erat triumphalis currus rotundus, ſimilis turri, fere eburneus, & ſuperne auratus.

V. 22. Injuges, quæ nondum tulerant jugum.

V. 23. Ordo eſt. *non reportaſti ex bello Jugurtino Ducem Octavio parem*.

V. 25. Scipionem Africanum Æmilianum, qui funditus evertit Carthaginem. Quemadmodum magnifici tumuli plurimum valent ad ſervandam illuſtrium virorum memoriam; ita Carthago locum tenet tumuli ad memoriam Scipionis æternandam, & donec ſermo erit de ruinis hujus ſuperbæ urbis, ſermo quoque erit de Scipionis victoriis. (V. Ind. *Scipio*).

V. 27. (V. Ind. *Octavius*.) *punico*, i. Phœnicio. exuit veſtes purpureas, & induit lugubres. Sagum erat Chlamis militaris.

Aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
  Ventis iturum non ſuis,
Excitatus aut petit Syrtes Noto,
  Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer ſcyphos,
  Et Chia vina, aut Lesbia,
Vel quod fluentem nauſeam coerceat,
  Metire nobis Cæcubum.
Curam, metumque Cæſaris rerum juvat
  Dulci Lyæo ſolvere.

V. 30. *Non ſuis*, i. adverſis.
V. 34. Referuntur ad τὸ *metire*, non ad τὸ *affer*.

CARMEN X.

AD MÆVIUM.

Ipſi naufragium imprecatur.

MAla ſoluta navis exit alite,
  Ferens olentem Mævium.

Ut

Unus eorum eſt Mævius, quos famæ ludibrio protulit Natura. Duo maximi ejus ætatis Poetæ ad poſteros vel remotiſſimos hujus Mævii nomen tranſmiſerunt. Verum hujuſmodi immortalitas tanti eſt, quanti æterna oblivio. Hoc nomen in proverbium abiit ad ſignificandum miſerum verſificatorem, & ſordidum hominem. Latet, quomodo Mævius Virgilium & Horatium pupugerit. An cum ambobus illis Latini Parnaſſi Coriphœis auſus eſt ſe conferre? an verſus in eos ſcribere? Utcumque res ſit, ejus culpa inulta atque impunita non abiit. Virgilius unum tantum verbum de Mævio fecit, quod tamen acerrimæ Satiræ inſtar eſt. ait enim Ecloga 3. v. 90. *Qui Barium non odit, amet tua carmina, Mævi*. Barius erat peſſimus Poeta eorum temporum. dicitur Barius in Cappadocia e vita emigraſſe. Horatius Mævium aperta vi inſectatur, eum diris omnibus devovet.

V. 2. Solæ ſordes in cauſa eſſe non poterant, cur Mævius naufragaret. Dii ingentia crimina maximo ſupplicio

mul-

Ut horridis utrumque verberes latus,
Auſter, memento flatibus.
Niger rudentes Eurus, inverſo mari,
Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec ſidus atra nocte amicum appareat,
Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quam Graja victorum manus:
Quum Pallas uſto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.
O quantus inſtat navitis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces & averſum ad Jovem:
Jonius udo quum remugiens ſinus
Noto carinam ruperit.
Opima quod ſi præda curvo littore
Porrecta mergos juveris;

Li-

multant. Mævii pus eſt fortaſſe convicium ab immodicis impudicitiis derivatum; vel indicat inanem & ridiculam ingenii oſtentationem, viliſſimam invidiam, furorem ad diſcindendam illuſtrium Auctorum famam converſum. Quæ quidem Horatius palam minime facit, utpote ſatis nota. Forſitan etiam Poetica bilis intumeſcens rem plus æquo exaggeravit.

V. 6. Diſtrahat, diverſos ferat.

V. 15. Non ſatis habet Mævium onerare imprecationibus, eas non fore irritas maxime confidit. Præterea ſibi fingit eum cernere cum procellis colluctantem, & hujuſmodi ſpectaculo delectatur. Inſuper ne cadaver quidem hujus infelicis quieſcere ſinit; optat enim, ut rapacibus avibus pabulum objiciatur. Indigna ſane res eſſet, in hominem invehi, cui ſordes tantum objici poſſint.

V. 21. Patet hinc, Mævium fuiſſe corpore pingui, ideoque odorem gravem, & non ferendum emittere ſolitum. Fortaſſe Horatius hinc innuit victimas, quæ ſaginabantur, antequam Diis mactarentur; fortaſſe etiam ſpectat ſpolia, quæ dux ex hoſte refert, quæque dicebantur opima.

Digitized by Google

Libidinoſus immolabitur caper,
Et agna tempeſtatibus.

V. 23. Immolare vult Caprum, quia Mævius teterrimum odorem exhalabat; addendo inſuper *τὸ libidinoſus* denotat fœtorem Mævii a diſſolutis moribus effluere.

CARMEN XI.

AD PETTIUM.

Se amore captum, non eſſe ad verſus faciendos idoneum.

PEtti, nihil me, ſicut antea, juvat
Scribere verſiculos amore perculſum gravi,
Amore, qui me, præter omnes expetit
Mollibus in pueris, aut in puellis urere.
Hic tertius december, ex quo deſtiti
Inachia furere, Sylvis honorem decutit.
Heu

Queritur, ſe amore carere non poſſe, ſe modo puerum, modo puellam adamare, fruſtra ſibi conſilia dantibus Amicis, ſe amori veteri mederi non poſſe, niſi novi ſubeat vices. Hinc ele anter exponit, quæ ſtulte egerit Inachiæ amore captum. Hoc ſane eſt germanum hujus Odæ argumentum, quod cum Scaliger non animadvertiſſet, eam tamquam inſuavem, & impolitam contempſit. aliquanto poſt duodecimam hæc concinnata eſt. Poeta erat adhuc juvenis. Caſaubonus & Torrentius ſecundos quoſque verſus in duos diſtraxerunt. Bentlejus, quem libenter ſequimur, reſtituit metrum, quod ineſt in vetuſtiſſimis & optimis editionibus.

V. 2. Amor vehemens voluptatem ſcribendorum verſuum illi auferebat.

V. 3. Ante omnes.

V. 5. Ait tres annos effluxiſſe, unde deſtitit ab amanda Inachia, & ſtatim Lyciſci igne uri. Notandus ſingularis dicendi modus. *amor expetit me urere in pueris.*

V. 6. Hæc Inachia fuit inter primos Horatii ignes. de illa loquitur etiam in ſequenti Ode.

Digitized by Google

Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
  Fabula quanta fui! conviviorum ut pœnitet!
In queis amantem & languor, & ſilentium
  Arguit, & latere petitus imo ſpiritus.
Contra ne luxum nihil valere candidum
  Pauperis ingenium? querebar adplorans tibi,
Simul calentis inverecundus Deus
  Fervidiore mero arcana promorat loco.
Quod ſi meis inæſtuet præcordiis,
  Libera bilis, ut hæc ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia;
  Deſinet imparibus certare ſubmotus pudor.

Ubi

V. 7. Non pudebat Horatium, ſui amoris famam per totam urbem pertinere, ſed notum eſſe omnibus, quidquid ipſe egerit, & quam crudeliter ſecum actum fuerit ab hac meretrice.

V. 9. Hoc generatim dicitur. difficilius amorem abdes menſæ aſſidens, quam alibi. *arguit* præſens, languor & ſilentium ſigna amoris ſunt.

V. 10. Ad vivum exprimit naturam ſuſpicionum, quas fovet animo, alitque quilibet Amans. Efficiuntur enim illæ ex cupiditate, quæ cum omnes animi facultates occupet, idcirco ex intimo cordis imi ſenſu eliciuntur:

V. 12. Simili genere nati.

V. 13. *Calentis* vino. *inverecundus*, qui facit *inverecundos*.

V. 14. Non invitus arcana detegebat ſua Horatius. Mos erat is apud convivas, ut ſe invicem interrogarent de ſuæ quiſque Amicæ nomine, comitate, vel feritate, modo clara voce, modo ad aures ſubmiſſa. (Od. 23. lib. 1.)

V. 15. Subaudiuntur prius hæc verba: *ego tibi dicebam*.

V. 16. Bilis, quæ ſeſe exerit nulla habita adjunctorum ratione. *fomenta* ſunt querelæ, luctus, ſuſpiria, ſilentium, hujuſmodi amans animi morbo alimenta præbet, & novas vires.

V. 18. *Pudor ſubmotus deſinet certare imparibus*, i. pudor ita ſubmovebitur, ut deſinat, Vexatus amans non ſibi pudendum putat cedere dominam rivalibus indignis, ſed certare cum illis. vel ſenſus eſt: me pudebit meæ imbecillitatis, nec amplius amabo feminam, quæ me mutuo, parique amore proſequi neget, Videtur primus ſenſus aptior.

Ubi hæc ſeverus te palam laudaveram,
Juſſus abire domum, ferebar incerto pede
Ad non amicos (heu) mihi poſtes, & (heu)
Limina dura, quibus lumbos & infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia, Amor Lyciſci me tenet,
Unde expedire non amicorum queant
Libera conſilia, non contumeliæ graves,
Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri longam renodantis comam.

V. 19. Iratus. *laudaveram*, i. pronunciaveram.

V. 20. Horatius exibat domo Pettii, ut domum ſuam recederet, ſed pedes ei non parebant; ubi gradum unum moverat domum verſus, duos vel tres referebat Inachiæ domum verſus.

V. 23. Pueri effeminatiſſimi. Ille juvenis nimia cura ſervandæ formæ tenebatur, & perpoliendæ cutis, & voluptatum omnium cupiditate. debuerat Horatius tot ſumtibus faciendis pecuniam ſuppeditare. hinc dolet. Lyciſci nomen fortaſſe fictum deducitur a Lyco, qui ab Alcæo amatus fuit.

CARMEN XII.

In anum fœdam, quæ eum ſolicitabat.

Quid tibi vis mulier nigris digniſſima barris?
Mu-

In hac Ode depravatos Poetæ mores elegans & vividum ingenium æqua temperatione compenſat. Superior Ode tribus fere annis poſt dimiſſam Inachiam ſcripta eſt. hæc igitur illi præceſſit, nam Inachiam hic deperit. non invehitur in Gratidiam, ſed in quamdam aliam feminam impudicam, quæ Poetam ſolicitabat.

V. 1. Quidam Romæ erant, qui vocabantur *Barri*. Verum hoc loco ſignificantur elephantes. Barritus eſt clamor Elephantum. Mulier, cui ſcribebat Horatius erat fœtida, graveolens, pinguis corporis mole, & horrida; ideo non ab hominibus, ſed ab Elephantibus expetenda & conquirenda erat,

Munera cur mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obeſæ?
Namque ſagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirſutis cubet hircus in alis:
Quam canis acer, ubi lateat ſus.
Quis ſudor vietis, & quam malus undique membris
Creſcit odor, quum pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare; neque illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque ſubando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit.

Vel

erat, qui ſunt forma truces, odore graves, mole terribiles, ut eos deſcribit Oroſius cap. 1. lib. 4. Fortaſſe hoc tritum erat proverbium, cum ſermo erat de femina fœda.

V. 2. Anus muneribus ſibi conciliabant amaſios. *tabellæ* ſunt amatoriæ Epiſtolæ, quæ in tabellis exarabantur, in quibus alteram reſcribebat mittendam Epiſtolam amaſius, qui eas acceperat. Harum tabularum folia erant lignea, vel duo, vel tria, vel quinque, vel plura. appellabantur vel *Dyptycha* vel *triptycha*, vel *penteptycha*, vel *polyptycha*. hinc *putelica* ſeu Epiſtolæ amatoriæ.

V. 3. In amatoriis certaminibus. *obeſa*, i. naſi clauſi, qui nullum percipit odorem.

V. 5. Polypus eſt glans naſo adhærens, quæ ſi tangatur fœtorem horribilem parit. (v. S. I. 3, 40.)

V. 7. *Vietis*, i. languidis, enervatis.

V. 8. Expedito, depromto.

V. 9. Hic loquitur in tertia perſona.

V. 10. Fucus qui conſtat alba terra, quæ ſolvebatur aceto. humiditas adverſatur huic fuco.

V. 10. „ Duæ ſunt crocodilorum ſpecies, alii ſunt aquatici, alii terreſtres. inteſtina terreſtrium immundo nidore farcta crocodileam vocant, quæ illita ex oleo ciprino moleſtias in facie enaſcentes tollit, ex aqua vero morbos omnes, quorum natura ſerpit in facie nitoremque reddit: lentigines tollit, ac varos, & omnes maculas. Plin. lib. 28. c. 8. *Subare* & *criſſare* eſt mulierum, *cevere* virorum in re Venerea.

V. 12. *Tenta*, i. penem. alii conjungunt *cubilia tenta* explicantque lectos tenſos vi funium & faſciolarum. quod verius dicantur agitatione rumpi, quam mentula, quæ faſti-

Vel mea quum ſævis agitat facundia verbis,
Inachia langues minus, ac me.
Inachiam ter nocte potes, mihi ſemper ad unum
Mollis opus. Pereat male, quæ te
Lesbia quærenti taurum, moſtravit inertem;
Quum mihi Cous adeſſet Amyntas:
Cujus in indomito conſtantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhæret:
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
Qui properabantur? tibi nempe,
Ne foret æquales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier ſua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreæque leones.

ſtidio relangueſcere putatur. *tecta*, i. coopertoria lecti, ſtragula, ut ait vetus Interpres, vel tabulatum, ut Dacierius.

V. 13. Si retinetur *quum* pro τῷ *quam*, opus eſt communiter accipere τὸ *quis ſudor vietis*. *Sævis*, i. rabioſis, furioſis. *agitat*, i. objurgat. cum inducat anum laſcivam loquentem utitur obſcœnis verbis.

V. 14. *Langues* pene. ſenſus eſt: indicas te uri magis amore Inachiæ, quam mei.

V. 15. *Potes*, ſcilicet permolere.

V. 16. *Mollis*, i. languidus.

V. 17. Lesbia lena, conciliatricula. *taurum*, i. hominem robuſtum.

V. 18. Eſſet præſto, in promtu. paratus ad parendum mihi, ad indulgendum meo genio.

V. 20. Æquiſſima comparatio. penitius enim radices agit arbor nova, uſque dum vetus facta fuerit.

V. 24. *Quam te* diligit mulier tua. hæc femina zelotypia uritur, & exprobrat Horatio perfidiam, & ingratum animum.

CAR-

CARMEN XIII.

AD AMICUM.

Vitæ moleſtias vino, cantu, & amicorum alloquiis eſſe mitigandas.

HOrrida tempeſtas cœlum contraxit, & imbres,
  Niveſque deducunt Jovem,
    Nunc mare, nunc Sylvæ
Treicio Aquilone ſonant. rapiamus, Amice,
  Occaſionem de die:
    Dumque virent genua,
Et decet, obducta ſolvatur fronte ſenectus.
  Tu vina Torquato move
    Conſule preſſa meo.
Cætera mitte loqui: Deus hæc fortaſſe benigna
  Reducet in ſedem vice.
    Nunc & Achæmenio

Per-

Solatur Poeta Amicum, cui fortaſſe triſtis nuncius de minus proſpera fortunæ vice adlatus; hortaturque, ut curas voluptatibus temperet. Philoſophiæ Epicureæ præceptis utitur; utque ea magis confirmet, auctorem adhibet Chironem, quem ea tradentem inducit tanta gravitate, quanta ex tripode Apollo pronunciabat Oracula. lepide & ingenioſe id egit, quemadmodum etiam in Ode *Albus ut obſcuro*: ut vidimus. hujus Carminis dies nos latet.

V. 1. Cum nubes coeunt videtur cœlum coarctari, contra vero latius patet, quum illæ diſſipantur.

V. 4. Occaſio voluptatis cito evolat, opus eſt eam avide arripere, ſecus elabitur.

V. 7. Frons obducta eſt ex triſtitia. *ſolvatur*, i. amandetur.

V. 10. *Cætera*, i. quidquid turbare poſſit noſtram voluptatem.

V. 12. Ab Achæmene Perſarum rege.

Digitized by Google

Perfundi nardo juvat, & fide Cyllenea
Levare duris pectora
Solicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
Invicte mortalis, Dea
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois.
Unde tibi reditum curto ſubtemine Parcæ
Rupere, nec mater domum
Cærula te revehet:
Illic omne malum vino, cantuque levato,
Deformis agrimoniæ, ac
Dulcibus alloquiis.

V. 16. *Grandi*. hæc vox quandoque dignitatem denotat animi.

V. 17. Invicte puer, qui mortalis natus ex matre licet immortali.

V. 22. Parcæ obſtiterunt redeunti Achilli, quia curtum eſt ſubtemen ejus, quia ſubtemen vitæ ejus breve eſt. in tela ſunt ſtamina, i. *l'ordimento*, & *ſubtemina*, i. *la trama*: ſtamina ſunt fila recta in opere textorio, & ſtabilia per pectinem tranſmiſſa, quibus alia, quæ ſubtemina dicuntur, interjiciuntur. hoc loco ſubtemen eſt filum quodlibet.

CARMEN XIV.

Phrynes amorem cauſam eſſe, quamobrem promiſſos jambos non abſolvat.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Obli-

Mæcenati Poeta Jambos promiſerat, & jam eos inchoaverat, ſed cum fere ſemper amoribus ſuis diſtineretur, nunquam opus ad umbilicum perducebat. exprobranti illi ſæpius ignaviam, tandem ſcripſit Poeta, ſibi non deſidiam, ſed Deum omnium potentiſſimum obſtare, quominus Jambos

Oblivionem ſenſibus,
Pocula Lethæos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis ſæpe rogando.
Deus Deus nam me vetat,
Inceptos, olim promiſſum Carmen, iambos,
Ad umbilicum adducere.

bos abſolveret; eum amoris experientia doctum ſcire, nihil aliud cogitari poſſe, cum amor ad certamen vocat. Tacitæ deinde occurrens objectioni, ait, amorem neque augeri, neque imminui pro generis & virtutis ratione; libertam æque ac Principem feminam amari ſolere. * Dacierius putat illud conditum fuiſſe, antequam Mæcenas Terentiam in matrimonium duceret. Sed quo anno? an antequam Auguſtus Liviam, anno circiter 716? nondum Poeta a Mæcenate cognoſcebatur. In hoc Carmine vero oſtendit, ſe quam familiariſſime agere cum Mæcenate. Cum Poeta nuſquam canat Auguſti, & Liviæ nuptias, quia nondum ſcribere verſus cœperat, ſic pariter credendum, Mæcenatem habuiſſe uxorem Liciniam ante annum 716, vel 717, quo amicus factus eſt Mæcenatis Horatius; aliter enim de hujuſmodi nuptiis verba feciſſet in ſuis Carminibus. Juſtus Lipſius in com. ad lib. 1. Ann. Tac. ait, totam hanc Odem pertinere ad quendam Bathyllum Alexandrinum Pantomimum, in cujus amorem teſte Tacito effundebatur Mæcenas. Sed ut ego arbitror indicat Poeta Bathyllum & Terentiam.

V. 1. His verbis fortaſſe Mæcenas objurgabat Horatium indicans Amorem. perinde ac ſi penes Poetam foret, ſe ſe ab hoc veluti ſopore excitare. Quod quidem æquo animo pati Poeta nequit.

V. 4. Avide hauſerim.

V. 5. Tu qui es tam juſtus, & æquus, quomodo hoc a me petere potes?

V. 7. Videtur hoc Poema, quod longum eſſe debuerat, non eſſe jambos, quos contra Canidiam ſcripſerat.

V. 8. Umbilici erant quædam ornamenta aurea, vel eburnea, quæ præfigebantur extremis baculis, quibus pelles exaratæ volvebantur; & quia id fiebat ſcripto prorſus libro: hinc dictum eſt *ad umbilicum adducere*, pro perficere. Non vocantur hæc ornamenta umbilici, quod ſimilia eſſent umbilico, ut aliqui rentur, ſed umbilicus ſignificat,

Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Theium:
Qui perſæpe cava teſtudine flevit amorem,
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipſe miſer. quod ſi non pulchrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua: me libertina, neque uno
Contenta Phryne macerat.

quidquid in medio protuberat. Cum hoc tandem obſolevifſet, nomen umbilici inditum eſt iis ornatibus aureis, aut eburneis, qui figebantur in mediis libri integumentis, ut hodie in veterum librorum tergo ligneo, ac pellito multa clavorum trabalium capita ænea extant.

V. 9. * Callide hac comparatione objicit Mæcenati amorem Bathylli; ut ſit ſenſus: ſicut Anacreon adamabat Bathyllum ſuum, ſic tu tuum. *Ureris ipſe miſer*. *

V. 12. Neglecto metro. Nam Anacreon ſpectabat tantummodo ſyllabarum numerum, nil cogitans de ordinandis pedibus. adhibebat enim Jambum aut Trochæum pro Spondæo, aut Spondæum pro Jambo. Copulabat etiam ſæpe verſus diverſo metro confectos. Nonnulli hoc vitio decepti aliquot ejus Odas aliis Poetis adſcripſerunt, indignum rati, pedum normam negligi ab optimo Poeta.

V. 13. *Ureris*, i. cum tu ſentias amoris ignes, indulgere deberes iis, qui pari amoris igne flagrant. *Quod ſi*. Mæcenas reſpondere poterat: verum eſt, amo, ſed uxorem nobilem, & formoſam, tu vero libertam: cui Poeta: amor libertæ non minus vexat amantem virum, quam Reginæ. particula *ſi* non eſt dubitantis, ſed affirmantis. * Hactenus Dacierius. hic locus nodo Gordiano implicitus eſt, de induſtria Horatius ſubobſcure loquitur, veritus, ne Patronum lædat; ſic nodum ſolvere poſſe videor. Quod ſi non Batyllus, ſed amor Terentiæ, qua Helena pulchrior non fuit, te urit, *gaude ſorte tua*, i. tu felix es, qui tam nobilem feminam, pulchramque amas, eamque tibi devinctam agnoſcis; cum contra ego conſumor igne libertinæ Phrynes, quæ non uno contenta eſt. Sed amor par eſt in utroque. Vide curioſam felicitatem Poetæ in ſcribendo. *. fac animadvertas præſertim hunc dicendi modum. Si ignis qui accendit Trojam, tuo non erat pulchrior; quaſi diceret, ſi Helena, quæ fuit cauſa Trojani incendii, non erat tam pulchra, quam eſt tua Licinia, qua totus ureris.

V. 16. In hac tantum Ode eſt ſermo de Phryne.

CAR-

CARMEN XV.

AD NEÆRAM.

Non ſervatam ab ea fidem conqueritur.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſidera,
Quum tu magnorum numen læſura Deorum
In verba jurabas mea,
Arctius atque hedera procera adſtringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis:
Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion

Hæc Ode ſimpliciſſima eſt, & tota quanta eſt, τὸ πάθος. Videtur animus ipſe ſine oris internuncio loqui. Scripta fuit multo ante 16tam libri tertii. Neæra juraverat, ſe amaturam ſemper Horatium, ſed fidem deſeruit. Horatius affirmat ſe ulturum injuriam, & quæſiturum aliam in amore parem; Neæræ formam non talem eſſe, ut vincat offenſionem, licet ipſa doleat de illata injuria. Deinde convertit ſe ad rivalem; aitque, tu quamvis pulcherrimus; ditiſſimuſque ſis, & μετεμψύχωσιν noris, tamen lugebis brevi te repente deſertum a Neæra, quæ alio transferet amorem ſuum, & ego tunc ridebo mala tua.

V. 1. Eſt amantium omnia rerum adjuncta memorare, quæ voluptatem aliqua ex parte attigerunt. Hæc quoque perſequitur Poeta ad improbandam magis magiſque Neæræ perfidiam; hinc memorat, noctem & lunam ſacramentorum teſtes fuiſſe.

V. 4. Conceptis verbis jurabas. Eadem, quæ quis juraverat, alter poſtea repetebat, ideoque uterque hoc ſacramento ſe obligabat, ut ſi alteruter fidem unquam deſereret, ſe diris omnibus in jurejurando pronunciatis devotum ſciret. qui prior jurabat, dicebatur *præire verbis*. luculentum jurisjurandi exemplum videbis in act. 5. Rud. in Plauto.

V. 5. Ut magis Neçrę memoriam excitet, ait, eam juraſſe inter amplexus. hac imagine ſuaviſſima rem magis ad vivum exprimit. Tanquam in tabula videbis hanc puellam Horatii collo ſuſpenſam ſacramenta repetere. *atque*, i. quam.

V. 6. *Brachiis*, i. ſuis. ablativus. *lentis*, i. tenacibus.

Turbaret hibernum mare,
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos;
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute, Neæra!
Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non feret aſſiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem.
Nec ſemel offenſæ cedet conſtantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo:
Sis pecore & multa dives tellure, licebit,
Tibique Pactolus fluat;
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati;

For-

V. 9. Elegantiſſime, & poetice dictum, quaſi dicat, uſque dum Apollo erit Deus.

V. 11. Licet amaſium amare ceſſet mulier, tamen maxime dolet, cum idem ad aliam ſe transfert. Fortaſſe mutuus hic amor poſthac conciliatus eſt. videtur enim hujus amoris vinculum tenaciſſimum fuiſſe, quum ille Odem 14. lib. 3. exaravit.

V. 12. Si vires ſunt in Flacco.

V. 13. Feliciori.

V. 14. *Parem*, i. aliam, reſponſuram amori.

V. 15. *Offenſæ* active. *formæ*, quę me offendit.

V. 16. Non ſubauditur *me*. alioquin particula *ſi* deſtrueret *το quæret iratus parem*. non ea eſt mens Horatii, ut levet minas, quas Neęrę intentat, imo vult eas aggravare. ait igitur Neęrę formam non ſatis virium habituram ad vincendam offenſionem, qua ipſe afficitur ex fide relicta; etiamſi illa vere doleat, ſe Poetę injuriam feciſſe. ſubauditur igitur *te*.

V. 17. Poeta noverat hunc rivalem, quem ponit nobis ob oculos. Eſt hic modus dicendi, quo utebantur veteres latini, cum aliquem nominare nolebant, aut diſſimulabant, ſe eum noſcere.

V. 18. ἐνεργικῶς. faſtum denotat.

V. 19. *Licebit* pro *licet*.

V. 21. Licet non ignores μετεμψύχωσιν Pythagorę, qui pluries natus eſt.

Formaque vincas Nirea:
Eheu tranſlatos alio mærebis amores:
Aſt ego viciſſim riſero.

V. 22. Tria conjungit, quę ad amorem conciliandum plurimum valent: nempe vividam mentis vim, formam, & divitias. Nireus erat omnium Gręcorum pulcherrimus, poſt Achillem. Vir formoſior Nireo negotium faceſſebat Horatio, qui certe pulcher non erat.

V. 23. Męrore conficieris, cum videbis eam repente alterius amore flagrantem, violata fide, & ego tunc ridebo ultor mala tua.

C A R M E N XVI.

AD POPULUM ROMANUM.

Phocæorum exemplo Romam deſerendam eſſe, quam Deorum ira bellis civilibus lacerandam objicit.

Altera jam teritur bellis civilibus ætas,
Suis & ipſa Roma viribus ruit,

(V. Ind. *Actium*) Horatius, quem Mæcenas in Actium iturus Romæ reliquerat, cum terribili rerum facie commotus infinitas propemodum animo præſentiret cædes, & incendia, hanc Odem edidit, ut Romanos ad deſerendam urbem, & inſulas fortunatas petendas, ubi Diis faventibus beate vivere liceret, hortaretur. De avaritia & ambitione utriuſque Principis ne verbum quidem. A remotiori fonte petit horum malorum principium, nempe ab ira Deorum, qui Remi mortem ulciſci volunt, ut jam dixit in Ode *Quo quo ſceleſti*. Addit etiam Phocæorum exemplum, qui ad evitanda belli incommoda ultro regionem ſuam deſtituerunt. Videtur jam Poeta non conſilia dare, ſed velut Deorum interpres mandata denunciare. Poetico ſpiritu afflatus animi ſui ſenſa verborum vi roborat, figurarum audacia extollit, numerorum armonia permulcet, deſcriptionum varietate, & ſpecie mirifice exornat. Torrentius judicat, hanc Odem ſcriptam fuiſſe belli Siculi tempore; ſed conſilium, quod Poeta Romanis dat, inutile fuiſſet eo tempore, quo Tyrrhenum & Siculum mare claſſe Pompej clauſum erat.

Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Hetruſca Porſenæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Noviſve rebus infidelis Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibuſve abominatus Annibal:
Impia perdemus devoti ſanguinis ætas:
Feriſque rurſus occupabitur ſolum.
Barbarus (heu) cineres inſiſtet victor, & urbem
Eques ſonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis, & ſolibus, oſſa Quirini
(Nefas videre) diſſipabit inſolens.
Forte quod expediat, communiter, aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hac potior ſententia, Phocæorum
Velut profugit execrata civitas;
Agros atque Lares patrios, habitandaque fana
Apris reliquit & rapacibus lupis:
Ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus;
Sic placet? an melius quis habet ſuadere? ſecunda
Ratem occupare quid moremur alite?
Sed juremus in hæc: ſimul imis ſaxa renarint
Vadis levata, nec redire ſit nefas:
Nec converſa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Marina laverit cacumina:
In mare ceu celſus procurrerit Apenninus;

No-

V. 6. Allobrox infidelis in rebus novis aut novandis.

V. 7. Paſſive. *parentibus* noſtris.

V. 11. Ægyptii, Daci, aliique populi, qui erant in exercitu Antonii.

V. 15. Quod bene vertat.

V. 18. Quæ ſacramentis validiſſimis fidem ſuam obſtrinxit.

V. 24. Altiſſimi montes ultro ſe ſe excutient, & hinc projicient in mare.

Novave monſtra junxerit libidine
Mirus amor: juvet ut tigres ſubſidere cervis,
Adulteretur & Columba Miluo:
Credula nec ravos timeant armenta Leones:
Ametve ſalſa lævis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abſcindere dulces,
Eamus omnis execrata civitas:
Aut pars indocili melior grege, mollis & exſpes
Intaminata perprimant cubilia.
Vos, quibus eſt Virtus, muliebrem tollite luctum,
Hetruſca præter & volate littora:
Nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
Petamus arva, divites & inſulas:
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret uſque vinea:
Germinat & nunquam fallentis termes olivæ,
Suamque pulla ficus ornat arborem.
Mella cava manant ex ilice; montibus altis
Levis crepante lympha deſilit pede.
Illic injuſſæ veniunt ad mulctra capellæ:
Refertque tenta grex amicus ubera:
Nec veſpertinus circumgemit urſus ovile,

V. 33. Flavo-rubeus eſt color Leonis.

V. 35. *Hæc*, i. ſacramenta

V. 36. *Execrata*, i. quæ pronunciavit adjectis quibuſque imprecationibus.

V. 37. *Indocili grege*, i. plebe vili, inconſulta.

V. 39. *Vos* ſapientes, animoſi.

V. 42. (V. Ind. *Inſulæ fortunatæ*.) Dacierius putat, indicari duas illas parvas inſulas circa Andaluſiam. Sed quomodo tanta civium Romanorum multitudo illic contineri potuiſſet? Præterea in tuto ne eſſe potuiſſent, & a bellorum civilium furore remoti?

V. 45. Termes eſt palmæ vel olivæ ramus adhuc trunco adhærens; appellatur ſpadix, ſi trunco evellatur una cum ſuis opibus.

V. 49. Mulctrum eſt vas, cui lac infunditur.

V. 51. Cum de bonis egerit, quæ tellus illa ultro fert, perſequitur mala, quorum eſt eadem immunis. hic locus Veneres omnes & Charites ſapit.

Neque intumeſcit alta viperis humus:
Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
Aquoſus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec ſiccis urantur ſemina glebis,
Utrumque rege temperante Cœlitum.
Non huc Argoo contingit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torſerunt cornua nautæ,
Laborioſa nec cohors Uliſſei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret impotentia,
Jupiter illa piæ ſecrevit littora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum,
Ærea dehinc ferro duravit ſecula, quorum
Piis ſecunda vate me detur fuga.

V. 53. Tò *felices* refertur ad inſulas illas, quæ fortunatæ vocantur.

V. 54. Vehementes imbres telluris ſtercus ſenſim abripiunt, contra dulces pluviæ paulatim ſe terræ inſinuantes fertilitatem afferunt.

V. 59. Phœnices lucri cauſa, inſignes ob commercia, & perfidiam. *cornua* ſunt antennarum extremæ partes. per Synecdochen pro *naves*.

V. 62. In hac voce *æſtuoſa* mirabilis ineſt ἐνέργεια.

V. 64. Mores hominum depravati hanc temporum varietatem induxere. Nos ſeculum peroſi, quo vivimus, noſtrorum Patrum ætatem deſideramus, ut noſtri Patres Avorum optarunt. Hinc Poetæ in 4 ætates tempus omne diviſerunt, & ingenioſis variiſque commentis exornarunt.

V. 66. *Quorum* ſeculorum devitatio fiat, quæ ſecula ferrea pii poſſunt effugere mea prædictione, & conſilio de fortunatis inſulis petendis. Suam auctoritatem interponit, ſe declarat Apollinis numine afflatum, ut hactenus dicta magis magiſque Romanis perſuadeat.

CAR-

C A R M E N XVII.

Veniam ἐρωτικῶς a Canidia petit, cujus artem contempſerat.

JAm jam efficaci do manus ſcientiæ
Supplex, & oro regna per Proſerpinæ,
Per & Dianæ non movenda Numina
Per atque libros Carminum valentium
Refixa cœlo devocare ſidera,
Canidia, parce vocibus tandem ſacris,
Citumque retro ſolve, ſolve turbinem.
Movit Nepotem Telephus Nereium,

In

Si Canidia in Medearum, Circium, aliarumque ſagarum inſignium ordinem cooptata eſt, gratiam maximam Horatio habet. iterum illa in ſcenam prodit, verum multo magnificentius, quam antea. In ea artis vis plane cognoſcitur, potentia formidatur; non eſt amplius illa venefica femina, eſt certe Dea, quæ ſuo ſubdit imperio hanc rerum univerſitatem; jam illi vota fiunt, illi ſacra. Canidia his ſupplicis adverſarii precibus ferocius inſoleſcens formidoloſiſſima ultricis iræ tela in eum conjicere parat. Sed nugæ meræ. Hinc illæ ſubmiſſiones, illinc minæ eo acriorem ſatiram repræſentant, quo ſolertius & callidius ſimulationis larva obnubuntur. hoc Carmen eſt ejuſdem fere indolis atque τὸ *At o Deorum*, ſi ſtilum ſpectes, ſed iſtud tamen multo eſt acrius, & acutius. ait, v. 23. capillos ſuos jam eſſe omines albos. Caneſcere cœpit anno 730. igitur hoc Carmen poſtponendum τῷ *Herculis ritu*.

V. 1. Metaphora ſumta a bello, ubi catenis vinciuntur captivorum manus.

V. 3. Orion, Niobes, & Actæon teſtes ſunt, quantopere Dianæ ira timenda ſit.

V. 7. Retro actum. *ſolve*. ſubauditur *habena*, in ſenſu phyſico, aut *affectu*, in ſenſu morali. Propertius & Martialis de quodam inſtrumento, quod dicitur *Rhombus*, loquuntur. Theocritus, & Lucianus eum æreum faciunt, & Ovidius loris obvolutis circumactum. Idem erat ac turbo.

V. 8. Poſtquam per quidquid ſacri eſt in arte magica, Canidiam exoravit, ut iram molliret, confugit ad exempla

Achi-

In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat:
Luxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectora;
Poſtquam relictis mœnibus rex procidit
Heu! pervicacis ad pedes Achillei,
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſei
Volente Circe membra: tunc mens, & ſonus
Relapſus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
Amata nautis multum & inſtitoribus:
Fugit juventus, & verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:

Tuis

Achillis, & Circes. Ille lanceæ ſcobem in vulneribus Telepho inflictis poſuit, ut ea ſanaret; & Priamo conceſſit corpus Hectoris; hæc vero precante Ulyſſe ad priſtinam humanam formam ejus ſocios reſtituit, quos in ſues verterat.

V. 11. Figurate. loquitur de luctu, ad indicandum funebrem omnem apparatum, qui novem dies perdurabat. animadverte acrem Horatii ſalem. Achilles, ille heros implacabilis tandem flectitur, ſaga vero nullas audit preces. ridiculam ſane comparationem dedita opera inſtitutam!

V. 18. Receptus, recuperatus verborum ſonus, & ratio ab Ulyſſis ſociis humanam formam recipientibus.

V. 19. Ironice ſignificat Canidiæ, ſe multum fuiſſe ejus efaſcinationibus vexatum: verum, quod riſum maxime movet, tribuit ejus veneficio ſuam canitiem.

V. 20. Mercatoribus maritimis. inſtitores autem ſunt, qui a mercatore negoriationi alicui præponuntur, quales ſunt ii, quos negotiatores tabernis ſuis ſolent præponere, vel quibus merces aliquas vendendas committunt; dicti ab inſiſtendo, eo quod negotio inſiſtunt. Poetæ fere ſemper accipiunt inſtitorem pro eo, qui venditor eſt mercium delicatarum, & cui veſtiarii, & lintearii dant veſtem circumferendam. Cum vero multi fuerint ex hoc hominum genere divites, Meretrices ad eos potius, quam ad nobiles viros adhæreſcebant.

V. 22. Subauditur *me*.

Tuis capillus albus eſt odoribus:
Nullum ab labore me reclinat otium:
Urget diem nox, & dies noctem: neque eſt
Levare tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum, vincor, ut credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina;
Caputque marſa diſſilire nenia.
Quid amplius vis? o mare, o terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore, nec Sicana fervida
Virens in Ætna flamma; tu, donec cinis
Injurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? ecquod me manet ſtipendium?
Effare? juſſas cum fide pœnas luam:
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum juvencis, ſive mendaci lyra
Voles ſonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis aſtra ſidus aureum:
Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Ademta vati reddidere lumina.

Et

V. 23. Venenum aliquando per odores communicatur.

V. 24. Ne momento quidem temporis quieſco.

V. 26. Oppreſſa, ita ut ſuffocari me putem.

V. 27. Quod negaveram, fateri cogor, Sabinorum, & Marſorum ſortilegia poſſe ſubvertere corda & rationem.

V. 30. Exclamatio miſerabilis, vivida, & inopinata, ſed eodem tempore jocoſa. notandum ſatiricum acetum.

V. 35. Vox Satirica. Vocat Canidiam venenorum officinam.

V. 36. Quod ſupplicium me manet.

V. 39. Eleganter dictum & poetice. deriſio vim ſumit. ait Canidiæ, ſe paratum eſſe ad eam colendam tanquam Deam; & ſacrum faciendum, nempe Hecatombem. *mendaci*. ambigue dictum. inquit, lyram ſuam eſſe mendacem; ergo mendax eſt, etiam quando Canidiam laudat, nedum quando vituperat.

V. 42. Propter convicia in Helenam a Steſichoro conjecta. (V. Ind. *Steſichorus*)

Et tu (potes nam) ſolve me dementia,
O nec paternis obſoleta ſordibus,
Neque in ſepulchris pauperum prudens anus
Novendiales diſſipare pulveres.
Tibi hoſpitale pectus, & puræ manus:
Tuuſque venter Partumejus, & tuo
Cruo-

V. 46. Taxat Canidiam tanquam ab illegitimo conjugio ortam. O tu ortum ducis caſtum, purum, intemeratum. Ironice. tu non es una ex illis vetulis ſagis, quæ ſolerter effodiunt cineres pauperum e ſepulchris novem diebus poſt eorum mortem. tu nunquam fuiſti crudelis, nec tuæ manus fœdatæ ſanguine puerorum, quos occidiſti. ironiam vides. *obſoleta.* inquinata.

V. 47. *Prudens*, i. ſciens.

V. 48. Servius explicans hunc verſum lib. 5. Æn. *præterea ſi nona diem* &c. ait, viri cujuslibet demortui cadaver cuſtodiri ſolitum 7 dierum ſpatio, octavo autem die cremari, nono ſepeliri, additque Horatium id ſignificaſſe, cum dixit: *novendiales pulveres*. iſta hujus loci explicatio licet ab Acrone improbata, tamen a multis doctis viris accepta eſt. Verum pace tantorum virorum credendum eſt, talem ritum pertinere ad viros nobiles, & divites, non autem ad pauperum funera, de quibus loquitur Poeta.

V. 49. Salſe, jocus in ambiguo. ad ſuum cor multis receſſum præbebat Canidia: en ſenſus verus, ſed latens; illa pietate movebatur erga inſontes: en ſenſus falſus, ſed apertus.

V. 50. * Bentlejus cum aliis ita legit. *Tuuſque venter Pactumejus:* putatque Pactumejum eſſe nomen infantis ſuppoſiti. τὸ *venter* autem pro filio, qui eſt in ventre, poſitum. cum enim fama eſſet, Canidiam anum effœtam ſibi Pactumejum ſuppoſuiſſe, Horatius ironice eam laudans inquit: revera Pactumejus eſt partus tui ventris. in veteri lapide apud Gruterum pag. 430. n. 1. legitur *Sexto Licinio Pactumejo Alexandro*. ita Bentlejus. Sed *venter* accipi poteſt pro filio, qui eſt in ventre, non autem pro filio jam nato, cui etiam nomen jam inditum ſit. niſi forte ita ſentiendum: revera Pactumejus ille fuit in ventre tuo! ironice, quemadmodum etiam in ſequenti verſu; ideoque injuria Dacierius Bentlejum improbat. Non enim falſa obſtetrix lavabat pannos cruore Canidiæ rubros ex partu, ſed cruore puerorum occiſorum. Dacierius ex veteribus codicibus le-

Cruore rubros obſtetrix pannos lavit,
Utcumque fortis exſilis puerpera.

legit *Partumejus*; quaſi dicat: tuus venter ita facile parit, perinde ac ſi mejat. Sed nuſquam reperies *Partumejus*: ſed *ſubmejulus*, qui in lectulo mingit, apud Marc. Empir. c. 26. ad finem. niſi forte dicatur Horatius novam vocem excogitaſſe. Præterea ita tolleretur ironia: aperte enim derideretur Canidia tanquam Scortum obſcœnum hoc nomine facilis & indolentis partus. alii legunt *tuusque venter Partum ejus*: *& tuo* &c. verum quis tunc nodum ſolvere queat? ubi verbum? niſi forte ita legendum fuerit: *Tuuſque venter: partum ejus*, *& tuo* &c. ita ut ordo ſit: *& venter* (ſubauditur autem *eſt*, ut in verſu præcedenti) *tuus*, (non ſimulatus & ſuppoſititius) *& obſtetrix lavit partum ejus* (i. ventris) *& pannos* &c. Sed verſus claudicaret, niſi forte ultima ſyllaba τοῦ *Partum* corripienda eſſet, quod tamen raro invenies. Horatius quarto loco ſemper jambum poſuit. Ego fateor me allatis ſententiis acquieſcere non poſſe; arbitror hoc loco lacunam extitiſſe, & τὸ *Partum ejus* eſſe verba alicujus Grammatici, qui forte in margine de more locum paucis explicaverit ita: v. g. *denotat partum ejus*. quæ verba *Partum ejus* per exſcriptorem textui tandem irrepſerint, vel conſulto a rudi quopiam emendatore tanquam in ſuum locum in lacunam veteris Codicis conjecta. *

V. 52. *Exſilis*. hoc verbo ſignificantur vires Canidiæ a partu firmæ, integræ, robuſtæ, nec more aliarum puerperarum debilitatæ, quæ vix e lecto ſurgere poſſunt. *

CAR-

CARMEN XVIII.

CANIDIÆ RESPONSIO.

Reſpondet Canidia Horatio, ſe nunquam illi placatam fore.

Quid obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus ſalo.
Inultus ut tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?
Et Eſquilini Pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ſuperaſſe Pelignas anus,
Velociuſque miſcuiſſe toxicum?

Sed

Palinodia, quam cecinit Horatius, jam ſimulata Canidiam ira inflammavit, quæ propterea, ſe vehementer ulturam novas contumelias juravit. Poeta, ſe clarius oſtendere non poſſe, quam parvi hujuſmodi minas penderet, judicavit, quam ſi eaſdem in publicum proferret, perinde ac ſi Canidia ipſa ita reſponderet. In eo maxime ſita eſt Poetæ calliditas, quod Canidia ne verbum quidem de iis facit, quæ ſibi exprobrata fuerant in Ode *At o Deorum*, quippe quæ ſtatuiſſet ſilere de re tam nota, quæ nullo modo purgari queat.

V. 2. Magnifici ſunt hi duo verſus; verborum ſententiarumque vi cothurnum redolent. ſalum proprie eſt mare agitatum.

V. 4. *Cotyttia* vulgando ridenda propoſueris. Cotys erat Dea impudicitiæ. hæc non præerat ſagis, ſed quia in hujuſmodi incantamentis licentia inerat, ita ſalſe Canidiæ veneficia Cotyttia vocat.

V. 6. Tanquam ſi eſſes Pontifex.

V. 8. Ego ne fruſtra magico magiſterio Pelignas anus ſuperabo? ex tribus ſagis prima erat ex Vejentum regione, altera ex Senonum. Pelignas autem anus ſuperaverat, quia velocius toxicum miſcuerat. Scythæ & alii populi venenabant ſpiculorum aculeos.

Sed tardiora fata te votis manent,
Ingrata miſero vita ducenda eſt in hoc,
Novis ut uſque ſuppetas laboribus.
Optat quietem Pelopis infidi pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis:
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat ſupremo collocare Sisyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Jovis.
Voles modo altis deſilire turribus,
Modo enſe pectus Norico recludere:
Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidioſa triſtis ægrimonia
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques.
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An, quæ movere cereas imagines,
Ut ipſe noſti curioſus, & polo
Deripere Lunam vocibus poſſim meis,
Poſſim crematos excitare mortuos,
Deſiderique temperare pocula:
Plorem artis in te nil valentis exitum?

V. 10. Tò *Velocius* videbatur Horatio minari promptam necem. Tuum crimen, ait Canidia, longioribus tormentis dignum eſt; volo te vitam in triſtitia ducere, ut quotidie mori videaris; mors, quam hodie times, a te optabitur, & venire negabit.

V. 23. Potentiæ inuſitatæ.

V. 25. Horatius exploraverat ea, quæ Canidia egerat in monte Eſquilino dum in domo Mæcenatis erat; vel fateri Canidiam cogit ea, quæ ipſe commentus fuerat ad invidiam fœminæ conflandam: τὸ *curioſus* accipi etiam poteſt pro τῷ ſtudioſus artis magicæ.

V. 28. Phyltra componere.

V. 29. *An plorem exitum artis nihil valentis in te? poſſum* &c. dicar inutiliter agere, dum in te artem meam experiri volo?

CAR-

CARMEN SECULARE.

Pro imperii Romani incolumitate.

Phœbe, Sylvarumque potens Diana,

Luci-

Horatium ad canendos ludos ſeculares elegit Auguſtus. Hoc ſibi mandatum Poeta ea ingenii vi perfecit, qua tantopere pollebat. Hoc unum reliquum eſt ſacrorum rituum monumentum, qui in illo feſto ſervabantur. Tres dies feſti antea certo temporis ſpatio inter ſe disjuncti in unum tandem cohæſerunt feſtum, quod tres dies noctesque durabat. Vocabantur ludi Tarentini, ludi ſeculares, ludi Apollinares. Quidam Valeſus Valeſius, qui ruri vivebat in Sabinorum regione prope Eretam duos filios habuit, & filiam unicam, qui poſtea contagio obnoxii fuere. Deorum Penatum juſſu cum Filiis ad locum quemdam vocatum Terentum in Tiberim Pater deſcendit, aquam ex flumine deſumtam in ara Plutonis ac Proſerpinæ calefecit, bibendamque præbuit filiis, qui ſtatim ad priſtinam valetudinem redacti ſunt. Ille pro tanto beneficio accepto ſacra ibidem fecit, ludos celebravit, & lectiſternia per tres noctes, &, ut facti memoria ſtaret, ſe vocari juſſit *Manium Valeſium*, *Terentinum*. *Manium* a *Manibus*, *Valeſium* a *Valendo* pro Filiorum ſalute reſtituta, *Terentinum* a loco. (Val. Max. lib. 2. c. 4.). Anno 245, i. anno uno poſt Regum expulſionem peſtis totam urbem pervaſit. P. Valerius Poplicola in eadem ara ſacra fecit Plutoni, ac Proſerpinæ, tum peſtis ceſſavit. 60 annis poſt, i. anno 305 iterata ſunt eadem ſacrificia Sacerdotum Sibyllinorum juſſu, additis ritibus a libris Sibyllinis præſcriptis. Tunc edictum fuit, ut hoc feſtum quolibet ſeculo ageretur. Hinc ludi ſeculares. Secundi belli Punici tempore inſtituti ſunt ludi Apollinares in laudem Apollinis & Latonæ. Celebrabantur quotannis, ſed anno ſeculari una cum ſecularibus. Mittebantur in provincias feciales, ut populos arceſſerent Romam ad videndum feſtum, quod nemo viventium viderat; nec amplius viſurus eſſet. Diſtribuebantur in populum quædam grana, & res luſtrales. Noctu litabatur Plutoni, Proſerpinæ, Parcis, Ilithyiæ, Telluri; & die Jovi, Junoni, Apollini, Latonæ, Dianæ, & Geniis. Vigiliæ agebantur, & ſupplicationes.

In

Lucidum cœli decus, o colendi
Semper, & culti, date, quæ præcamur
Tempore ſacro:
Quo Sibyllini monuere verſus
Virgines lectas, pueroſque caſtos,

Tom. I. V Dis,

In pulvinaribus collocabantur Deorum ſtatuæ, quibus adponebantur exquiſitiſſimæ dapes. Tribus his diebus canebantur tria Cantica diverſa teſte Zoſimo, & populo varia ſpectacula exhibebantur. Primo die in Campo Martio, altero in Capitolio, tertio in Monte Palatino. Primi ludi ſeculares anno 245 editi ſunt, ſecundi anno 305, tertii anno 505, quarti anno 605, & quinti anno, quo juſſit Auguſtus, 737. Ex verſu 69 colligi poteſt hoc Carmen ſcriptum fuiſſe prope elapſo Aprile, quo Pali vota fundebantur pro ſervando grege, vel meſſis tempore, teſte Zoſimo, hi ludi fiebant. A græcis Latini petiere hoc Carmen lyricum. Hoc Horatii Carmen eſt quidem omnium quotquot a Latinis factitata ſunt, antiquiſſimum, ſed unicum non eſt. Claudianus, Terentius Maurus, Auſonius, & Martianus Capella multa ediderunt. Ex verſu 35 (83) & (134) colligitur lunæ creſcentis tempore hos ludos exhiberi ſolitos.

V. 1. (41) Poſtremo die uterque Chorus in Templum Apollinis Palatini conveniebat, ut hanc quartam partem Poematis caneret. Poeta in hunc locum miram reſervavit eruditionem, copiam, ſuavitatemque verborum, ac ſententiarum, quidquid denique maxime ad Poeticum opus perficiendum conferre poteſt. Quatuor notanda ſunt, quibus uſus eſt Poeta in variandis Canticis. Primum Apollini ſoli ille dicat, in altero Apollini Dianam conjungit, in tertio dictis addit alios Deos, qui feſti participes erant. In primo & tertio eodem uſus eſt metro, verum locus communis diverſus inter utrumque ad ſatietatem evitandam interjectus eſt. Varia erat recitandi ratio. In primo uterque Chorus una concinit, in cæteris modo ſejungitur, modo conjungitur, ita tamen ut uterque in principio tertii ſimul recitet, ſeorſim vero in principio ſecundi. Varium eſt etiam canticorum genus. Prima & poſtrema pars ſunt Hymni, ſed ab altera parte ſeparantur, quæ eſt Ode, & ambo Hymni ſunt nominis & naturæ diverſæ. Ita rem narrat Sanado.

V. 6. (54) Pueri & puellæ in feſto canentes ingenui eſſe debebant, & nobiles, verum etiam *patrimi* & *matrimi*, ii

qui

Dis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere Carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliuſque, & idem
Naſceris; poſſis nihil urbe Roma
Viſere majus.
Rite maturos aperire partus,
Lenis Ilithyia, tuere matres:
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genetyllis:
Diva producas ſobolem, patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Feminis, proliſque novæ feraci
Lege marita:
Certus undenos decies per annos

Orbis

qui parentes vivos haberent, & nati eſſent ex conjugio contracto hoc ritu, quem vocabant *confarreationem*. Erat autem hujuſmodi. Sacerdos Diis molam offerebat, quam ipſe minutatim in capite Victimæ frangebat. Hoc matrimonium diſſolvi non poterat.

V. 9. (57.) Variis nominibus Apollinem vocabant pueri, veriti, ne illud omitterent, quod eidem foret cariſſimum. *Alme ſol*, *Apollo*, *augur*; *decorus arcu*, *acceptus novem Camœnis*. Puellæ vero Dianam: *Ilithyia*, *Lucina*, *Genetyllis*, *ſiderum regina*, *Diana*, *Luna*. hi quatuor verſus propoſitionem univerſam continent, quæ in ſequentibus expeditur. Ilithyia ab ἐλεύθειν venire, oriri. Genetyllis a γένεσις, i. nativitas.

V. 19. (67) Marita feminas lege tenaci novæ prolis, i. vi novæ legis, quæ favet illis. (Vid. Ind. *Octavius*).

V. 21. (69) Ante Auguſti ætatem ſeculum erat centum annorum curſus, ut Valerius Antias, Feſtus Pompejus, Varro, T. Livius aſſerunt. Zoſimus, qui refert Sibyllæ oraculum ait: „ Sed cum longiſſimum venerit hominibus „ vitæ tempus ad annorum centeſimum curſum means εἰς „ ἐτέων ἑκατόντα δὲ κύκλον ὁδεύσας, Ludi ſeculares quinto ediri „ a veteri conſuetudine deſcivere. „ Auguſtus cum Reip. intereſſe putaret horum ludorum celebrationem, Sacerdotes a Sibyllis conſilium petere juſſit, quo tandem tempore elabentis ſeculi edendi eſſent. Cum ii animadverterent anno

705

Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro, totieſque grata,
Nocte frequentes.
Voſque veraces ceciniſſe Parcæ
Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervet, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum, pecoriſque tellus

705 ſub Julio Cæſare omiſſos fuiſſe; errorem celare ſtatuerunt, veriti, ne calamitatum, quæ Remp. bellis civilibus vexavere, culpa omnis in ſe conferretur. jam vero, cum ipſi libros Sibyllinos cuſtodirent, non ſatis compertum erat apud cæteros, quis annus ſtatus eſſet, a quo ludorum ſecularium tempus deſumendum eſſet. Prætetea non ſatis conſtabat, de eorum ludorum die, quo primum ab urbe condita celebrati fuerunt. Sacerdotes in tanta ſententiarum varietate Auguſto obſequi ſe poſſe ſperarunt, affirmantes, annum Secularem neceſſario in annum 737 incidere. In lucem emiſere quaſdam librorum Sibyllinorum interpretationes, in quibus ex Sibyllæ verbis oſtenderunt, ſeculum ex 110 annis conſtare. (Petav. lib. 2. de cognit. temp. c. 76.) Locum ipſi quindecim-viri attulere, quem notavimus, ſed in locum ἑκατόντωδα vel ἑκατοστὸν ſubſtituerunt ἑκατόνδεκα. Eorumdem auctoritas maxima apud ſuperſtitioſum populum mendacium in veritatis locum ſuffecit nemine repugnante. nemini enim libri Sibyllini legendi tradebantur, propoſita pœna. Auguſtus lubentiſſime videns, ad ſuam ætatem hos ludos a diis reſervatos fuiſſe, gratum errorem propugnavit, edicta quoque pronunciavit, quæ Pontificum conſilium comprobarent. Horatius ſive hiſce rebus fidem adhiberet, ſive adulari vellet Principi, in cæterorum ſententiam ivit, præcipue cum Auguſti juſſu Carmen ſeculare ſcribere inſtituiſſet, quod coram eodem, & Sacerdotibus canendum erat. Hæc omnia congruunt iis, quæ dixit Cenſorinus c. 17. Vide Taſinum in libro de anno veterum Romanorum ſeculari.

V. 23. (71) Nox ſerena, & frigidula, & faces accenſæ in templis & plateis publicis, & hortis dignitatem & ſplendorem ludis conciliabant.

V. 29. (77) Orat Deos, ut peſtem & famem averruncent. hic locus luculentiſſimus eſt. Quid venuſtius, quam hæc imago terræ, quæ Cererem ſpicis coronat, ut copiam indicet meſſis?

Spicea donet Cererem corona,
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
Et Jovis auræ.
Condito mitis, placiduſque telo
Supplices audi pueros, Apollo,
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas:
Roma ſi veſtrum eſt opus, iliæque
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
Juſſa pars mutare lares, & urbem
Soſpite curſu:
Cui per ardentem ſine fraude Trojam
Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis.
Di probos mores docili juventæ,
Di ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque, prolem-
que, Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchiſæ, Veneriſque ſanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari terraque manus potentes

Me-

V. 35. (83) In novilunio canebatur hoc Poema.

V. 37. (85) *Iliæ*, i. Trojanæ. loquitur de adventu Æneæ in Italiam.

V. 41. (89) *Cui*, i. parti Trojanorum dedit Æneas plura bona, quam quæ ipſi reliquerant.

V. 49. (97) Auguſtus ludis intererat, ſacra Jovi, Apollini, Dianæ faciebat. his 12 verſibus mirifice Auguſtum laudat.

V. 51. (99.) *Prior*, i. potius, prius: τὸ *bellans* opponitur τῷ *lenis*. nempe Auguſtus *lenis imperet prior ſe ipſo bellante*. ut ſignificet Auguſtus imperet potius parcendo hoſtibus ſubjectis, quam debellando armatos. * ita ſubtiliter Sanado. ego vero puto τὸ *bellante* referri ad hoſtem & pendere a τῷ prior. *.

Medus, Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper & Indi.
Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Priſcus, & neglecta redire virtus,
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur & fulgente Decorus arcu
Phœbus, acceptuſque novem Camœnis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus,
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper
Proroget ævum.
Quæque Aventinum tenet, Algidumque
Quindecim Diana preces virorum
Curet, & votis puerorum amicas
Adplicet aures.
Hæc Jovem ſentire, deoſque cunctos,

V 3 Spem

V. 54. (103) *Secures*, i. Romanam potentiam. Albani Romam tranſlati ſunt a Tullo Hoſtilio.

V. 56. (105) (V. Ind. *Octavius*).

V. 57. (106) Legibus ſuis mores conformare volebat imperavit, ut ludi modeſte, & religioſe ederentur, vetuit pueros & puellas prodire ſeorſim a parentibus.

V. 61. (110) In his 40 verſibus conjungit 4 Apollinis virtutes, divinationem, jaculandi ſcientiam, muſicem, medicinam.

V. 65. (114) XI anni elapſi ſunt, unde Auguſtus conſtrui juſſerat Apollinis Palatini templum.

V. 67. (116) Quinto quoque anno & in ludis ſecularibus luſtrum, ſive expiatio fiebat, ritus ſpecies.

V. 68. (117) *Ævum*, i. ſeculum.

V. 70. (119) (V. Ind. *Libri Sibyllini*).

V. 73. (123) Nos Reip. nomine lecti, ut duobus Choris recitemus laudes Apollinis, & Dianæ, ſentimus vota noſtra exaudiri, & in noſtras domos ſpem dulcem, & certam reportamus, fore ut Jupiter, & omnes Dii ita in nos affecti ſint, ut, quæ rogavimus, conceſſuri ſint.

Spem bonam, certamque domum reporto
Doctus & Phœbi chorus & Dianæ
dicere laudes.

POLY-

POLYMETRUM SATURNINUM.

P R O L O G U S.

ODi profanum vulgus, & arceo,
Favete linguis, carmina non prius
Audita Muſarum Sacerdos,
Virginibus pueriſque canto.

A L T E R A P A R S.

Dive quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityoſque raptor
Senſit, & Trojæ prope victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris major, tibi miles impar:
Filius quamquam Thetidos marinæ
Dardanus turres quateret tremenda
Cuſpide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit late, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non incluſus equo Minervæ
Sacra mentito, male ſeriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis gravis (heu nefas, heu!)
Neſcios fari pueros Achivis

Hoc eſt Carmen ſeculare a Patre Sanadone ordinatum. conſtat ex aliquot Odis, & Odarum partibus, ut videre eſt infra in Tabula Cronologica.

V. 1. Propoſita argumenti dignitate Poeta animos ad audiendum comparat.

V. 5. Hoc Hymno rogat Apollinem Chorus uterque, ut ſeculare Carmen probet, ac tueatur.

Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
Ni tuis victus, Veneriſque gratæ
Vocibus Divum Pater adnuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor Argeæ fidicen Thaliæ,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ deſende decus Camœnæ,
Levis Agieu.

PARS TERTIA.

Dianam teneræ dicite Virgines,
Intonſum pueri dicite Cynthium,
Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos lætam fluviis & nemorum coma,
Quæcumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erimanthi
Sylvis, aut viridis Gragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrymoſum: Hæc miſeram Famem
Peſtemque a populo, & Principe Cæſare in
Per-

V. 33. *Hortantur ſe mutuo pueri, & puellæ ad celebrandas Apollinis, & Dianæ laudes. Hunc verſum Chorus puerorum canit.*

V. 34. *Chorus Puellarum.*

V. 35. 36. *Chorus uterque.*

V. 37. *Hunc quaternionem canit Chorus puerorum.*

V. 41. *Hunc quaternionem canit Chorus puellarum.*

V. 45. Τὸ Hic bellum lacrymoſum *canit Chorus puerorum*; τὸ hæc miſeram famem, peſtemque, *chorus puellarum.*

V. 46. A populo &c. *hunc & duos ſequentes verſus canit chorus uterque.*

Perſas, atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

PARS QUARTA.

Phœbe, Sylvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, colendi
Semper, & culti, date, quæ precamur
Tempore ſacro:
Quo Sibyllini monuere verſus
Virgines lectas, pueroſque caſtos
Diis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere Carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliuſque, & idem
Naſceris, poſſis nihil urbe Roma
Viſere majus.
Rite maturos aperire partus,
Lenis Ilithyia, tuere matres:
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genetyllis:
Diva, producas ſobolem, Patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Feminis, proliſque novæ feraci
Lege marita:
Certus undenos decies per annos
Orbis, ut cantus, referatque ludos
Ter die claro, totieſque grata
Nocte frequentes.
Voſque veraces ceciniſſe Parcæ,
Quod

V. 49. Pæan ad Apollinem & Dianam. Preces pro imperii & Imperatoris incolumitate. Chorus uterque hunc & proxime ſequentem quaternionem cantat.

V. 57. Hunc quaternionem canit Chorus puerorum.

V. 61. Hunc & ſequentem quaternionem canit chorus puellarum.

V. 69. Hunc & duos ſequentes quaterniones canit Chorus uterque.

Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervet, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum, pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona,
Nutriant fœtus, & aquæ ſalubres,
Et Jovis auræ.
Condito mitis, placiduſque telo
Supplices audi pueros Apollo:
Siderum Regina bicornis audi
Luna puellas:
Roma ſi veſtrum eſt opus, Iliæque
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
Juſſa pars mutare Lares, & urbem
Soſpite curſu,
Cui per ardentem ſine fraude Trojam
Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis.
Di probos mores docili juventæ,
Di ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque, prolem-
que, Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Charus Anchiſæ, Veneriſque ſanguis
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari terraque manus potentes
Medus, Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper & Indi.
Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Pri-

V. 81. 82. *Chorus puerorum.*

V. 83. 84. *Chorus puellarum.*

V. 85. *Hunc & quinque ſequentes quaterniones canit Chorus uterque.*

V. 109. *Hunc & ſequentem quaternionem canit Chorus Puerorum.*

Priſcus; & neglecta redire virtus
Audet: apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur & ſulgente decorus arcu
Phœbus, acceptuſque novem Camœnis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus,
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper
Proroget ævum.
Quæque Aventinum tenet Algidumque
Quindecim Diana preces virorum
Curet, & Votis puerorum amicas
Adplicet aures.
Hæc Jovem ſentire, Deoſque cunctos,
Spem bonam, certamque domum reporto
Doctus & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

EPILOGUS.

Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit Poetæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas, & Cervos cohibentis arcu,
Lesbium ſervate pedem, meique
Pollicis ictum,
Rite Latonæ puerum canentes
Rite creſcentem ſace noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
Vol-

V. 117. *Hunc quaternionem canit Chorus Puellarum.*
V. 121. *Hunc quaternionem canit Chorus uterque.*
V. 125. *Ad pueros & puellas. Admonet Poeta, ut ſuperio-*
a carmina rite recitent.

Digitized by Google

Bentlejus putat Satiras primo libro comprehenſas ſcripſiſſe Horatium anno ætatis ſuæ 26, 27, 28, *&* *Lib.* 2. *Satiras anno* 31, 32, 33. *Epodon librum anno* 34, 35. *Librum primum Odarum anno* 36, 37, 38. *Secundum* 40, *&* 41. *Tertium anno* 42, 43. *Epiſtolarum librum primum anno* 46, 47. *Librum quartum Odarum, Carmenque ſeculare anno* 49, 50. *Librum ſecundum Epiſtolarum & artem Poeticam nulli certo tempori idem Bentlejus aſſignavit.*

TABULA CHRONOLOGICA

ODARUM HORATII

A P. Sanadone inſtituta,

Odæ compoſitæ inter annum ab U. C. 714 *&* 720, *nempe* 25, *&* 31 *Horatii nati.*

LIBER PRIMUS.

1	MÆcenas atavis	Lib. I.	Od. 1.
2	Vides ut alta	I.	10.
3	Solvitur acris hyems	I.	4.
4	O ſæpe mecum	II.	7.
5	Mercuri, nam te	III.	11.
6	Laudabunt alii	I.	7.
7	Lydia, dic per omnes	I.	9.
8	Lupis & Agnis	V.	4.
9	Nullam, Vare, ſacra	I.	19.
10	Horrida tempeſtas	V.	13.
11	Bacchum in remotis	II.	19.
12	Mercuri facunde Nepos	I.	11.
13	Diffugere nives	IV.	7.
14	Vile potabis	I.	21.

15

15	Natis in uſum	I.	28.
16	Montium cuſtos	III.	22.
17	Feſto quid potius die	III.	28.
18	Faune Nympharum	III.	18.
19	Anguſtam Amici	III.	2.
20	Intactis opulentior	III.	24.

LIBER SECUNDUS.

Odæ compoſitæ inter an. 720, & 726 *ab U. C. nempe inter* 31 & 37 *Horatii nati*

1	Quem tu Melpomene	Lib. IV.	Od. 3.
2	Cœlo ſupinas	III.	23.
3	Parcus Deorum	I.	35.
4	Incluſam Danaem	III.	16.
5	O fons Banduſiæ	III.	13.
6	Quo quo ſceleſti	V.	7.
7	Tu ne quæſieris	I.	12.
8	O nata mecum	III.	21.
9	Paſtor cum traheret	I.	16.
10	Perſicos odi	I.	39.
11	Albus ut obſcuro	I.	8.
12	Ibis Liburnis	V.	1.
13	Altera jam teritur	V.	16.
14	Quando repoſtum	V.	9.
15	Nunc eſt bibendum	I.	38.
16	Quid fles, Aſterie,	III.	7.
17	Motum ex Metello	II.	1.
18	Scriberis Vario	I.	6.
19	Audivere, Lyce,	IV.	13.
20	Quo me, Bacche, rapis	III.	25.

LIBER TERTIUS

Odæ compoſitæ inter an. 726, *&* 732. *ab U. C.*
nempe inter 37, *&* 43 *Horatii nati.*

1	Delicta Majorum	Lib. III.	Od. 6.
2	O Navis, referent	I.	15.
3	Quid dedicatum poſcit	I.	32.
4	Parentis olim	V.	3.
5	Jam ſatis terris	I.	2.
6	O Diva, gratum	I.	36.
7	Icci, beatis	I.	30.
8	Eſt mihi nonum	IV.	11.
9	Æquam memento	II.	3.
10	Rectius vives	II.	10.
11	Nolis longa feræ	II.	12.
12	Nullus argento	II.	2.
13	Non uſitata	II.	20.
14	Quantum diſtet	III.	19.
15	Quis deſiderio	I.	25.
16	Jam pauca aratro	II.	15.
17	Et thure & fidibus	I.	37.
18	Herculis ritu	III.	14.
19	Muſis amicus	I.	27.
20	Quem virum aut heroa	I.	13.

LIBER QUARTUS.

Odæ compoſitæ inter an. 732, *&* 738 *ab U. C.*
nempe inter 43, *&* 49 *Horatii nati.*

1	Donarem pateras	Lib. IV.	Od. 8.
2	Vixi puellis	III.	26.
3	Septimi Gades	II.	6.
4	Te maris & terræ	I.	29.
5	Integer vitæ	I.	23.

6 Ju-

6	Juſtum ac tenacem	III.	3.
7	Mala ſoluta	V.	10.
8	Tyrrhena Regum	III.	29.
9	Impios parræ	III.	27.
10	Ille & nefaſto	II.	13.
11	Jam veris comites	IV.	12.
12	Non ſemper imbres	II.	9.
13	Martiis cælebs	III.	8.
14	Quid bellicoſus	II.	11.
15	Sic te Diva potens	I.	3.
16	Cœlo Tonantem	III.	5.
17	O Venus regina	I.	31.
18	Cur me querelis	II.	17.
19	Poſcimur. ſi quid	I.	33.
	Odi profanum	III.	1.
	Dive, quem proles	IV.	6.
20	Dianam teneræ	I.	22.
	Phœbe ſylvarumque	V.	19.
	Spiritum Phœbus	IV.	6, 29.

LIBER QUINTUS.

Odæ compoſitæ inter an. 738, *&* 745 *ab U. C. nempe inter an.* 49, *&* 56 *Horatii nati.*

1	Beatus ille	Lib. V.	Od. 2.
2	O formoſus adhuc	IV.	10.
3	O matre pulchra	I.	17.
4	Otium Divos	II.	16.
5	Æli vetuſto	III.	17.
6	Non ebur, neque	II.	18.
7	Velox amœnum	I.	18.
8	At (o Deorum	V.	5.
9	Jam jam efficaci	V.	17.
10	Quid obſeratis	V.	18.
11	Ne forte credas	IV.	9.
12	Pindarum quiſquis	IV.	2.

13

13	Eheu fugaces	II.	14.
14	Quid immerentes	V.	6.
15	Regum timendorum	III.	1.
16	Divis orte bonis	IV.	5.
17	Qualem Miniſtrum	IV.	4.
18	Quæ cura Patrum	IV.	14.
19	Deſcende cœlo	III.	4.
20	Phœbus volentem	IV.	15.
21	Exegi monumentum	III.	30.

Notandum eſt Sanadonem præter locos quoſdam Odarum & Satirarum prætermiſiſſe integras Odas 5. 14. 20. 24. 26. 34. Lib. I. & 4. 5. 8. Lib. II. & 9. 10. 12. 15. 19. 20. Lib. III. & 1. Lib. IV. & 8. 11. 12. 14. 15. Lib. V.

FINIS TOMI PRIMI.

ERRATA — CORRIGE.

Pag.	7. lin. 23. ſeorſim	ſeorſum
	11. l. 12. *aeris*	*æris*
	48. l. 20. O. II, 27.	O. 27. lib. 2.
	54. l. 10. conditum	creditum
	69. l. 21. ſunt	ſint
	71. l. 37. *ἐμίσεα*	*ἐμίσσα*
	73. l. 30. miti	mitti
	82. l. 5. privati	privata
	120. l. 5. pleſtro. dura	plecto dura
	125. l. 5. comparati	comparari
	136. l. 24. ſatyricum	ſatiricum
	137. l. 14. pulmenta	pulpamenta
	181. l. 5. probe	prope
	187. l. 38. uti	ubi
	301. l. 2. textui	in textum

VA1
1551307

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

110
C
36

Digitized by Google